

EXAMEN
ORDINANDORUM
QUADRIPARTITUM,

Pro Prima Tonsura, & Minoribus
Ordinibus, Subdiaconatu, Diacono-
natu, & Presbyteratu,

SIVE

INSTITUTIONES
PRACTICÆ,

ADHOSNON MODO ORDINES
ritè exercendos, sed RESOLUTIONES
etiam, ad animarum Curatores scientiâ
praxique ministerio suo multùm neces-
sariâ instruendos utilissimæ;

*Ex probatissimis tum antiquis, tum
recentioribus Auctoribus collecta.*

Præm PER *Vigron & Co*
R. P. LADISLAUM SENNYEI,
Soc. JESU, SS. Theologiæ Doctorem.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus JOANNIS SCHLEBUSCH,
propè arcam Summi templi, vulg. am Hoff/1718.
Cum Privil. Sac. Caf. Majest. Speciali.

Biblioteka
Ojców Kamedulów
w Bieniszewie

Bien. A. III. 10

*Illustrissimo & Reverendissi-
mo Domino*

D. JOANNI HENRICO
d' A N E T H A N,

EPISCOPO HIERAPOLITANO,
Suffraganeo Colonienſi, Sereniſſ.
& Reverendiſſ. Principis ac Domini,
D. JOSEPHI CLEMENTIS, Archie-
piſcopi, ac Principis Electoris Colo-
nienſis, Utriuſque Bayariæ Ducis,
Conſiliario Intimo, Vicario Generali,
eidemque Suæ Serenitati per Sanctiſ-
ſimum D. N. INNOCENT. XI. Pon-
tificem Maximum, Deputato in Spi-
ritualibus Coadminiſtratori, conſilii
Eccleſiaſtici Præſidi, Metropolitanæ
Electoralis, & Illuſtris D. Gereonis
Eccleſiarum Colonia Canonico Ca-
pitulari, & reſpectivè Scholaſtico,
Toparchæ in Densborg, Dhom.
&c.

EXAMEN hoc ORDINAN-
DORUM vix à me typis
Agrippinenſibus editum

DEDICATIO.

vel spontè, sed demissè ta-
men, imò jure Te fauto-
rem, Te Patronum, *Præsul*
Illustrissimè, exambit, quem
Ecclesia Hildesienfis, Ar-
chiepiscopatus Treviren-
fis & Colonienfis utrobi-
que in Pontificalibus Suf-
fraganeum, & in Spiritua-
libus Vicarium Generalē,
& nunc recens Serenissimi
Principis Electoris *Josephi*
Clementis à Sanctissimo D.
N. *Innocentio XI.* deputa-
tum in Spiritualibus Co-
administratorem suspici-
mus ac veneramur. Nec
mirum, quia *Labia tua Di-*
vinam semper custodierunt
scien-

DEDICATIO.

scientiam, Et Ex ore tuo, verè
 angelo Domini exercituum,
 (a) legem & vitam omnibus
 merito Sacerdotibus imi-
 tandam dum requisierunt,
 consequi potuerunt. Py-
 thagoricum, ait Doctor
 Ecclesiæ Ambrosius, man-
 datum in aliquorum scri-
 ptis prædicari invenimus,
 quo ille discipulos suos
 communem atque usita-
 tam populo prohibuerit
 ingredi viam; (b) sed hoc
 unde assumpserit, haud est
 incognitum; legerat præ-
 ceptum Moyfi, ut mon-
 tem cum Sacerdotibus

† 3

ascen-

(a) *Malach. 2. 7.* (b) *Lib. 1. Ep. 6. ad Iren.*

DEDICATIO.

ascēderet; populus autem
seorsum staret. Separavit
igitur sacerdotes à populo,
& postea ipsum Moysen
introire intra nubem præ-
cepit. Nihil minùs Illustris-
sime Præsul fecisti, qui Sa-
cerdotes à Te ordinandos
in excelsioris vitæ montem
tecum semper assumpsisti,
ac tuo docuisti exemplo,
ut nihil plebejum, nihil
populare, nihil commune
cum usu & moribus in-
conditæ multitudinis; sed
sobriam à turbis gravita-
tem, sanctamque vitam
sectarentur; ut accedant
ad altaris tribunal ut Chri-

DEDICATIO:

stus, assistant ut Angeli,
ministrent ut Sancti, po-
pulorum offerant Sacrifi-
cia ut Pontifices, interpel-
lent pro pace ut Mediato-
res, pro se autem orent ut
homines; (c) hæc, inquam,
verbo & exemplo tuo sa-
cris initiandos Ordinibus
docuisti, & doces; & vel
ideo eos balsamo bonæ fa-
mæ, oleoque claritatis, &
conscientiæ nitore, ac pin-
guedine Spiritûs inungis,
ut Christi bonus odor sint ubi-
que; de quo non incon-
gruè david: (d) Sicut unguen-

† 4

tum

(c) Laur. Justin. serm. de Corp. Christi.

(d) Ps. 17. v. 2.

DEDICATIO.

tum in capite, Christo, quod descendit in barbam, barbam Aaron, Te: quod descendit per sacram Ordinationem in oram vestimenti Sacerdotum. Nihil igitur dubito, quin tot à Te ordinati Sacerdotes non in Divino solùm incruentóque Dei-hominis, sed suffragabili etiam labiorum suorum sacrificio, ceu vituli libamine dextram fortitudinis & constantiæ armum, pectorisq; seu spiritûs pinguedinē ab omni inordinata passione alienā, lege veteri solis pontificibus debita Tibi reservârint, atque

DEDICATIO.

à divino Numine impe-
trârint, quâ imperterritâ &
Anethanis propemodum
hæreditariâ fortitudine &
constantia Dei & Ecclesiæ
honorem, patriæ & Archie-
piscopatûs Coloniensis sa-
lutem, & Imperii Romani
conservationē quæris, de-
fendis, ac propugnas. Do-
minus tecum, virorum fortis-
sime, confortare, & esto ro-
bustus; sic enim faciet Domi-
nus cunctis, (e) (ut modò vi-
demus) qui se & sua non
quæ Dei sunt, quærūt: For-
titude illorum & potentia ut
favilla stupa, & opus illorum

† s

quasi

(e) Judic. 5.

DEDICATIO.

quasi scintilla; (f) & accende-
tur utrumque simul, & non
erit, qui extinguat; Justus au-
tem quasi Leo confidens absq̃
terrore erit, ait Sapiens; (g)
Anethbanus enim Leo vera
genuinâque virtute fortis,
nec temerè audet, nec in-
consultè timet. Proinde
Præsul Illustrissime, Ambro-
sii secutus videris consiliū,
qui ait: (h) Nec Regis aut
Principis est libertatem dicen-
di negare, nec Sacerdotis quod
sentiât, non dicere & agere.
Quia igitur hisce tempo-
rum perturbationibus, &
fatalibus Germaniæ bustis

(f) Josua 10. 25.

(g) Proverb. 27. (h) August. Epist. ad Hieron.

DEDICATIO.

eâ tuâ invictâ leoninâque
 constantiâ & docuisti mul-
 tos, & manus lassas roborâ-
 sti, & vacillantes sermones
 tui confirmaverunt, & ge-
 nua tremementia confortâsti. (i)
 Ecce innocentissimus ille
 simul & vigilantissimus
 Ecclesiæ NOË *Innocentius XI.*
 qui Ecclesiam, Orbemque
 recens Christianum, præ-
 sentissimô Turcarum libe-
 ravit periculô, tuâ motus
 constanti fortitudine, tuæ
 virtutis doctrinæque famâ
 provocatus, Apostolicum
 Te Archidiœcesis Coloni-
 ensis in spiritualibus Co-

† 6

adh.

(i) Job. 4.

DEDICATIO.

administratorem, dicam
 & conservatorem, deputa-
 vit, ut prægrandia Serenif-
 fimi Electoris Principis Jo-
 sephi Clementis curarū onera
 consiliō & industriā, pieta-
 te & justitiā succolles, susti-
 neas, allevies, patriamque
 Coloniensem nostram in-
 auditā Gallorum immani-
 tate expilatam, cineribús-
 que sepultam erigas, pri-
 stinæque gloriæ restituas.
 Confortare igitur, Præsul
 constantissime, *Et non dis-*
solvantur manus tue; erit
enim aliquando merces operi
tuo magna nimis. (k) Ad
 quod

(k) 2 Paral. 33. 7.

DEDICATIO.

quod haud parum condu-
cit sancta & pia Ordinan-
dorū institutio, qui instar
Hur & Aaron precibus, sa-
crificiisque suis *manus* ope-
rum & consiliorum tuorū
sustentabunt, ut *nunquam*
manus tuæ lassentur usque ad
occasum Solis (l) vitæ Tuæ.

Suscipe igitur hoc ORDINANDORUM
EAMEN & INSTITUTIONEM, & quā
favore, quā auctoritate, quā etiam
Imperio refove, defende, ac pro-
move, ut DEO iumortali honori,
Nomini, Tuisque Virtutibus laudi,
mihi verò cedat emolumento. Ita
optat & precatur

Illustrissima & Reverendissima

Dignitatis Vestræ

Servus

Joannes Schlebusch.

(h) *Exod. 17. 12.*

P R Æ F A T I O A D L E C T O R E M.

DUm in Universitate Græcensi, ipso anno jubilæo ejusdem fundatæ Cancellarii munere fungerer, simulque in Reverendissimo Consistorio Episcopali ad Ordinandorum Examen quarto jam anno adhiberer, sæpiùs ab Ordinandis consultus, quosnam Authores legendos suaderem, quorum doctrinâ ad debitè subeundum hoc Examen juvari possent, nec ad manus essent libelli iis typis aliquando vulgati, & hoc præcisè sine conscripti, animum adjeci, ad quæstiones, numero, quàm hætenùs à nonnullis evulgatæ sunt, majore, in dicto Examine proponi solitas, ex probatissimis Authoribus conscribendas, ut privatos quospiam, qui avidiores forent doctrinæ ad dictos Ordines aut necessariæ, aut admodum utilis, comparandæ, non solùm consiliò, sed & auxiliò sublevarem.

Has proinde, quas hoc Opusculo exhibeo pro materiarum diversitate,
di-

Prefatio ad Lectorem.

diversis ex Authoribus, videlicet: Tiberio, Marchantio, Tamburino, Gobat, Bailio, Barbosa, Quarti, Gavanto, Pasqualigo, Christiano, Theologisq[ue] Scholasticis non levi labore collegi.

Admonitum verò te volui, Amice Lector, ne existimes, me quæstionum hîc propositarum Resolutiones haberi velle omnes pro certis & indisputabilibus; Cùm enim Rerum Conditor *tradiderit mundum disputationi hominum*, diversos his à natura ipsa sensus inditos esse, satis experimur, ut, quam veritatem tueretur unus, impugnet alter; & vicissim, quam propugnat iste, alter inficietur. Quæ causa erat, ut complura responsa noranter signarem, alia probabilia esse, alia probabiliora, alia ad unius, alia alterius Doctoris mentem. Fide autem jubere non vercor, neminem Examinandorum (etsi ad quæsitæ has solummodo resolutiones reddiderit) ab Ordine, ad quem aspirat, rejiciendum tanquam non satis literatum, aut instructum, maximè si penetret

Prefatio ad Lectorem.

etiam ratiunculas, quas plurimis responsis eo fine adjeci, ut ea non tantum veluti lectiones memoriæ mandatæ recitarentur, sed ut doctrinaliter possiderentur.

Inferni præterea non paucas quæstiunculas ex Theologia Scholastica, non quòd Theologica doctrina singulis Ordinandis necessaria esset, sed tum ut profectus eorum, qui Theologiæ Scholasticæ operam navant, aliqua etiam in Consistorio Episcopali capi posset experientia, idque ad ipsorummet imprimis (si benè substituerint) commendationem, & non leve commodum, veluti quorum, tanquam favore speciali dignorum, futuris temporibus in Beneficiorum distributione major erit ratio habenda, tum quia in his Septentrionalibus Regionibus ob mixturam variis hæresibus infectorum cum Catholicis major aliqua eruditio in iis vel maximè, qui sacris Ordinibus initiari postulant, necessaria est, ut dum occasio tulerit, sublimiori doctrina instructi

Praefatio ad Lectorem.

structi inimicis Crucis Christi fidenter
pectus opponere audeant, valeant-
que. Sed & iis, qui nondum è Philo-
sophicis disciplinis emerferunt, per-
quàm utile erit, sacrationem doctri-
nam extremis quasi labris delibare,
id, quod faciliè ex Opusculo hoc
assequuntur, in quo sublimior etiam
doctrina non Scholastica methodo,
sed plana, claraque latinitate, ad cu-
jusque captum est proposita, eorùm-
que solummodo mentio facta, quæ ad
Doctrinam Fidei morùmque magis
elucidandam conducentia videban-
tur, subtilitatibus aliis, maximè quæ
in suppositionibus impossibilibus fun-
dantur, fervori Scholasticarum Exer-
citationum relictis.

Hoc igitur Opusculum, Amice
Lector, qui ad statum Ecclesiasticum
DEO ad ostium pulsante aspiras, ami-
cum tibi reddito, & si ejus familiari-
tate in aliquo te adjutum deprehen-
deris, DEUM lauda, & pro me
precare.

INDEX

INDEX TITULORUM

Examinis Quadripartiti

Ordinandorum.

PARTIS PRIMÆ,

Examen pro prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus,

CAPUT I.

<i>Ex Rudimentis Fidei,</i>	<i>Pagina 1</i>
<i>Christianus quis dicendus,</i>	2
<i>Symbolum Apostolorum,</i>	6
<i>Oratio Dominica,</i>	9
<i>Salutatio Angelica,</i>	11
<i>Præcepta Decalogi,</i>	12
<i>Præcepta Ecclesie,</i>	14
<i>Sacramenta,</i>	15
<i>Indulgentia,</i>	20
<i>Peccata,</i>	23
<i>Virtutes.</i>	26

CAPUT II.

<i>De prima Tonsura, Ejus essentialia,</i>	27
<i>Ejus Officium & Effectus,</i>	29
<i>Prærequisita ad eam.</i>	30
<i>Literatura ad eam requisita,</i>	31
<i>Finis illius suscipiende,</i>	32
<i>Tempora ejus conferenda,</i>	33

Cle-

INDEX TITULORUM.

<i>Clericus quid?</i>	33
<i>Obligationes Tonsurati,</i>	34
<i>Habitus & Tonsura,</i>	35
<i>Clericis prohibita,</i>	37
<i>Clericorum Privilegia,</i>	39
<i>Pœna indebita collationis.</i>	40

CAPUT III.

<i>De Ordinibus in communi,</i>	41
<i>Materia & Forma eorum,</i>	43
<i>Effectus eorum,</i>	45
<i>Requisita ad valorem,</i>	47
<i>Requisita ad debitam susceptionem,</i>	49
<i>Minister Ordinum,</i>	52
<i>Episcopus proprius quis,</i>	53
<i>Dimissoria litera,</i>	61
<i>Ordinatio extra Diœcesim,</i>	66
<i>Examen Ordinandi.</i>	68

CAPUT IV.

<i>De Minoribus Ordinibus in communi,</i>	72
<i>Eorum natura,</i>	ibid.
<i>Prærequisita ad eos,</i>	73
<i>Obligationes,</i>	75
<i>Pœna mala Ordinationis,</i>	76

CAPUT V.

<i>De Minoribus Ordinibus in specie,</i>	79
<i>Ofstia-</i>	

INDEX TITULORUM.

<i>Ostiaratus,</i>	79
<i>Lectoratus,</i>	81
<i>Exorcistatus,</i>	82
<i>Acolytatus.</i>	83

PARTIS SECUNDÆ,

Examen pro majoribus Ordinibus,
& Subdiaconatu.

C A P U T I.

<i>Majorũ Ordinum natura in cõmuni,</i>	85
<i>Prærequisita ad illos,</i>	86
<i>Tempora eorum conferendorum,</i>	87
<i>Interstitia,</i>	91
<i>Titulus mensæ,</i>	93
<i>Ordinum iteratio,</i>	99
<i>Obligaciones Majorum Ordinum,</i>	105
<i>Obligatio ad castitatem,</i>	ibid.
<i>Hora Canonica,</i>	111
<i>Causæ excusantes ab horis canonicis.</i>	125

C A P U T II.

<i>De Subdiaconatu.</i>	131
-------------------------	-----

C A P U T III.

<i>Ex doctrina Fidei pro Subdiaconis,</i>	137
<i>De Ecclesia,</i>	ibid.
<i>De Fide divina,</i>	138
<i>De Sanctissima Trinitate,</i>	140
<i>De Incarnatione Verbi Divini,</i>	141
<i>De</i>	

INDEX TITULORUM.

<i>De Sacramentis,</i>	143
<i>De Sacramentalibus.</i>	156

CAPUT IV.

<i>De Censuris & Irregularitate,</i>	157
<i>De iisdem in genere,</i>	ibid.
<i>De Excommunicatione,</i>	159
<i>De Suspensione,</i>	160
<i>De Depositione & Degradatione,</i>	162
<i>De Interdicto,</i>	ibid.
<i>De Irregularitate.</i>	164

PARTIS TERTIÆ,

Examen pro Diaconatu,

CAPUT I.

<i>De Diaconatu.</i>	173
----------------------	-----

CAPUT II.

<i>De assistentia Diaconi Sacerdoti cum Subd.</i>	182
---	-----

CAPUT III.

<i>Questiones Miscellanea pro Diacon.</i>	193
<i>De Fine ultimo hominis,</i>	ibid.
<i>De Actibus humanis,</i>	195
<i>De Peccatis,</i>	196
<i>De Legibus & Præceptis,</i>	199
<i>De Gratia Divina,</i>	201
<i>De Virtutibus,</i>	208
<i>De Virtutibus Theologicis,</i>	209
<i>De Virtutibus Cardinalibus.</i>	213

CAPUT IV.

<i>De Baptismo,</i>	218
---------------------	-----

De

INDEX TITULORUM.

<i>De Baptismo Triplici,</i>	218
<i>De Materia Remota Baptismi,</i>	219
<i>De Materia proxima Baptismi,</i>	223
<i>De Forma Baptismi,</i>	216
<i>De Iteratione Baptismi,</i>	231
<i>De Ministro Baptismi,</i>	234
<i>De Subiecto Baptismi,</i>	237
<i>De Cognatione spirituali ex Baptis.</i>	243

PARTIS QUARTÆ,

Examen pro Presbyteratu,

CAPUT I.

<i>De Materia, Forma, Officio, &c. Presbyteratus,</i>	251
<i>De Presbyteratu in genere,</i>	ibid.
<i>De Materia & Forma Presbyt.</i>	253
<i>De Episcopatu,</i>	259
<i>De Vestibus Sacerdotalibus,</i>	260
<i>De Potestate simplicis Sacerdotis.</i>	262

CAPUT II.

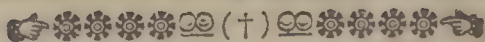
<i>De SS. Eucharistia Sacramento,</i>	265
<i>Ejus Natura & Essentia,</i>	ibid.
<i>Materia Sacram. Corporis Christi,</i>	271
<i>Materia Calicis,</i>	273
<i>Præsentia Materia,</i>	276
<i>Quantitas Materia,</i>	277
<i>Determinatio Materia.</i>	ibid.
<i>Necessitas utriusque speciei,</i>	280
<i>Forma Sacramenti Eucharistia,</i>	282
<i>Actio conversiva,</i>	284
<i>Effectus Sacramenti Eucharistia,</i>	286
<i>Sacrificium incruentum,</i>	290

CA-

INDEX TITULORUM.

CAPUT III.

<i>De Missa, & ad eam pertinentibus,</i>	296
<i>Rubrica Missalis,</i>	ibid:
<i>Missa interruptio per cessationem,</i>	302
<i>Missa interpolatio,</i>	307
<i>Omissio partium in Missa,</i>	310
<i>Additio ad Missam,</i>	315
<i>Mutatio ritus in Missa,</i>	318
<i>Missa votiva,</i>	325
<i>Missa de Sanctis,</i>	329
<i>Missa reliquiarum,</i>	330
<i>Missa in Capellis,</i>	332
<i>Missa Defunctorum,</i>	333
<i>Defectus Missa supplendi,</i>	338
<i>Defectus substantiales supplendi in materia,</i>	339
<i>Defectus Vini,</i>	342
<i>Defectus Formae,</i>	345
<i>Defectus Intentionis,</i>	347
<i>Missa ab alio supplenda,</i>	348
<i>Ministrans celebranti,</i>	353
<i>Tempus Missa dicenda,</i>	356
<i>Missa iteratio eodem die,</i>	359
<i>Hora Celebrandi,</i>	366
<i>Locus Missa celebranda,</i>	370
<i>Ecclesiarum pollutio,</i>	379
<i>Altare,</i>	380
<i>Altaris ornatus,</i>	385
<i>Apparatus pro Sacrificio,</i>	388
<i>Vestes Sacrae,</i>	395
<i>Ieiunio celebrandum,</i>	399
<i>Varia quaestiones,</i>	410
<i>Stipendium pro sacrificio,</i>	415
	PRI.

PRIVILEGIUM CÆSAREUM,

Et

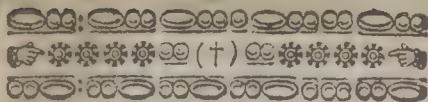
Facultas R. P. Provincialis.

EGo infrascriptus Soc. JESU per Provinciam Rhæni Inferioris Præpositus Provincialis, potestate mihi à Patre Nostro P. Thyrso Gonzalez, Præposito Generali ad id facta, JOANNI SCHLEBUSCH, Bibliopolæ Coloniensi, Facultatem concedo, recudendi Librum, à R. P. Ladislao Sennyci, ejusdem Societatis Sacerdote, ac SS. Theologiæ Doctore conscriptum, legitimè antehac censum, probatumque, qui inscribitur: *Examen Quadrupartitum Ordinandorum pro prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus, Subdiaconatu, Diaconatu & Presbyteratu*, eidemque Jus Privilegii Cæsarei eatenus indulgeo, ut ipsò invitò Librum hunc nemo deinceps recudere; nemo intra S. Romani Imperii fines & Hereditarias S. Cæsareæ Majestatis Provincias importare, aut venum exponere audeat. In cujus rei fidem has literas manu propriâ subscriptas, ac Officii mei Sigillo munitas dedi Coloniae 14. Septembris, Anno 1688.

(L. S.)

Friedericus Lamberti, m. p.

EXA-

EXAMEN ORDINANDORUM.

PARS PRIMA.

Pro Prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus.

CAPUT I.

Ex Rudimentis Fidei.

Quid petitis? R. Examinari pro prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus.

2. Quid scire incumbit taliter initiari cupienti? R. Ex Concil. Trid. Sess. 23. cap. 4. de Reform. Primâ Tonsurâ non initientur, qui Fidei Rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant. Et Cap. 11. Nec Minoribus Ordinibus, qui Latinam linguam saltem non intelligant.

3. An non pro Minoribus Ordinibus requiritur

ritur etiam notitia eorum, quæ ad hoc munus pertinent? R. Utique Domine, quia cum iis initiati, suum quilibet munus exercere debeant, notitiam ejus habere debent.

4. Potestne fœmina admitti ad primam Tonsuram, & minores Ordines? R. Non potest, quia sicut Ordines ipsi, ita & prima Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines, non pro fœminis, sed pro maribus instituta sunt.

5. An ergo mas infidelis admitti potest? R. Negativè; quia per baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Christianus quis?

6. Eccur Baptismus prærequiritur? R. Quia est tanquam janua ad reliqua Sacramenta.

7. Cum Baptismus dicatur esse janua ad reliqua Sacramenta, an ergo reliqua omnia Sacramenta invalidè suscipiuntur ante illum? R. Sacramenta omnia præter Eucharistiam invalidè suscipi ante Baptismum; Eucharistiæ enim confectio, cum à suscipiente non dependeat, ea non invalidè, sed solum infructuosè, & quasi materialiter sumetur seu suscipietur.

8. Quid igitur est esse Christianum? R. Est per Sacramentum Baptismi, Unctionis, Christi participem, ejusque membrum effici.

9. Estne omnis Christianus Catholicus? R. Negativè.

10. Quis ergo dicitur verè Catholicus? R. Qui Baptismi Sacramento initiatus, in Ecclesia

Ex Rudimentis Fidei.

eclesia DEI veram Christi doctrinam proficitur.

11. *Hæretici sũntne Christiani, & Catholici?* R. Sũnt Christiani, si sũnt legitimè baptizati. Non sũnt Catholici, quia adherent sectis & opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali alienis.

12. *Sũntne saltem capaces primæ Tonsuræ & minorum Ordinum?* R. Eos validè quidem suscipere posse, sed non licitè.

13. *Quod est signum Christiani?* R. Est signum sanctæ Crucis.

14. *Quomodo hoc signum formatur?* R. Formatur, ducendo tres tantũ, vel omnes quinque digitos extensos manus dextræ, à fronte ad pectus, à pectore ad humerum sinistrum, & ab hoc ad dextrum, dicendo: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

15. *Formando sic Crucem, quando nominatur Pater, quando Filius, & quando Spiritus Sanctus?* R. Digitos applicando fronti, nominatur Pater, pectori Filius, utrique humero Spiritus Sanctus.

16. *Cur ad formandum signum Crucis manus dextra adhibetur?* R. Ex Iustino M. lib. 1. de Missa, c. 45. quia est dignior. Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.

17. *Cur tres digiti ad formandum hoc signum adhibentur?* R. Ad indicandam confessionem Trinitatis personarum in unitate naturæ.

18. *Cur autem 3. digiti?* R. In memo-

4 *Pars I. Caput I.*

riam & venerationem quinque Vultuum Christi.

19. *Cur nominatur Pater, quando tangitur frons ?* R. Datur intelligi, quòd sicut ex capite in summo corporis nostri locato vita ad reliquum corpus derivatur ; ita Patrem rerum omnium principium esse agnoscamus.

20. *Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus ?* R. Significatur Filium non solum ab aeterno à Patre procedere, sed etiam in tempore pro salute nostra in utero Virginis conceptum, & tandem in visceribus terræ sepultum esse.

21. *Cur nominatur Spiritus sanctus, dum uterque humerus tangitur ?* R. Denotatur tanquam Amor Divinus, à Patre & Filio tanquam uno principio procedens, ejusdem cum utroque naturæ.

22. *An nescis aliam etiam rationem ?* R. Scio, ad insinuandum videlicet, quòd Spiritus sanctus per incarnationem Filii, nos, qui à sinistris filii iræ eramus, per gratiæ infusionem ad dextram transferendo fecerit hæredes Regni DEI.

23. *Formaturne signum Crucis alio etiam modo ?* R. Formari pollice & indice manus dextræ conjunctis, signando se Crucis signò in fronte, ore, & pectore, seu corde, dicendo ad signum frontis : *In nomine Patris*, ad signum oris : *Et Filii*, ad signum pectoris seu cordis : *Et Spiritus sancti.*

24. *Cum*

24. Cur duo digiti conjuncti in hoc signo formando adhibentur? R. Significari duas naturas, Divinam & Humanam in Christo, contra hæresim Monotelitarum, unam tantum in Christo naturam agnoscendum, & ideo unicò tantum digito signo Crucis se signantium.

25. Cur ad signum frontis Pater, ad signum oris Filius, ad signum pectoris Spiritus Sanctus nominantur? R. Quia in fronte (ut supra dictum est) Patrem rerum omnium Principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens, in corde amoris sede Spiritum Sanctum Amorem Divinum confitemur.

26. Cur signo hoc frontem, os, & pectus seu cor signamus? R. Ex mente S. Augustini in 1, al. 30. Frontem verecundiæ leccem signamus, ne nos pudeat ignominia Christi, os, & cor eodem veluti signaculo custoditum volumus, ne quidquam aut ex corde, aut ex ore contra DEUM vel proximum procedat.

27. Dicite adhuc aliam rationem, si occurrat? R. Significari etiam posse promptitudinem animi ad confitendum semper Crucis Mysterium; Cogitatione, quæ in fronte residet; Verbo, quod ab ore procedit, & opere, quod à cordis, seu amoris imperio gubernatur.

28. Cur autem dicitur: In nomine Patris,

tris, &c. *Q* non in nominibus? *R*. Quia per nomen in singulari denotatur Patris, & Filii, & Spiritus S. trium personarum divinarum una natura.

29. *S*untne ergo tres Persona Divina aequales inter se? *R*. Esse omninò æquales, ita, ut nec una perfectior sit alterâ, nec omnes tres perfectiores unâ, quia omnes & singulæ sunt unus DEUS.

30. *D*icite etiam, quæ mysteria contineantur in hoc signo Crucis? *R*. Contineri summam Fidei Christianæ; quatenus per verba DEUM trinum & unum, per signum Crucis verò passionem & mortem Christi, & per eam redemptionem nostram proficemur.

Symbolum Apostolorum.

31. *Q*uot sunt Articuli credendi à Christianis? *R*. Duodecim, in Symbolo Apostolorum contenti.

32. *C*ur vocatur Symbolum Apostolorum? *R*. Quia est compositum ab Apostolis.

33. *C*upio illud mihi recitari? *R*. Credo in DEUM Patrem, &c.

34. *Q*uomodo credi potest Filius DEI, & Deus natus in tempore, passus, mortuus, & sepultus? *R*. Secundum Humanitatem.

35. *A*d quos inferos descendit? *R*. Non ad locum damnatorum, sed ad Limbum, in quo animæ sanctæ Salvatorem suspirabant.

36. *D*escenditne cum anima & corpore? *R*.
Cor-

Ex Rudimentis Fidei.

7

Corpus reliquisse in sepulchro, illudque postea tertio die gloriosum reassumpisse.

37. *Cur dicitur in plurali* : Descendit ad inferos? *R.* Quia etiam ad Purgatorium descendit, indeque multas animas liberavit.

38. *Cur dicitur Christus in calis sedere*? *R.* Significatur quies post exantlatos labores, vel etiam potestas Judicis jam ei tributa.

39. *Cur dicitur sedere ad dextram Patris*? *R.* Quia supremam in cælis gloriam consecutus est.

40. *Quales vivos & mortuos iudicaturus est*? *R.* Per vivos intelligi Electos, per mortuos verò reprobos.

41. *Cum quilibet particulariter post mortem iudicetur, cur instituetur iudicium universale*? *R.* Tum, ut omnis homo iudicetur non solum in anima, sed in corpore; tum ut Christus, qui fuit reprobatus ab omnibus, tunc agnoscat coram cælo, mundo, & inferis.

42. *Quid est Ecclesia, in quam creditur*? *R.* Est congregatio omnium Fidelium sub uno capite Christo, & ejus in terris Vicario.

43. *Estne Ecclesia una, & non plures*? *R.* Est una, unitate Fidei & Doctrinæ.

44. *Quare Ecclesia dicitur sancta*? *R.* Quia non nisi sancta docet, & in Fide, & in moribus. Item; quia in ea sunt sanctificationis media, uti Baptismus, & alia Sacramenta. Et quia extra eam non potest sanctitas reperiri, nec salus; in ea autem multi Sancti sunt.

45. *Cur dicitur Catholica*? *R.* Quia exten-

dit se ad omnes mundi partes , & ad omne tempus à temporibus Christi, proindeque est universalis.

46. *Cur autem vocatur Apostolica ? R.* Quia ab Apostolis fundata & doctrinâ & sanguine.

47. *Cur denique Romana nuncupatur ? R.* Quia Romana Mater est omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum dedit.

48. *Quid est Communio Sanctorum ? R.* Quòd Sancti & Iusti inter se communicationem specialem habent, tanquam membra unius corporis. Item quòd sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctarum.

49. *Qua sunt res illa sancta , in quibus communicamus ? R.* Sanguis redemptionis, Sacramenta , dona gratiæ , Verbum DEI. Item opera bona ; cum enim simus membra ejusdem Corporis, dum quis orat, aut jejunit, non solum sibi, sed omnibus orat, jejunit.

50. *Habéntne mali etiam fructum in hac communione Sanctorum ? R.* Habent, tum quia boni suis precibus sæpè illis impetrant gratiam, tum quia propter societatem cum bonis sæpè evadunt afflictiones & vindictam DEI.

51. *An aliquem fructum etiam Anima Purgatorii percipiant ? R.* Omnino ; quia cum sint membra viva nobis conjuncta per eandem fidem, spem, charitatem, juvantur satisfactionibus nostris.

Ex Rudimentis Fidei.

9

52. *Multa de credendis dicta sunt, & de ipsa Fide nihil; Quid ergo est fides?* R. Est prima virtus requisita in Christiano, donumque DEI, quo firmiter assentimur illis, quæ revelata sunt à DEO.

53. *Suntne ea solum credenda, quæ in Scriptura continentur?* R. Etiam Traditiones Ecclesiæ credendas esse.

54. *Quid est spes?* R. Est prima post Fidem virtus in Christiano requisita, per quam certam fiduciam, nostræ salutis, & æternæ vitæ bona expectantur.

55. *Quis est præcipuus actus spei?* R. Est oratio, seu mentis ad DEUM elevatio, quâ bona precamur, vel mala deprecamur, vel DEUM benedicimus.

Oratio Dominica.

56. *Qua est excellentissima omnium oratio?* R. Oratio Dominica, sic dicta, quia eam Dominus noster JESUS Christus primum Apostolos docuit.

57. *Quot ea petitiones continet?* R. Septem, in quibus tamen, quidquid à DEO petere possumus, comprehenditur.

58. *Esne etiam petitio: Pater noster, qui es in cælis?* R. Non, sed præmittitur ad attentionem, & filialem fiduciam in nobis erga DEUM, tanquam Patrem optimum, excitandam.

59. *Quid est: Sanctificetur Nomen tuum?* R. Ut semper, ubique, in omnibus, ab omni-

bus, promoveatur cognitio, timor, amor, honor, & cultus Divinus.

60. *Quale Regnum petitur advenire?* R. Imprimis Regnum Gratiae, quo DEUS in via regnat in nobis. Deinde Regnum aeternae gloriae, quod nobis servatur tanquam filiis.

61. *Cur petitur voluntas DEI fieri sicut in caelo?* R. Ut & nos, sicut Angeli, integrè, perfectè, & constanter adimpleamus eam.

62. *Qualis panis petitur?* R. Non solum cibus, & alia corporalia, sed etiam panis spiritualis, uti sunt Verbum Dei, oratio, inspirationes, dona gratiae, & principaliter panis Eucharisticus.

63. *Cur petitur quotidianus?* R. Quia & quotidie necessarius, & semper à solo DEO expectandus.

64. *An etiam panis Eucharisticus quotidianus?* R. Ita, tum quia quotidie illum sumebant fideles; tum quia quotidie decet, nos illum spiritualiter manducare.

65. *Cur petitur hodie?* R. Ne de crastino solliciti simus; & ut quotidie ad Deum confugiamus.

66. *Qualia debita petimus dimitti?* R. Peccata tam mortalia, quam venialia.

67. *Cur vocantur debita?* R. Quia reos & debitores nos faciunt poenae aeternae, si mortalia sint; temporalis, si venialia.

68. *Quid est non induci in tentationem?*

R.

Ex Rudimentis Fidei.

71

R. Non est non tentari ; quia tentatio est vita hominis super terram , & Christus ipse tentatus fuit , sed est non succumbere tentationi.

69. *Quid est liberari ab omni malo ?* R. Imprimis à malo dæmone ; deinde à malis animæ , demùm à malis corporis.

Salutatio Angelica.

70. *Salutatio Angelica unde sic dicta ?* R. Non quòd ejus author sit Angelus , sed quòd primaria ejus pars Angeli ore primùm pronunciata fuit ; deinde usitata ab Ecclesia , dictata verò Angelo à Spiritu sancto , seu sanctissimæ Trinitate.

71. *Quot partes habet Salutatio Angelica ?* R. Tres. Prima : *Ave gratiâ plena , Dominus tecum.* ab Angelo pronunciata. 2. *Benedicta tu in mulieribus , & benedictus Fructus ventris tui ,* ab Elisabeth Spiritu sancto repleta dicta. 3. *Ora pro nobis , &c.* addita ab Ecclesia.

72. *Qua est virtus maximè necessaria christiano ?* R. Charitas , per quam DEUS propter se diligitur , proximus autem propter DEUM.

73. *Quo indicio se prodit charitas erga DEUM ?* Resp. Observatione mandatorum ejus ; *Qui enim habet mandata mea , & servat ea , ille est , qui diligit me.*

Joann. 14.

Præcepta Decalogi.

74. *Quot sunt Præcepta Decalogi?* R. Decem à DEO nobis per Moysen data, omnibus observatu possibilia, & cum Divina gratia facilia.

75. *Quid præcipitur: Non habebis Deos alienos coram me?* R. DEUM adorare, & illi soli servire, cavere item infidelitatem, magias, divinationes, observationes superstitiosas, & quemcunque cultum impium.

76. *Licetne tamen Sanctos etiam colere & invocare?* R. Licet, sed inferiore cultûs gradu, quàm DEUM, videlicet tanquam DEI amicos, & nostros apud eum intercessores ac Patronos.

77. *Licetne venerari imagines Christi & Sanctorum?* R. Licet, non eas (sicut Ethnicici faciunt) adorando, sed in iis Christum & Sanctos venerando.

78. *Qui peccant contra secundum præceptum?* R. Qui falsè, rem illicitam, aut sine necessitate jurant. Qui DEUM, vel Sanctos blasphemant. Qui per Caput, per mortem, per sanguinem Christi jurant, qui semper in ore DEUM, vel Diabolum habent, pestem, vel mortem. Qui vota sua non adimplent.

79. *Quid per Sabbathum, quod sanctificare jubemur, intelligitur?* R. Dies Dominica à temporibus Apostolorum; siquidem
S.

S. Joannes dicit, se fuisse in spiritu in Dominica die.

80. *Cur Sabbathum mutatum est in Dominicam ?* R. In memoriam Resurrectionis Christi, quæ in Dominica facta est. Sed & alia mysteria hæc dies habet, quia fuit dies Creationis, Nativitatis Christi, Pentecostes.

81. *Cur dies Sabbathi est solennis beata Virgini ?* R. Quia illo die mansit in illa lumen Fidei, aliis omnibus vacillantibus.

82. *Quomodo sanctificanda dies Dominica ?* R. Audiendo Missam & Verbum DEI, confitendo, communicando, orando, à servilibus laboribus abstinendo.

83. *Per Patrem & Matrem, quos honorare jubemur, quid intelligitur ?* R. Non solum Parentes, sed etiam Patres spirituales; ut sunt Pastores, Confessarii, Sacerdotes. Item Seniores, & Superiores tam spirituales, quam temporales.

84. *Quid prohibetur per Non occides ?* R. Non solum Homicidium, & injusta sanguinis effusio, sed etiam rixæ & odia in proximum.

85. *Quid per Non mœchaberis ?* R. Omne peccatum immunditiei, ut : Adulterium, Fornicatio, Incestus, stuprum, sacrilegium, raptus, peccatum contra naturam.

86. *Quid per : Non furtum facies ?* R. Furtum simplex, seu occulta acceptio, & de-

rentio rei alienæ. Rapina, seu violenta rei alienæ acceptio præfente Domino. Sacrilegium, seu acceptio rei sacræ, vel etiam rei non sacræ de loco sacro. Item omne injustum lucrum, & injusta negotiatio.

87. *Quid per Non falsum testimonium dices?*

R. Præter testimonium falsum, etiam injusta Judicium sententia, Advocatorum, Procuratorum, Notariorum iniquitas. Item temerarium judicium, mendacium, suffurratio, adulatio, detractio, quam aliqui ad furtum, quatenus est occulta famæ sublatio, & ad occisionem, quatenus fama vitæ comparatur, referunt.

88. *Quid per Non concupisces?* R. Omnes actus interni circa concupiscibilia liberi, & voluntarii. Unde cogitationes & delectationes non voluntariæ, peccaminosæ non sunt.

Præcepta Ecclesiæ.

89. *Süntne adhuc alia præcepta à Christianis observanda?* R. Sunt 5. præcepta Ecclesiæ: De diebus festivis celebrandis, de Missa reverenter audienda die festo, de observatione jejunii, & abstinentiæ, de confessione annua, de communione Paschali.

90. *Satisfacitne præcepto de Missa, qui toto tempore, vel majori parte Sacri garrir?* R. Non, quia non audit reverenter, & moraliter.

91. *Quid est jejunare?* R. Est abstinendo ab esu carniū, semel in die corpus cibo reficere.

92. *Qui*

92. *Qui obligantur per se hoc præcepto?* R. Qui vigesimum primum ætatis annum compleverunt, & annum sexagesimum supergressi non sunt.

93. *An sapius in die bibendo violetur hoc præceptum?* R. Non, quia tantum comestio prohibetur.

Sacramenta.

94. *Quid est Sacramentum?* R. Est invisibilis gratiæ signum visibile, ad nostram sanctificationem divinitus institutum.

95. *Conferuntne omnia Sacramenta gratiam?* R. Sacramenta novæ legis omnia conferunt, quia sunt signa practica gratiæ.

96. *Quid autem est gratia?* R. Est vera interna animæ sanctitas & amicitia cum Deo.

97. *Quot sunt Sacramenta novæ Legis?* R. Sunt septem, omnia à Christo Domino instituta: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

98. *Suntne omnia Sacramenta omnibus necessaria?* R. Negativè, sed Baptismus omnibus ad salutem necessarius est, Pœnitentia relapsis in peccatum, Eucharistia ex præcepto omnibus rationis usum habentibus. Reliqua per se non ita necessaria sunt singulis, quamvis Ordo & Matrimonium necessaria sint toti Ecclesiæ.

99. *Suntne iterabilia omnia Sacramenta?*

R.

R. Baptismum, Confirmationem, & Ordinem non posse iterari.

100. *An ergo baptizatus, confirmatus, & ordinatus, si moriatur, & postea resurgat, neque tunc poterit iterum reciperere eadem Sacramenta?* *R.* Nec debere, nec posse, quia manet in illis character prius impressus, utpote indelebilis.

101. *Siquidem semel baptizatus nequit rebaptizari ob characterem acceptum, videtur, nec posse confirmari, nec ordinari, cum & per hac Sacramenta characterem accipere deberet?* *R.* Magnam esse diversitatem, quia per hæc duo Sacramenta accipit characteres diversæ rationis, & quidem cum characterē Baptismi ad invicem subordinatos, in iteratione autem Baptismi deberet repeti idem character, qui foret superfluus.

102. *Quid est Baptismus?* *R.* Est Sacramentum, quo spiritualiter renascimur. & peccatorum plenâ remissione perceptâ, in filios DEI adoptamur.

103. *Quid est plena peccatorum remissio?* *R.* Et originalis, & actualium tam quoad culpam, quam quoad totam poenam deletio.

104. *Suntne omnes homines Baptismi capaces?* *R.* Omnes parvi & magni, Viri & Feminae; sicut enim salutis capaces sunt, ita medii ad salutem unicè necessarii capaces esse debent.

105. *Quid est Confirmatio?* *Resp.* Est Bapti-

Baptizatis collatum ab Episcopo Sacramentum, quò in Spiritu roboramur ad credendum, & nomen Domini, ubi opus erit, confitendum.

106. *Qui sunt capaces hujus Sacramenti?* R. Omnes baptizati, & non alii, siue sint infantes, siue adulti de cognatione spirituali, quæ ex hoc Sacramento nascitur, par ferè est ratio ac in Baptismo, de quo agemus infra proprio capite.

107. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri, verè, realiter & substantialiter ejus Corpus & Sanguinem continens.

108. *Manétne panis & vinum in hoc Sacramento?* R. Non, sed convertitur in Corpus & Sanguinem Christi, relictis solis speciebus panis & vini.

109. *Estne totus Christus sub speciebus panis?* R. Est totus secundum Divinitatem & Humanitatem, secundum Carnem & Sanguinem.

110. *Quomodo secundum Sanguinem, cum Sacerdos tantum dicat: Hoc est Corpus meum?* R. Quia est Corpus vivum, quale habuit Christus, dum instituit hoc Sacramentum; Corpus autem vivum sine sanguine esse non potest.

111. *Qualis adoratio debetur huic Sacramento?* R. Eadem quæ Christo Domino, ac æterno DEO, quem illic præsentem agnoscimus.

112. *Quid requiritur, ut dignè sumatur hoc Sacramentum?* R. Status gratiæ; ac proinde conscius peccati mortalis debet præmittere Confessionem. *Qui enim manducat indignè, iudicium sibi manducat.*

113. *Possuntne Laici sumere hoc Sacramentum sub utraque specie?* R. Non; Fides enim docet, sub qualibet totum Christum contineri; & Ecclesia ob justas causas prohibet sumi sub utraque specie.

114. *Estne Eucharistia etiam Sacrificium?* R. Est Sacrificium, quod nos Missam vocamus.

115. *Quid est pœnitentia?* R. Est Sacramentum, in quo lapsis post Baptismum à Sacerdote venia peccatorum confertur.

116. *Quot sunt partes pœnitentia, ex parte pœnitentis requisita?* R. Tres, Contritio, seu dolor de peccatis commissis cum proposito non peccandi de cætero; confessio peccatorum commissorum; & satisfactio; quæ partes materiales vocantur.

117. *Dolor quando debet elici?* R. Saltem eliciatur ante absolutionem Sacerdotis.

118. *Dolor ex quo motivo debet elici?* R. Vel ex motivo Bonitatis Divinæ offensæ, & vocatur *contritio perfecta*; vel etiam ex metu gehennæ & pœnarum à DEO infligendarum, aut ex motivo turpitudinis peccati, & vocatur *contritio imperfecta*, seu *attritio*.

119. *Confessio quid est?* R. Est accusatio integra peccatorum facta Sacerdoti in ordine ad absolutionem, virtute clavium obtinendam.

120. *Qua sunt conditiones Confessionis ritè faciendæ?* R. 1. Sit præmeditata, hoc est, præmissò diligenti examine. 2. Sit humilis, tanquam accusatio coram Sacerdote, non ut homine, sed ut Iudice DEI locò constitutò. 3. Sit pura & sincera, propriorum scilicet peccatorum, non alienorum, rescissis superfluis, prout sunt in conscientia, sine excusationibus narratio. 4. Sit integra, quoad speciem & numerum peccatorum explicatio.

121. *Examen conscientia quomodo faciendum?* R. 1. Agendæ DEO gratiæ pro beneficiis acceptis. 2. Petendum lumen ad recognoscenda sua peccata. 3. Ipsa peccata inquirenda, quoad numerum, & speciem. 4. Dolor eliciendus de peccatis commissis. 5. Propositum faciendum non peccandi de cætero.

122. *Omittere voluntariè peccatum grave in confessione, estne peccatum mortale?* R. Esse gravissimum sacrilegium, quia reddit Sacramentum invalidum.

123. *Quando est obligatio confitendi?* R. 1. In probabili periculo mortis. 2. Quando suscipiendum est Sacramentum Eucharistiæ, aut aliud Sacramentum; vel ministranda Sacramenta, si sit conscientia peccati mortalis.
3. Ad-

3. Adulti saltem semel in anno ex præcepto Ecclesiæ confiteri debent.

124. *Süntne etiam venialia peccata necessario confitenda?* R. Non quidem necessario, sunt tamen materia sufficiens, & propter ingentes utilitates spirituales, usurpanda eorum confessio, maxime etiam, ut saltem indirectè absolvamur à mortalibus, si quorum obliti essemus.

125. *Quid est satisfactio?* R. Est pœnitentia, quam imponit Confessarius potestate clavium.

126. *Estne obligatio eam implendi?* Resp. Est.

127. *Ad quid illa imponitur?* R. Ad deletionem pœnæ temporalis remanentis post remissionem culpæ, & pœnæ æternæ.

Indulgentia.

128. *An non etiam per indulgentias deleri potest pœna temporalis?* Resp. Affirmativè.

129. *Quid est Indulgentia?* R. Est relaxatio pœnæ peccatis debitæ ex thesauro Ecclesiæ; Siquidem in Sacramento Pœnitentiæ non semper remittitur tota pœna peccatis debita, sed aliquid manet vel hic, vel in Purgatorio solvendum.

130. *Quis iste thesaurus Ecclesiæ?* Resp. Est thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum: cujus thesauri clavem habet sum-

Summus Pontifex à Christo sibi per Petrum datam.

131. *Quomodo hac potestas est clavis regni calorum?* R. Quia removet pœnæ obligationem, quæ erat impedimentum ingrediendi regnum calorum.

132. *Potestne Pontifex pro libitu dare Indulgentias?* R. Non, sed debet habere causam legitimam.

133. *Cur ita?* R. Quia est solùm dispensator, & ideo debet dispensare juxta voluntatem Domini, quæ est, ut relaxatio pœnarum ex justa causa detur, ne sit potius dissipatio, quam dispensatio.

134. *An non ergo omnes Indulgentia sunt certa?* R. Nos debemus judicare illas certas esse; quia debemus judicare, Pontificem non dare sine justa causa, nec in illis errare.

135. *Quid requiritur ex parte nostra ad lucrandas indulgentias?* R. Ut adimpleantur opera injuncta, quæ plerumque solent esse Oratio, Jejunium, Eleëmosyna, & similia.

136. *An ergo etiam puer jejunare debebit?* R. Quòd sic, si vult lucrari Indulgentias, sicut & Eleëmosynam dare debet, si illa injungatur, quia sunt conditiones, sine quibus non, nisi ob causas justas dispenset Confessarius.

137. *Debentne opera injuncta fieri in statuta gratia?* R. Non esse necessarium, esse tamen

consultius. Sufficit autem ultimum opus fieri in statu gratiæ.

138. *Quid sit indulgentia animas defunctorum?* R. Quod sic, per modum suffragii, quatenus nos offerimus DEO de thesauro Ecclesiæ satisfactionem, ut is eis suffragetur.

139. *Profuntne autem infallibiliter?* R. Omnino: quia promissit Christus acceptationem hujus satisfactionis.

140. *Quid si anima, pro qua oramus, non sit in purgatorio?* R. Nec tunc fraudari nos merito, & applicationem fieri magis indigenti

animæ.

141. *Quid est extrema Unctio?* R. Est Sacramentum per Unctionem olei ab Episcopo benedicti, & orationem Sacerdotis agris applicandum ad salutem animæ, vel etiam corporis, à Christo institutum.

142. *Cur dicitur Extrema Unctio?* R. Quia Christianus in tribus Sacramentis ungitur; in Baptismo per Chrisma in vertice, & per oleum sacrum in scapulis & pectore; In Confirmatione in fronte; in hoc Sacramento in 5. sensuum organis; deinde quia extremò locò post omnia Sacramenta datur.

143. *Quis est capax hujus Sacramenti?* R. Omnis fidelis infirmus gravi infirmitate & periculosâ.

144. *Qui sunt effectus hujus Sacramenti?* R. Est primò auxilium & robur animi aegroti contra mortis difficultates. Secundò, remis-

sio peccatorum venialium. Tertiò, sanitas corporis, si animæ expediat.

145. *Quid est Ordo?* R. Est Sacramentum, quo spiritualis potestas & officium confertur.

146. *Quid est Matrimonium?* R. Est Sacramentum, quò vir & mulier legitimè contrahentes, individuum vitæ societatem ineunt, gratiamque recipiant, tum ad sobolem honestè & Christianè suscipiendam, ac educandam; tum ut scdæ libidinis & incontinentiæ peccatum evitetur; tum ut onera Matrimonii debitè sustineantur.

147. *Quot sunt officia Justitia Christiana?* R. Duo: Declina à malo, & fac bonum.

Peccatum.

148. *Quotuplex est peccatum in genere?* R. Duplex: Originale, quod à primo parente commissum, per generationis viam transit ad posteros; & Personale, quod propriâ cujusque voluntate fit.

149. *Quotuplex est Personale?* R. Duplex, Mortale, sic dictum, quòd mortem animæ præsentem adferat. Et veniale, quòd faciliè venia ei tribuitur, sine quo nec iusti quidem vivunt.

150. *Cur fugiendum peccatum?* R. Quia mortale Deum graviter offendit, æternam felicitatem eripit, & æternas pœnas affert

peccatori. Veniale Deum leviter offendit; minuit fervorem charitatis, impedit augmentum virtutum, & gratiarum divinarum.

151. *Quot sunt peccata capitalia?* R. Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia.

152. *Cur vocantur capitalia?* R. Quia ex illis veluti capitibus & fontibus reliqua proficiscuntur.

153. *Quid est Superbia, qua ejus filia?* R. Est perversæ celsitudinis inordinatus appetitus. Filia ejus sunt: Vana gloria, jactantia, ambitio, hypocrisis, arrogantia, tumor, præsumptio, despectus aliorum, pertinacia, discordia, inobedientia, ingratitude.

154. *Quid est Avaritia, quas habet filias?* R. Est inordinatus appetitus externorum bonorum. Filias habet: Immisericordiam erga inopes, inquietudinem, neglectum Divinorum, fiduciam in rebus temporalibus, usuram, fraudulentiam, mendacium, perjurium, fraudulentam decimationem, furtum, rapinam, sacrilegium, simoniam, oppressionem proximi.

155. *Quid est Luxuria, qua ejus filia?* R. Est impuræ libidinis inordinatus appetitus. Præter species perfectas in Decalogo enumeratas, habet imperfectas sequentes: Aspectus impudicos, turpiloquia, cantus lubricos, oscula, contractus.

156. *Quid est Invidia, qua ejus filia?*

R.

156. Est tristitia de bono alieno, tanquam diminutivo gloriæ propriæ. Filiæ ejus sunt: Odium, susurratio, detractio, judicium temerarium, prava interpretatio, contentio, contemptus, conspiratio, calumnia, convitium, improprium, exultatio in adversis proximi, tristitia in ejus prosperis.

157. *Quid est gula, quæ ejus filia?* R. Est appetitus inordinatus cibi & potûs. Filiæ ejus sunt: Rixæ, perjuria, homicidia, inepta laticia, multiloquium, scurrilitas, immunditia, mentis hebetudo. Et quod potissimum, *quorum Deus venter est.*

158. *Quid est ira, quæ ejus filia?* R. Est immoderata cupiditas vindictæ vel punitionis. Filiæ ejus sunt: Odium, indignatio, tumor, discordia, furor, crudelitas, clamores, minæ, contumeliæ, calumniæ, maledictiones, voces blasphemæ.

159. *Quid est acedia, quæ ejus filia?* R. Est torpor mentis, bona inchoare, vel prosequi negligentis. Filiæ ejus sunt: Dilatio pœnitentiæ, odium DEI, desperatio, rerum spiritualium aversio, tepiditas, pusillanimitas, somnolentia, otiositas, indevotio, incuria, ignavia, tædium vitæ, diffidentia.

160. *Quæ virtutes his peccatis opponuntur?* R. Humilitas, liberalitas, castitas, benignitas, temperantia, patientia, devotio, seu sedula pietas.

161. *Quot sunt peccata in Spiritum Sanctum?*

B

quæ

qua & irremissibilia vocantur? R. Sex: Præsumptio de misericordia Dei, vel de impunitate peccati, desperatio, agnitæ veritatis impugnatio, fraternæ charitatis invidentia, obstinatio & impœnitentia. Sic dicta, quod suâ malitiâ sic divinam gratiam excludant, ut neque in hoc sæculo, nisi ægrè admodum, neque in futuro remittantur.

162. *Quæ sunt peccata in calum clamantia?* R. Hæc quatuor: Homicidium voluntarium, sodomitia, oppressio pauperum, viduarum, pupillorum, merces operariorum defraudata.

163. *Quot modis peccata aliena nobis imputantur?* R. Novem: Consilio, jussione, consensu, irritatione, laudatione, seu adulatione, reticentiâ culpæ alienæ, conniventiâ, vel indulgentiâ, rei alienæ participatione, & pravâ facti alieni defensione.

Virtutes.

164. *Quot sunt virtutes omnium præcipuæ?* R. Sunt tres Theologicæ: Fides, Spes, Charitas.

165. *Quot sunt his proxima?* R. Quatuor: Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo. Quæ Cardinales, seu quasi fontes aliarum dicuntur, omnem honestæ vitæ rationem continent.

166. *Quæ sunt novissima hominis?* R. Mors, Judicium, Infernus, & gloria coelestis. De qui-

quibus Sapiens : Memorare novissima tua, & in
aeternum non peccabis.

C A P U T II.

De prima Tonsura.

R. V. G. S. S.

Essentialia.

Quid est prima Tonsura? R. Est deputatio
ad canendum in choro, seu Ecclesia, & ad
ejus obsequium.

2. Cur prima Tonsura ita vocatur? R.
Quia est prima habilitatio ad deferendam Ton-
suram clericalem, augendam postmodum cum
proportionem ad augmentum gradus per reli-
quos Ordines.

3. Estne prima Tonsura Ordo? R. Nega-
tivè.

4. Estne saltem Sacramentum? R. Cum
sub Sacramento Ordinis non comprehendatur,
nec sub ullo alio ex Sacramentis, non poterit
esse Sacramentum.

5. Quid ergo est? R. Est dispositio ad
Ordines.

6. Et cur non est Ordo? R. Quia per illam
nec imprimitur character, nec ulla spiritua-
lis potestas quidquam agendi circa Eucha-
ristiam tribuitur, sed sit sola segregatio à
statu sæculari, deputatioque ad statum cle-

ricalem, ut eam suscipiens fiat capax Ordinum propriè dictorum, jurisdictionis Ecclesiasticæ, beneficiorum, & privilegiorum.

7. *Quomodo ergo iudicas Tonsuratum se habere respectu ordinatorum?* Resp. Eò ferè modò, quò Novitius respectu Familiæ Religiosæ.

8. *An non saltem comprehenderetur in Bullis & Conciliis sub nomine Ordinum?* Rl. Juxta communem comprehendendi, exceptis fortè pœnalibus, tanquam odiosis. Unde quibus sine limitatione vetitum est conferre, vel recipere Ordines, hòc ipsò tonsura etiam vetita est.

9. *Habétne certam materiam & formam per quam confertur?* Rl. Cùm Ordo, & Sacramentum non sit, verà materià & formà non indiget, habet tamen quasi materiam & formam.

10. *Quam illam?* Rl. Loco materiæ habet abscissionem capillorum, loco formæ verba ab Episcopo & à tonsurando pronuncianda: *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: Tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.* Unde Marchinus existimat, etiam his omissis, posse aliquem, quocunque alio modo, ab Episcopo deputari ad prædictum Ministerium Ecclesiæ.

11. *An qui in capite totaliter calvus est, possit suscipere primam tonsuram, cum nequeat tonderi ab ordinante?* Rl. Possè; quia cum prima Tonsura non habeat veram materiam

& formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri potest, quæ adhibetur cum capillatis.

12. *A quo potest conferri prima Tonsura?* R. Ordinariè & per se à solo Episcopo; ab aliis solum ex privilegio.

13. *An autem à quocunque Episcopo conferri possit?* R. Per se solum à proprio, seu ab ordinario initiandi; est enim actus jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Officium.

14. *Quod est officium Tonsurati?* R. Est canere in Ecclesia, ob quam causam Psalmista vocatur, & ei imponitur, ut semel recitet septem Psalmos poenitentiales, cum Litanis & precibus adjunctis. Item servire Ecclesie.

Effectus.

15. *Quis est effectus Tonsura?* R. Est Clericatus, qui complectitur dictam deputacionem ad Ecclesie servitium, capacitatem beneficiorum, & Privilegiorum Ecclesiasticorum, & Ordinum suscipiendorum.

16. *Conferturne etiam gratia sanctificans per primam Tonsuram?* R. Non; quia non est Sacramentum.

Prærequisita.

17. *Qua prærequirantur ex parte subiecti ad valide recipiendam primam Tonsuram ? R.* Præter sexum masculinum, & Baptismum, (de quibus Cap. I. num. 4, & 5. diximus) requiritur in habentibus usum rationis etiam, ut voluntariè, & non purè coactè iniicietur. *Ex Cap. I. dist. 74.*

18. *Qua autem præquiruntur ad licitam ejus susceptionem ? R.* Confirmationis Sacramentum, legitima ætas, non esse irregularem, vel simili aliquo impedimento affectum, sufficiens litteratura, intentio serviendi Deo, ita, ut non suscipiatur tantum ex causa fugiendi forum sæculare.

19. *An non prærequiritur etiam status gratia ? R.* Non præquiri saltem sub mortali; quia cum tonsura non sit Sacramentum, non ponitur obex gratiæ per peccatum in ejus susceptione.

20. *An tonsurandus obligetur communicare ob die, quo iniatur ? R.* Negativè, tum quia de nullo tali præcepto constat, tum quia si quæ rubrica est, erit tantum consultiva; tum denique, quia tonsura etiam post prandium conferri potest.

21. *Qui Sacramentum Confirmationis negligit, an graviter peccet ? R.* Aliquos id sentire; valde tamen probabile esse, quod tantum venialiter, quia *Trident. Sess. 23. Cap. 4. de*
Re-

Reformat. non videtur id graviter præcipere. Est autem congruum, ut is, qui proximè ad Ordines disponitur, sit prius roboratus in fide per Confirmationem.

22. *Qua ætas requiritur ad primam tonsuram?* R. Plerumque septennium completum; quia Trident. requirit, ut iniciandus sciat rudimenta fidei, legere & scribere, quod ante usum rationis, qui annò ætatis septimò primùm adesse censetur, vix reperiri in puero potest.

23. *Quid si ergo aliquis puer ante septennium sciret rudimenta fidei, legere & scribere, possétne recipere primam Tonsuram?* Respondet Quintanaadvenas, talem habentem usum rationis meritò initiari posse.

24. *Cur ad primam Tonsuram requiritur immunem esse ab irregularitate, cum irregularis solum arceatur per sacros Canones ab Ordinibus, inter quos Tonsura non numeratur?* R. Quia prima Tonsura est janua & dispositio ad Ordines, per quam tonsuratus gaudet privilegiis Clericalibus, sitque idoneus ad Ecclesiæ Beneficia, & Jurisdictionem, ideo graviter peccat cum irregularitate eam suscipiens, siquidem tentat fieri ad prædicta idoneus contra Ecclesiæ voluntatem.

Literatura.

25. *Quanta literatura requiritur pro pri-*

ma Tonfura? R. A Conc. Trid. requiri sess. 23. cap. 4. ut sciat legere & scribere, & fidei rudimenta.

26. *Debétne scire latinè scribere & legere?*
R. Sufficit, si sciat nativâ linguâ.

Finis.

27. *An peccet mortaliter, qui recipit tonsuram ex intentione tantum fugiendi forum saculare?* R. Talem per se loquendo, à Gobat etiam à veniali excusari; eò, quòd non videatur indecens, potere rem sacram ob privilegium illi annexum; aliud esset, si fugeret forum saculare, ob crimen aliquod patratum; sic enim non parum incommodi adferre posset Ecclesiæ. Alii dicunt, simpliciter peccare scilicet venialiter contra Tridentini supracit. præceptum.

28. *Cur ergo is, qui Religionem ingreditur animo non manendi, peccat mortaliter?*
R. Quia talis decipit Religionem graviter, dum ejus expensis alitur contra Religionis voluntatem.

29. *An qui recipit Tonsuram ob solam spem Beneficium Ecclesiasticum acquirendi, peccet mortaliter?* Respondet Tamburinus, à veniali non excusari, quia est aliqua deordinatio spiritualibus uti, tanquam mediis ad temporalia.

30. *An Tonsuratus peccet mortaliter, si absque ulla speciali causa ducat uxorem?* Respondet

det *Tamburinus*, probabilius peccare solum venialiter, non ratione inconstantiae, sed quia recedit à statu, quem in ipsa receptione Tonsuræ videtur aliquo tandem modo implicite Ecclesiæ promississe. Caterum talis ipso jure perdit Beneficium, aut pensionem ecclesiasticam, si quam habuit.

Tempora.

31. *Suntne certa tempora statuta pro conferenda prima Tonsura?* Resp. Illam conferri posse quocunque die, sive festo, sive profesto.

32. *Potestne simul conferri cum minoribus Ordinibus?* Resp. Posse, & plerumque ita fieri.

33. *Fitne irregularis, qui recipit Tonsuram aliquâ censurâ irretitus?* R. Tonsuratum, & minoribus initiatum, excipi ab hac irregularitate, etiam per eos Doctores, qui admittunt, incurri irregularitatem ab iis, qui majores Ordines sic suscipiunt.

Clericum quid?

34. *Siquidem dixisti, per Tonsuram deputari aliquem ad statum Clericalem, explica mihi, unde dicantur Clerici?* R. Cum *Isid.* Clericus à *Græco* *Klerôs* dicitur, *Cleros* autem latine idem est ac sors, vel hæreditas; propterea ergo dicti sunt Clerici, quia de sorte Domini

sunt, vel quia Domini partem habent; generaliter autem Clerici nuncupantur, quia in Ecclesia DEI deserviunt.

35. *An sit aliqua vestis specialis pro Clerico tonsurato Ecclesia inservienti?* R. Est superpellicum, quo ab Episcopo, tonsuram conferente induitur, sic vocatum (teste Gavanto) quod olim indui soleret super tunicas pelliceas de pellibus animalium factas.

36. *Cujus coloris est hac vestis?* R. Est candidi, ad indicandam innocentiam supra peccatum Adæ, quem vestiverat DEUS tunica pellicea.

37. *Quid significat amplitudo superpellicei?* Resp. Significare amplitudinem charitatis.

Obligationes Tonsurati.

38. *Quas obligationes habent Clerici tonsurati?* R. Si per se est aliqua specialis, non est alia, quam obligatio deferendi habitum & tonsuram.

39. *Habentne obligationem servandi castitatem?* R. Non habent, nisi communem cum laicis in ordine ad ea, quæ præcepta sunt.

40. *Habentne obligationem orandi Horas Canonicas?* Resp. Non, nisi habeant beneficium, vel sint Regulares choro adiecti.

41. *Quid si habeant pensionem Ecclesiasti-*

cum infra sexaginta aureos ? Resp. Eo casu obligantur tantum ad horas Beatæ Virginis recitandas.

42. *An & quanta est obligatio persolvendi preces , quas Episcopus solet injungere recens initiato ? R. Cum Gobat , esse potius congruitatem quandam , quàm veram & rigidam obligationem.*

Habitus & Tonsura.

43. *Qualem tonsuram tenentur deferre Clerici ? Resp. Consuetudo obtinuit , ut in summo capite per modum coronæ tondeantur ; olim tondebantur toto capite , relicto ex capillis circulo , sicut nunc tendentur Monachi.*

44. *Quanta latitudinis debet esse corona Clericalis ? R. In Minoristis sufficit , si sit tanta , quanta est particula communicantibus distribui solita ; in aliis major , cum proportionem gradûs ecclesiastici.*

45. *Quid significat hac corona ? R. Coronam spineam Christi , vel Regnum , quod Clerici à DEO expectant.*

46. *Cur fit rasio in summo capite ? R. Ut intelligant , amputandas sibi superfluas cogitationes , & temporales res contemnendas.*

47. *Qualis debet esse habitus clericalis ? R. Juxta Ecclesiæ Decreta , talaris , saltem moraliter , ut sit decenter longa , distinctiva Clericorum à secularibus. Quoad colorem*

servanda est cuiusque Provinciae consuetudo:
Idem est de materia.

48. *An etiam pallium debeat esse talare?*
R. Sufficere, si toga sit, ea enim sola vestes
laicales tegit, & sufficere videtur ad decen-
tiam, Barbosa dicit, sufficere pallium lon-
gum.

49. *Quanta est obligatio deferendi Habi-
tum & Tonsuram?* Resp. Tiberius habet,
quod Clerici beneficio & pensione sexa-
ginta aureorum carentes, si animum ha-
beant deferendi statum, nec venialiter pec-
cent, non deferendo Habitum & Tonsu-
ram. Si autem velint perseverare, judi-
cant aliqui, eos peccare venialiter, non
deferendo; negant alii verius, quia non
constat de praecepto; Canones enim intelli-
gendi sunt de beneficiatis, aut in sacris con-
stitutis.

50. *Ergo nunquam peccant mortaliter?*
R. Tamburini doctrinam esse: Nullum
Clericum per se peccare mortaliter, nisi qui
aliunde obligatus est, si taliter non deferat,
ut videatur non esse Clericus, ut si habi-
tum Laicalem, & enslem sine tonsura defer-
ret, vel si adsit temeritas, contumacia, con-
temptus.

51. *Quid igitur de Clericis beneficiatis,
vel habentibus pensionem sexaginta aureo-
rum?* R. Hos sub mortali obligari deferre
habitum & tonsuram, quia id sub gravibus
poenis praecipitur in Canonibus, & quidem pro-

probabilius , quoad utrumque simul.

§2. *An tamen hi aliquando excusentur?* R. Excusari , si ob causam rationabilem habitum dimittunt , ut ad tuendam vitam , honorem , divitias , &c. Item , si quis ita pauper sit , ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis tonsuram relinquens , in itinere , in villa vestibus utens brevioribus , pariter excusantur , datur etiam parvitas materie.

Clericis prohibita.

§3. *Qua alia sunt specialiter prohibita Clericis?* R. Imprimis , ut mercaturam sordidam non exercent , nec ulla officia sæcularia , nec conducant possessiones , nec sæcularibus procuracionibus se immisceant. Non solum non dicunt , vel proferant sententiam sanguinis , sed neque ubi sanguinis vindicta exercetur , inter sint.

§4. *Quid aliud ?* R. Ut privilegiis suis non renuncient , cum nec possint , quare in manibus laici jurare non possunt , nec se subicere Judici laico , nisi cum privilegium fori amiserunt , vel ab Episcopo licentiam habent , quam tamen dare non potest in criminalibus.

§5. *Quid adhuc ?* R. Ne aleæ deserviant , nec ludant ad aleas , nec inter sint , uti nec mimis , histrionibus , jooulatoribus , tabernas evitent , nisi necessitatis causâ , vel in itinere , à choreis abstineant.

56. *Dic amplius ?* R. Ne arma ferant, nec annulum, nisi ratione dignitatis, nec comam laxent, nec barbam nutriant saltem in labio superiore, quoad mentum inferius est contraria consuetudo.

57. *Superestne adhuc aliquid ?* R. A clamorosis venationibus abstineant, & aucupiiis, non cohabitent cum mulieribus, exceptâ matre, amitâ, sorore, imò nec cum his, si sint suspectæ, & cum suspecta nec fabulari, nec aliquò modò versari debent.

58. *Num adhuc aliquid ?* Resp. Debent benedicere mensam in principio, & in fine gratias agere. Si sint Sacerdotes, dum communicant, etiam in ægritudine stolam circa collum habeant. Servent rubricas Missæ, & horarum Canoniarum, aliarumque functionum.

59. *Quid demùm ?* Resp. Non alienent patrimonium, ad cuius titulum ordinantur, sine licentia Episcopi, non pugnent etiam in bello justo, non audiant leges, vel medicinam; non incumbant publicè studio Philosophiæ, aut Poësis ultra quinquennium, juxta Concilium Lateranense. Non sint fidejussores pro Laico. Sed in officiis Ecclesiasticis, & aliis bonis studiis diligenter se exerceant. Non incidant Beneficiati in Beneficiorum nundinationem, vel pluralitatem prohibitam, vel reddituum Ecclesiasticorum malam consumptionem.

nem, cupiditatēve, sciāntque non solum prædicta, sed etiam alia, quæ quisque Beneficiatus ratione sui beneficii scire debet.

Clericorum Privilegia.

60. *Qualia privilegia conferuntur per primam Tonsuram?* R. Privilegium fori, canonis, & à tributis.

61. *Quid est privilegium fori?* R. Est immunitas à jurisdictione & foro sæculari.

62. *Gaudētne Clerici simpliciter hoc Privilegiō?* Resp. Non, nisi beneficium habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes, suæ, vel alteri Ecclesiæ ex mandato Episcopi serviant, vel in seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

63. *Quid si clerici sint conjugati?* Resp. Hi prædictō privilegiō non gaudent, nisi præter supradicta observent etiam Constitutionem Bonifacii VIII. ut non sint Bigami, & tunc tantum gaudent in criminalibus.

64. *Quid est privilegium Canonis?* R. Est, ut qui suadente diabolo eos percutiat, sit excommunicatus.

65. *Potēstne Clericum percutere parens, aut Præceptor ad correctionem?* R. Potest, quia non facit suadente diabolo.

66. *Qui fruuntur hoc privilegiō?* R. Etiam
Cler

Clerici conjugati, non Bigami, modò habitum & tonsuram deferant, licèt reliqua non observent. Quamvis autem Clerici in minoribus, habitum & tonsuram non deferentes, gaudeant hòc privilegiò, ante trinam monitionem ab Episcopo factam, in multis tamen casibus illud amittunt, quos vide apud DD.

67. *Quid est immunitas à tributis?* R. Est exemptio à gabellis, exactionibus, &c. auctoritate laicà impositis, etiam quoad bona patrimonialia, nisi sint res, quas negotiandi causà deferunt, eæque non Ecclesiæ, aut non necessitate ad negotiandum adhibitæ.

68. *An clerici conjugati gaudeant hoc privilegio?* R. Non gaudent, licèt habitum deferant. Multi etiam hanc exemptionem negant Clericis, tonsurá & solis minoribus initiatis, nisi habitum & tonsuram deferant, & reliqua à Tridentino sess. 23. cap. 6. de reformatione requisita observent.

Pœna indebita collationis.

69. *Episcopus incurritne aliquam pœnam, indebitè conferens primam tonsuram?* Resp. Fit ipsò jure suspensus à celebratione Missæ, si invito conferat tonsuram. Capitul. Episc. 1. dist. 74.

70. *Quando aliàs?* R. Suspenditur etiam per annum à collatione Clericalis tonsuræ contaxat, si illam infanti conferat. Cap. ult. de

de Temp. Ord. in 6. Infantis autem nomine intelligitur, quicumque non pervenit ad annum septimum ætatis; nisi fortè Religionem intraret, oblatu à parentibus, quod olim fieri solebat.

71. *Quando adhuc ?* R. Suspenditur per annum à collatione tonsuræ, si illam illiterato conferat. *Eod. Capit. ult.* Sed hanc suspensionem non esse in usu, asserunt Sæ & Bonacina apud Barbosam de Officio Episcopi. pag. 3. alleg. 3.

72. *Quo casu ulterius ?* R. Suspenditur à collatione tonsuræ per annum, si eam conferat alicui alienæ Diœcesis sine licentia sui Superioris, juxta dictum Capit. ult. Vel si conferat conjugato, nisi is velit Religionem ingredi, aut ad sacros Ordines promoveri. *Eod. Cap. ult.*

C A P U T III.

De Ordinibus in communi.

1.

CUm pag. 23. quest. 145. dictum sit, quòd Ordo sit sacramentum, quo spiritualis potestas & officium confertur, dicito, qualis sit hac potestas ? R. Est potestas, quæ tribuitur viro baptizato circa Eucharistiam, quæ conficiendam, quæ ministrandam.

2. Quan-

2. *Quando est Sacramentum Ordinis à Christo institutum?* R. In ultima Cœna. Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Ex Trid. sess. 22. cap. 2. *Quotunc novi testamenti Sacerdotes instituebat.*

3. *Quot sunt Ordines?* R. Septem: Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbiteratus. Trid. sess. 23. cap. 2.

4. *Episcopatus an non etiam Ordo est?* R. Non esse distinctum Ordinem, sed complementum majoris perfectionis sacerdotii; eodem modo, quò in sacerdotio potestas absolvendi à peccatis, complet potestatem conficiendi Corpus Christi.

5. *Cur tanta Ordinum multitudo?* R. Id institutum esse propter dignitatem sacerdotii, & consecrationis Eucharistiæ, quæ cum sit excellentissima actio in Ecclesia, requirebat plures Ministros, qui illi inservirent, nec decebat, ut homines è statu Laicorum statim ad Sacerdotii culmen ascenderent, sed potius congruum erat, ut primum segregati à populo per tonsuram Clericalem, gradatim per minores ascenderent, sicque ex officio Sacerdoti inservirent.

6. *Si sunt Ordines 7. Quomodo est unum Sacramentum Ordinis?* Resp. Est unum unitate finis, vel respectus ad Eucharistiæ, & sacerdotium, uti & Episcopatus ad ordinandos Eucharistiæ & Sacramentorum ministros.

7. *An singuli Ordines sint Sacramenta?*
R. Probabilius esse: quia Trid. postquam
definivit Ordinem esse Sacramentum, septem
enumeravit. *Sess. 23. cap. 2. & 3.* Et Episco-
patum.

Materia & Forma.

8. *Quæ est materia & forma Ordinum in genere?* R. Cum duplex sit materia, una proxima, altera remota. Materia remota est illud, per quod actus Ordinis designatur, & in cujus traditione Ordo confertur, *Concil. Florent. in instruct. Arm. §. sextum Sacramentum.* Proxima est illius traditio, quæ *Materia ex qua* vocatur. Forma autem sunt verba Episcopi, potestatem, quæ Ordinato confertur, significantia.

9. *A quo debet fieri traditio materia remota?* R. In majoribus Ordinibus ab Episcopo, idque ex communi sententia essentialiter. In minoribus, cum de Acolyto constet, ei ab Archidiacono tradi posse Episcopi jussu, probabile est monitum Pontificalis non ob stare, quò minus & in reliquis fieri possit ab Archidiacono.

10. *An physicè tangi debeat materia ab ordinando?* R. Quamvis speculativè id non requiri probabilissimum sit, in praxi tamen necessarium esse physicè tangi, saltem ad evitandum periculum non recipiendi Ordinis.

11. *An, dum sunt plures materia remota, singulas tangere sit necessarium?* Resp. In praxi tutius esse singulas tangere; probabilissimum tamen est, sufficere, tangere alterutram, dum per modum unius porriguntur.

12. *An sit necessarius contactus immediatus?* R. Certum esse, non requiri immediatum tactum omnium omnino materialium necessarium; siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariam Presbyteratus, & tamen nulli unquam incidit, debere tangi physice immediate ab ordinando.

13. *Qua ratio huius dari potest?* Resp. Quia juxta communem usum hominum, qui tangit continens, etiam contentum tangere censetur; ut patet in exemplo vini in calice.

14. *An ergo etiam sufficiet tangere materiam manu obvoluta strophilo, superpelliceo, chirotheca?* R. Id Bonacina videri ferè certum. Quia communissime & rectissime dicimur tangere hominem, & etiam palpare, si apprehendamus illum manu obvolutâ chirothecâ.

15. *Requiriturne autem, ut materia utraque manu tangatur?* R. Nequaquam, quia id nulla lex exigat; Sufficere igitur unicò etiam digitò tangere, quia hoc ipsò jam verificatur verus tactus.

16. *An ergo sufficiet etiam solò ungue tangere?* R. Ungues, sive sint animati, sive inanimati, ita sunt manuum & digitorum pars, ut quando manu vel digitis aliquid apprehendi debet, satis sit, si unguibus digitorum tangatur.

17. *An contactus debeat simul esse cum prolatione forma?* R. Si sint simul etiam mathematicè, laudabilius est, sufficit tamen simultas moralis.

18. *An invocatio SS. Trinitatis sit de essentia forma cujuslibet Sacramenti?* R. Negative, quia id nec in Pontificali, nec alibi præscribitur, aut indicatur.

Effectus.

19. *Quot sunt effectus Ordinis?* R. Præcipue sunt quatuor.

20. *Quinam sunt illi?* R. Primò spiritualis potestas, & jus faciendi aliquid circa Eucharistiam. Secundò, character, seu qualitas spiritualis indelebilis, impressa animæ. Tertiò, gratia sanctificans. Quartò, collatio in certo statu & gradu.

21. *Possintne Ordines ritè suscepti iterari?* Resp. Negative, quia imprimunt characterem, qualitatem indelebilem. Ex Florent.

22. *Conferuntur à singulis Sacramentis Ordinis novus character?* R. Affirmativè, imò ab habentibus duplicem partialem materiam &

fuer.

formam, duplex etiam partialis character imprimitur.

23. *Cur conferunt singuli Ordines novum characterem ?* R. Quia singuli sunt Sacramenta, & ab invicem diversa, diversæque potestatis collativa. Cum ergo Sacramentum Ordinis characterem producat, & character sit signum, vel ipsorum Ordinum, vel potestatum, quæ per Ordines conferuntur, diversi Ordines diversos characteres producere debebunt.

24. *Quando confertur iste character ?* R. Tunc, dum materia applicata est, & forma completè prolata, ita, ut verum sit dicere: Nunc perfecta & completa est formæ significatio.

25. *Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem, absque eo, quod conferat gratiam sanctificantem ?* R. Quod possit; quia potest validè suscipi in statu peccati mortalis; hōc ipsō autem, quod validè suscipiatur, necessariò causat characterem; gratiam verò sanctificantem ob peccatum causare nequit.

26. *Cur character potest stare cum peccato mortali, & gratia sanctificans non possit ?* R. Quia gratia est formalis sanctitas animæ, & amicitia cum DEO; quæ proinde cum iniquitate & inimicitia DEI impossibilis est; Character autem nihil horum habet.

27. *Cur Sacramentum Ordinis valide susceptum, causat characterem semper, non verò causat semper gratiam sanctificantem?*
R. Quia ad infusionem gratiæ in homine peccatore requiritur sufficiens peccati retractatio, tanquam dispositio necessaria, quæ cum possit abesse stante valore hujus Sacramenti, poterit eodem valore stante non conferri gratia.

Requisita ad valorem.

28. *Quid ergo requiritur ad valorem Sacramenti Ordinis ex parte ministri, ex ratione Sacramenti?* R. Ex Concil. Florent. requiri materiam, formam, & intentionem ministri, quæ minister est, saltem faciendi quod facit Ecclesia. *Trid. Sess. 7. Can. 11.*

29. *Qualis intentio requiritur, & sufficit in ministro?* R. Actualis est optima; virtualis sufficit; habitualis minimè, quia non potest influere in actionem, quæ tamen deberet ab illa procedere.

30. *Quid ex parte suscipientis requiritur ad valorem Ordinis?* R. Idipsum, quod diximus requiri ad primam Tonsuram pag. 30. nu. 17. videlicet: Primò, Baptismus, tanquam janua ad reliqua Sacramenta. Secundò, sexus masculinus; quia turpe est, feminam gradum inter Ecclesiæ ministros habere. Tertiò, intentio debita, id est, saltem habitualis in adulto.

31. *Quid*

31. *Quid sentis de Hermaphroditis?* R. In quo foemineus sexus prævalet, est incapax; quia simpliciter pro foemina habetur. Si virilis prævalet, est irregularis ratione indecentiæ.

32. *Quid ergo erant apud antiquos vocata Diaconisse, Presbyterissa, Episcopissa?* Resp. Aliquæ fuerunt foeminae, virgines, vel viduæ ad inserviendum aliis, & quibusdam Ministeriis deputatæ. Aliæ deputatæ fortè cum aliqua benedictione ad honulias in officio Monialium recitandas. Aliæ uxores virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos ordinatorum, quæ ab illis divisæ cælibem vitam ducebant.

33. *An omnes mares sint omnium Ordinum & eodem modo capaces?* R. Negative: Primò, Episcopatus soli Sacerdoti conferri potest, quia illius character supponit hujus characterem, & cum eo facit completum & perfectum Sacerdotium.

34. *Qua est alia exceptio?* Resp. Secundò ex communiore sententia infantibus, & perpetuò amentibus, Episcopatus conferri non potest, quia in Episcopatu sit matrimonium spirituale cum Ecclesia, quod requirit proprium consensum. Verius tamen videtur contrarium, quia in Episcopatu imprimitur character: ideo licet infans non maneat obligatus Ecclesiæ, quoad curam pastorem, recipiet tamen verum Sacra-

35. *Superestne adhuc aliqua exceptio?* R.

Omnino; quamvis enim omnes Ordines validè conferantur infantibus, & perpetuo amentibus; quia cum Ordinis materia non sint actus recipientium, eorum intentionem supplet Ecclesiæ intentio; in adultis tamen & amentibus, qui usum rationis aliquando habuerint, requiritur, ut etiam aliquando habuerint voluntatem suscipiendi Ordines, nec eam revocaverint, quia consensus necessarius est in adultis ad omnia Sacramenta recipienda.

Requisita ad debitè suscipiendos.

36. *Quid requiritur ex parte ordinandi ad debitè suscipiendos Ordines?* R. Imprimis requiri statum gratiæ, siquidem judicamus omnes Ordines esse Sacramenta vivorum, quæ in statu peccati mortalis suscipi non possunt à sciente, sine novo peccato.

37. *Quid aliud requiritur?* R. Primam Tonсурam prærequiri ad omnes Ordines, & inferiores Ordines prærequiri ad superiores, ita ut per saltum non accipiantur.

38. *Qui Ordines minores accepit sine prima Tonsura, tenetárne postea eam suscipere?* R. Minimè, quia per primum minorem Ordinem eminenter accipit primam Tonsuram, & sufficienter disponitur ad reliquos Ordines suscipiendos; nec ullum incommodum inde timeri potest.

39. *Quid ultra requiritur?* R. Requirit certam aetatem, quæ pro singulis determinabitur suis locis.

40. *Ætas pro Ordinibus requisita, an computetur à die Nativitatis, vel à die Conceptionis?* R. Patet ex communi usu, quod à die Nativitatis, imò dies conceptionis raro sciri potest.

41. *An sufficiat compleri aetatem requisitam unâ horâ ante ordinationem?* R. Me de hoc non dubitare, siquidem jam verè physicè completus annus dicitur etiam quoad alias actiones humanas; imò aliqui iudicant sufficere, si momento uno prius compleatur.

42. *An ad complendam aetatem pro Ordinibus requisitam debeat computari dies bissextilis?* R. Probabile quidem esse, quod non sit computandus; at verius computandum esse, & quidem ita, ut cum die antecedenti pro uno numeretur, uti Ecclesia computat; quia is dies requiritur ad complendum annum naturalem, quo Sol Zodiacum peritustrat, quod ab Ecclesia exigitur; aliàs liceret demere omnes dies bissextilis, qui fuerunt per totam vitam ordinandi.

43. *An qui dubitat de completa legitima aetate, ordinari possit?* R. Non posse, quia præceptum est in possessione.

44. *Quando aetas computanda est, & tempus nativitatis igneratur, quamdiu expectam-*
peñam-

petendum est, ut securè procedatur in susceptione Ordinum? Resp. Si nativitatis hora ignoretur, integer dies expectandus erit. Si ignoretur dies, & sciatur mensis, totus mensis expectandus; si mensis ignoretur, & anni notitia habeatur, expectetur annus integer.

45. *Quid ampliùs requiritur ad ritè suscipiendos Ordines?* R. Requiri morum probitatem Episcopi judiciò, de qua ordinandi bonum habere debent testimonium, à quo, dicitur suis locis.

46. *Quid adhuc?* R. Requiri sufficientem scientiam; qualis autem pro singulis, dicitur suis locis.

47. *An adhuc aliquid requiritur?* R. Requiri statuta tempora ab Ecclesia. Quæ illa, dicitur alibi.

48. *Quid ultra?* R. Requiri debita temporum interstitia suis locis determinanda.

49. *Quid adhuc?* R. Requiri, ut ordinandus non habeat ullum Canonicum impedimentum: scilicet, ut non sit irregularis, censurâ, vel aliò præceptò detentus ab Ordinum susceptione. Aliqui numerant inter impedimenta etiam Novitiatum Religionis; at contrarium verius est, quia id nullo jure prohiberi scitur; Capit. enim 6. *Monasterii* 19. *distinct.* 3. verbo *Tonsura*, non loquitur de Tonsura Clericali, sed Monachali. Ex Gloss. 7.

50. *Quid tandem requiritur?* R. Requiritur saltem pro majoribus Ordinibus, ut postea dicetur, ut Ordinandus habeat sufficientem titulum. Antiqui Canones requirebant quidem etiam pro minoribus, sed consuetudine abrogatum; siquidem hi à statu clericali recedere possint, & Trid. solum sacrorum Ordinum, quoad hoc, mentionem faciat.

Minister Ordinum.

51. *Quis est ordinarius Minister Ordinum, quantum ad valorem?* R. Solus & omnis Episcopus Sacerdos, & consecratus. Ex Concil. Flor. & Trid. sess. 23. cap. 4.

52. *An saltem possit alicui non Episcopo delegari collatio Ordinum?* R. Posse à solo Pontifice in ordine ad aliquos Ordines, ut infra dicetur.

53. *An à bonis Angelis, DEI dispensatione, conferri possint Ordines?* R. Quamvis de lege ordinaria omnium Sacramentorum Ministri constituti sint homines viatores, possunt tamen extraordinariè constitui à DEO dispensante in lege, etiam Angeli sancti; quia ipse DEUS neque Sacramentis, neque Ecclesiæ Ministris virtutem suam alligavit.

54. *An eandem dispensationem facere possit DEUS cum anima Sancti alicujus separata à corpore?* R. Posse, quia eadem est ratio, quæ de Angelis.

55. *An Episcopus Sacerdos, sed qui nullum*

Ordinem suscepit, possit validè conferre reliquos Ordines, quos ipse non habet? R. Possè; quia potestas conferendi non habetur ab his Ordinibus, sed ab episcopali charactere.

56. An Episcopus depositus, degradatus, irregularis, excommunicatus, suspensus, interdictus, hereticus, simoniacus, qui Episcopatus renuntiavit, possit ordinare? R. Possè validè, sed non licitè.

57. Quis est ordinarius Minister Ordinum, quoad licitam collationem? R. Esse proprius ordinandi Episcopum; oppositum enim est, Tiberio teste, cap. 7. & jure Divino veritum, & ab Ecclesia sub pœna annuæ suspensionis ab exercitio ordinandi prohibitum, ita ut sic ordinatus maneat suspensus ad sui Episcopi placitum, ab executione Ordinum sic susceptorum; qua de causa Cap. 17. Concil. Nicani irrita dicitur hæc ordinatio, quasi ita se habens quoad exercitium, ac si nulla esset. Similiter Titulares Episcopi, etiam in loco exempto residentes, prohibentur ordinare sub pœna annuæ suspensionis ab exercitio Pontificalium, non obstante quòcunque privilegiò ordinandi ad se accedentes, etiam familiares, & comensales. *Trid. sess. 14. cap. 2.*

Episcopus proprius quis est.

58. Quis est proprius Episcopus, qui ordinare potest subditum? R. Est Episcopus loci, vel originais, vel domicilii, vel beneficii.

59. *Quis est Episcopus loci originis ?* R. Quoad Ordines est is , in cujus Diœcesi parentes Ordines suscipientis , dum ille natus est , domicilium habebant , ex communi ; quia ibi censetur fictione juris natus filius , quamvis alibi natus. Aliqui tamen judicant probabile , quòd locus originis dici possit , in quo quis natus est , etiam per transennam.

60. *An non etiam locus originis ordinandi censerì potest , in quo ejus pater fuit ex ejusdem avi , illic domicilium habente , natus ?* R. Affirmativè , quia domicilium originis paternæ est etiam domicilium originis filii , quamvis filius natus sit in alio domicilio , ad quod pater se transtulit. Ita decisum esse à *Congregat. Cardin. Anno 1599. 1628. & 1629. refert Diann apud Gobas tractat. 8. num. 281.*

61. *At nunquid sufficiet etiam locus originis avi ordinandi ?* R. Non sufficere , quia non ex avi , sed ex patris origine dicitur quis originarius. Et si attenderetur avita origo , inquirendus esset ager Damascenus , ubi Adam creatus est.

62. *Sufficitne etiam locus originis matris ?* R. Non sufficere , quia filius sequitur originem patris , non matris , ex *L. 3. Codic. de Munic. & Orig.* nisi fortè filius esset illegitimus , quia talis filius quoad hoc sequitur ventrem ; & sicut mater illegitimorum notior

tior est quàm pater, ita & patria illius notior est quàm istius. Ceterùm si patria patris ignoratur, tunc etiam legitimi filii patria desumetur à matris patria.

63. *Quis est Episcopus domicilii?* R. Est Episcopus Diœcesis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuò habitandi, nisi eam deferere cogatur, vel aliud melius occurrat.

64. *Quot modis acquiritur domicilium quoad hunc effectum ordinationis?* R. Tribus: Primò, origine, de quo jam dictum est. Secundò, Lege. Tertiò, Habitatione.

65. *Quomodo acquiritur domicilium lege?* R. Per Principis privilegium, statutum, adeptionem dignitatis, aut Prælaturæ in loco, Monachatum, Clericatum, Lecturam, aut Professuram publicam, Matrimonium, &c. Ford. vol. 3. lib. 13. tit. 8. num. 230. testans, majorem partem quindecim modorum, quos recenset, valere ad effectum præ Ordinibus.

66. *Ut domicilium habitatione acquiratur à pubere, qua conditiones requiruntur?* R. Duæ: Primò, ut quis re ipsa versetur in eo loco. Secundò, ut versetur cum animo manendi ibi perpetuò: censetur autem quis manere velle perpetuò, si velit illic manere, donec aliquid inde cum avocet.

67. *Potestne quis duplex domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando con-

stanter ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

68. *Quid si non habiter aequaliter in utroque?* R. Juxta Glossam in Cap. Cum nullus, de Temp. Ord. in sexto, ibi esse ejus domicilium, ubi est major pars ejus bonorum. Imò juxta Jord. quando quis parat domum, & cum effectu habitat in ea, & in pluribus locis conversatur, præsumi, velle constituere plura domicilia, & posse à quolibet talium domiciliorum Episcopo ordinari; secus si absque habitatione possideret bona in diversis locis, aut sine bonis aliquando alicubi versaretur. Cæterum ex Diana nec requiritur, ut habens duo domicilia habiter in utroque aequaliter mathematicè, sed sufficit, si habiter propè aequaliter, seu moraliter.

69. *Quando acquiritur domicilium habitatione?* R. Primò horæ quadrante, quò quis incipit habitare in aliquo loco animo manendi ad mortem.

70. *Quid si aliquis maneat multis annis in loco, sed non animò ibi manendi?* R. Tunc non contrahi domicilium quoad Ordines.

71. *Quando quis non declaravit animum manendi in loco, unde probari potest hic animus?* R. Esse conjecturam receptissimam, si quis alicubi decem annis habitavit; præsumitur enim in dubio, voluisse ibi figere sedem perpetuam; talis enim ibi contrahit forum civiliter, & criminaliter.

72. *Studioſi morantes decem, vel duodecim annis in Academia animò illic abſolvendi ſtudia, contrahuntne domicilium?* R. Minimè, quia clarum eſt, quòd non animò perpetuò commorandi ibi habitarent.

73. *Cujus autem domicilii cenſentur eſſe filii impuberes?* R. Lilos habere idem domicilium, quod pater, quia ii non poſſunt ſibi ullum eligere. *Navar. lib. 1. Conſt. de temp. Ordin. Conſt. 3. apud Gobat n. 299.*

74. *Quid autem de filiis puberibus?* R. Licet ii poſſint facere electionem domicilii, ut ſi ſint filii familias, quamdiu tamen illam non faciunt, gaudeat domiciliò paternò. *Navar. cit. apud Gobat.*

75. *Quid ſi autem mater ſupervivat?* R. Si illa commigrat aliò, tunc filii, qui adhuc ſunt ſub potestate matris, ſortiantur maternum domicilium.

76. *Quid Barones & Nobiles habent quoad hoc privilegii?* R. Illos cenſeri cives omnium locorum, in quibus poſſident feuda, poſſuntque eorum filii illic Ordinibus inſigniri, eſto pater non inhabitet in loco illius feudi. *Barboſ. Alleg. 4. n. 32.*

77. *Quid de officialibus alicujus loci?* R. Si officia habeant perpetua, quamvis non efficiantur cives loci, acquirunt tamen domicilium pro ſe, & filiis, *Barb. n. 34.* Aliud eſt, ſi officia ſint temporaria, hoc eſt (ut Gobat interpretatur de Ordinibus tract. 8. n. 301.) ſi non ſolent relinqui ad vitam.

78. *In dubio, quomodo probatur animus perpetuò manendi in aliquo loco?* R. Primò, si per decem annos ibi habitavit, nisi moraliter constet, defuisse animum ibi perpetuò habitandi, ut si ibi fuit causâ studiorum, præfecturæ non perpetuæ, &c. Secundò, cum omnia alienavit, quæ in primo loco domicilii habebat, & emit in alio, ubi habitat. Terriò, si quis à principio se declaravit, quòd ibi velit habitare. Quartò, ex aliis circumstantiis prudentis arbitriò.

79. *Ubi censentur Regulares habere domicilium?* R. Ubi Prælaturam habent, vel ubi permanenter habitant.

80. *Relegatus, an contrahat domicilium in loco relegationis?* R. Cum is fiat irregularis, non debet esse sollicitus, quoad se in ordine ad suscipiendos Ordines, an in loco relegationis contrahat domicilium. Quoad filios verò contrahit, si vel animum habuit ibi perpetuò habitandi, vel relegatio sit perpetua; vel si sit quidem temporalis, majorem tamen bonorum suorum partem ibi habeat; in his enim ultimis duobus casibus præsumitur domicilium. Unde si à priore domicilio perpetuò arceatur, cessat illud etiam in ordine ad proles, secus si non perpetuò.

81. *Quis est Episcopus beneficii?* R. Est Episcopus Diocesis, in qua quis habet Eccle-

clericum beneficium, sibi collatum, & possessum, licet collatio illius ad alium Episcopum spectet.

82. Sufficitne sola possessio, sine collatione? Respondet Tiberius, sufficere, licet non sit titulus iustus; collatio autem sine possessione non sufficit.

83. Sufficitne Prabenda temporalis, v. g. ratione Lectura, vel Capellania non collativa, licet perpetua, vel pensio? R. Non sufficere, quia hæc non sunt beneficia Ecclesiastica.

84. Requiriturne beneficium cum residentia? R. Non requiri; quia in Cap. 3. de tempore Ord. contradistinguitur subjectio ratione beneficii, a subiectione ratione domicilii.

85. Requiriturne, ut beneficium sit sufficiens ad sustentationem? R. Non requiri, quia aliud est, quod ad illius titulum ordinari non possit, aliud, quod ab Episcopo loci beneficii possit ordinari.

86. Obestne, si beneficium sit manuale, sive ad nutum amovibile? R. Nihil obesse, quia est verum beneficium.

87. Sufficitne beneficium habitum tantum in Commendam (sed perpetuam) in sui commodum? Resp. Sufficere; secus si Commenda sit temporalis in commodum Ecclesiæ.

88. Obestne, si beneficium sit collatum

in eum finem, ut possit ordinari? R. Non obesse, quia non censetur fraus, sicut nec fraus censetur, si quis eo fine novum domicilium contrahat.

89. *A quo est ordinandus, qui nullius est Diœcesis?* R. Ab Episcopo viciniore, vel de ejus licentia.

90. *A quo ordinandus vagus?* R. Ab Episcopo originis; si etiam pater vagus fuit, dum natus est, ab Episcopo originis avi; si autem & avus vagus fuit, dum pater natus est, videtur ordinandus ab Episcopo loci, in quo invenitur tempore ordinationis; cum enim omnibus locis carere supponatur, non magis est subiectus uni Episcopo, quàm alteri; poterit proinde se, cui maluerit, subicere, sicut quoad Parochiam in ordine ad Sacramenta Pœnitentiæ & Matrimonii.

91. *Potestne tamen Episcopus ordinare alienos subditos, & quando?* R. Potest cum licentia proprii Episcopi. Ex *Trid. sess. 23. de reform. mat. c. 3.*

92. *An possit aliquando etiam sine licentia proprii Episcopi?* R. Polle in quatuor casibus. Ex *Trid. sess. 23. de reform. cap. 9.* Et quidem primò Episcopus actualis potest ordinare familiarem suum per triennium moraliter continuum, etiam antequam haberet Episcopatum inchoatum, secum habitantem; non autem, si abieus serviat; quia tunc non potest illius mores cognoscere.

93. *Quando talem ordinat Episcopus, ad quid obligatur?* R. Debet illi statim (dum aliquod vacaverit) beneficium conferre, ne mendicare cogatur; nisi fortè ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, ad titulum patrimonii, vel pensionis ordinaverit. Utilitas autem censetur sufficiens, ut melius ejus servitiò uti possit. Hæc licentia negatur Episcopo Titulari à Trident.

94. *Quando adhuc potest ordinare alienum subditum sine licentia Ordinarii?* R. Potest secundò, dum Episcopus ideo est publicè suspensus, quia alienos subditos ordinavit; hoc enim casu licet illius subditos ab aliis vicinis Episcopis, in propriis tamen Diocæsis, ordinari, *ex Trid.*

95. *Quando ulterius?* R. Potest tertio, dum quis ordinaretur bona fide sub spe ratihabitionis prudenter concepta, quia ratihabitio mandato comparatur.

96. *Quando tandem ultimo?* R. Potest quarto, dum quis à Sede Apostolica privilegium habet à quolibet Episcopo Ordines suscipiendi; talis tamen debet habere testimonium sui Ordini de vita & moribus, sine quo & ipse, & ordinans suspensionem incurrunt. *Trid. sess. 23. c. 8.*

Dimissoria.

97. *Si quis velit ab alieno Episcopo ordinari, quibus litteris instructus esse debet?* R.

Dimissoriis , quæ contineant licentiam ab alio suscipiendi Ordines , causam dimittendi , dispensationem in interstitiis , & de Jure communi testimonium de sufficientia doctrinæ ; quod tamen postremum rarò in usu est in his partibus , propter distantiam sæpè ordinandi à suo Ordinario ob amplitudinem Episcopatum.

98. Quos possunt ordinare , vel quibus licentiam dare Abbates , & alii habentes facultatem conferendi Minores ? R. Ex Trident. sess. 23. c. 10. de Reformat. posse ordinare tantum Regulares sui Ordinis Professos , sibi subditos , absque alia Episcoporum facultate.

99. An hac facultas extendatur etiam ad Novitios ? Resp. Negativè , quia Religiosi non sunt , nec suis Prælati simpliciter subditi , sed tantum in ordine ad experimentum ; Tridentinum enim exigit absolutam subjectionem.

100. Quid si autem aliquis illorum habeat privilegium suscipiendi Ordines ? R. Talem debere ordinari ab Episcopo , & veriùs posse ordinari ab Episcopo Diœcesis , in qua est Monasterium , quia ex parte sua animum habet perpetuò manendi in Religione , nisi Religionis asperitatibus debilitetur , adeoque ibi domicilium acquirit.

101. Quid verò , si Novitius habeat dimissorias à suo Ordinario , sumendi Ordines à quocunque , vel specialiter à suo Abbate ?

R. Tunc Abbas ejus poterit eum ordinare; requiritur tamen Episcopi consensus, in cujus Diœcesi fit ordinatio, licet fiat in Monasterio exempto. *Ex Trid. sess. 6. c. 6. de reformat.* prohibente exercitium Pontificalium in aliena Diœcesi sine licentia Ordinarii.

102. *An Pralati Regulares possint suis subditis Regularibus dimissorias concedere?* R. Possè, quia expressa habent privilegia, à *Trid.* non revocata, nisi in ordine ad Sæculares, & Superiores Regularium, utpote habentes quasi Episcopalem jurisdictionem, sunt eorum Ordinarii.

103. *Ad quem Episcopum tenentur eas dimissorias dare?* R. Ad Episcopum Diœcesis, in qua est Monasterium, si præsens sit, & habiturus ordinationem, si minus, possunt ad alium, (expressâ tamen causâ absentiae, vel ordinationis non habendæ, sub pœna privationis officii, dignitatis, vocis, &c.) modò de industria non distulerint, sed non est in usu, Societas JESU potest dimissorias dare ad quoscunque Episcopos, *Ex Bulla Greg. XIII.* cujus privilegium Clemens non revocavit.

104. *An Pralati Regulares possint Novitiis suis dare dimissorias?* R. Negat communis, quia non sunt propriè subditi; probabile tamen est, possè Prælatos habentes privilegium dandi dimissorias ad quemcunque Episcopum; quia

quia probabile est, Noxios gaudere privilegiis suæ Religionis.

105. *An alii præter Episcopos, Abbates, & Prelatos Regularium possint dimissorias concedere?* R. Posse: Primò Legatum à latere, ex indulto illis concedi solito.

106. *Quis adhuc?* R. Vicarius Episcopi Generalis, vel de expressa Episcopi licentia, vel cum Episcopus est in remotis, hoc est, vel extra Provinciam, vel ultra unam, vel duas diœças, vel iudicio prudentis. Verius, dum est extra Diœcesim, modò habeat mandatum generale in forma, ut declaravit Congregatio. Vicarius autem, si sit Episcopus, potest ipse absente Episcopo Ordines conferre.

107. *Quis alius?* R. Capitulum, vel ipsius Vicarius, sede vacante ultra annum: intra annum autem tantum tunc potest, cum quis ratione beneficii obtenti, vel obtinendi arctatur ad Ordines suscipiendos, *Trid. sess. 7. cap. 10. Sess. 13. cap. 10. de reformat.* Si non arctatur, & tamen ordinetur, in Minoribus privatur (per sententiam tamen) privilegiò Clericali, præsertim in criminalibus; si verò in majoribus, est ipso jure suspensus ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati. Hanc prohibitionem aliqui extendunt ad primam Tonsuram, sed sine pœnæ incursione. Cæterum Sede Apostolica vacante, ejus Vicarius Generalis dat dimissorias ad omnes Episcopos.

108. Proximè allegatis Decretis prohibetur-
ne Capitulum, vel Vicarius etiam dare literas
testimoniales de vita & moribus habentibus
licentiam à Sede Apostolica? Resp. Negati-
vè, quia testimonium non sunt dimissoria.
Imò, si Capitulum subditos habeat, à subdi-
tis vacantis Sedis diversos, posse Episcopo
externo exercitium Pontificalium concede-
re, pro ordinationibus suorum, concedunt
aliqui; uti etiam pro ordinatione Religio-
sorum, quibus sui Prælati dimissorias dare
possunt.

109. An valida sint dimissoria, si vel con-
cedens, vel cui conceduntur, sint excom-
municati? Resp. Primò, nunquam licet
excommunicato dare, vel accipere talem
licentiam, quia nunquam fit sine commu-
nicatione, quæ est prohibita. Secundò, si
solus ordinandus sit excommunicatus, va-
lent dimissoria, quia usus licentiæ non est
actus jurisdictionis. Tertiò, licentiam da-
tam ab excommunicato non tolerato, nul-
lam esse, quia est actus jurisdictionis,
siquidem transfunditur sua jurisdictio in
alium.

110. An dimissoria re integrâ expirent,
per excommunicationem, mortem, cessatio-
nem officii concedentis? Resp. Negativè;
quia gratiæ factæ non expirant morte con-
cedentis. Ex cap. 30. si cui, de prabendis
in 6.

111. Possuntne tamen revocari à succes-
sore?

fore ? R. Possunt , quia omnes licentiæ à quocunque successore , æqualem potestatem habente revocari possunt. Idem dicendum de dimissoriis à Capitulo datis Sede vacante , quæ Sede factâ plenâ à novo Episcopo revocari possunt.

112. *An si Episcopus , postquam dimissorias dedit , dicat , ne ab alio ordinetur , quia ipse in secundis proximis ordinationum temporibus vult ordinare , censeatur dimissorias revocasse , & consequenter si taliter dimissus , ab alio ordinetur , sit ordinatus sine dimissoriis ?* R. Non videri , quia gratia concessa non censetur revocata , nisi expressè constet revocatio ; per illa autem verba potius ostenditur voluntas conferendi Ordines , quàm revocandi dimissorias.

Ordinatio extra Diocesim.

113. *An & quomodo Episcopus possit extra suam Diocesim ordinare ?* R. Possit tantum cum licentia expressa Episcopi diocesani , & tantum personas eidem Ordinario subjectas. Ex Trid. sess. 6. cap. 5. de reformat.

114. *An non sufficiat licentia alicujus alterius Pralati , sub cujus jurisdictione est locus , saltem si sit Patriarcha vel Episcopus non habens Episcopatum , sed tantum Præposituram , vel Abbatiam ?* R. Non sufficere , quia hi non sunt Episcopi Diocesani , nisi
fortè

fortè locus sit nullius Diœcesis. Et in hac lege comprehendi etiam Archiepiscopos, quando exercent Pontificalia ut Episcopi, tradunt aliqui.

115. *Quid circa hoc declaravit sacra Congregatio?* R. Declaravit primò, non ob stare Trident. quò minus talis Episcopus ordinare possit proprios subditos.

116. *Quid adhuc?* R. Quòd possit etiam ordinare alienos accedentes cum dimissoriis suorum Episcoporum, vel licentia Sedis Apostolicæ sumendi Ordines à quocunque Antistite, &c. continente causam, cur non ordinetur à proprio, & cum commendatitiis propriis, & nonnisi prævio diligenti examine, juxta mentem *Tridentini sess. 7. cap. 11. de reform.* Idem potest de licentia Capituli, vel Vicarii Sede post annum vacante.

117. *An possit Episcopus extra suam Diœcesim, saltem primam Tonsuram dare suo subdito?* R. Id aliquos concedere. Tiberio tamen non placet, nec mihi cum Barbosa; quia collatio Tonsuræ spectat ad exercitium Pontificalium, quod in aliena Diœcesi prohibitum est.

118. *An licentia suscipiendi Ordines à non suo Episcopo, debeat necessariò dari scripto?* R. Posse dari etiam oretenus, quia Concilium requirit duntaxat consensum proprii Episcopi. Tamen ad majorem facilioremque fidem facien-

ciendam solet expediri per literas patentes, quæ dimissoriae vocantur.

Examen Ordinandi.

119. *Debétne examen pramitti ordinationi?*
R. Debet. Ex Trident. de reformat.

120. *Quale debet hoc examen esse?* *R. Debet esse diligens, ac rigorosum, non autem perfunctorium, &, ut dicitur, tantum pro forma. Ex Cap. Nihil, de Elect.*

121. *Debétne Episcopus interesse huic examini?* *R. Debet quidem ex dispositione Trid. sess. 23. cap. 7. de reform. Mos tamen Germaniæ permittit, ut ejus Vicarius in hoc opere ejus vices gerat.*

122. *Quis Episcopus hoc examen institueret debet?* *R. Proprius ordinandi, ex cod. Trid.*

123. *Quid autem in eo casu, in quo quis dimittitur a suo Ordinario?* *R. Ex Jure Trid. Nullum dimitti debere, nisi prius examinatum; ac proinde dimittenti incumbere, explorare sufficientiam dimittendi.*

124. *An dimittens non possit hoc examen committere alteri?* *R. Potest; imprimis (ut dixi) suo Vicario; item Superioribus dimittendi; aliis, quos Episcopus designandos judicaverit. Similiter, & Episcopo, ad quem dimittitur, quod hodie fit communiter in Germania, propter distantiam Ordinandorum*
 rum

rum à suis Ordinariis ratione studiorum. *Decidit Congreg.*

125. *Examinatum & dimissum à proprio Episcopo, teneturne Episcopus ordinans examinare?* R. Non tenetur, quia nulla lex talis extat, habet tamen jus integrum. eum de novo examinandi.

126. *Si quis ordinandus, conscius sua ignorantia, substitueret loco sui ad examen unum alium, peccaretne graviter?* R. Omnino; siquidem sine dispensatione, aut declaratione, per tantam fraudem voluit suscipere Ordines.

127. *Potestne Episcopus remittere aliquando hoc examen?* R. Potest iis, de quorum doctrina aliunde constat, quia cessat finis examinis.

128. *Suntne exempti Religiosi ab hoc examine?* R. Negative, quia privilegia eorum quoad hoc sunt à Trid. revocata.

129. *Quid si aliqui simile privilegium acquisiverint post Trid.* R. Tales ab Episcopis examinari non debere. *Vide Tiberium cap. 8. pag. 172. §. Et addit ibidem, Enc. Aut Pellizarium tr. 3. c. 2. sect. 3. n. 169.*

130. *Episcopus, & Examinatores, peccantne graviter, approbando ignorantem?* R. Peccare omnino, maximè ad Ordines sacros.

131. *An saltem cum aliquibus indulgentiis agi possit?* R. Potest cum Regularibus, qui Choro tantum inservire debent, modò sciant

sciant benè legere , & cantare ; sic enim sunt sufficientes ministri Ecclesiæ , & suæ Religionis.

132. *Potestne illegitimus suscipere Ordines?*
R. Posse validè , sed non licitè , manerèque irregularem , ut suscipiat ; ac proinde præ suscipiendis Ordinibus debere esse instructum litteris natalitiis , legitimitatem testantibus ; vel aliis instrumentis , quibus se legitimatum comprobet.

133. *Teneturne ordinans & ordinandus jejunare pridie ordinationis ?* *R.* Verbis Patris Gobat tract. 8. num. 357. *Quia nec reperio textum in jure , qui id imperet , nec Doctores prius hoc loco nominati , neque Navarrus , Bonacina , Filiucius , Tan , Palaus , à me ultra prius citatos lecti , quidquam tale indicant ; ideo neque ordinaturus , neque ordinandus tenentur præmittere pridianum jejunium.*

134. *An excommunicatus , irregularis , furtivè accedens , validè ordinetur , eò , quòd ante Ordinationem Episcopus promulgari faciat se nolle talem ordinare ?* *R.* Cum Tamb. probabilius validè ordinari ; tum quia post illam protestationem solet Episcopus absolvere Ordinandos ab omni excommunicatione ad effectum solùm illos Ordines suscipiendi ; tum quia illam protestationem ad terrorem solùm facit ; habet autem animum etiam intrusos ordinandi ; tum quia idem Episcopus,

pus, nisi oppositum constet, præsumitur, quando actu ordinat, voluntatem priorem, in quam contrariam habuit, mutare, velleque illum jam præsentem ordinare. Cæterum, si verè haberet actu contrariam voluntatem, nulla fieret ordinatio ob defectum intentionis, ex parte conferentis Ordines essentialiter requiritur.

135. *Quo loco conferendi sunt Ordines?*

R. Majores Ordines, si publicè conferantur, debent conferri in Ecclesia Cathedrali, aut in alia ex dignioribus, præsentibus Canonicis & Clero loci; privatim conferri possunt etiam in sacello domestico. Prima Tonsura potest conferri, sicut quovis anni tempore & die, ita quovis loco; Minores Ordines in quavis Ecclesia Episcopatus, sed non extra dioccesim sine licentia Diocesani.

136. *Quotuplices sunt generatim Ordines?*

R. Duplices, Minores scilicet, qui sacri non dicuntur, & majores, qui sacri vocan-

tur. Nunc agendum erit de prioribus, postea de istis.

(†)

CAPUT IV.

*De minoribus Ordinibus
in communi.**Eorum natura.*

1.

CUr alii dicuntur *Minores*, alii *Majores* Ordines? Resp. Quia *Minores* dicti, sunt instituti in minori & remotiori gradu ad Sacrificium Missæ; *Majores* verò propius ad illud accedunt, & immediatè disponunt ad actum aliquem, vel ministerium circa Eucharistiam, vel ejus materiam exhibendum.

2. Cur autem *Minores* non vocantur *sacri*, sicut *Majores*? R. Etiam *Minores* esse sacros eo modo, quo omnia Sacramenta sunt signa sacra; *Majores* tamen speciali titulo sacros esse, tum propter annexum votum castitatis solenne, per quod suscipientes illos specialiter DEO consecrantur, tum propter eam rationem, propter quam *majores* nuncupantur.

3. Quot & qui sunt *minores Ordines*? R. Essè quatuor: Ostiariatum, Lectoratum, Exorcistatum, Acolytatum.

Pra-

Prærequisita.

4. *Qua præquiruntur ad validam & licitam susceptionem Minorum Ordinum?* R. Hæc satis colligi posse ex dictis pag. 30. n. 17. & pag. 47. à n. 28.

5. *Quomodo accedere debent ad recipiendam Tonsuram & Ordines illi, qui Tonsuram & Ostiariatum, ac alios Minores Ordines suscipere volunt?* R. Tonsurandi debent habere superpelliceum super brachium sinistrum, & candelam in manu dextra; Ordinandi vero in Minoribus debent esse ab Examinatoribus approbati, habere vestem talarum nigri coloris, esse superpelliceo induti, habere Tonsuram, candelam offerendam, & sufficientem præparationem ad Sacram Communionem.

6. *An recepturus Minores Ordines obligetur eo die communicare?* R. Negativè, ob eadem rationes, quæ allatæ sunt de prima Tonsura, pag. 30. num. 20.

7. *Qualis literatura requiritur pro Minoribus Ordinibus?* R. Præter eam, quam pag. 31. n. 25. diximus, requiri ad primam Tonsuram, requiritur à Concilio Trid. sess. 23. c. 11. ut Ordinandus intelligat Latium.

8. *Quæ ætas pro iisdem est necessaria?* R. Alii putant requiri annum decimumquartum, alii existimant sufficere, si sit supra septi-

num, dummodo habeat ea, quæ requirit Trident. nempe dictam literaturam.

9. *Conferaturne satis literatus pro his Ordinibus is, de quo est spes profectus in Latina lingua?* R. Id probabilissimum asseri à Tamburino.

10. *Quibus temporibus possunt hi Ordines conferri?* R. Primò, in sex Sabbathis statutis pro Majoribus Ordinibus. Secundò, singulis Dominicis & Festis ex præcepto. Tertio, consuetudo obtinuit, ut conferantur etiam in Vesperis feriæ sextæ ante Sabbathum generalis Ordinationis omnes Minores, & prima Tonsura; qui, ut sit generalis ordinatio, ad illum diem reservantur.

11. *An hi Ordines debeant conferri cum interstitiis?* R. A Trid. requiri intervallum inter singulos, non tamen determinari quantum; nihilominus relinqui prudenti iudicio Episcopi, si videatur melius simul conferre. Hodie in Germania praxis est, omnes simul cum prima Tonsura conferri.

12. *Quid autem de intervallo inter Acolytatum, & Subdiaconatum?* R. A Trident. requiri intervallum unius anni, nisi tamen legitima consuetudo aliud alicubi introduxerit.

13. *Potestne tamen Episcopus in hoc intervallo dispensare, etiam ubi non est consuetudo?* R. Potest, si adhuc causa, quia id ipsi non prohibetur. Si autem sit consuetudo sine
in-

intervallo conferendi, non requiritur ulla causa; quia Trid. non derogavit consuetudini. Pariter sentiendum de Minoribus ad invicem comparatis.

14. *An collatio Minorum Ordinum possit simplici Sacerdoti committi?* Resp. Posse à solo Pontifice. Pater ex praxi, quâ committitur Cardinalibus, & Abbatibus Sacerdotibus.

15. *Debétne pro Minoribus exhiberi testimonium de meritis & vita?* R. Debet, ex dispositione Concil. Trident. sess. 23. c. 5. de Reform.

16. *A quo debet dari hoc testimonium?* R. Ex eadem dispositione, à Párocho, & à Magistro scholæ, in qua Ordinandi educantur.

17. *Requiríturne ad Minores Ordines titulus mensa?* R. Non requiri, quia Trident. requirit solum pro sacris Ordinibus, & constituti in minoribus, possunt redire ad statum secularem.

Obligations.

18. *Habéntne Minores Ordines aliquam annexam obligationem?* R. Nullam specialem per se, nisi primò ad recitandos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordinatione impositos. Secundò, ad habitum, & Tonsuram, solum si habeant dignitatem Ecclesiasticam,

cam, vel beneficium, vel pensionem sexaginta aureos de Camera excedentem. Tertiò, ad horas Canonicas, si habeant Beneficium; vel sint Regulares Choro addicti. Si pensionem habent infra sexaginta aureos, tenentur tantum ad horas Beatæ Virginis recitandas.

Pœna male Ordinationis.

19. *Quando & quali pœna obnoxii sunt malè conferentes & suscipientes Minores Ordines?* R. Primò, eum, qui accipit eos ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, schismatico, hæretico, suspendi ab Ordine malè suscepto. *Cap. 1. & 2. de schism. & ord. ab eo.* Debet autem Episcopus excommunicatus esse ut talis denunciatus, vel excommunicatus per publicam Clerici percussione, & quidem cum ordinato à schismatico, dispensat solus Papa.

20. *Quando, & qualis pœna secundo?* R. Ordinatus per simoniam manet suspensus ab Ordinibus sic susceptis, & Ordinans suspenditur à collatione Ordinum, à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ, *Capit. ex multis 1. q. & alibi.* Et cum scienter committente simoniam dispensat solus Pontifex, cum ignoranter incurrente, etiam Episcopus.

21. *Quando & qualis pœna tertiò?* R. Qui

Qui hos Ordines innodatus excommunicatione ob Clerici percussione recipit, (exceptâ tamen primâ Tonsurâ) suspenditur, si sit Clericus Regularis; si verò sit Clericus secularis, est deponendus à susceptis, *Capit. Cum illorum, de sent. excom.* Et cum hoc, si Ordinem sciens sic suscipiat, dispensat solus Pontifex.

22. *Quando & qualis pœna quariò?* R. Qui hos Ordines recipit ab Episcopo, quamvis proprio, exercente Pontificalia in aliena Diœcesi, abique licentia Ordinarii loci, suspenditur, donec suo Prælato visum fuerit. *Trid. sess. 6. c. 2. de reform.*

23. *Quando quiniò?* R. Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit Ordinem sic prætermittum, & accedente Episcopi dispensatione, *Trident. sess. 23. c. 1. de reform. Cap. Unico de Cleric. per saltum.*

24. *Quando sextiò?* R. Qui ordinatur furtivè, suspenditur arbitriò Episcopi, datâ delinquenti pœnitentiâ pro mensura delicti, si ejusmodi ordinatus non fuit ad id prohibitus sub excommunicatione. *Capit. 1. de eo quò furtivè.*

25. *Quando septimò?* R. Qui hos Ordines culpabiliter recipit ab alieno Episcopo sine licentia, seu dimissoriis, seu literis commendatitiis proprii Ordinarii, suspenditur ab Ordine, quamdiu Episcopo proprio judicabi-

tur expedire. Ipse verò Episcopus scienter, vel malâ fide ordinans, suspenditur per annum à collatione Ordinum, sive omnium, (ut Barbosa cum aliis putat) sive solum illorum, quos malè confert. *Trident. sess. 23. c. 3. de reform.*

26. *Estne de Ultramontanis quoad hos aliquid speciale constitutum?* R. Est Decretum Urbani VIII. *Secr. 1624. 11. Decembr.* qui nati sunt ultra montes Alpium, quales sunt Hispani, Lusitani, Galli, Germani, &c. ut item, qui nati sunt extra Italiam, si velint ad Ordines etiam minores, etiam primam Tonsuram intra Italiam promoveri, debent sub pœna suspensionis, aliisque pœnis in dicto Decreto inflictis, non solum ostendere dimissorias à suis propriis Episcopis sibi concessas, sed easdem insuper recognitas, probatas, & subscriptas à Nuntio, seu collectoribus Apostolicis commorantibus in loco, unde ordinandi discesserunt, & deinde item recognitas à Vicario Generali Urbis Romæ. Hoc tamen Decretum non afficere Religiosos, decisum esse Florentiæ tenet Marchin. *c. 1. num. 17.*

27. *Si quis absque dimissoriis proprii Episcopi petat ordinari ab alieno, sed interim tempore, quò is ordinatur, inveniatur Episcopus proprius concessisse dimissorias, incurrèntne sic ordinatus suspensionem?* R. Si dimissoriæ sint concessæ motu proprio, vel ad in-

instantiam alterius, quàm ipsius ordinandi, incurrer; si verò ad ipsius instantiam sint datæ, v. g. per Nuntium, vel per literas, non incurrer; quia gratia priori modò concessa, non prodest ignorantì, sicut secundò modò.

28. *Obligantur ne Minorisla exercere officium?*
R. A Trident. sess. 23. cap. 11. de reform. hoc solum præscribi, ut in unoquoque munere juxta præscriptum Episcopi se exercent, idque in ea, cui adscripti erunt, Ecclesia, nisi foris in causa studiorum absint.

C A P U T V.

De Minoribus Ordinibus in specie.

Ostiariatus.

1.

Quis est primus inter Minores Ordines? *R. Est Ostiariatus.*

2. *Quid est Ostiariatus?* *R. Est Ordo Ecclesiasticus, per quem datur potestas, claudendi, aperiendi, & custodiendi Ecclesiam.*

3. *Qua est materia hujus Ordinis?* *R. Remota sunt claves Ecclesiæ; aliqui addunt cymbalum; negant alii; proxima est traditio earum.*

D 4

4. *Quid*

4. *Quid autem significat, quòd Ostiarius debeat pulsare tintinnabulum?* Resp. Significat, quòd etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad elevationem admonendi populum ad specialem attentionem & devotionem erga mysterium.

5. *Si ordinando traderentur claves cellarii, foretne validus Ordo?* R. Videri materiam dubiam; quamvis enim eadem clavis, quæ est cellarii, facile possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma hujus Ordinis colligi videtur, debere esse actu clavim Ecclesiæ, cum dicantur tradi curæ ordinandi ea, *qua his clavibus clauduntur, in præsentia.*

6. *Qua est forma hujus Ordinis?* Resp. Sunt verba Episcopi ad traditionem materię prolata sequentia: *Sic age, quasi DEO rationem redditurus pro his rebus, qua his clavibus clauduntur.*

7. *Quod est officium hujus Ordinis?* R. Est templum claudere, aperire, custodire, tum ipsum, tum res, quæ in illo sunt, admittere dignos, & excludere indignos, uti tunc Apostatæ, hæretici, excommunicati, interdicti, infideles, Catechumeni post Evangelium; item pulsare campanas, quod Caspar Hurt. intelligit tempore sacrificii. Denique aperire librum ei, qui est prædicaturus; hoc tamen in usu hodie non est.

8. *Estne officium Ostiarii, expellere canes ex*
tem-

templo? R. Omnino canes morales, hoc est, homines indignos. Canes autem physicos expellere est munus sacristæ, aut alterius ad id constituti.

9. *An Ostiarius non sit superfluum, cum etiam Laici claudant & aperiant Ecclesias, & campanas pulsent, ad convocandum populum? R.* Laicos hæc non facere ex officio, sicut faciunt Ostiarii.

10. *Quis est secundus Ordo Minor? R.* Lecto-
RIUS.

Lectoratus.

11. *Quid est Lectoratus? R.* Est Ordo Ecclesiasticus, quo conceditur potestas, Prophetias & Scripturas legendi in Ecclesia.

12. *Qua ejus materia? R.* Remota est liber continens sacras lectiones, id est, Epistolæ & Prophetias, ac etiam Homilias & Sermones in Ecclesia DEI à Sanctis Patribus legi solitos. Proxima est ejusdem libri traditio.

13. *Si ordinando Lectori pro materia traderetur Breviarium, foretne valide ordinatus? R.* Affirmative, quia in eo omnia prædicta continentur.

14. *Qua est forma hujus Ordinis? Resp.* Esse verba Episcopi ad traditionem materiæ prolata, sequentia: *Accipe, & esto Verbi DEI relator, habiturus, si fideliter & vi-*

*riliter officium tuum impleveris, partem cum
iis, qui Verbum DEI ab initio bene ministra-
verunt.*

15. *Quod est officium seu munus Lectoris?*
R. Est legere prædictas Prophetias, & sa-
cras Scripturas, etiam Evangelium, sed ex-
tra Missam; item Catechumenis baptizan-
dis fidei rudimenta tradere. Olim panes &
fructus Lector benedicebat, minori tamen
solemnitate, quàm quæ convenit ordinatis in
Sacris; hodie tamen id abrogatum esse testa-
tur Marchinus.

16. *Quis est tertius Ordo Minor?* R. Exor-
cistatus.

Exorcistatus.

17. *Quid est Exorcistatus?* R. Est Ordo Ec-
clesiasticus, conferens potestatem imponendi
manus super energumenos, legendique Exor-
cismos ad Dæmones fugandos.

18. *Qui sunt energumeni?* R. Sunt illi, qui
sunt obfessi à dæmonibus.

19. *Qua exorcistatus materia?* R. Materia
ejus remota est liber Exorcismorum; proxi-
ma, est ejusdem libri traditio.

20. *Qua ejus forma?* R. Esse verba Episco-
pi, ad traditionem materiæ prolata, sequentia:
*Accipe, & commenda memoria, & habe po-
testatem imponendi manus super energumenos,
sive baptizatos, sive Catechumenos.*

21. *Quod*

21. *Quod est officium, seu Munus Exorcistæ?*

R. Est manus imponere super energumēnos, atque exorcismos legere, quod hodie Sacerdotes peragunt. Item parare locum communicaturis. Olim edicebat Exorcista populo, ut qui non communicant, darent locum communicaturis, & aquam, quā in ministerio baptismi usus erat baptizans, infundebar. Sed hodie hæc ipsō non usu abrogata esse testatur Marchinus.

22. *Quis est quartus Ordo Minor?* R. Acolytatus.

Acolytatus.

23. *Quid est Acolytatus?* R. Est Ordo Ecclesiasticus, quo datur potestas accendendi lumina, cereūque transferendi ad Altare, porrigendi Subdiacono urceolos pro Sacro Ministerio.

24. *Qua est hujus Ordinis materia?* R. Remotam esse duplicem, unam candelabrum cum cereo extincto, alteram urceolos vacuos. Horum traditio est materia proxima.

25. *An ceroferarium, seu candelabrum, ne etiam pelvicula subiecta urceolis, sint materia necessaria hujus Ordinis?* R. Videri quidem, quod ceroferarium sit materia necessaria, siquidem exprimitur in forma hujus Sacramenti; probabile tamen est, esse tantum quid accessorium. De pelvicula autem, cum nec fiat mentio, prorsus non erit necessaria.

26. *Requiriturne, ut tangatur ab ordinando uterque urceolus? Resp.* Cum communi apud Tambur. sufficere, si unus tangatur.

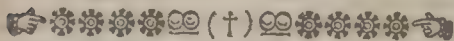
27. *Qua est forma hujus Ordinis? R.* Esse pariter duplicem, unam: *Accipe ceroferarium cum cereo, & scias, te ad accendenda Ecclesiae luminaria mancipari in nomine Domini.* Alteram: *Accipe urceolum, ad suggerendum vinum & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi in nomine Domini.*

28. *Qua ex his materiis & formis est adaequata, an utraque simul? R.* Alii affirmant priorem; aliqui posteriorem; alii denique utramque simul esse materiam & formam adaequatam hujus Ordinis, & per ipsas imprimi characterem. Ego sentio cum ultimis, quia per utriusque materiae traditionem confertur aliqua potestas, & assignatur ministerium ad hunc Ordinem pertinens.

29. *Quod est officium Acolyti? Resp.* Est preparare lumina ad Sacrificium; cereum, ubi est legendum Evangelium, ferre; Diacono & Subdiacono inservire, (nam inde dicitur Acolytus, latine pedissequus) aquam & vinum in urceolis ministrare, eisdemque vino & aqua plenos eidem Subdiacono porrigere.

30. *Acolytus potestne tangere Sacra vasa? R.* Cum Tamb. in opuscul. de Sacrific. Missae. lib. 1. c. 2. num. 9. non solum acolytum, sed cæ-

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 85
teros, quocumque Ordine minore insignitos;
imò, & solum Tonsuratos posse licitè tangere
sacra vasa, sed in quibus non sit sanctissima
Eucharistia.

P A R S I I.

De Majoribus Ordinibus
in communi; & in parti-
culari de Subdiaco-
natu.

C A P U T I.

*De iis, quæ communia sunt his
Ordinibus.*

Eorum Natura.

I.

CUr Majores Ordines ita vocentur, & Sacri
dicantur? *ap.* Id dictum esse pag. 72.
num. 1, & 2.

2. *Quot sunt Majores Ordines?* *ap.* Tres: Sub-
diaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, ad

D 7

quem

quem pertinet etiam Episcopatus, tanquam complementum ejus perfectivum.

3. *Materia Ordinum Majorum à quo debeant necessario tradi ordinando?* R. Quamvis in collatione Minorum dixerimus, posse tradi eorum materias ab Archidiacono, tamen in majoribus, juxta communem sensum & praxim, sub pœna nullitatis debent tradi ab ipso ordinante.

4. *An majores Ordines validè conferantur per saltum?* R. Validè, præter Presbyteratum, quoad potestatem absolvendi sine potestate consecrandi, & præter Episcopatum sine Sacerdotio.

5. *An ad hos Ordines suscipiendos requiratur etiam certa ætas?* R. Requiritur, sed non ad valorem; qualis autem requiratur, determinabimus, dum de singulis agemus.

6. *An sit de fide, omnes majores Ordines esse Sacramenta?* R. De solo Sacerdotio & Episcopatu, quatenus Sacerdotium involvit, esse de fide, quòd sit Sacramentum, sic enim salvatur fides docens, Ordinem esse Sacramentum.

Prærequisita.

7. *An dimissoria data generaliter ad omnes Ordines etiam majores, comprehendere censeri debeant etiam Presbyteratum?* R. Affirmativè; quia qui dicit: *Omne*, nihil ex-

ci-

cipit, expressumque dicitur, tum quod sub expresso continetur, apud Barbos. axiom. 89. num. 5. tum quod ex natura verborum inducitur. Nec obest, quod dimissoriæ judicentur esse strictæ interpretationis, quia ad interpretationem strictam verba non debent impropriari, nec contra suam naturam restringi.

8. *Ordinandus in sacris, à quo debet habere testimonium de vita & moribus?* R. Ex Trid. sess. 23. c. 5. de reform. à Parocho, vel ab alio, ab Episcopo destinato. Huc spectat testimonium, quod exercuerit Minores Ordines.

Tempora Ordinum.

9. *Quibus temporibus hi Ordines licet conferri possint?* R. Sex tempora per annum esse statuta ab Ecclesia; videlicet, mane Sabbathis quatuor temporum, Sabbatho ante Dominicam Passionis, & Sabbatho sancto, nisi aliud sit à Sede Apostolica specialiter indultum. Excipitur Episcopatus, qui conferri solet die Dominico, vel Apostolorum, vel de speciali Papæ indulto die festo, idque licet priori Sabbatho sit collatus Presbyteratus.

10. *Estne grave peccatum extra hac tempora Ordines conferre, & suscipere?* R. Ominò, si non adsit Pontificia dispensatio.

11. *An ergo nunquam licet aliis temporibus, præter dicta, sacros Ordines conferre sine dispensatione?* R. Quando Episcopus nequit Sabbatho quatuor Temporum absolvere totam ordinationem, potest partem differre in Dominicum diem, continuatò tamen Sabbathinò jejuniò. *Capit. Litteras, de Temp. ordinati.*

12. *Cur autem non posset totam ordinationem facere illo die Dominico?* Resp. Si nequit inchoare præcedenti Sabbatho, vel ob infirmitatem, vel ob aliud impedimentum, potest totam differre ad diem Dominicum. Ita plures apud *Gob. tract. 8. num. 467.* dummodo continuet jejunium Sabbathinum.

13. *Possétne autem Episcopus, factâ dicto modo dilatione ordinationis quoad partem ad diem Dominicum, conferre illi, v. g. Presbyteratum die Dominico, cui contulisset Diaconatum die Sabbathi?* R. Non posse, quia tunc dies Dominicus reputatur pro uno die cum Sabbatho propter jejunium continuatum, adeoque hoc ipso conferret uno die duos sacros Ordines.

14. *Qualis jejunii continuatio intelligitur in dicto casu?* Resp. Meo judicio, spectando jura, *Capitul. Litteras, de temp. ordin. cap. 1. dist. 67. & Capit. Quod à Patribus, dist. 75.* intelligi jejunium naturale, ita, ut, quemadmodum Abbas sentit in *Capit. ad Lit-*

Literas, Episcopus in Sabbatho nec ablutionem deberet fumere, quia aliàs non video, quomodo requireretur continuatio jejunii Ecclesiastici, die Dominicò; nisi diceret, quòd Episcopus die Dominico deberet servare jejunium etiam post peractam ordinationem, quod non videtur Ecclesia exigere; dicere autem, quòd exigatur observatio jejunii Ecclesiastici Sabbathini, etiam non est rationabile, cum aliunde sit obligatio gravis, quoad illum diem in temporibus ordinationum. Cæterum malo sentire, quòd in praxi illi Canones quoad hoc punctum non observentur aliter, quàm quòd, ut ait Gobat tract. 8. num. 356. servetur jejunium tale, quale solet aliis diebus Quadragesimæ.

15. *Quis potest dispensare in temporibus ordinationum?* R. Solus Pontifex, & quibus ille concedit.

16. *An non possunt dispensare, etiam Nuntii Apostolici?* R. Communiter illis dari facultatem ad dispensandum cum iis, qui sunt arctati beneficio, hoc est, qui urgentur ad sacros Ordines suscipiendos occasione beneficii vel accepti, vel accipiendi.

17. *Qua causa debet esse ad dispensandum extra tempora?* R. Requiritur urgens causa, uti dictum est Legatis dari facultatem pro arctatis beneficio.

18. *An in temporibus Ordinationum possint*

sint eodem die suscipi duo sacri Ordines ? Rl.
 Nullâ ratione, ex Capit. Literas, Capit. Di-
 lectus, de temp. ord. & Trident. sess. 23. c. 13.
 cassat quoad hoc omnia privilegia in con-
 trarium concessa.

19. *An Religiosi habentes privilegium Or-
 dines accipiendi, etiam maiores extra tempo-
 ra, etiam tribus diebus festivis, possint ordi-
 nari diebus festivis solum chori, non autem
 fori ? Rl.* Si in privilegio concedente ordina-
 tionem fieri diebus festivis, non est inferra
 clausula de precepto, posse Ordines quoscun-
 que conferri in festis saltem duplicibus so-
 lius chori, probabile censent Barbosa de of-
 ficio & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 17.
 num. 7. Rodriquez tom. 3. quest. Reg. quest. 23.
 art. 5. fin. Fagund. de precept. Eccl. lib. 1.
 c. 2. num. 12. Corona de dignitate & potesta-
 te Episcopi, tract. 2. c. 15. §. 9. num. 17. Pyr-
 rking. lib. 1. tit. 11. sect. 1. §. 9. num. 81.
 Engel. l. 1. tit. 6. §. 7. num. 18. Ascanius
 Tamb. de Jure Abb. vol. 2. disp. 2. quest. 13.
 num. 7. Gobat in ultima Editione Monachii
 1681. Oper. moral. tom. 1. part. 2. tract. 8.
 casu 12. à num. 472. usque ad 477. inclu-
 sive, & num. 485. Palau tract. 27. punct. 17.
 num. 13. fin. Escobar. Theol. moral. lib. 23.
 probl. 108. num. 423. Ubi testatur, homi-
 nes Societatis JESU, gaudentes dicto privi-
 legio, fuisse à non paucis accuratissimis Epi-
 scopis ordinatos festis duplicibus in solo cho-

ro. Et (teste Gobat) Alumnis Pontificiis eadem gratia solet præstari Augustæ Vindelicorum. *Dian. part. 5. tract. 13. resol. 97.* hanc sententiam tutam in praxi appellat, & concludit sic: *Unde nescio, quare quidam Episcopi Theologus, cum ipso olim de hac opinione in praxi servanda nimium scrupulis agitaretur; est enim opinio hac satis probabilis, & ideo me consulente, ne timeant Episcopi illam in praxim deducere.* Hæc totidem verbis Diana. Fundamentum horum Authorum est, quia in jure, etiam dies illi, qui in solo choro sub duplici celebrantur, simpliciter dies festi appellantur. Ex *Clement. de Reliq. & Vener. SS.* Addi potest: Privilegia in gratiam Religionis, aut piæ causæ concessa hōc ipsō favorabilia, proindēque amplè interpretanda esse, ex communi principio: *Summa ratio est, quæ pro Religione facit L. Sunt Persona, ff. de Relig. & sumpt. fun.*

Interstitia.

20. *Quæ interstitia requiruntur ad suscipiendos sacros Ordines?* R. In *Trid. sess. 23. c. 11. 13. 14.* integrum annum Ecclesiasticum exigi à tempore, quo Ordo est susceptus, ad idem tempus sequentis anni, qui aliquando longior est, aliquando brevior, prout idem tempus ordinationum vel tardius, vel citius redit.

21. *Quis potest dispensare in interstitiis?*

R. Possit Episcopum quoad suos subditos, causâ subsistente, non tamen ad duos (ut dictum est) sacros Ordines eodem die suscipiendos.

22. *Posſuntne Regulares Prælati in hoc cum suis dispensare?* R. Possit cum iis, quos ipsi ordinare possunt, non autem quoad Ordines, quos conferre suis nequeunt. Ex Trid. revocante quoad hoc omnia privilegia; quamvis si Prælati testificentur subsistere dispensandi causam, & dispensationem ab Episcopo petant, tenetur Episcopus absque alia inquisitione concedere.

23. *Qua sunt causa iusta dispensandi in interstitiis?* R. Eas explicari in Trid. sess. 23. c. 11. de reform. Pro Subdiaconatu, Nisi aliud utilitas vel necessitas Ecclesia exposcat. Pro Diaconatu, cap. 13. Nisi aliud Episcopo videatur. Pro Sacerdotio, c. 17. Nisi ad Ecclesia utilitatem, ac necessitatem.

24. *Qualis debet esse hac utilitas, ac necessitas?* R. Relinquitur prudentiæ Episcopi judicanda, nihilominus (ait Gobat) videtur generali consuetudine Germaniæ plurimum derogatum his decretis, ita ut non putem, quæquam rejici, seu retardari, eâ solâ de causâ, quod non servet interstitia.

25. *An Episcopus possit dispensare cum suo familiari in interstitiis, sicut potest eum ordinare?* R. Probabilius mihi videri, quod pos-

Qua iis, qua comm. sunt maj Ord. 93
possit; cum enim competat illi ordinatio,
quæ est principalis, cur non competeret
etiam hæc dispensatio ordinationi valde ac-
cessoria. Et ita decisum esse refert à Sacra
Congreg. *Tamb. l. 8. de ord. c. 11. §. 2. nu. 11.*
Quamvis num. priori referat etiam contra-
rium decisum.

Titulus mensa.

26. *An ad sacros Ordines suscipiendos requi-
ratur aliquis titulus?* R. Requiriti, & ad hos
solos, ex *Trid. sess. 21. c. 2. de reform.* quia in-
decens est, Clericos mendicare, aut turpem
quæstum exercere.

27. *Quotuplex est hic titulus?* R. Triplex.
Paupertatis pro Regularibus validè profectis,
post Constitutionem Pii V. & aliorum, Be-
neficii, & Patrimonii.

28. *Qualis debet esse titulus beneficii?* R.
Debet esse Beneficii perpetui certos habentis
redditus, ad honestam sustentationem suffi-
cientes, judicio prudentum, habitâ ratione
loci, caritatis, vel abundantix illius, & pa-
cificè possessi, aliàs non est sufficiens titulus,
exceptâ Capellaniâ temporali in Capella Papæ
ex privilegio.

29. *Qualis debet esse titulus Patrimonii,
vel Pensionis?* Resp. Debere esse sufficientis
ad sustentationem. Ad quem tamen ordinari
non possit, nisi ob necessitatem, vel com-

moditatem Ecclesiæ Episcopus judicaverit ordinandum. *Trid. sess. 21. cap. 2.* Quæ tamen in doctis & bonæ vitæ regulariter adest. Debet autem patrimonium pacificè & verè, saltem quoad partem sufficientem possideri quoad dominium utile.

30. *Tale beneficium, patrimonium, aut pensio possuntne alienari?* R. Nec alienari, nec extinguì, nec remitti, nec resignari posse, sine Episcopi licentia, hancque non dandam, nisi constet posse Clericum aliunde decenter & perpetuò sustentari. *Vide Trid. dicta sess. 21. c. 2.*

31. *An in congrua sustentatione definienda, sit habenda ratio personarum, ut eò exigatur major, quò persona dignior?* R. Negativè; quia ut titulus sit sufficiens, satis est, si Clericus ex eo possit honestè vivere, ut Clericus, ita ut non cogatur mendicare, aut turpem quæstum exercere. *Ex Trid.* Et ita est praxis, dum idem pro omnibus patrimonium constituitur.

32. *An sufficiat, congruam sustentationem compleri partim ex beneficio tenui, aut pluribus tenuioribus, partim ex patrimonio, partim ex pensione?* R. Sufficere; quia habetur finis Concilii, ut respondit Sacra Congregatio. Non tamen sufficeret, si simul cum elemosynis Millarum, stipendiis, &c. completeretur sustentatio, uti eadem Congregatio declaravit.

33. *An sufficit titulus Coadjutoria cum spe futura successionis, & assignatione congrua & perpetua sustentationis?* R. Sufficere, quia tali non deest congrua sustentatio. Aliud est, si Coadjutoria esset temporalis cum assignatione sustentationis temporali.

34. *An nominatus, presentatus, electus, postulatus ad beneficium, possit ad illius titulum promoveri?* R. Contra aliquos negativè; quia Tridentinum requirit pacificam possessionem. Ita sacra Congregatio.

35. *An qui obtinet beneficium, sed illius fructus lucrari non potest, nisi post Sacerdotium, possit ordinari?* R. Posse, si interim habeat, unde vivat; quia imposterum est titulus permanens. Ita Sacra Congregatio.

36. *An sit sufficiens titulus Seminarii, præbentis honestam sustentationem?* R. Esse, si est perpetuus, saltem durans, donec Ordinandus sit aliunde provisos. Secus, si non sit permanens talis provisio.

37. *An sufficiat titulus servitiû, sive deputationis alicui Ecclesie, cui Ordinandus inservire teneatur; cum ex stipendio Missarum, Officiorum, & aliis elemosynis decenter vivere possit?* Resp. Negativè contra nonnullos; quia talis adscriptio non est de se perpetua, nec fructus certos & perpetuos habet.

38. *An sufficiat titulus Literatura, & si Ordinandus sit Doctor Theologia, vel Canonum,*

num, vel Scriptura? Resp. Probabiliter sufficere in viro insigni doctrinâ, quia deesse illi non potest, unde decenter vivat; contrarium tamen verius & tutius in praxi est, quia is de facto non obtinet, unde decenter vivere possit.

39. *An sufficiat patrimonium in censu redimibili?* R. Verius sufficere, quia annui census inter immobilia computantur; nec obest, quod redimi possit, quia pretium potest & debet investi in alium censum.

40. *An sit legitimus titulus in bonis mobilibus consistens?* R. Negativè, quia fructus permanentes reddere non possunt, nisi (juxta Azor.) sit pecunia parata ad censum, vel immobilia bona emenda.

41. *An filius patris divitis ordinari possit ad titulum patrimonii, nullâ factâ assignatione à patre?* Resp. Teneri patrem juxta receptam consuetudinem, certa bona fructifera assignare, donare & tradere; quia aliud est jus habere ad patrimonium, aliud de facto illud obtinere, uti requirit Trident. Speculativè contraria etiam sententia est probabilis, quia in tali non est periculum mendicationis, aut corporis questus.

42. *Qualiter donatio patrimonii, vel promissio facta à divite, de præstandis ordinando alimentis, sit legitimus titulus?* Resp. Veram & sinceram donationem fundi, aut juris exigendi congrua & certa alimenta,

suffi-

sufficientem esse; quia tunc acquiritur dominium. Debet autem donator se & suos successores obligare legitimè ad non alienandum illum fundum.

43. *An autem sufficiat donatio juris exigendi certa & honesta alimenta, fundati in omnibus bonis fructiferis donantis, nullâ factâ assignatione in particulari?* R. Probabiliter sufficere; quia est major certitudo alimentorum, fundatorum in omnibus bonis, quam in determinatis.

44. *An etiam sufficiat sola promissio alendi ordinatum, publicò instrumentò in forma, valida firmata, cum obligatione omnium bonorum, & non alendi toc, quin remaneat debita Clerici sustentatio?* R. Id quidem passim non sufficere; quia talis promissio non dat jus in re, sed tantum in rem. Probabiliter tamen posse Episcopum ex iusta causa, v. g. ob penuriam Sacerdotum, contentum esse tali promissione; quia cum ea ordinatus tantam habet certitudinem suæ sustentationis, quantum, si haberet census & pensiones in aliorum bonis.

45. *An sufficiat Patrimonium ab alio donatum sub conditione, ut cesset statim, ac ordinando de sustentatione provi,um erit?* R. Sufficere; quia Patrimonium etiam absolute datum renunciari potest de licentia Episcopi, si aliunde habeatur congrua sustentatio; admittendo autem talem condi-

tionem Episcopus, dat hęc ipsò licentiam.
Ergo.

46. *An Patrimonia ab alio donata rejici possint?* R. Quamvis rejici non possent declaraverit sacra Congregatio, quia tamen sæpè sunt inania; cum enim donator speret fore, quod ordinatus non petet alimenta, ideoque ordinatus ne offendar, nihil audet exigere, unde sæpè ad miserum statum devolvi cum est necesse; ideo etsi talia patrimonia, dum omni suspicione carent, rejicienda non sint, judicat tamen Tiberius, non semper acceptanda esse.

47. *An ordinatus ad Diaconatum sine titulo, possit ulterius promoveri?* R. Non posse; quia Jura in omni sacro Ordine id distributivè prohibent. Ita sacra Congr.

48. *An alienatio beneficii, pensionis, patrimonii, post ordinationem sine Episcopi licentia, valida sit?* Resp. Resignationem vel permutationem beneficii esse nullam, nisi tria concurrant. Primò, Episcopi licentia. Secundò, mentio, quod ad illius titulum sit ordinatus. Terriò, aliunde certa & decens sustentatio. Ex Trid. sess. 21. c. 2. de reformat. Pariter renunciationem patrimonii, vel pensionis nullam esse, si ordinatus non habeat aliunde congruam sustentationem, ex Trident. quamvis probabile sit, eam tantum prohiberi, & non irritari. Si verò aliunde habeatur sustentatio, valebit alie-

alienatio, quia solum irritatur in defectu sustentationis.

49. Quid dicendum de iis, qui datâ fide reddendi patrimonium donatum, ordinantur, vel illud, postquam Subdiaconi facti sunt, renunciant? R. Taliter ordinatos, si aliunde non habeant decentem sustentationem, esse sine patrimonio ordinatos, quia est donatio ficta. Contrarium tamen etiam probabile est, quia videtur vera donatio transferens sub modô vel pactô dominium in donatarium, & modus hic non obligat, utpote contra Legem Tridentinâ citat. alienationem prohibentis. Vide Tibertium.

Ordinum iteratio.

50. Unde solet oriri opinio, aut dubium de validitate Ordinis? R. Generatim oritur vel ratione Baptismi, vel ratione formæ, matæ, aut ministri Ordinis.

51. An ergo tenetur quis petere semper reiterari Ordines susceptos, quoties tenetur petere rebaptizationem ratione certitudinis, probabilitatis, aut dubii de nullitate Baptismi? Resp. Teneri petere iterationem Presbyteratûs, & Episcopatûs, vel absolute, vel conditionate, prout Baptismus vel absolute, vel conditionate est iteratus, si tamen velit in iis ministrare; quia

E 2

sicut

sicut Baptismus iteratur ob periculum animæ, ita ex nullitate horum Ordinum, quæ sequitur ex nullitate Baptismi, multis animabus periculum imminet, ac proinde iterandi sunt.

52. *Sed cur addis: Si velit ministrare?* R. Ideo, quia si Baptismus iteratur ob certitudinem de nullitate illius, talem non fuisse legitimè ordinatum certum est; qui autem ordinatus non est, nullâ lege aut ratione obligatur ad Ordines.

53. *An ergo omnis Ordo repetendus est, quem constat invalidè esse collatum?* R. Si velis in iis ministrare, repetendos esse, quia par est ratio, ministrare cum Ordine invalidè collato, ac ministrare sine Ordine, quod licitum non est.

54. *An repetendi sint Ordines, quando non quidem certum, sed probabile est, illos invalidè susceptos esse?* R. Presbyteratum & Episcopatum repetendos esse, si velis in iis ministrare, quia in administratione Sacramentorum tutiorem partem sequi oportet, eò, quòd vel iustitia ex tacito pacto orta, vel saltem charitas id exigit. Probabile tamen est, teneri reiterare illos Ordines, etiam illum, qui nollit in illis ministrare, tum ad evitandum scandalum, tum ne character illorum Ordinum, si fortè eum recepisset, inutilis maneret.

55. *An non etiam reliquos Ordines proba-*
ba-

Faciliter invalide susceptos iterare deberet: R. Probabile esse, quod non teneatur iterare; tum quia, si est Presbyter, habet in hoc Ordine eminenter reliquos, tum quia functiones illorum Ordinum nemini sunt noxiæ; etiam suppositâ invaliditate Ordinum illorum. Optimè tamen fit, si in actuali ordinatione animadversus error substantialis statim corrigatur.

56. *An quando dubitatur de valere Ordinum susceptorum, sint iterandi? R.* Si dubium sit rationabile de essentialibus, Presbyteratum & Episcopatum debere iterari, si velis in iis ministrare. Est eadem ratio à fortiori, quæ de probabiliter invalido. De aliis Ordinibus, quamvis fortè idem dici possit, quod de probabiliter invalidis, tamen Sanchez lib. 7. *Conj. Moral. c. 1. dub. 13.* generationem docet, Ordines collatos cum dubia materia esse iterandos.

57. *An sit iterandus Ordo Presbyteratus, dum Episcopò in plurali successivè sapius proferente formam plures ordinandi singuli successivè accesserunt ad tangendam materiam? R.* Non esse necessariò iterandum, quia communiter docetur, tunc iterandum non esse. Possit tamen sub conditione iterari; quia Cajetanus & Navarius docent, iterandum esse.

58. *An sit iterandus Presbyteratus, quando tangitur materia post formam plenè jam*

prolatam ab Episcopo ? R. De hoc casu idem dicendum prorsus, quod de priori; quia vix differunt.

59. *An repetenda Ordinatio Presbyteri, qui physicè calicem non tetigit, vel pro cuius ordinatione adhibitus est calix sine vino ? R.* Repetendam esse, quia disputatur valor utriusque.

60. *An etiam repetenda, dum ordinatus non attigit hostiam patena impositam, vel qui non ieiunus, aut à non ieiuno fuit creatus Presbyter ? R.* Nullò modò repetendam, quia non est rationabile dubium de valore.

61. *An repetendus Presbyteratus collatus ab Episcopo, qui habebatur Catholicus, & postea deprehensus est fuisse hæreticus ? R.* Repetendum sub conditione, quia meritò dubitari potuit, tum de Episcopatu in illo, tum de prolatione veræ formæ, tum de intentione debita.

Pœna male Ordinationis in Sacris.

62. *Quando, & quales pœna incurruntur à malè Ordinantibus, vel Ordinatis in Sacris ? R.* Præter ea, quæ minoribus Ordinibus communia relata sunt pag. 76. à n. 19. Qui sciens ordinatur in Sacris ab Episcopo, qui Episcopatu & usui huius Ordinis renunciavit, acceptatâ à summo Pontifice renunciatione, suspenditur ab Ordine suscepto. Et hæc suspensio reservatur Pontifici, cap. 2. de ordinatis ab Episcopo.

63. *Quando adhuc?* R. Qui Ordines sacros cum culpa ante legitimam ætatem suscipit, ipso jure suspenditur à Pio II. tum ab Ordine suscepto, tum ab aliis Ordinibus antè susceptis.

64. *Potestne autem bonâ fide ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotus, errore postea cognito licitè celebrare, postquam legitimam ætatem attigerit, absque eo, quid irregularitatem incurrat?* R. Pesse, quia cum bona fide sic susceperit, in susceptione non incurrit suspensionem; ac proinde, exercendo Ordinem sic susceptum, non violat censuram, consequenter irregularitatem metuere non potest.

65. *At nunquid taliter bonâ fide promotus, poterit postea cognito errore licitè celebrare etiam ante completam ætatem legitimam?* R. Negativè; quia Trid. dum prohibuit susceptionem Ordinum ante legitimam ætatem, prohibuit etiam eorum usum.

66. *Quando adhuc incurritur pœna?* R. Qui cum culpa ordinatur in Sacris extra tempora à jure statuta sine dispensatione, suspenditur à Pio II.

67. *Quando adhuc?* Resp. Tum is, qui eodem die duos sacros Ordines suscipit: tum is, qui eos sic confert, suspenditur. *Capit. Litteras, de Temp. Ord.* Et suspensio reletur Pontifici. Idem est ex textu, si Diaconatus Sabbatho Quatuor Temporum, & Presbyteratus Dominica immediatè sequenti

continuatio jejuniō conferatur , quia fictione juris censetur idem & unus dies.

68. *Quando ulterius ?* R. Qui durante matrimonio etiam rato, suscipere præsumpsit Ordines sacros , suspenditur ab Ordine sic suscepto , etiam post dissolutum matrimonium ; nec potest ad alios Ordines ascendere, nec admitti ad beneficium , vel officium Ecclesiasticum. *Extravag. Joan. XXII. de voto.* Et hæc suspensio reservatur Papæ, nisi sic ordinatus in Religionem per Professionem ingrediatur ; tunc enim poterit Episcopus dispensare.

69. *An & is suspensionem incurrat , qui cum sit in Sacris , matrimonium contrahit ?* Resp. Negativè , sed subjacet poenæ depositionis , & degradationis , & aliis septem poenis apud *Bann. de Ord. quest. 15. dub. 6.* enumeratis.

70. *Quando adhuc incurritur poena ?* R. Novitius , vel nulliter professus , qui ordinatur ad titulum paupertatis , suspenditur , & si exerceat Ordinem susceptum , fit irregularis. *Ex Bulla Pii V.*

71. *Quando adhuc ?* R. Qui ordinatur in Sacris sine titulo ; vel patrimonii , vel beneficii , vel paupertatis , idque cum pacto cum ordinante , de non petendo alimento ab ipso , suspenditur.

72. *Quando adhuc ?* R. Qui ordinatur in Sacris cum dimissoriis habitis à Capitulo
in-

De iis, quæ comm. sunt maj-Ord. 105.
intra primum annum Sedis vacantis, nisi
ratione beneficii sit arctatus ad Ordines susci-
piendos, suspenditur ad beneplacitum Præ-
lati futuri. Trident. sess. 7. cap. 20. de re-
form.

73. Quando adhuc? R. Religiosus susci-
piens Sacrum Ordinem in apostasia, ab eo
suspenditur, & reservatur Papæ, Capis. ult.
de Apostatis.

Obligationes majorum Ordinum.

74. Sûntne majoribus Ordinibus annexa ali-
qua obligationes? R. Elle tres principales: Pri-
mò, servandi castitatem. Secundo, recitandi
Horas Canonicas. Terriò, deferendi habitum
& tonsuram.

75. Estne gravis obligatio deferendi habi-
tum & tonsuram? R. In Sacris est gravis,
quia sub gravibus pœnis præcipitur a Sacris
Canonibus. Sunt tamen causæ excusantes ab
hac obligatione, quarum mentio facta est
pag. 37. n. 52.

Ad castitatem.

76. Qualis est obligatio in Sacris consti-
tuta ad castitatem servandam? Resp. Est
talis, ut teneatur non tantum à Venereis il-
licitis abstinere Jure Divinò, sed etiam Jure
Ecclesiastico à licitis, ut à matrimonio, &

ejus usu, si prius contractum est, & contrahendum reddatur nullum in Ecclesia Latina.

77. *Cur per Sacros Ordines non dissolvitur matrimonium ratum, & non consummatum, sicut dissolvitur per professionem Religiosam?* R. Quia professio Religiosa est quædam mors civilis, qua de causa Professus renunciat bona temporalia. Ordinatio autem in Sacris non censetur talis.

78. *An suscipientes Sacrum Ordinem emittant votum castitatis?* R. Quodd emittant, indubitatum esse, & quidem solenne votum.

79. *In quo consistit hac solennitas?* R. Omnium optimè per hoc explicari, quodd ita liget, ut obligatio tollibilis non sit, nisi per dispensationem Pontificis. Effectum verò specialem hunc habet, quodd reddat irritum matrimonium contrahendum.

80. *Quomodo intelligendum est, quodd Innocent. III. & Urbanus VIII. dicant, Subdiaconatum olim non fuisse Sacrum Ordinem?* R. Cum Tiberio, vel quia in eo facile dispensabatur, ut possint uxorem ducere, vel quia nondum habuit annexum votum castitatis.

81. *Unde oritur hac obligatio emittendi votum castitatis?* R. Ex Constitutione Ecclesiæ, volentis, ordinandos in Sacris hanc promissionem facere.

82. *Debétne hoc votum explicitè emitti? R.* Sufficere implicitè, nempe hoc ipso, quod quis velit sacrum Ordinem suscipere, implicitè vult etiam omnes obligationes subire annexas ipsi Ordini, qualis est obligatio ad hoc votum, & ad Horas recitandas.

83. *Oritúrne autem in ordinando obligatio perpetua continentia ex Constitutione Ecclesia, vel verò ex voto? Resp.* Probabilius esse, quod immediatè oriatur ex voto; siquidem Sacerdos solò etiam internò peccatò incontinentiæ sacrilegè peccat; Ecclesia autem actus purè internos præcipere non potest.

84. *An non saltem mediatè ex Constitutione Ecclesia oriatur? Resp.* Affirmativè, quatenus Ecclesia Sacro Ordini annexuit hoc votum; ita, ut velit talis Ordinis susceptores hoc ipso saltem implicitè hoc votum emittere; quod Ecclesiæ statutum, emissio voto, cessat obligare, non emissio verò obligat ad emittendum, & interim ad continendum.

85. *Quotuplex peccatum committit ordinatus in Sacris, si fornicatur? R.* Duplex quoad malitiam specificam, videlicet: Fornicationem contra castitatem, & sacrilegium contra religionem ratione voti.

86. *Oritúrne impedimentum dirimens matrimonium contrahendum etiam ex voto immediatè? Resp.* Negativè, ut patet ex

Trid. sess. 24. Can. 9. Sed oritur immediatè ex Constitutione dicta Ecclesiæ hanc solennitatem illi adnectente ; neque votum ex se , quatenus est promissio DEO facta , irritate potest matrimonium , ut patet ex voto simplicis castitatis , quod etiam est promissio.

87. *An qui invalide ordinatur , obligetur ad castitatem ?* R. Negative ; quia nec votum emisit , nec lex obligat , nisi verè ordinatum.

88. *An infans , quamvis illicitè , validè tamen ordinatus in Sacris , factus adultus , obligetur voto castitatis ?* Resp. Taliter ordinato , facto adulto relinqui optionem ab Ecclesiâ , vel eligendi Statum Clericalem , servatâ castitate , quod censetur facere statim , ac scienter ordinationem factam approbat , aut Sacri Ordinis actum exercet , ita ut non possit amplius retrocedere ; vel eligendi statum laicalem , & uxorem ducendi ; quia ad cœlibatum nec tenetur ex voto , cum , qui non potest explicite vovere , nec implicite voveat ; nec obligatur ex legè Ecclesiæ , quæ neminem obligat independentè à sua voluntate , sicut nec DEUS obligat.

89. *An idem sentiendum de puero impubere , quod de infante ?* Resp. Juxta Sanchez lib. 7. disp. 39. a num. 8. probabiliter quidem dici posse , quod impubes non teneatur

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 109.
tur ad castitatem ex voto solenni, nisi post
pubertatem Ordinationem ratificet; sicuti
nec tenetur ad Professionem religiosam;
probabilius tamen mihi videtur cum aliis,
doli capaces teneri ad castitatem; est enim
hujus dispar ratio, quam Professionis reli-
giosæ longè majores difficultates secum tra-
hentis, ac proinde non ligantis ante annos
pubertatis.

90. *Quid dicendum de iis, qui invincibi-
liter ignorant, Ordini sacro annexum esse vo-
tum castitatis?* R. Cum Tiberio, si habeant
ignorantiam positivam, ut, si videant pas-
sum conjugatos ordinari, uti fit apud Græ-
cos, non videntur obligari; secus si habeant
ignorantiam negativam; quia illi vix pos-
sunt censeri habere etiam promissionem im-
plicitam, propter opinionem contrariam, sicut
possunt isti.

91. *Quid de ordinatis per metum caute-
rem in constantem virum, injustè incussum,
ad illos compellendos ut ordinentur?* R. Ad
continentiam non teneri, tum quia fortè or-
dinationi non consenserunt, tum quia licet
ordinationi consenserunt, ejus tamen obli-
gationem non contrahunt, quia ex Ecclesiæ
Constitutione talis metus injustè incussus,
impedit voti obligationem; secus, si me-
tus sit justè incussus, vel levis, vel aliunde
concepius.

92. *An per dictum metum ordinatus in*

Sacris, quamvis voto castitatis non obligetur, contrahat nihilominus impedimentum dirimens matrimonium subsequens? Resp. Cum Tamburino, probabilius contrahere, quia eo casu adhuc Ordo sacer validè suscipitur; cum igitur Ecclesia illi annexerit dictum impedimentum, contrahetur & illud. Dispensari tamen poterit à summo Pontifice; quia idem metus dat justam causam dispensandi.

93. *At nunquid ex metu injusto solemniter professus, probato metu, validè contrahet matrimonium; Cur ergo idem non dicetur de ordinato in Sacris ex simili metu incusso?* R. Diversitatem hanc esse claram, quia taliter ordinatus verum Ordinem suscipit, contrahitque proinde id, quod Ordini est annexum; at vetò taliter professus non est professus, ideòque nec obligationem veræ professioni annexam contrahere potest.

94. *Nunquid autem infans ordinatus in Sacris, validè, quamvis illicitè ordinatus est, & tamen non ligatur impedimento contrahendi matrimonii; Cur ergo deberet illo ligari ordinatus per metum?* Resp. Infantibus, eò quòd nec ipsum Ordinem voluntariè susceperint, meritò speciale privilegium concessit Ecclesia, ut in ipsorum sit arbitrio, adveniente usu rationis, an velint Ordini stare, & consequenter deinceps obligari esse voto castitatis, vel certè noliat Ordini stare, sed

sed ducere uxorem, qualem declarationem non fecit Ecclesia quoad ordinaros ex metu, de potestate contrahendi matrimonium, sed tantum de nullitate voti castitatis tali Ordini annexi.

95. *Estne tamen probabile, ordinatum in Sacris per dictum metum, posse contrahere matrimonium?* Resp. Id habere omninò probabilitatem; quia probabile est, Ecclesiam conjunxisse impedimentum matrimonii Ordini sacro suscepto, modo ordinario & consueto, id est, cum annexione voti castitatis, aut saltem obligationis emittendi votum castitatis.

96. *Quid si aliquis velit ordinari, sed positivè nolit emittere votum castitatis?* Resp. Talem non obligandum quidem voto, sed obligatum manere ad emittendum illud, & tandiu peccaturum, donec emitat, non quidem obligabitur, quia voto nemo nolens obligari potest.

97. *An talis adhuc validè contraheret matrimonium?* R. Nullâ ratione, quia valor matrimonii non pender ab ipsius voluntate, sed à constitutione Ecclesiæ, quæ impedimentum illud annexuit Ordini validè & liberè suscepto.

Hora Canonica.

98. *Qua est obligatio constitutorum in Sacris*
ant

ad Horas Canonicas recitandas ? R. Quamvis in Jure soli Presbyteri , & quidem Parochi expresse videantur obligari , ex *Capit. 1. de Celebr. Missæ* ; Certum tamen est ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine , vim præcepti habente , teneri omnes voluntariè liberè in Sacris ordinatos , etiam depositos , & degradatos , sub culpa mortali ; ita , ut Subdiaconi teneantur incipere ab hora respondente tempori , in quo sunt ordinati , licet prius eam recitârint , quia non recitârunt ut publici Ministri.

99. *An ordinatus in Sacris per metum cadentem in constantem virum injustè incussum , teneatur ad Horas Canonicas recitandas ? R.* Non teneri , nisi metu posito ratificet voluntatem , quam habuit de suscipiendo Ordine sacro.

100. *Quotuplex est ritus celebrandi Missam , aut Horas Canonicas ? R.* Est triplex : Videlicet sub ritu duplici , semiduplici , aut simplici.

101. *Unde sic isti ritus vocantur ? Resp.* Duplex principaliter dicitur ab Horis Canonicis , in quibus eo die duplicantur Antiphonæ Psalmorum. Semiduplex , quia in plerisque convenit cum duplici ; discrepat tamen vel maximè in hoc , quòd Antiphonæ non duplicentur. Simplex verò ad distinctionem ab utroque , quia habet ritum notabiliter diversum , maximè quòd in Matutino & Vespers

ris majori ex parte sequatur ritum ferialis Officii, quem Duplicitia & Semiduplicitia non servant.

102. *Qui dies celebrantur ritu duplici?* Resp. Illi, quibus in Calendario additum est *Duplex* : & Dominicæ quædam, quæ ex speciali Rubrica sub ritu duplici celebrari jubentur.

103. *Qui dies celebrantur sub ritu semiduplici?* R. Pleræque Dominicæ & Festa Sanctorum, quibus additur : *Semiduplex*.

104. *Qui tandem sub simplici?* R. Feriæ & Festa Sanctorum, qui nec voce *Duplex*, nec *Semiduplex* notantur, inter quæ est etiam **Beata MARIA** in Sabbatho.

105. *Qualiter debent recitari Hora Canonica?* R. Innocent. III. in Capit. *Dolentes de Celebr. Miss.* præcipit in virtute obedientiæ, & sub pœna suspensionis obligatis, quantum eis DEUS dederit, recitare studiosè pariter & devotè.

106. *Quid sunt Hora Canonica?* R. Eas preces sic vocari, quæ ex Sacrorum Canonum præscripto certis horis recitantur.

107. *Quot sunt Hora Canonica?* Resp. Sunt septem : Nam Matutinum & Laudes unam horam constituunt, cum sub uno principio & fine recitentur. Deinde sunt : Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, & Completorium.

108. *An ergo non est licitum dividere Maturi-*
ri-

tinum à Laudibus ? R. Dum Officium privatim recitatur, licitum esse dividere, cum & antiquitus divisim recitaverint.

109. *Quid est studiosè recitare Horas Canonicas ?* R. Ut verba non omittantur, syncopentur, truncentur, vel mutilentur, absorbendo syllabas; utque Officium recitetur sine interruptione, & similia.

110. *An ergo recitans syncopando, vel corrumpendo verba, vel antevertendo finem versiculorum, quos dicit socius, peccet contra integritatem ?* R. Peccare saltem venialiter, & possent tot verba omitti, & corripì, ut esset mortale. Si autem corruptio oriatur ex defectu linguæ, habitu incorrigibili, vel iusta festinatione, nec erit veniale.

111. *Quâ voce sunt Hora privatim recitanda ?* R. Licet de rigore, qui solus recitat, satisfacere videatur, si voces ita formet, ut dici possit vocaliter orare, quamvis à se, vel ab alio non audiat, quia cum DEO loquitur, qui audire potest; tamen moraliter vox tanta esse deberet, ut remotò impedimentò orans seipsum audire possit; vix enim formari potest vox, quæ ab ipso loquente benè disposito audiri non possit.

112. *Quid si oret cum socio ?* R. Debet illum audire, alias non satisfacit. Et si socius ita sit linguâ impeditâ, ut in magna parte Officii verba formare non possit, etiam non satisfacit.

113. *Qualiter peccet, & teneatur repetere Officium interrumpens?* R. Si faciat abique causa, peccare tantum venialiter sine obligatione repetendi, quia servatur substantia præcepti; cum non solum singuli Psalmi, sed verè singuli versus sint veræ orationes. Ex causa autem etiam levi sit sine culpa, & ex levissima licet Nocturnum à Nocturno sejungere per horam, vel tres horas, quia antiquitus separabantur; separatio Matutini à Laudibus vacat omni culpa, ut supra dictum est.

114. *Quale peccatum est, pervertere Horarum ordinem inter se, ut: dicere Vesperas ante Primam?* R. Si fiat sine causa remoto contemptu, esse ad summum veniale, quia est aliqua deordinatio; cum causa autem nec est veniale.

115. *An recitantes Officium teneantur integre omnes Horas & Versus recitare?* Resp. Teneri, nisi cum socio alternatim recitent, qui necessarium non est, ut sit obligatus. Non possunt tamen, nisi bini chori esse recitantium.

116. *An sit peccatum mortale, ordinatis in Sacris, semel tantum, vel iterum decursu anni, sine causa omittere integrum Officium, horam, vel notabilem ejus partem?* R. Cum communi, esse. Quia recitationis horarum obligatio cadit distributivè supra quemlibet diem.

117. *Qua censetur pars notabilis, sufficiens ad peccatum mortale?* R. Parva hora; quia sive secundum se consideretur, sive in ordine ad officium, tanta, & non minor materia gravis videtur ratione deformitatis iudicio prudentum.

118. *Hora Canonica unde vocantur Breviarium & Orarium?* R. Breviarium, quia sunt breve & admirabile compendium Sacrae Scripturae, Orarium ab orando.

119. *Quare vocantur Hora Nocturna & Diurna?* R. Quia olim Nocturni recitabantur de nocte, & quidem horis distinctis; reliqua de die.

120. *An peccet graviter, qui suscipit Subdiaconatum, si sit ignarus legendi Latine, vel recte recitandi Horas?* Resp. Cum communi affirmativè, nisi bonâ fide existimes se statim comprehensurum modum rectè orandi easdem Horas, vel securus sit de socio habendo, cum quo oret, donec orare addiscat.

121. *An omittens omnes, vel plures Horas, unum aut plura peccata committat?* R. Quoad actus internos, tot fieri peccata, quot erunt repetitæ voluntates cum morali interruptione, unam, vel plures Horas omitendi. Quoad actum verò externum committi unum tantum peccatum; quia præceptum unicum est, indivisibiliter obligans ad totum, & omittens Horam, non ideo peccat,

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 117
cat, quòd distinctum præceptum transgressus
sit, sed quòd notabilem partem hujus totius
omiserit.

122. *An ordinatus in Sacris omittendo Horas
Canonicas, committat duplex peccatum quoad
malitiam?* R. Committere duplex, si sit be-
neficiatus; unum contra legem Ecclesiasticam,
alterum contra justitiam; unde tenetur resti-
tuere fructus perceptos beneficii illius diei, in
quantum correspondent recitationi Horarum
Canonicarum, demptis aliis muniis pariter
beneficialibus.

123. *Quâ formâ est recitandum Officium Di-
vinum?* R. Ex Bulla Pii V. Breviario Romano
præfixa, & à Clemente, ac Urbano VIII. con-
firmata, debere ab omnibus recitari juxta
formulam Breviarii Romani, exceptis Capi-
tulis & Monasteriis, quæ à ducentis annis
fuerunt usa aliò.

124. *An privatim recitans teneatur di-
cere Officium parvum Beata Virginis, De-
functorum, Psalmos pœnitentiales, & cate-
ras Appendices, quæ in Rubricis pro certis
temporibus ordinantur?* R. Negativè, nisi
quando specialiter præcipitur, ut in die Com-
memorationis defunctorum, eorum Officium,
diebus Rogationum & Sancti Marci, Litanie
omnium Sanctorum. Quia Pius V. in Bulla,
quæ est ante Breviarium, recitantes Bre-
viarium ab ipso reformatum, ab illis aliis
deobligavit.

125. *Quale Officium tenentur recitare ordinati ad titulum Patrimonii?* R. Quamvis probabile sit, eos beneficio carentes posse juxta Calendarium Breviarii Romani etiam in loco domicilii sui recitare, quia nulli Ecclesiæ suæ addicti, & Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Mater est, tenentur deservire: verius tamen videtur, quod in sua Patria teneantur se conformare suæ Ecclesiæ, quia sunt subditi illius, & ejus legibus tenentur, ac talis est consuetudo.

126. *Ad quale tenetur beneficiatus?* Resp. Teneri ad Officium secundum ritum beneficii loci, ubi residet, tum ut se conformet, tum ut ei Ecclesiæ serviat, de cujus Altari vivit. Si verò alibi habet domicilium, habet optionem.

127. *At quid, si in duobus locis habeat duplex Beneficium?* Resp. Vel residet in altero, & debet illius ritum sequi, vel in neutro, & debet recitare Officium illius Ecclesiæ, in qua majorem habet gradum; & si utrobique sit æqualis, Officium Ecclesiæ dignioris; & si hæ sint æquales, eligat, quod voluerit.

128. *An non possit talis orare partem Breviarii unius Beneficii, & alteram partem alterius Beneficii?* Respondet Bruno Neuffer affirmativè, apud Gobat tomo 1. tract. 1. num. 509. Mihi tamen videretur id inconveniens.

129. *Quale Officium teneatur orare ordinatus in Sacris scholæ? Resp.* In loco studii, & extra locum originis, domicilii, beneficii habitans, potest eligere ritum loci, in quo degit, vel loci originis, domicilii, beneficii.

130. *Quid de Clerico peregrino? R.* Tiberius tenet, quod teneatur sequi ritum suæ Ecclesiæ, originis, beneficii, domicilii; quia in actione hac, quæ privatim fit, non tenetur se conformare moribus eorum, per quos transit, vel inter quos ad breve tempus vivit. Tamburinus tamen docet, sæcularem Clericum licitè se posse accommodare ritui loci, per quem transit: quia peregrinus potest si qui leges loci, in quo exilit.

131. *Quem ritum adhibere debet Capellanus Episcopi in Officio recitando cum eodem? Resp.* Ex decisione Sac. Congreg. Rituum, debet se conformare Episcopo, cui inservit.

132. *An obligatus ad Breviarium Romanum, si careat illo, habeatque aliud, teneatur uti hoc alio? Resp.* Contra Bufenbaum, probabilius non teneri; tum quia nemo tenetur uti privilegio; tum quia diversitas Breviariorum inducere potest in perturbationem; tum quia Pius V. in sua Bulla dicit, non satisfieri obligationi, non utendo formulâ à se præscriptâ. Idem probabiliter dici potest de Religioso carente Breviario sui Ordinis,
quod

quod non teneatur ad Romanum recitandum, fundamento desumpto ex *Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 23. num. 2.* ubi dicit: Unusquisque Clericus, qui ad Horas Canonicas privatim dicendas obligatus est, tenetur eas dicere (stando in jure communi) juxta Breviarium in sua Diœcesi vel Ordine approbatum & receptum; & alioqui suo muneri non satisfacit, ex *Capitul. de iis, & cap. placuit, dist. 12.* ubi quamvis sermo sit de Officio publico, & in choro, tamen argumentum sumit inde ad privatum, vel à paritate rationis, vel quia privata recitatio subrogatur publicæ in illis, qui choro non tenentur assistere, aut non intersunt; maximè cum in *Clement. II. de Celebr. Miss.* indulgeatur Clericis & Religiosis commensalibus Cardinalium & Episcoporum, ut possint illis conformari in Officio; & *Gloss. verbo Indulgemus* notet, absque illo privilegio id non licuisse.

133. *An Clerici Religiosi conviventes in eorum domibus, uti in Seminariis fit, licitè recitent Officium de Sanctis illorum Religiosorum?* R. Cum *Quintanad.* affirmativè, nisi sit expressè limitatio ad Religiosos.

134. *An si die proprio alicujus Sancti non recitasti de eo Officium, possis licitè recitare alio die?* Resp. Probabile quidem esse ex *Tamburino & Quintanadv.* posse id fieri; contrarium tamen est probabilius; quia

quia nemo privatus habet potestatem transferendi Officium.

135. *Quid si per errorem heri recitasti Officium de Sancto, cujus festum est hodie?* R. Teneri te iterum hodie de eo recitare; quia error tuus non dat tibi jus invertendi Rubricas, contrarium tamen est probabile.

136. *An qui pridie recitavit Matutinum, & Laudes sequentis diei, v. gr. feriales, resciscens postea sequenti die celebrari aliquem Sanctum, debeat reliquas Horas dicere de Sancto, vel de feria?* R. Valde probabile esse, quod debeat dicere de Sancto, quamvis non repetat Matutinum; probabile etiam est, posse continuare Officium feriale inchoatum.

137. *An & quantum peccatum sit, celebrare Missam ante recitationem Matutini?* R. Si fiat ex gravi causa, nullum esse peccatum; imò etiam ex causa levi, quia Matutinum nec est necessaria dispositio ad Missam, nec habet cum ea necessariam connexionem, nec majorem habere potest quam una hora cum altera; nec est ullum præceptum obligans; & consuetudo introducta est solum ratione congrui; Rubrica verò Missalis præceptiva non est, sed tantum consultiva & directiva. Ceterum si fiat sine ulla causa, ad summum erit veniale.

138. *Quo loco & situ dicenda Hora Canonica?* R. In privato posse recitari quo-

cunque locò decenti , & situ quocunque. Unde nec preces feriales debent necessariò dici flexis genibus , quia Rubrica est pro choro.

139. *An satisfaciât obligationi , qui recitat Officium Divinum audiendo Missam ?* R. Satisfacere , quia per utrumque satisfit fini obligationis , qui est cultus Divinus.

140. *Quò tempore sunt Hora recitanda ?* R. In privato vitari peccatum mortale , quocunque tempore à puncto mediæ noctis antecedentis , ad punctum mediæ noctis subsequenter recitentur. Si intra hoc tempus negligitur , non satisfit præcepto , non tamen est obligatio compensandi.

141. *An possit quis sine culpa totum manè , vel totum vesperi recitare ?* Resp. Possè , si adsit causa etiam non gravis , etiam majoris devotionis.

142. *An & quando possit Matutinum & Laudes sequentis diei pridie recitari ?* Resp. Ex consuetudine Romana ubique recepta possè semper pridie recitari , & quidem post tempus statim Vesperarum , & Completorii publicè recitari solitarum , quod est horâ quartâ pomeridianâ , aut etiam horâ tertiâ ; aliqui dicunt , etiam horâ secundâ , sed non approbo.

143. *An peccet , qui non recitat Vesperas in Quadragesima ante meridiem ?* Resp. Non peccare extra Chorum recitantem , sicut non
pec-

peccat, non servando alias Rubricas pro Choro præscriptas.

144. *An requiratur intentio ad recitationem ex obligatione horarum Canonicarum?* R. Requiri ex communi omnium sensu; unde olim etiam Breviarium Orarium ab orando vocatum est. Et lectio Breviarii sine intentione, est actus purè indifferens, quem ab Ecclesia, & aliis tantopere exigendum esse incredibile omninò est.

145. *Qualis debeat esse hac intentio?* R. Debere esse deliberatam, saltem implicitam aut confusam voluntatem DEUM orandi, laudandi, &c. Unde non satisfacies, si animò studendi aut recreandi legas totum Officium. Non tamen requiritur intentio actualis, seu formalis, sed sufficit virtualis.

146. *Requiriturne intentio satisfaciendi præcepto?* Resp. Non requiri, quia præcepto satisficit exequendo id, quod præcipitur, intentio autem satisfaciendi non præcipitur, sed oratio.

147. *Quid si quis oraret cum expressa voluntate, nolendi per hanc orationem satisfacere?* Resp. Adhuc satisfaceret, quia talis voluntas esset inefficax in ordine ad præcepti adimplentionem impediendam; hòc ipsò enim, quòd non impediret actum præceptum, non posset impedire præcepti impletionem.

148. *Requiriturne etiam ad satisfaciendum*

dum precepto aliqua attentio? R. Requiri; cum enim recitatio Horarum debeat esse oratio, oratio verò vocalis debeat fieri per locutionem, & oratio sit ascensio mentis in DEUM, necessariò aliquam attentionem requireret.

149. *Quotuplex est attentio?* R. Generatim duplex, externa, & interna.

150. *Quid est attentio externa?* R. Quoad orationem consistit in externa corporis compositione in modum orantis, abstinendo ab operibus externis, impediens internam attentionem.

151. *Quid est attentio interna?* Resp. Est præsentia animi advertentis ad id, quod agitur. Estque vel actualis, vel virtualis. Primò, ad verba, ut rectè & integrè proferantur. Secundò, ad sensum literalem verborum. Tertiò, ad DEI, Christi, Beatæ Virginis & Sanctorum præsentiam. Quartò, ad pium aliquod mysterium.

152. *Qua attentio requiritur ad præceptum recitandi Horas?* Resp. Certum esse, quòd requiratur saltem externa. Internam verò quamvis probabile sit sub mortali non requiri, siquidem Ecclesia non judicat de internis, verius tamen est, requiri. Quia in *Cap. Dolentes de Celebr. Miss.* expressè præcipitur, ut devotè recitentur, & præcipitur oratio, quæ est actus Religionis, & includit attentionem.

153. *An liceat Officium pro Officio dicere?*

R.

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 123

q. Contra probabilem verius videri, quodd ex genere suo sit peccatum mortale; maxime dum Officium notabiliter brevius diceretur; quia qualitas Officii videtur etiam spectare ad substantiam Officii. Deinde multa absurda sequerentur; ut, quodd liceret toto anno recitare Officiun. Patchale, die Dominico in Matutino tantum novem Psalmos breviores dicere, &c. Potest tamen esse veniale. Primò, ex parvitate materiae, ut si semel, bis, vel rarò fiat, vel si Officium sit ferè æquale. Secundò, si fiat ex inadvertentia etiam culpabili. Si autem fiat ex causa rationabili, nihil peccabis. Si aliud Breviarium ores, quàm Pii V. per se loquendo peccabis mortaliter.

154. *Excommunicatus Sacerdos obligatus orare Horas Canonicas, an possit dicere: Dominus vobiscum?* R. Non polle, & juxta Suarez, si sciens & volens diceret, incurreret irregularitatem, in 3. part. tom. 5. de Cens. disp. 12. sect. 2. num. 13. Et idem sentiendum de Diacono, quia uterque dicendo: *Dominus vobiscum*, gereret se in Officio Divino ut publicus Minister, ac proinde loco: *Dominus vobiscum*, deberet dicere: *Domine exaudi orationem meam, &c.*

Causa excusantes ab Horis Canonicis.

155. *Qua sunt causa excusantes à recita-*

zione Breviarii ? Resp. Eſſe quatuor : Impotentiam , Charitatem , Metum , & Diſpenſationem.

156. *Qualis impotentia excuſat ?* R. Non tantum phyſica , ſed etiam moralis , ſive oriatur ex oblivione naturali , ſive ex infirmitate , ſive ex carentia Breviarii , ſive ex ignorantia , ſive legis , ſive facti.

157. *Si quis non poteſt recitare Breviarium , an teneatur ad alias preces ?* R. Negative , quia id nec lex ulla , nec ratio perſuadet.

158. *An praevidens ſe impeditum iri poſtea à recitatione Breviarii , teneatur praevenire ?* R. Probabilius teneri , maxime ſi ab ipſo ſit ponendum impedimentum , quia horarum obligatio incipit cum initio diei , eſtque ſubſtantialiter in toto die , & tantum accidentaliter in certis diei horis , debet proinde accidentalis obligatio cedere ſubſtantiali.

159. *An ergo is , qui praevidet , ſe ipſo die non habiturum tempus orandi Matutinum & Laudes , tenetur pridie orare ?* Resp. Negative cum Gobat , quia pridie nullò modò urget praeceptum , & aliunde purum privilegium eſt , poſſe ſatisfacere pridie praecepto eras obliganti , privilegio autem nemo tenetur uti.

160. *Quid agendum illi , qui habet experientiam ſe obſervari , ſi horâ conſuetâ non recitet ?* R. Adhibeat aliquod memoriae excitativum ,

quo

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 129
quo obligationis recorderetur, v. g. relinquant
Breviarium apertum in loco, in quo ferè totâ
die se detinere solet.

161. *An teneatur recitare, qui dubitat, se
recitâsse?* R. Si dubium non potest vincere ali-
quâ probabili ratione, tenetur recitare; quia
possessio stat pro præcepto, à qua per dubium
non ejicitur.

162. *Quid si sciat se recitâsse, sed dubitat,
an hunc vel illum Psalmum recitaverit?* R.
Deponat dubium, & credat se recitâsse; quia
non præsumitur omissio ejus, quod in ordi-
nario cursu recitari solet.

163. *Qui solus recitare non potest, potest
tamen cum socio, an teneatur eum requirere?*
R. Probabilius teneri, si vel antea solbat
uti socio, vel facillè habere possit, quia tene-
tur Ecclesiæ præcepta adimplere, dum potest
ordinariâ diligentia.

164. *At recitare cum socio est privilegium,
ergo nec admittere tenetur socium, multò mi-
nus quarere?* R. Admittere, aut quarere
socium, non esse privilegium, sed potius
conformitatem cum lege instituente chorum
publicum.

165. *Teneturne autem talis conducere so-
cium pro pecunia?* R. Teneri solum eum,
qui habet beneficium, dum habet sumptus
inde sufficientes, & potest conducere sine
gravi incommodo; quia beneficium datur
propter officium; at ex patrimonio non te-

netur conducere, quamvis ad ejus titulum sit ordinatus; quia non tenetur suis sumptibus Ecclesie servire.

166. *An cæcus teneatur recitare Breviarium?* R. Regulariter non teneri, nisi memoriâ ita teneat, ut vel per se, vel cum socio, quem commodè habere possit, recitare queat. Si autem memoriâ non teneat, non tenetur; quia esset gravissimum onus, ut altero præcunte alternatim recitaret; Canonici autem ex declaratione Cardinalium tenentur sic in Choro, vel extra, dum sine causa absunt, recitare. *Tiber. c. 14. §. Dico in fine.*

167. *An etiam surdi obligentur?* R. Affirmativè; quia possunt privatim recitare; hi autem non satisfaciunt alternatim cum socio recitando; quia ei non communicant; in Choro tamen satisfaciunt suam partem canendo; quia faciunt servitium Chori, nec intendit Ecclesia gravissimam imponere obligationem repetendi.

168. *An qui non potest recitare totum Officium, teneatur ad partem, quam potest?* R. Ab Innocentio XI. damnatam esse hanc propositionem: *Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Ex quo videtur declaratum, orandum esse, quod orare potes, saltem si sit aliqua pars notabilis.

169. *Qualis Charitas deobligat à recitatione Officii?* R. Charitas tam propria, quàm proximi, si scilicet non omittendo Breviarium vel totaliter, vel partialiter, cogatis subire aliquod grave incommodum, vel magnum opus charitatis negare proximo; ut, si paranda sit subito concio, si assistendum moribundo, si sit multitudo pœnitentium, &c.

170. *Qualis metus excusat?* R. Quando quis ex recitatione Breviarii timet probabiliter notabile damnum in bonis; propriis, aut alienis, vel qui ex metu cadente in constantem virum injustè incusso factus est Subdiaconus vel Religiosus; talis enim, sicut non obligatur voto Castitatis, ita neque hoc præcepto.

171. *Quis potest dispensare recitationem Breviarii?* Resp. Summus Pontifex, etiam cum Beneficiato; qui tamen, ut tutus sit in conscientia, caveat, ne ejus supplex libellus contineat allegationem causæ non subsistentem.

172. *Potestne etiam Episcopus dispensare?* R. Per se loquendo, non potest, quia inferior non potest, per se loquendo, relaxare legem Superioris; potest tamen fieri, ut alicubi fuerit per longum usum acquisitum jus dispensandi. Et Tanburinus putat, jam ubique esse præscriptum, si agatur de brevi tempore, cum sit casus valde frequens.

173. *Quid possunt quoad hoc Pralati Regulares?* R. Qui profitentur Chorum, possunt dispensare cum Choristis. Alii quid possunt, docebunt privilegia eorum; certum est, totum posse respectu suorum, quod Episcopi possunt respectu suorum subditorum in hac materia.

174. *An excommunicati, suspensi, degradati deobligentur à recitatione Officii?* R. Negative, quia talibus nec DEUS, nec Papa patrociniatur in hoc; imò nec damnatos ad tritemes, exemptos esse, judicant aliqui; quamvis alià contrarium sentiant.

175. *An beneficiatus excusari possit à recitatione Officii, si priusquam omittat, proponat restituere fructus correspondentes omissioni?* R. Negative, quia lex obligans ad restitutionem, est pœnalis, ergo supponit culpam.

176. *An non excusentur beneficiati, qui nondum habent possessionem beneficii, vel qui adepti sunt beneficium ita litigiosum, ut sit verè dubium, an sint causam obtenturi, nec interim illum fructum percipiunt?* R. Cum communi affirmativè.

177. *An excusetur etiam novus Canonicus, ex consuetudine sui Capituli non recipiens ullos fructus uno aut altero anno?* R. Excusari.

178. *An excusentur & ii, qui ob furum, sterilitatem anni, aquarum inundatio-*

nem, pruina, grandinem, hostium incurfionem, nihil percipiunt uno alterove anno; vel si habeant ita tenue beneficium, ut non supeditet bonam partem tenuis sustentationis?
 Resp. Cum communi affirmative. Adde his & illum, qui est Capellanus Capellanix fundatæ cum expressa conditione, ut non sit obligatus ratione Capellanix ad Horas Canonicas recitandas. Et hæc de Beneficiatis intelligenda sunt, præcisò sacrò Ordine, aliunde ad Horarum Canonicarum recitationem obligante.

CAPUT II.

De Subdiaconatu.

I.

Quid est Ordo Subdiaconatus? Resp. Ex Tamburino: Est Ordo sacer Ecclesiasticus, quo datur potestas assistendi in Altari Presbytero sacrificanti, ministrando ei calicem cum vino, & patenam cum hostia. Et item: Potestas solenniter legendi Epistolas in Missa. Alii definiunt, quòd sit Sacer Ordo, seu Ordinatio, per quam traditione calicis vacui, cum patena vacua, sub præscripta verborum forma, datur potestas ad interveniendum Altari.

2. Cur in definitione à Tamburino data

additur : Ministrando calicem cum vino, & patenam cum hostia ; *siquidem hoc videtur potius esse officium Diaconi* ? R. Hanc posse esse rationem, quod Subdiaconus ministret & calicem cum patena, & hostia, & vinum calici infundendum Diacono ; ideoque potest dici saltem mediante Diacono, ministrare Sacerdoti calicem cum vino, & patenam cum hostia, prius ab ipso præparata.

3. *Quomodo ordinandus in Subdiaconum debet accedere ad ordinationem* ? Resp. Debet accedere initiatus minoribus Ordinibus, examinatus, approbatus ab Archidiacono, præsentatus Episcopo ordinanti, convenienter dispositus ad Sacram Communionem, vestibus sacris, amictu, alba, cingulo indutus, manipulum manu sinistrâ, candelam offerendam dextrâ, tunicellam super sinistrum brachium gestans, habens tonsuram patentem.

4. *Quando sunt plures Subdiaconi, aut Diaconi simul ordinandi, requiriturne, ut singuli habeant suam tunicellam, aut Dalmaticam* ? Resp. Non requiri, sed posse ex præscripto Pontificalis, eandem successivè omnibus imponi ; aliud videtur de Sacerdotibus dicendum, qui cum celebrent Missam cum ordinante, debent omnes esse induti sacris vestibus.

5. *Qua est materia huius Sacramenti* ? Resp. Certum esse ex Consilio Florentino, quod calix

calix vacuus cum patena superposita sit materia remota, ejusque traditio sit materia proxima.

6. *An non etiam liber Epistolarum, ejusque traditio, est materia hujus Sacramenti?* R. Discrepate Authores, dici tamen posse materiam secundariam.

7. *Quid sentis de ampullis cum pelvicula & manutergio, qua etiam traduntur Subdiacono, sub eadem formula verborum cum calice & patena?* R. Hanc traditionem non esse materiam hujus Sacramenti, quia ea fit tantum ab Archidiacono. Materiae autem majorum Ordinum debent tradi ab Episcopo.

8. *Qua est forma hujus Sacramenti?* Resp. Principalis & essentialis est: *Videte, cuiusmodi ministerium vobis tradatur, ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, quod DEO placere possitis.* Secundaria ad librum Epistolarum est: *Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi in Ecclesia sancta DEI tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Patris, &c.* Ad urceolos & ampullas nihil dicitur specialiter.

9. *Suntne omnia verba hac forma essentialia?* R. In prima forma, illa verba: *Ideo vos admoneo, &c.* non esse essentialia, sed tantum adhortatoria. In secunda etiam: *Invocatio SS. Trinitatis*, essentialis non est.

10. *Si traderetur ordinando solus calix, vel sola patena, essetne valide ordinatus?* Resp.

Probabilius negativè; quia traditio illa refertur ad utramque partem Sacrificii, scilicet Corporis & Sanguinis; ideo utriusque vasa tradi debent.

11. *Süntne de necessitate vasa consecrata?*

R. In praxi debere esse consecrata ex usu Ecclesie; & docent aliqui, esse de necessitate Sacramenti, quamvis oppositum sit verius, ex *Tamb. de Ord. l. 7. c. 3. §. 2.*

12. *Si Subdiacono tradatur calix cum vino, & patena cum hostia, eritne valida ordinatio?* Resp. Erit, ita de Lugo; quia utile per inutile non vitiatur; ac proinde calix & patena, quæ sunt vera materia hujus Sacramenti, non vitiantur per præsentiam vini & hostiæ. Quia Episcopi intentio solum est, tradere sola vasa sine materia contenta in iis.

13. *Quas condiciones requirit Ecclesia, ut quis ritè ordinetur in Subdiaconum?* Resp. Ut receperit primam Tonsuram clericalem, & quatuor minores Ordines, attigerit certos annos ætatis, habeat titulum legitimum, & testimonium bonum de vita & moribus, nullâ sit censurâ & irregularitate irretitus, intendat omnia Subdiaconi munia obire, sit in statu gratiæ, & ut examine probeatur sufficiens.

14. *Quæ sunt vestes Subdiaconi?* Resp. Amictus, alba, cingulum, manipulus, & tunnicella; manipulus quidem est propria ipsius

vestis, aliæ communes Diacono. Ita *Tiberius*
c. 5. quæst. 31.

15. *Quid significat Tunica?* R. Doctrinam Christi; unde in veteri Lege tintinnabula ex tunica pendeant; vel significat lætitiâ & iucunditatem, quæ sequitur perseverantiam castitatis.

16. *Quod est officium Subdiaconi?* Resp. Ex Pontificali sunt sequentia: Primò, aquam ad ministerium Altaris præparare. Secundò, Diacono ministrare. Tertiò, pallas Altaris & corporalia abluere. Quartò, calicem & patenam in usum Sacrificii Diacono offerre. Quintò, panem consecrandum pro populo in Altari ponere. Adde ex aliis Rubricis sextò, crucem in supplicationibus gestare. Septimò, Epistolam in Missa solenniter cantare. Octavò, olim Subdiaconus ad januam mulierum, sicut Diaconus ad januam virorum, dum in templâ ingrediebantur, ad sexus distinguendos assidebant.

17. *Nunquid alii possunt legere Epistolam, qui non sunt Subdiaconi?* Resp. Non possunt solenniter, hoc est, cum manipulo, & ex officio.

18. *An possit simplici Sacerdoti committi à Papa ordinatio Subdiaconi?* R. Valde probabiliter posse, quia id innuit *Florent.* hoc ipsò enim, quòd docuit, ordinarium ministrum esse Episcopum, innuere videtur, ex commissione posse esse Sacerdotem simplicem.

Et

Et dicitur Abbatibus Cisterciens. datum esse hoc privilegium.

19. *Qua aetas requiritur ad Subdiaconatum?* R. Ex Trid. sess. 23. c. 12. annus 22. inchoatus.

20. *Si dimissus à suo ordinario non habeat titulum mensæ, potestne propter hoc repelli ab ordinante?* R. Non posse, quia onus hoc exquirendi incumbit Ordinario, qui si negligat, obligatur illi dare alimenta, quando particulari dat dimissorias. *Ex capit. si Episc. de prob. & dign. in 6.* Aliud est, fortè si dimittens in dimissoriis onus imponat ordinanti exquirendi à dimisso, an sit instructus omnibus necessariis.

21. *Qualis scientia requiritur in Subdiacono?* Resp. In rigore Juris ex Concil. Trident. sess. 23. c. 13. nihil aliud requiritur, quàm ut sit in literis, & in iis, quæ ad Ordinem suum exercendum pertinent, instructus. Illud addendum videtur, ut sciat Horas Canonicas saltem aliquò modò recitare. Cæterùm cum pro minoribus Ordinibus etiam requiratur instructum esse in Rudimentis fidei, utique in Subdiacono major horum noticia requiretur.

22. *Qualis litteratura requiritur in Subdiacono?* R. De jure communi sufficiet, si libros communes latinos intelligat, seu ex Latino in vulgare idioma vertere possit. Cobat existimat, posse ordinari, etiam si Rubricas Breviarii nequeat intelligere, dummodo ha-

Ex Doctrina Fidei pro Subdiaconis. 137
habeat locum, à quo eas condiscat, nec desint alia requisita.

C A P U T III.

Ex Doctrina Fidei pro Subdiaconis.

De Ecclesia.

I.

QUOduplex est Ecclesia DEI quoad statum? *R.* Duplex: Militars & Triumphans.

2. *Qua est Ecclesia militans?* *R.* Est illa, quæ adhuc pugnat in terris adversus salutis hostes, mundum, carnem, dæmonem, habetque mixtos malos bonis.

3. *Qua est Triumphans?* *R.* Est cœtus beatarum animarum, atque etiam Angelorum, in cælo cum pace regnantium, & DEI faciem intuentium cum lætitiâ.

4. *Fuitne semper ab initio mundi Ecclesia militans?* *R.* Fuit, est & erit usque ad finem mundi, sed secundum diversos status, præcepta & ritus.

5. *Quot & qui fuerunt status diversi Ecclesie militantis?* *R.* Tres: Primus vocabatur Legis naturæ. Secundus, Legis scriptæ. Tertius, Legis gratiæ.

6. *Quando & quamdiu durârunt hi status?*

R.

R. Primus, serviebat DEO per præcepta legis naturalis ab Adam usque ad Moysen, per spatium circiter bis mille annorum. Secundus, legis scriptæ, per præcepta legis Moisaicæ, usque ad Christum, per spatium ferè bis mille annorum. Tertius à Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectiori fundando, à quo cœpit illa Congregatio, quæ simpliciter Ecclesia vocatur.

7. *Quid fecit Christus ad fundandam hanc Ecclesiam in meliori statu?* Resp. Primò, præcepta judicialia Veteris Legis abrogavit. Secundo, similiter præcepta cæremonialia, tanquam figuras tantum vitæ & passionis suæ. Terriò, præcepta fidei aliquò modò auxit, quatenus plura distinctè & expressè credi voluit, quæ à Judæis implicite & obscure credebantur, uti sunt: Mysterium Trinitatis, Incarnationis, Mortis & Resurrectionis suæ; præcepta etiam moralia Decalogi explicavit, & perfecit, additione consiliorum. Quarto, præcepta Sacramentalia de novo instituit.

Fides Divina.

8. *Estne Fides Divina necessaria ad salutem?*

R. In adultis esse necessariam, necessitate tam mediæ, quàm præcepti, Matth. ult. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Trid. sess. 6. cap. 8. *Fides est humana salutis initium, sine qua impossibile est placere DEO.*

9. *Quid*

9. *Quid est esse necessarium necessitate medii, & necessitate præcepti?* R. Necessitas medii est in re, sine qua vel in re, vel in voto habita, etiam invincibiliter ignorata, simpliciter salus haberi nequit. Necessitas præcepti tantum est in re, quæ vi obligationis ex Superioris præcepto ortæ faciendæ est.

10. *Quorum objectorum fides explicita est necessaria necessitate medii in Lege Gratia?* R. Primum, DEI ut Remuneratoris supernaturalis, ad Hebr. 11. *Accedentem ad DEUM oportet credere, quia est, & inquirentibus se Remunerator sit.* Ubi Apostolus loquitur de fide, quam definiverat, quod sit: *Sperandarum substantiarum verum, argumentum non apparentium*; quæ utique sunt supernaturalia.

11. *Qua alia fides explicita necessaria est necessitate medii?* R. Fides Christi & sanctissimæ Trinitatis, Joan. 3. *Oportet exaltari Filium hominis, ut is, qui credit in ipsum, non pereat; qui enim non credit, jam iudicatus est, quia non credit in nomine Unigeniti Filii DEI.* Mysteriorum verò Trinitatis connexum est intimè cum mysterio Incarnationis.

12. *Estne aliud credere in DEUM, credere DEUM, & credere DEO?* R. Credere DEO, est assentiri verum esse, quod DEUS dixit. Credere DEUM, est credere DEUM esse. Credere in DEUM, est amando credere in ipsum, seu ire amore, credendo in DEUM.

Sanctissima Trinitas.

13. *Siquidem credis in Sanctissimam Trinitatem, dic quid sit illa?* R. Est unus DEUS in tribus personis, Patre, Filio, & Spiritu sancto.

14. *In quo conveniunt & differunt ha persona?* R. Conveniunt in una natura, seu essentia in omnibus absolutis attributis, & in omni actione ad extra. Differunt autem in prædicatis relativis, Paternitatis, Filiationis, Spirituationis.

15. *An & à quo producantur ha tres Personæ?* R. Pater est ingenuitus, & improductus. Filius à solo Patre producit per generationem. Spiritus sanctus procedit ab utroque tanquam uno principio, per amorem.

16. *Quomodo in Symbolo Pater vocatur Creator cali & terra?* R. Aliqua opera per appropriationem attribuuntur uni personæ potius quàm alteri. Opera scilicet, in quibus elucet maximè potentia, tribuuntur Patri, quia est principium sine principio; in quibus elucet maximè sapientia, tribuuntur Filio, quia producit per intellectum; in quibus elucet DEI amor, tribuuntur Spiritui sancto, procedenti per amorem.

17. *Cur sola tertia persona vocatur Spiritus sanctus, cum & Pater & Filius sint Spiritus, & sint sancti?* R. Spiritum sanctum non ideo

vocari sic, quia est substantia spiritualis, & sancta, hoc enim etiam reliquæ personæ habent, sed quòd speciali modo procedat per spirationem, seu amorem.

18. *Qua fides est necessaria necessitate præcepti?* Reip. Omnes Christianos per se loquendo obligari præceptò Divinò ad explicitè credendum omnes Articulos Symboli Apostolici secundum substantiam spectatos. Et præter hos per se loquendo, & ratione præcisè cognitionis ex præcepto Divino, nihil credendum esse necessariò omnibus & singulis. Primum patet, quia nulla certior regula videtur assignari posse universaliter credendorum ex præcepto Divino, quam hæc. Secunda pars etiam patet, quia credibile non est, Apostolos, qui omnibus ad salutem creditu necessaria in Symbolo tradiderunt, non tradidisse etiam sufficientia, & aliquid eorum omisisse, quod per se directè credi deberet.

Incarnatio.

19. *Quid est Incarnatio?* R. Est unio Filiù DEI, seu Verbi Divini, aut secundæ Trinitatis personæ cum humanitate. Vel est assumptio humanitatis propriâ personalitate constitutæ, ad unionem cum persona Verbi.

20. *Quid est Christus?* R. Est Filius DEI incarnatus.

21. *Quot natura & persona sunt in Christo?*
 R. Naturas duas esse, humanam & divinam;
 personam unicam, Verbi Divini.

22. *Habuitne Christus animam rationalem,
 vel Verbum Divinum fuitne illi locò animæ?* R.
 Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset
 verus & perfectus homo.

23. *Erátne Incarnatio necessaria ad sal-
 vandos homines?* Resp. Simpliciter non fuit,
 sed solum ad satisfaciendum pro peccatis ho-
 minum.

24. *Redemitne Christus omnes homines?*
 Resp. Redemit omnes liberando ab impo-
 tentia salutis consequendæ; non autem in
 actu secundo omnes iustificando, vel sal-
 vando.

25. *Cur non omnes redemit in actu se-
 cundo iustificando, & salvando?* Resp. Ex
 malitia ipsorum, nolentium præceptis ob-
 temperare, & adhibere media ad salutem ne-
 cessaria.

26. *Venturusne erat Christus, si Adam non
 peccasset?* R. De facto redemptio humani
 generis fuit inter principales fines Incarnatio-
 nis. Quid autem futurum fuisset in illa hypo-
 thesi, disputant Theologi.

27. *Quomodo est mortuus Christus?* R. Per
 separationem animæ à corpore.

28. *Ubi fuit tunc anima, corpus & Divi-
 nitas Christi?* R. Anima descendit ad in-
 feros, corpus mansit in sepulchro, Divinitas
 fuit

Ex Doctrina Fidei pro Subdiaconis. 143
fuit unita utrique; quod enim semel assumpsit,
non dimisit.

29. *Quomodo ergo facta est Resurrectio Christi?* R. Per reunionem animæ ad corpus, cum exitu de sepulchro.

30. *Quibus modis operatur Christus salutem humani generis?* R. Maximè Sacramentis, quæ instituit ad conferendam hominibus sanctitatem.

Sacramenta.

31. *In qua re consistunt Sacramenta?* R. In certa quadam cerimonia sensibili, quæ suò usu subjectum DEO consecrat, sanctitatemque aliquam tribuit, veramque animæ sanctitatem significat. Hòcque est commune Sacramentis, tam veteris, quàm novæ Legis.

32. *Per quid differunt Sacramenta nova Legis, à Sacramentis veteris Legis?* R. Quòd veteris Legis Sacramenta non causabant gratiam in subjecto suscipiente, sicut Sacramenta novæ Legis causant.

33. *An Evangelium, Imagines Christi & Sanctorum, serpens aneus, arca fœderis, nubes supra Christum apparens, transitus maris rubri, sint, vel fuerint Sacramenta, cùm significaverint aliquam sanctitatem?* R. Negativè, quia non fuerunt signa sacra, seu ceremoniæ seipfis formaliter sacramentes.

34. *An ergo Professio Religiosa , Prima Tonsura , Benedictio Abbatis , Unctio Regum , Asperfusio Aqua benedicta , Absolutio ab excommunicatione , Dispensatio in irregularitate , &c. cum aliquam sanctitatem hominibus conferant , Sacramenta erunt ?* Resp. Negative , quia non significant veram sanctitatem internam , seu gratiam sanctificantem.

35. *An non saltem martyrium Sacramentum erit , siquidem veram sanctitatem animæ infallibiliter confert ?* R. Non esse ; quia nec est ceremonia sacra ex parte inferentis illud , nec ex parte sustinentis.

36. *An Sacrificium incruentum quæ tale sit Sacramentum ?* R. Non esse ; quamvis enim sit & ceremonia sacra , & significet rem sacram , tamen non est ceremonia sacra ad homines immediatè consecrandos , nec significat veram animæ sanctitatem , sicut Sacramenta , sed est ceremonia immediatè tantum ad cultum DEI & ejus dominium recognoscendum , & ad significandam excellentiam DEI , cultumque ei debitum instituta.

37. *Quibus perficiuntur Sacramenta novæ Legis ?* R. Ex Concil. Florent. omnia perfici rebus & verbis lato modo sumptis , saltem respectu aliquorum Sacramentorum , & quidem ita , ut res sint tanquam materia , verba tanquam forma.

38. *Cur dixisti: Rebus & verbis lato modo sumptis perfici Sacramenta?* R. Tum quia matrimonium potest perfici etiam nutibus, qui non sunt verba formalia; tum quia actus poenitentis in Sacramento poenitentiae non omnes sunt res per se sensibiles, quamvis reddantur tales per confessionem.

39. *Estne etiam intentio ministri de essentia Sacramenti?* R. Est, quia cum verba sint de essentia, & verba, quae talia, ut à ministro Christi prolata essentialiter constituentur per intentionem, tanquam locutio formalis, erit etiam ipsa de essentia.

40. *Qualis intentio requiratur, & sufficiat in ministro?* R. Actualis est optima, virtualis tamen sufficit, habitualis minimè; quia non potest influere in actionem, quae tamen deberet ab illa procedere.

41. *Estne materia & forma Sacramentorum à Christo determinata?* R. Esse omninò determinatam, in quibusdam quidem determinatione ad speciem infirmam; in aliis ad genus proximum, in aliis tantum ad genus aliquod remotum, relinquendo Ecclesiae potestatem intra illud genus determinandi hanc vel illam speciem.

42. *An materia & forma Sacramentorum quatenus à Christo determinata, mutari possint ab Ecclesia?* Resp. Negative, ex Tridentino sess. 21 c. 2. Hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramen-

torum dispensatione , salvâ eorum substantiâ , ea statueret , vel mutaret , quæ suscipientium utilitati , seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum , temporum , & locorum varietate , magis expedire judicaret.

43. *An non mutaverit Ecclesia substantiam matrimonii , dum statuit clandestinum esse invalidum , & substantiam Ordinum , dum alias materias eorum constituit , quàm prius fuerint ?* Resp. Non mutâsse substantialiter , in quantum à Christo sunt determinatæ , sed tantum determinationem à Christo in genere factam de contractu civili valido in ordine ad matrimonium , & de signo potestatis collativo in ordine ad Ordines , materialiter determinâsse ad hanc speciem contractûs , vel signi.

44. *Quando ergo fit mutatio substantialis in materia Sacramentorum ?* Resp. Quando materia adhibita vi mutationis non ampliùs continetur sub significato proprio , secundum communem intelligentiam illarum vocum , quibus Scriptura , Patres & Concilia usa sunt , dum nobis materiam Sacramenti expresseverunt.

45. *Qua autem est variatio substantialis in formis Sacramentorum ?* R. Omnis illa & sola , quæ invertit sensum formæ à Christo ad nos per traditionem transmissæ , & ab Ecclesia receptæ , ac præscriptæ , ita ut non significetur illud ,

illud, quod Christus per formam à se institutam voluit significari.

46. *Quot modis potest fieri mutatio substantialis forma?* R. Primò per additionem verborum. Secundò, per substitutionem unius vocis pro alia. Tertiò, per vocum transpositionem. Quartò, per corruptionem, seu pravam prolationem verborum formæ. Quintò, per interruptionem.

47. *An Sacramenta nova Legis causent gratiam ex opere operato?* R. Affirmativè, éstque de fide definitum in *Concil. Trid. sess. 7. plurib. Canonib. à Can. 4.*

48. *Quid est causare gratiam ex opere operato, & ex opere operantis?* R. Causare ita, ut gratia non conferatur immediatè, attentà ratione meriti, honestatis, & dignitatis ipsius operis, est causare ex opere operato. Causare verò intuitu meriti & bonitatis moralis operis, est ex opere operantis.

49. *Causantne gratiam illam physicè, vel moraliter tantùm?* R. Secundùm quod Sacramenta dicunt res, & verba, non causant physicè gratiam; quia ex doctrina Patrum tota vis Sacramentorum consistit in sanguine, morte, resurrectione Christi Domini, quæ utrique tantùm moraliter sunt in rebus & verbis sacramentalibus.

50. *Quotuplicem gratiam conferunt Sacramenta?* R. Duplicem; unam omnibus Sacramentis communem, per quam sumus for-

maliter amici DEI, & vocatur gratia habitualis; alteram singulis Sacramentis propriam, fini speciali singulorum Sacramentorum deservientem, & hæc communiter consistere dicitur in gratiis actualibus, & auxiliis Divinis, seu illustrationibus, & piis affectionibus ad exigentiam singulorum Sacramentorum collatis.

§ 1. *Quales sunt hæc gratia quoad Baptismum & Confirmationem?* R. Ille confert gratias ad piè & christianè vivendum; hæc ad constanter & fortiter profitendam fidem coram tyranno.

§ 2. *Quales confert Eucharistia?* R. Ad sedandas & minuendas passionis iræ, invidiæ, luxuriæ, &c. augendûmque speciale charitatis erga DEUM incendium.

§ 3. *Quales Pœnitentia & Ordo?* R. Illa ad resistendum peccato, & non peccandum de cætero, hic ad devotè & piè exercendum ministerium cultûs Divini.

§ 4. *Quales Extrema Unctio, & Matrimonium?* R. Illa ad fortiter dimicandum in agone contra dæmonem, hoc ad vivendum debito modo, muniâque matrimonium sequentia debitè exequenda, ac ejus onera ferenda.

§ 5. *Differuntne hæc gratia Sacramentales à communi gratia virtutum, seu à non Sacramentalibus?* R. Differre aliquo modo; quia aliàs non esset ratio formaliter distinguendi ipsa

ipsa Sacramenta inter se, sed tantum materialiter; siquidem communis esset finis omnium Sacramentorum.

56. *Differuntne ha gratia physice, vel moraliter tantum?* R. Tantum moraliter & non physice, quia una gratia habitualis intendit alteram, quod non fit per qualitates diversas speciei; gratia verò actuales ejusdem rationis, quæ per Sacramenta conferuntur, possent conferri etiam ex alia causa.

57. *Quomodo differt moraliter gratia habitualis Sacramentalis à non Sacramentali; vel unius Sacramenti à gratia alterius?* R. Per ordinem ad gratias actuales cuilibet Sacramento proprias suo tempore infallibiliter dandas, quatenus scilicet gratia per Sacramentum data, fundat quasi jus aliquod ad tales gratias actuales, quod jus confurgit ex promissione Divina, per quam dum donat gratiam, simul se obligat dare suo tempore hæc auxilia intuitu Sacramenti suscepti.

58. *Quomodo gratia actuales Sacramentales diff runt moraliter ab aliis?* R. Differre, quatenus datae sunt intuitu Sacramentorum ad certum finem ordinatorum & institutorum, ac etiam secundum excessum, quatenus intuitu gratia habitualis per Sacramentum acquisita, accipit quis gratias actuales abundantiores ad certas operationes, quam intuitu gratia habitualis in eodem gradu alia via acquiritur.

59. *Conferuntur prima gratia per omnia Sacramenta?* R. Per Sacramenta vivorum per se non conferri, sed tantum per Sacramenta mortuorum.

60. *Suntne ergo, & qua sunt Sacramenta alia mortuorum, alia vivorum?* Resp. Sunt; & quidem mortuorum sunt: Baptismus & Pœnitentia. Reliqua quinque sunt vivorum.

61. *Quare vocantur vivorum, & quare mortuorum?* Resp. Quia illa supponunt gratiam, quæ vitæ animæ dicitur, in subiecto suscipiente; hæc tollunt mortem animæ, quam quis incurrit per peccatum mortale.

62. *Quare vocatur gratia per Sacramentum mortuorum collata, prima gratia?* R. Quia per illam peccator DEO per peccatum in anima mortuus, resurgit à morte ad vitam spiritualem. Secunda autem gratia vocatur, quæ confertur jam vivo vitæ spirituali, & est tantum augmentum gratiæ.

63. *Ejusdem speciei Sacramenta conferuntne semper subiectis æqualem gratiam?* Resp. Si sint etiam æqualiter disposita subiecta, conferent æqualem; quia habitis omnibus æqualibus, non est ratio, cur non sit æqualis effectus.

64. *Quid si autem subiecta sint inequaliter disposita?* Resp. Tunc juxta mensuram di-

dispositionis majorem , vel minorem causabunt gratiam. *Ex Trident. sess. 6. c. 7.* ubi inquit : Nos justificari , justitiam in nobis recipientes , unusquisque suam , secundum mensuram , quam Spiritus sanctus partitur singulis , prout vult , & secundum propriam uniuscujusque dispositionem , & cooperatio-

65. *At nunquid tunc excessus gratia conferatur ex opere operantis ?* R. Nullâ ratione , quia non confertur intuitu majoris honestatis in opere , sed intuitu institutionis Divinæ , volentis positâ hâc meliori dispositione tanquam conditione majorem gratiam conferre. Potest autem etiam intuitu meriti augmentum proportionatum fieri.

66. *Quis est secundarius effectus Sacramentorum ultra gratiam ?* R. A tribus Sacramentis , Baptismo , Confirmatione , & Ordine confertur etiam characterem , id est signum spirituale indelebile à cæteris distinctivum , collativum alicujus potestatis.

67. *Qua congruentia est , ut hæc tria Sacramenta conferant characterem ?* R. Sicut in magni Regis Familia Domestici , Milites , & Duces exercitûs peculiaribus signis notantur , & designantur ; ita in Christi Ecclesia , baptizati , tanquam ejus domestici , confirmati tanquam milites , ad defendendam fidem coram Tyranno , & ordinati tanquam duces

ad regendum populum, conveniebat, ut peculiari Christi notâ insignirentur, quæ vocatur character.

68. *A quo sunt instituta 7. Sacramenta nova Legis?* R. Omnia immediatè à Christo Domino. Ita Trid. sess. 7. Can. 1. Si quis dixerit, Sacramenta nova Legis non fuisse omnia à Christo instituta, anathema sit. Nec potest intelligi de mediata solùm institutione, cum sess. 21. c. 2. neget ullam potestatem dari in Sacramenta in Ecclesia, nisi salvâ eorum substantiâ.

69. *An solus homo sit minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo; quia in institutione illorum solis hominibus dedit Christus hanc potestatem, ut consideranti patet.

70. *An intentio Ministri debeat esse seria, vel sufficiat etiam solùm iocosa?* R. Debere esse seriam, saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Ex Trid. sess. 7. Can. 11. Et hoc patet ex institutione Christi de Baptismo: Baptizantes eos in nomine Patris, &c. De Pœnitentia: Quorum remiseritis, &c. De Eucharistia: Hoc facite in meam commemorationem, &c. Ubi clarum est, exigi veram voluntatem conferendi gratiam & effectum Sacramentorum.

71. *An sufficiat ad Sacramentum voluntas, seu intentio conditionata?* R. Sub conditione de præsentì vel præterito valet subsistente con-

conditione, de futuro non valet, nisi in matrimonio ratione contractus, vel nisi conditio sciatur certo futura.

72. *Pro quo sunt instituta Sacramenta?* R. Pro solis hominibus viatoribus; cum enim sint remedia salutis obtinendæ, iis solum deservire debebant, qui essent in via ad salutem.

73. *Quid est esse viatorem?* R. Est esse illum, qui nondum pervenit ad beatitudinem, sed est in statu tali, in quo potest & tenetur tendere ad illam, qui vocatur status viæ.

74. *Requiriturne etiam in suscipiente intentio ad valorem Sacramenti?* R. Requiritur in adultis libertate præditi; conveniebat siquidem, ut hi liberè se disponerent ad gratiam & gloriam.

75. *In suscipiente sufficitne intentio habitualis?* R. Sufficere, de Baptismo clarè patet ex Cons. Carthag. III. Can. 34. ubi sic habetur: Si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium, si, qui sui sunt, dixerint, baptizentur. Et in Araus. I. Can. 10. etiam de pœnitentia: Obmutescens baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium aliorum verbis habet. De aliis Sacramentis patet ab identitate rationis. Et si intentio virtualis sufficit in Ministro, cur non habitualis in suscipiente, qui se tantum passivè habet.

76. *An sufficiat etiam voluntas generalis & praesumpta in suscipiente ?* Resp. Quoad extremam Unctionem sufficere, constat ex consuetudine Ecclesiae, quā solet iis conferri, qui rationis usu subito destituuntur, quamvis expressè hoc Sacramentum non petierint. De Eucharistia patet ex Catechismo Roman. ubi dicitur: *Si, antequam in insaniam inciderint, piam ac religiosam animi voluntatem pra se tulerint, licebit iis in fine vitae, ex Concil. Carth. decreto, Eucharistiam administrare, modo nullum periculum timendum sit vomitionis, vel alterius indignitatis.* De Confirmatione etiam patet à paritate Eucharistiae, quæ si cum fructu potest conferri infantibus, & amentibus, cur non Confirmatio.

77. *Quid de aliis Sacramentis ?* Resp. De Baptismo prius dictum est, requiri voluntatem positivam saltem præteritam. De Pœnitentia, spectat ad materiam de Presbyteratu. Ordo autem & Matrimonium, cum non sint Sacramenta communia omnibus Christianis, & penes utilitatem sibi conjunctam, magna secum trahant onera & obligationes, ideo non potest censeri illorum voluntas inclusa in intentione universali christianè vivendi, multò minus in voluntate servandi omnia præcepta.

78. *Qualis dispositio requiritur ex parte suscipientis ad effectum primum, id est,*
gra-

gratiam sanctificantem , recipiendam per Sacramenta mortuorum ? Resp. Ad effectum Baptismi in adulto , si nullum præcesserit peccatum actuale mortale , solum actum Fidei requiri , quia de alia dispositione nullum est fundamentum ; si verò præcesserit aliquod peccatum personale , requiritur saltem attritio. Idem est de Sacramento Pœnitentiæ.

79. *Qualis autem requiritur ad effectum Sacramentorum vivorum ?* R. Per se sufficit status gratiæ , quia hæc Sacramenta conferunt gratiam , ubi non inveniunt obicem.

80. *An minister peccator , hæreticus , infidelis , validè administret Sacramentum ?* R. Validè , ex Matthæi 23. *Super Cathedram Moysi sederunt Scriba & Pharisei , &c.* Quia Minister Sacramentorum operatur virtute & autoritate Divinâ. Joan. 1. *Hic est , qui baptizat in Spiritu sancto.* Deus autem non aufert ministris hanc potestatem , propter peccatum , sicut nec aufert alias gratias , gratis datas , jurisdictionem , aut possessionem bonorum temporalium.

81. *An peccet mortaliter Minister ordinarius , conficiens Sacramentum in statu peccati mortalis ?* Resp. Peccare , quia tam sacram actionem nomine DEI faciendam , continentem passionem & merita Christi , ordinatam ad sanctificandos homines , indignè exercet. Unde præmitti debet con-

tricio ad minimum, & in volente sacrificare etiam confessio, si fieri potest, ex speciali præcepto, ratione communionis conjunctæ.

82. *An etiam alii Clerici, v. g. Diaconi & Subdiaconi sua munia peragentes, vel etiam Presbyteri alia munia in statu peccati mortalis exercentes, peccent mortaliter?* R. Negative; quia hæ actiones non sunt tam sacræ, sicut Sacramentales.

83. *An sit licitum, petere à ministro Sacramentum, quem scio in administratione peccaturum?* R. Licitum esse, si præcisè ex sua malitia peccaturus est; quia quando subest iusta causa petendi, quod licitè fieri potest, licèt prævideatur peccaminosè futurum ex alterius malitia, petenti non imputatur peccatum per accidens conjunctum cum effectu petito; meum enim jus non debet impediri per malitiam alterius, & tunc petens non habet se positivè, sed tantum permissivè ad peccatum.

Sacramentalia.

84. *Quid sunt Sacramentalia?* R. Sunt res quædam ab Ecclesia institutæ in eum finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idque virtute doloris, quem exercet is, qui eis utitur, qui dolor concipitur virtute gratiarum excitantium, quas sæpè

sæpè sæpius concedit Deus in devoto Sacramentalium usu propter Ecclesiæ preces & merita, quam sæpè exaudit.

85. *Quomodo ergo differunt Sacramentalia à Sacramentis?* Resp. Primò: Sacramenta sunt à Christo instituta, Sacramentalia solum ab Ecclesia. Secundò, illa conferunt gratiam ex opere operato, ex se ipsis, hæc non ex se ipsis, sed tantum virtute doloris, quando is exercetur. Terriò, illa sunt instituta etiam ad remissionem mortalium, hæc ad remissionem venialium. Quartò, illa infallibilem consequuntur effectum in non ponentibus obicem; hæc non ita infallibilem habent effectum, quia non est certum, semper Ecclesiam exaudiri à DEO. Inter Sacramentalia autem numerantur: Aqua benedicta, panis benedictus, confessio generalis cumunctione pectoris, benedictio Episcopi, & quædam alia.

C A P U T IV.

De Censuris & Irregularitate in genere.

I.

Quid est *Censura*? R. Est pœna spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti & contumaci per potestatem

Ecclesiasticam auferitur ulus quorundam bonorum spiritualium.

2. *Qualibus bonis privatur quis per Censuram?* R. Non privari bonis merè internis, uti sunt character, & potestas Ordinis, nec bonis propriis, & privatis, uti sunt Fides, Charitas & Gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, sive actionibus, quæ habent spirituales aliquem effectum vel commodum; uti sunt, Sacrificium, Officium divinum, beneficium, administratio & susceptio Sacramentorum, indulgentiæ, publica Ecclesiæ suffragia, quia hæc, & non illa subsunt dispositioni Ecclesiæ.

3. *An nunquid per excommunicationem privatur quis etiam magnò bonò temporali, uti est convictus humanus?* R. Hanc pœnam esse tantum secundariam.

4. *An ergo exilium, carcer, servitus, non sunt Censura?* R. Non esse, quia sunt pœnæ temporales. Unde etiam privatio beneficii, nisi adjunctam habeat suspensionem aliquam spiritualium actionum, censura non est.

5. *Degradatio & depositio sũntne censurae?* R. Non esse, quia quamvis sint pœna spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, & ob peccatum præteritum etiam emendatum, potest infligi.

6. *Cessatio à divinis estne censura?* R. Non esse, quia non imponitur per modum medi-

cinæ ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiæ factam.

7. *Irregularitas estne censura?* R. Non est, siue sit ex defectu, siue ex delicto; prior quidem non, quia non est pœna, sed tantum impedimentum Canonicum; nec posterior, quia non irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed punitivæ, & ex se perpetuæ. Unde nec tollitur per absolutionem, sed per dispensationem.

8. *Quotuplex est censura?* R. Essentiali divisione est triplex: Excommunicatio, Sensus, Interdictum.

9. *Quotuplex est accidentaliter?* R. Alia est à jure, alia ab homine; alia sententiæ latæ, alia ferendæ.

10. *Qui possunt ferre censuram?* R. Omnis ac solus Superior Ecclesiasticus, habens in foro externo seu contentioso jurisdictionem, siue ordinariam siue delegatam.

11. *In quos potest ferri censura?* R. In omnes & solos subditos alicui Superiori ecclesiastico, talem jurisdictionem habenti; quia subjectio & jurisdictio sunt correlativa.

Excommunicatio.

12. *Quid est Excommunicatio?* R. Est Censura, per quam quis privatur communione Ecclesiæ, id est, communibus Ecclesiæ bonis vel omnibus, vel aliquibus.

13. *Quotuplex est Excommunicatio?* Resp. Duplex: Alia major, alia minor. Illa privat omnibus bonis communibus Ecclesiæ, hæc solum participatione passiva Sacramento- rum.

14. *Ob quam causam incurritur Excommunicatio minor?* R. Ob unicam, cum quis communicat cum excommunicato excommunicatione majori, denuntiato, vel publico percussore Clerici.

15. *Ob quam causam incurritur excommunicatio major?* Resp. Causas excommunicationis majoris haberi in Catalog. Excommunicationum, in Bulla Cœnæ, & Edictis Episcoporum.

16. *Inpeditne utraque Excommunicatio susceptionem omnium Sacramentorum?* Resp. Impedit. Primæ autem Tonsuræ susceptionem impedit sola major, quæ etiam impedit administrationem in Ordinibus jam susceptis.

Suspensio.

17. *Quid est suspensio?* R. Est Censura, vel pœna ecclesiastica, quâ Clericus privatur usu potestatis ei convenientis, aut ratione officii Clericalis, aut ratione beneficii, aut ratione utriusque, & hæc ultima est adæquata & plena suspensio.

18. *Quanam suspensio est Censura, & qua pura*

pura pœna? R. Est censura, si imponatur in medicinam, ut sic fidelis respiciat ab inobedientia. Est verò pura pœna, si imponatur in vindictam delicti commissi.

19. *Quis potest sic suspendi?* Resp. Solus Clericus.

20. *Quando impedit suspensio suspensionem Ordinum, vel ministracionem in iis?* Resp. Quando est suspensio ab Ordine, vel quando est suspensio totalis. Eundem effectum habet à fortiori degradatio & depositio.

21. *An propter aliquod delictum suspensus per mensem Februarii anni bissextilis, possit celebrare Missam ultimâ die ejusdem mensis anni bissextilis?* Resp. In favorem suspensi dici posse, quòd mensis Februarius à jure determinatus intelligatur sine die bissextili, ac proinde elapsis tot diebus, quos alias habet Februarius, cessat pœna mensi alligata.

22. *An Sacerdos suspensus ob id, quòd vel ante aetatem, vel extra tempora promotus sit ad Sacerdotium, si in ordinatione cum Episcopo ordinante consecratur, fiat irregularis?* Resp. Probabile esse, quòd non fiat; quia moraliter loquendo, hic actus non exercetur post ordinationem, cum ordinatione moraliter ante finem Missæ non habeatur profinita.

Depositio & Degradatio.

23. *Quid est depositio & degradatio?* R. Depositionem genericè acceptam per nihil aliud differre a degradatione, quàm quòd illa latius pateat, quàm hæc, & si sit verbalis, vocatur simpliciter depositio; si sit realis, vocatur degradatio.

24. *Quid ergo est degradatio?* R. Est privatio executionis officiorum, & beneficiorum simpliciter, & in toto, & absque spe restitutionis, facta cum certa solennitate, & privatione Clericalis privilegii, ita, ut sæculari Curie subijciatur.

25. *Quid autem est depositio verbalis?* R. Est similis privatio, sed sine dicta solennitate, vel relicto utroque privilegio Canonis & fori.

26. *Quomodo differunt depositio & degradatio à suspensione.* R. Quòd illæ auferant ipsum jus radicale, & titulum beneficii, idque in perpetuum; suspensio non item, sed solum fructum & usum.

Interdictum.

27. *Quid est Interdictum?* R. Regulariter est censura, prohibens fidelibus officiorum Divinorum celebrationem, Sacramentorum Eucharistiæ, Extremæ Unionis, & Ordinum tam ministrationem, quàm susceptionem, & sepulturam Ecclesiasticam.

28. *Cur dixisti: Regulariter?* R. Quia sicut suspensio potest ferri, & ut Censura, & ut mera pœna in vindictam peccati commissi, ita & interdictum; quia autem interdictum vix unquam imponi solet ut mera pœna, ideo additum est *regulariter*.

29. *Quotuplex est interdictum?* R. Aliud est locale, aliud personale: Utrumque vel est generale, vel speciale.

30. *Quid est locale generale?* R. Cum interdicatur tota Provincia, Regnum, Civitas, Castellum, & tunc nemo ibi ordinari, vel ministrare potest.

31. *Quid est interdictum locale speciale?* R. Cum interdicatur tantum una, vel plures Ecclesiæ unius loci, non omnes; intelliguntur autem etiam Capellæ.

32. *Quid est interdictum personale speciale?* R. Cum aliqui vel una tantum persona interdicatur.

33. *Quid est interdictum personale generale?* R. Quando omnes Personæ alicujus loci interdicuntur.

34. *Quomodo differt interdictum ab Excommunicatione?* R. Per hoc, quod Excommunicatione privet quidem iisdem & aliis rebus, quibus Interdictum, sed præcisè, ut res sunt communes aliis fidelibus; Interdictum verò privet rebus sacris in jure expressis, ut sacræ sunt.

35. *Quomodo rursus differt Interdictum a suspensione?* R. Per hoc, quod quamvis suspen-

ho iisdem priver ex parte, quibus Interdictum, tamen suspensio privat iis, prout sunt propriæ ipsi suspensio. Interdictum verò privat iis, prout sunt communes. Ita Soarius de Cons. disp. 32. sect. 1.

Irregularitas.

36. *Quid est irregularitas?* Resp. Est impedimentum Canonicum, primariò & directè impediens Fideles à susceptione Ordinum, secundariò autem & indirectè impediens ordinatum ab ejus usu, & impediens item eosdem à beneficiis, jurisdictioneque ecclesiastica.

37. *Quod est subjectum irregularitatis capax?* R. Imprimis debet esse capax Ordinis; deinde debet esse Juri Canonico subjectus. Hinc non baptizatus, scœmina, perpetuò amens, tanquam Ordinum incapaces, sunt etiam incapaces Irregularitatis. Et Pontifex, quia non est subditus Juri Canonico, pariter capax non est.

38. *Quotplex est Irregularitas?* R. Duplex. Una ex delicto, altera ex defectu.

39. *Qualis actus requiritur in subjecto ad irregularitatem ex delicto incurrendam?* R. Requiritur actum externum, opere consummatum, deliberatum, peccaminosum, cognitum in ratione pœnæ.

40. *An actus externus occultissimus sit capax irregularitatis?* R. Esse, quia hoc ipso est de
 f

se subjectus iudicio Ecclesiæ. Contrarium tenent aliqui.

41. *Si quis lethale vulnus inflixit, sed mors secuta non est, censeturne opere consummâsse, ac proinde incurrisse irregularitatem ex delicto?* R. Non censi, quia non est actus in ea specie, sub qua prohibetur, perfectus.

42. *An qui tempore ebrietatis solitus occidere bibit ad ebrietatem, & in ea occidit, censetur satis deliberatè occidisse, ut incurrat irregularitatem?* R. Affirmativè, si tunc prævidit se occisurum, quia fuit occisio satis deliberata; negativè verò, si non prævidit, ex opposita ratione.

43. *An etiam impubes occidens incurrat irregularitatem?* R. Ex plurium sententia, apud & cum Tamb. probabilius non incurrere, qui docent universaliter, pueros impuberes, quamvis rationis usum habentes, nullâ Censurâ aut pœnâ (Excommunicationem aliqui excipiunt) affici ab Ecclesiâ.

44. *An ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiratur actus mortaliter peccaminosus?* R. Probabilius requiritur. Vide Tamb. de irregul. c. 4. §. 4.

45. *Quæ sunt irregularitates ex delictis?* Resp. Una est, ob iteratum Baptismum seriò & scienter.

46. *Quis incurrit hanc irregularitatem?* Resp. Et rebaptizatus, & rebaptizans; iste tamen si sit Clericus, tantum partialiter

incurrit, quatenus ad altiorē Ordinem ascendere nequit; & si occultè rebaptizat, peccat quidem graviter, sed irregularitatem non incurrit, nisi solenniter baptizaverit, non Sacerdos. *Ex Cap. 1, & 2. de Cler. non ord.*

47. *Qua est secunda Irregularitas ex delicto?*
R. Ex Ordinum abusu.

48. *Quot modis hac Irregularitas incurritur?*
R. Tribus modis: Primò, qui furtivè, juxta aliquos, vel qui matrimonio (quamvis solum ratò) junctus suscipit Ordines extracausa jure expressos. Secundò, si quis Clericus carens Ordine aliquo, actum ejus Ordinis seriò, & scienter solenniter exercet. Tertio, si quis Clericus violet Censuram, id est, cum sit excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus, exercet culpabiliter actus proprios Ordinum majorum.

49. *Qua est tertia Irregularitas ex delicto?* Resp. Propter enormia crimina, si sint notoria & publica, v. gr. quæ à jure habent annexam infamiam, ut: Adultrium, Raptus, Incestus, Perjurium in judicio.

50. *Qua est quarta Irregularitas ex delicto?* R. Ex injusta mutilatione, vel homicidio etiam indirectè tantum voluntario, extenditurque ad omnes, qui ad alterutrum, sive in bello injusto, sive extra illud, injustè concurrunt consulendo, mandando. Mutilatio

tilatio autem hic intelligitur, quando à corpore separatur membrum aliquod principale, id est, pars corporis, quæ officium per se distinctum habet, ut: Pes, manus, oculus.

§ 1. *Qua sunt Irregularitates ex defectu?* R. Prima est ex defectu animæ, ut: Si sint amentes, phrænetici, arreptitii, epileptici, qui tamen si ordinati sunt, & intra annum eò morbò non laborârunt, præsumuntur liberati. Item illiterati, qui non habent doctrinam sufficientem. Denique Neophyti, seu recenter conversi, donec ab Episcopo judicentur sufficientes.

§ 2. *An amentes, epileptici, &c. si semel tantùm fuerint correpti amentia, epilepsiâ, &c. hoc ipso sint perpetuò irregulares quoad suscipiendos Ordines?* Resp. Affirmativè cum communi ex Cap. Maritum, dist. 33. si hoc Cap. sit usu receptum, uti supponit Suarez de Cens. disp. 51. sect. 1. num. 4. tales proinde (ut idem ait) meritò non admittuntur ad Ordines, vel saltem desideratur Prælati approbatio. Imò num. 5. simpliciter asserit cum Navarro, ordinari non posse sine Papæ dispensatione.

§ 3. *Qua est secunda irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu corporis, ut si propter eum ineptus sit ad exercitium Ordinis, cæcus, surdus, claudus, ita ut sine baculo nequeat ire ad Altare, careat manu, pollice,

indice, oculò sinistro. Si Ordinem nequit exercere sine horrore, offensione, aut scandalo aliorum, ut carens auribus, naso, notabiliter gibbosus, leprosus, paralyticus. Si sit hermaphroditus, monstrosus, gigas, pignus, æthiops inter Europæos.

54. *Qua est tertia irregularitas ex defectu*
R. Ex defectu natalium, quales sunt omnes illegitimi, ed, quodd ratione originis reputentur viles.

55. *Qua est quarta Irregularitas ex defectu*
Resp. Ex defectu ætatis ad Ordines, de qua alibi dictum.

56. *Qua est quinta Irregularitas ex defectu*
Resp. Ex defectu Sacramenti, sive significationis Matrimonii ratione Bigamiæ; Bigamia autem contrahitur, vel dum quis vivente, aut mortuâ primâ uxore cognitâ, secundam cognoscit, etsi Matrimonium sit invalidum. Vel qui viduam non virginem ducit & cognoscit. Vel qui ducit uxorem prius ab alio quomodocunque cognitam, & ipse cognoscit. Vel qui propriam uxorem cognoscit, postquam ab alio per adulterium cognita fuit. Vel demum, qui post solenne votum Castitatis de facto Matrimonium contrahit, & consummat illud cum Virgine.

57. *Qua est sexta Irregularitas ex defectu*
Resp. Ex infamia, sive juris (quæ ex delicto proprio, vel Parentum, vel vili con-

ditione personæ nascitur) sive facti, modò crimen publicum sit; ex occulto enim non oritur, si Homicidium, & Censuræ violationem excipias, juxta aliquorum sententiam.

58. *Qua est septima irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu libertatis, quem habent omnes servi propriè dicti, donec consequantur plenam libertatem. Item conjugati, nili uxores consentiant, & castitatem voveant. Et Curiales, id est, curiæ sæculari obligati factò juramentò, vel stipendiò, vel Judices, Advocati, &c. quamdiu talia officia habent. Excipiuntur illi, qui habent specialem dispensationem Papæ pro talibus officiis, uti quidam Clerici in aulis Principum. Item hunc defectum libertatis habent milites, saltem quamdiu juramentò tenentur, thesaurarii & depositarii publici, & qui reimpub. administrant; uti etiam apparitores, & similes, quî sæva, turpia exercuerunt, vel in causa sanguinis ministrârunt.

59. *Qua est octava irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu lenitatis, scilicet ex licita mutilatione. vel homicidio in bello justo, vel judicio, Et requiritur, ut occisio, vel mutilatio de facto sequatur.

60. *Cur hac lenitas requiritur ab Ecclesiæ* Resp. Quia Sacerdos gerit personam Christi, qui, utpote lenissimus, neminem unquam læsât.

61. *Incurritne hanc irregularitatem, qui mutilat, vel occidit in defensionem inculpatae honoris, vite, castitatis, &c.* R. Negative, quia in Jure non statuitur Irregularitas hæc, nisi ob homicidium in bello justo, vel judicio.

62. *Qui incurrunt hanc irregularitatem in bello justo?* R. Qui mutilat, vel occidit propriâ manu, non autem Clericus adhortans ad fortiter pugnandum in bello justo. (Secus tamen, si ad occidendum hunc vel illum in particulari.) Idem est de Duce exercitus, Tubicine, &c.

63. *Qui incurrunt illam in judicio?* Resp. Qui ad mortem, vel mutilationem cooperantur, activè, & efficaciter, & proximè per actionem ex natura sua ad id ordinatam.

64. *Qui consentur hi cooperatores?* R. Judex ferens sententiam, Notarius eam scribens, ministri exequentes, testes, &c.

65. *Cur additur: Activè?* R. Id est ex parte occidentium, quia non fit irregularis, qui se habet tantum passivè, & ex parte ejus, qui occiditur, ut Confessarius hortans ad fatendum veritatem, vel acquiescendum sententiæ justæ, quam non potest differre, nisi appellatione injustâ.

66. *Cur additur: Efficaciter?* Resp. Quia adjuvans, v. g. ferens ligna, ut comburatur ante jam suffocatus, non fit irregularis, nec
affi-

assistens supplicio, si suâ præsentia in illud non influat.

67. *Cur dicitur: Proximè?* R. Quia qui remotè tantùm influunt, non sunt irregulares; ut qui gladios faciunt, aut vendunt; Legislator, leges capitales condens; Concinator in genere dicens, puniendos esse malefactores; Confessarius interrogatus de reo, an mortem mereatur, si respondeat, Judicem sine acceptione personarum fungi debere suo officio. Quia hi omnes sunt tantùm causa remota.

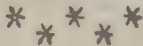
68. *At, quid si aliquid facerent, aut dicerent in particulari, ex quo mors alicujus sequeretur, aut acceleraretur?* R. Hos futuros proximè cooperatores, proindèque irregulares; ut si quis efficaciter urgeret reum, ut scalam ascendat, vel ad hoc illum juvaret; Vel si judici in particulari responderet, hunc esse plectendum.

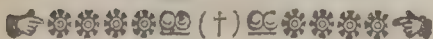
69. *Possuntne tamen proximè cooperantes aliquando excusari ab irregularitate?* R. Possunt, si fiat cum indeliberatione, aut cum semiplena tantùm advertentia, v. gr. si dicat Confessarius: *Properemus*, aut instiger jumentum, quo reus vehitur. Item, si cooperatio sit valde exigua; ut si jubeat reum adhuc unum gradum conscendere; quia minimùm reputatur pro nihilo.

70. *Quid tamen est in hac causa probabilitatis favorabilis?* Resp. Suarez, Regin.

Laym. Turr. Hurt. Banny, censent, ex homicidio neminem fieri irregularem ex defectu, nisi concurrat ut publicus minister iustitiæ, sive ad causæ probationem, sive executionem; vel ut privatus injustè, & cum peccato.

71. *Cur tandem dicitur n. 63. per actionem ex natura sua ordinatam ?* 84. Ideo, quia per accidens secutus effectus, non imputatur danti operam rei, per se licitæ. Hinc non sit irregularis, dicens carnifici: Nemo te impedit facere tuum officium, ego meum feci. Nec Judices Ecclesiastici, degradatum tradentes brachio sæculari; nec Clerici, accusantes aliquem in causa criminali, modò expressè protestentur, se non intendere, ut puniatur pœna sanguinis, sed tantùm ut sibi, vel suis satisfiat; vel impendantur mala, sibi & aliis impendentia.

PARS III.

De Diaconatu, & ad eum
pertinentibus.

CAPUT I.

De Diaconatu.

I.

Quid est Diaconatus? R. Est Ordo
sacer Ecclesiasticus, quò confertur
potestas proximè assistendi Presbyte-
ro in ministerio Altaris, legendique Evange-
lium in Missa.

2. *Quomodo ordinandus in Diaconum debet
accedere ordinationem?* R. Debet esse initiatus
Minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu, exa-
minatus & approbatus pro Diaconatu, bene
dispositus ad sacram Communionem, indu-
tus Amictu, Albâ, Cingulò, & Manipulò,
Dalmaticam super brachium sinistrum, & sto-
lam manu sinistâ, dextrâ verò candelam offe-
rendam Episcopo gestans, & habens tonsuram
patentem.

H 3

3. Qua

3. *Qua est materia Diaconatus?* R. Verius, esse duplicem partialem materiam. Unam ex Decreto fidei, ab Eugenio in Conc. Flor. facto, traditionem Libri Evangeliorum. Alteram ex Conc. Carthaginen. 4. c. 4. Impositionem manus dextræ ab Episcopo factam super caput Ordinandi.

4. *Qua est forma ad traditionem libri Evangeliorum proferenda ab Episcopo?* R. Est hæc: Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini.

5. *Qua est altera forma?* R. Hæc: Accipe Spiritum Sanctum, ad robur, & ad resistendum diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini.

6. *An sit valida ordinatio Diaconi, si non tradatur illi liber Missalis, (ut solet) sed alius continens Evangelia?* R. Esse, quia adsunt Evangelia.

7. *Quid si tradatur alius liber, v. gr. Exorcismorum, vel Concilium Tridentinum?* R. Non fore validam; ob defectum enim Evangeliorum non verificaretur forma.

8. *Quid si tota sacra Scriptura traderetur?* Resp. Validam futuram, quia adsunt Evangelia.

9. *Quid si autem solum Vetus Testamentum traderetur?* R. Non fore validam, quia in eo non sunt Evangelia.

10. *Quid si traderetur liber, continens solam Acta Apostolorum, Epistolas, & Apocalypsin?* R. Cum Tamb. dubiam fore ordinationem, & sub conditione repetendam; quamvis enim in Actibus, aliisque prædictis libris adsit doctrina Evangelii, non tamen sunt Evangelia.

11. *Quomodo liber Evangeliorum potest esse materia remota huius Ordinis, cum temporibus Apostolorum talis liber non fuerit, & tamen fuerint Diaconi ordinati, uti fuit S. Stephanus?* R. Christum non determinasse in individuo materias singulorum Ordinum, sed aliquorum tantum in genere, mandando Apostolis, ut in particulari usurparent caeremoniam exteriorem, quâ pro diversitate temporum significarent munus, atque officium cuiusque Ordinis. Ac proinde Apostoli contulerunt ab initio Subdiaconatum, & Diaconatum eunt materia nobis quidem ignota, sed pro tunc significante eandem potestatem, quæ de facto significatur.

12. *Quod est officium Diaconi?* Resp. Imprimis: Est Sacerdoti sacrificanti immediate assistere, ministrare illi Hostiam in patena, & Vinum in calice tradendo, cûnque adjuvare, portando etiam Corpus Christi, si opus sit.

13. *Quod est officium ulterius?* R. Canere solenniter Evangelium in Missa, id est, cum veste propria, & ex officio.

14. *Quod aliud est Diaconi officium?* R. Est Corpus & Sanguinem Christi, ex commissione Sacerdotis seu Episcopi, Fidelibus ministrare, seu dispensare; quod quidem hodie in usu non est, nisi in maxima necessitate, cum sit copia Sacerdotum.

15. *Quid adhuc?* Resp. Solenniter baptizare ex commissione Episcopi, vel Sacerdotis.

16. *Quid ultra?* Resp. Ex commissione Sacerdotis, vel in necessitate solenniter prædicare.

17. *Quid denique?* R. Sunt & alia ejus officia ex Ecclesiæ constitutione, ut: Baptizandos instruere, purgare, vestibus exspoliare, Episcopo prædicanti assistere, cumque custodire, & tanquam ejus oculus populi mores pervestigare, eisque, ut eos perficiat, vel corrigat, referre; Bona Ecclesiæ dispensare, elemosynas distribuere.

18. *An Diaconus possit etiam ministrare Extremam Unctionem, ex commissione Parochi?* R. Non posse, quia id nullò jure ipsi conceditur.

19. *An Diacono liceat deferre Pyxidem, in qua sunt sacra particula, de uno Altari ad alterum?* Resp. Cum Tamb. ex S. Thoma, licere; quia Diaconus debet habere potestatem super Christi Corpus in sacris vasis contentum, & ex quotidiana praxi Diaconus pro solenni processione vel expositione, pyxi-

pyxidem, seu lunulam, in quibus est Eucharistia, educit è sacrario, vel à sublimi loco sumit, adducitque in manus Sacerdotis.

20. *Quid est solenniter canere Evangelium in Missa?* R. Est canere cum propria veste Diaconi.

21. *Qua est illa propria vestis?* Resp. Est stola à sinistro humero per pectus, & deorsum ad latus dextrum, sub brachio dextro ducta.

22. *An ergo Subdiaconus non potest canere solenniter Evangelium in Missa?* R. Non posse cum tali solennitate, hoc est, cum veste propria Diaconi.

23. *Potestne Diaconus absente Parocho, quamvis non committente, dispensare Eucharistiam in casu necessitatis?* R. Possit, quia est tacita voluntas.

24. *Qualis autem hodie requiritur necessitas ad hoc munus obeundum?* Resp. Sufficere necessitatem agonizantis. Quintanad. extendit etiam ad majora Festa absente Sacerdote.

25. *An Diaconus possit manu propria porrigere Eucharistiam Sacerdoti infirmo?* Resp. Ipsum Sacerdotem debere Eucharistiam de pyxide accipere, si possit, & sumere, cum sit Sacerdos. Si autem non possit, porrigat illi Diaconus.

26. *Quid est solenniter baptizare?* R. Est

H s

bapti-

baptizare cum solennitatibus & caeremoniis ad Ecclesia præscriptis in Rituali.

27. *An possit Parochus pro libito committere Baptismum Diacono ?* Resp. Aliqui putant, solum in casu extremæ necessitatis; iudico autem, verius esse, quod possit ex alia causa rationabili, & quidem hac ætate; alias olim erat facilior hæc commissio ob defectum Sacerdotum, quorum numerus hodie crevit.

28. *Potestne Diaconus etiam sine commissione baptizare solenniter Parocho absente ?* R. Probabile esse, quod possit proprio jure, etiamsi non sit extrema necessitas, dummodo sit non levis.

29. *Quid, si Diaconus constituatur Parochus, potestne sine ulteriori commissione suos Parochianos solenniter baptizare ?* Resp. Videri in tali maiorem potestatem agnoscendam, quàm in simplici Diacono; ac proinde hanc potestatem illi negandam non esse, sicut tunc potest solenniter prædicare ex officio.

30. *Si Diaconus extra casus dictos, sine commissione Sacerdotis, vel Episcopi, baptizet solenniter, incurritne aliquam pœnam ?* R. Incurrere Irregularitatem. Ex Cap. 1. de Cler. non ord. mini.

31. *Per quam materiam & formam confertur Diacono hac potestas dispensandi Eucharistiam, solenniter baptizandi ex Sacerdotis*

dotis deputatione , & sacrificanti ministrandi?
 Resp. Per manus impositionem , & ejus
 formam.

32. Quibus vestibus debet esse indutus Diaconus , dum solenniter baptizat , aut deferi Sacramentum Eucharistia ex commissione Parochi?
 Resp. Aliquos judicare , quòd superpelliceo & stola per transversum posita ad distinctionem à Sacerdote , alias evasurum illum irregularem , si stolam gestaret , sicut Sacerdos.

33. Quid est solenniter predicare? R. Cum stola & superpelliceo ex Cathedra.

34. Estne hoc munus magis proprium Diaconi , quàm Subdiaconi? R. Ita mihi videri cum Tamb. Neque enim putandum est , tradi illi Evangelii librum , ut eum solum legat , verum etiam , ut , si aliàs est idoneus , illud fidelibus evulget.

35. Fortè tantùm licebit id in penuria Sacerdotum , quæ hodiè rarò accidit? R. Tamburino durum videretur , Ecclesiam velle prohibere illis officium , quod ex propria ordinatione ipsis competit.

36. Quid est Evangelium? R. Est historia vitæ & mortis Domini nostri JESU Christi , conscripta per Evangelistas , Canonicos , & probatos ab Ecclesia.

37. Potestne Diaconus etiam assistere matrimonio ex commissione Parochi? R. Non posse , quia Tridentinum sess. 24. cap. 1. de

Reform. hoc munus committit solum Parocho, vel alteri Sacerdoti, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia.

38. *Si ergo Diaconus sit Parochus, poteritne ex officio assistere matrimonio?* R. In eo casu posse; quia verè erit Parochus.

39. *An saltem eo casu possit Diacono Parocho committi assistentia hac?* R. Non posse; quia Trident. cit. commissionem vult fieri Sacerdoti.

40. *An possit Pontifex ordinationem Diaconi delegare simplici Sacerdoti?* R. Juxta communem apud Tiberium, non posse; quia nunquam legitur, hanc facultatem delegatam esse. Quamvis Vasquez & alii dicant, privilegium datum esse Abbatibus Cisterciensibus, de quo dubitat Coninck.

41. *Qua aetas requiritur ad Diaconatum?* R. Annus vigintus tertius inchoatus, ex *Trid. sess. 23. c. 12. de reform.*

42. *Liabetne Diaconus specialem aliquam obligationem sibi propriam?* Resp. Nullam ultra eas, quas habet Subdiaconus, videlicet ad castitatem, Horas Canonicas, Habitum & Tonfuram.

43. *Si quis Subdiaconatu invalide suscepto, fiat Diaconus, obligaturne voto castitatis?* R. Obligari, quia illud est annexum singulis sacris Ordinibus.

44. *Qui ergo est Religiosus Subdiaconus, & Diaconus, peccatque contra castitatem, pec-*

cabitne triplici peccato? R. Peccabit uno peccato, triplici titulo vetito, quia singula vota eandem actionem ex eodem Religionis motivo prohibent.

45. *Obligaturne Diaconus exercere suum officium?* R. Non videri esse specialem obligationem, nisi fortè alicui Ecclesiæ adscribatur, ut inserviat.

46. *Peccátne mortaliter, si exercet suum munus in statu peccati mortalis?* R. Non peccate, quia hæ actiones non sunt tam sacræ, sicut Sacramentales.

47. *Anne hoc verum est etiam de dispensatione Eucharistia?* R. Etiam, ex communi opinione.

48. *Quid habet plus potestatis Diaconus in recitatione Breviarii, quàm Subdiaconus?* R. Hoc, quòd ante orationes dicat, *Dominus vobiscum.*

49. *Potéstne hunc versum dicere, etiam praesente Sacerdote?* R. Juxta Rubricas non posse, nisi de Sacerdotis licentia.

50. *Debéntne etiam Diaconi habere testimonium bonæ vitæ?* R. Debent. Ex Trid. sess. 23. cap. 13. de reform.

51. *Quantum interstitium requiritur inchoationem Subdiaconatus, & Diaconatus?* Resp. Requiri ex Trid. cit. integrum annum ecclesiasticum.

52. *An Diaconus habens duo domicilia in diversis Diocesibus, possit Diaconatum accipere*

182 *Pars III. Caput II.*

ab altero Episcopo, quàm Subdiaconatum acceperit ? R. Posse, quia utrobique ordinatur a proprio Episcopo.

53. Si quis titulum, quem pro Subdiaconatu habuit, perdidisset, deberétne alium procurare pro Diaconatu ? R. Deberet providere de alio, quia aliàs ordinaretur in sacris sine titulo contra Tridentinum.

54. Qua scientia requiritur in Diacono ? R. Ex dispositione Tridentini in genere eadem, quæ in Subdiacono, ut sit in litteris, & iis, quæ ad Ordinem suum exercendum pertinent, instructus. In specie tamen manifestum videtur, plus scientiæ requiri in Diacono, siquidem ejus munia etiam ad proximum juvandum extenduntur. Et potest examinari etiam de recitatione Officii Divini.

C A P U T I I.

De assistentia Diaconi Sacerdoti Missam celebranti cum Sub- diacono.

I.

Quibus vestibus debet esse indutus Diaconus, dum Sacerdoti sacrificanti ministrat ? *R. Amictu, Albâ, Cingulô, Manipulô, Strolâ à sinistro humero ad latus dextrum ductâ, & Dalmaticâ.*

2. *Quid*

De assist. diac. Sac. Miss celeb. cum Subd. 183

2. *Quid significat Dalmatica?* R. Significat erga proximum lætitiā & charitatem.

3. *Diaconus dum Stolam induit, debetne osculari Crucem in medio positam?* R. Debet, ex Gavanto.

4. *Quomodo procedit Diaconus ad Altare cum Sacerdote ad sacrificandum?* R. Præcedente Subdiacono, sequitur Diaconus, uterque coopertò capite, & junctis manibus; ac deinde Sacerdos; nisi hic pluviali sit indutus, ad asperersionem aquæ benedictæ faciendam, tunc enim pares procedunt cum celebrante, tenentes utrinque alas pluvialis.

5. *Ubi stat Diaconus, dum celebrans facit confessionem?* R. Penes celebrantem à dextris, cum quo dicit alternatim post Antiphonam: *Introibo: Psalmum: Iudica*, & postea *Confessionem* correspondente Subdiacono.

6. *Quomodo dicitur Confessio à Diacono simul & Subdiacono?* R. Corpore antroorsum inclinatò, dumque dicunt: *Tibi Pater, & te Pater*, aliquantum convertuntur ad celebrantem. Tenebunt autem manus semper junctas ante pectus, nisi quando pectus percutitur, alias signa Crucis semper facient simul cum celebrante.

7. *Quomodo ascendunt facta Confessione Diaconus & Subdiaconus cum Sacerdote ad Altare?* R. Ille vadit à dextris, hic à sinistris; Illo sinistra manu, hoc dextra vestem & albam anteriorem celebrantis paululum elevante.

8. *Oscu-*

8. *Osculaturne Altare simul cum Sacerdote?*
 R. Non, neque tangunt Altare, sed suo quisque loco genuflectit, & statim surgit, idque semper observandum.

9. *Quid post osculum primum Altaris agit Diaconus & Subdiaconus?* Resp. Subdiacono stante à sinistris Celebrantis, Diaconus ministrans Celebranti naviculam apertam, parum inclinatus versus Celebrantem, dicit: *Benedicite Pater Reverende*, & osculatur cochlear, & manum Celebrantis, antè & post. Postea Diaconus dimissâ navicula, accipit thuribulum à thuriferario, & dat celebranti, osculatur prius catenularum summirate, & manu illius dextrâ. Diaconus & Subdiaconus hinc inde assistunt celebranti, dum incensat; & cum transeunt ante crucem, semper genuflectunt, quamvis non adsit tabernaculum, ex mente *Garvanti*. Et finitâ incensatione ad Cornu Epistolæ, celebrans reddit thuribulum Diacono, à quo ipse solus incensatur.

10. *Post hanc incensationem, quomodo inserviunt Diaconus & Subdiaconus?* Resp. Cum Celebrans legit Introitum, & Kyrieleyson, Diaconus stat à dextris Celebrantis, & Subdiaconus à dextris Diaconi in Cornu Epistolæ.

11. *Quid dum Gloria intonatur?* R. Diaconus & Subdiaconus, unus post alium stant à tergo Celebrantis; postea ascendunt ad Alt-

De assist. diac. Sac. Miss celeb. cum Subd. 185
Altare, & hinc inde Diaconus à dextris, Sub-
diaconus à sinistris cum celebrante Hymnum
submissâ voce prosequuntur usque ad finem.
Quod etiam servatur, cum dicitur *Credo*.
Et cum dicitur: *Dominus vobiscum*, *Oratio*,
Præfatio, & *Pater noster*, Diaconus & Sub-
diaconus stant unus post alterum à tergo ce-
lebrantis.

12. *Si dicendum est: Flectamus genua, quis illud dicit?* R. Disto à Celebrante: *Oremus*.
Diaconus dicit: *Flectamus genua*, & Sub-
diaconus: *Levate*. Illo primum genuflecten-
te, hoc primum surgente.

13. *Quid post Orationes distas agit Diaconus?* R. Celebranti submissâ voce legenti Epi-
stolam, Graduale, Tractum, &c. assistit ad
dextram.

14. *Quid verò S^ubdiaconus?* R. Ille circa
finem ultimæ orationis, accipit ambabus ma-
nibus librum Epistolarum, deferens illum
supra pectus, & factâ Altari genuflexione in
medio, vadit ad partem Epistolæ contra Al-
tare, & cantat Epistolam, qua decantata facta
iterum genuflexione in medio, redit ad cele-
brantem, & genuflectens osculatur ejus ma-
num, & ab eo benedicitur, præterquam in
Missis defunctorum, in quibus Ministri nun-
quam osculantur Sacerdotis manum, neque
rem, quæ porrigitur.

15. *Quid agunt post Epistolam?* R. Sub-
diaconus accipit Missale Celebrantis, deferre
ad

ad cornu Evangelii in Altare, & ibi ministrat celebranti legenti Evangelium, manente Diacono ad Cornu Epistolæ.

16. *Quid post lectum à Celebrante Evangelium?* Resp. Celebrans delatò per Diaconum librum Evangeliorum ad Altare, imponit incensum ad thuribulum, sicut prius. Postea Diaconus genuflexus ante Altare dicit: *Munda cor meum*, &c. & accipiens librum Evangeliorum de Altari, petit Benedictionem à Celebrante, similiter genuflexus in superiori gradu Altaris, osculatà ejus manu, exceptà Missà de Requiem, in qua & alia certa puncta excepta habentur in Missali.

17. *Quomodo vadit ad cantandum Evangelium?* R. Præcedentibus iuriferariis, & duobus Acolythis cum candelis accensis de Credentia sumptis, procedit cum Subdiacono à sinistris ad locum Evangelii contra Altare, versus populum.

18. *Quo ritu cantat Evangelium?* R. Ibi Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolytos tenentes candelabra accensa, dicit: *Dominus vobiscum*, junctis manibus. Cum dicit: *Sequentia*, signat librum in principio Evangelii. frontem, os, & pectus, postea ter librum incensat, hoc est, in medio, à dextris, & à sinistris, & prosequitur Evangelium, junctis manibus.

19. *Quid*

19. *Quid finito Evangelio ?* R. Subdiaconus defert Evangelium osculandum celebranti, qui factô libri osculô, à Diacono incensatur.

20. *Quid sub Credo ?* R. Idem servandum, quod sub *Gloria* dictum. Et postquam cantatum fuit : *Et incarnatus est*, Diaconus acceptâ Bursâ de Credentia, ambabus manibus eam defert elevatam, cum solitis reverentiis ad medium Altaris, in quo explicat Corporale, & revertitur ad Celebrantem. Dum verò non dicitur *Credo*, Subdiaconus defert Bursam simul cum Calice, ut dicetur.

21. *Post Credo dictô Oremus, quid agitur ?* R. Diaconus & Subdiaconus accedunt ad Altare in cornu Epistolæ, Diaconus amovet Calicem, si est in Altari ; vel si est in Credentia, accipit eum de manu Subdiaconi.

22. *Subdiaconus quomodo defert Calicem de Credentia ad Altare ?* R. Defert Calicem cum patena & hostia, coopertum pallâ, & velo à collo sibi pendente, manu sinistrâ tenens, & alteram manum superponens velo, ne aliquid decadat.

23. *Accepto calice quid agitur ?* R. Diaconus calicem detegit, & dat patenam cum Hostia Celebranti, osculando ejus manum dextram. Subdiaconus extergit Calicem purificatoriô. Diaconus acceptâ ampullâ vini de

manu Subdiaconi, imponit vinum in calice. Subdiaconus interim, ampullam aquæ ostendens celebranti, dicit: *Benedicite Pater reveren.e.* Et interim, dum celebrans benedicit, infundit paulum aquæ in calicem; Diaconus illum celebranti dat, & pedem calicis tangens, seu brachium dextrum celebrantis sustinens, cum eo dicit: *Offerimus tibi Domine, &c.* Quem postea positum in Altari ut supra, pallâ cooperit.

24. *Quid ultra hic agit Diaconus?* Resp. Subdiacono stanti in cornu Epistolæ, ponit in dextra manu patenam, quam cooperit extremitate veli, ab ejus humero pendentis, qui vadit post celebrantem ante medium Altaris, & factâ genuflexione, ibi stat, sustinens eam elevatam usque ad finem Orationis Dominicæ. Excipitur Missa Defunctorum, & dies Parasceves.

25. *Peracto Offeritorio, Diaconus quid agit?* R. Dicto *Veni Sanctificator, &c.* Diaconus ministrat, ut supra, naviculam, dicendo *Benedicite.* Dum celebrans oblata incensat, ille tenet pedem calicis manu dextra. In incensatione etiam semper assistit Diaconus. Et dum incensatur Crux, amover calicem ad partem Epistolæ, rursusque reponit; ac finita incensatione à celebrante, Diaconus illum incensat in cornu Epistolæ, ac postea Subdiaconum patenam tenentem; ipse verò Diaconus incensatur à thuriferario.

26. *Quid*

26. *Quid ad Orate Fratres?* R. Diaconus in supremo Altaris gradu cum Subdiacono flectit, & respondent: *Suscipiat*, &c. vel occupato Diacono solus Subdiaconus.

27. *Quid sub Prefatione?* R. Stant retrò post celebrantem, & paulò antè quàm dicatur *Sanctus*, accedunt ad Altare, ubi cum celebrante hinc inde stantes dicunt, *Sanctus*, &c. usque ad Canonem.

28. *Quid dum Canon dicitur?* R. Tunc Diaconus accedit ad sinistram celebrantis, assistens illi, nisi alius adsit Sacerdos; tunc enim ipse stabit ad dextram aliquantum post celebrantem. Subdiaconus verò redit ad suam priorem stationem.

29. *Quid dum Celebrans dicit: Quam oblationem?* R. Diaconus accedit ad ejus dextram, & ibi in superiori gradu Altaris genuflexus, cum Sacramentum elevatur, fimbriam planetæ elevat, & quando opus est, se erigens calicem discooperit, & cooperit, & cum celebrante genuflectit, Subdiaconò in loco suo genuflectente. Repositò calice à celebrante post elevationem, Diaconus redit ad librum, nisi alius assistat.

30. *Quid dum celebrans dicit: Per quem hæc omnia?* &c. R. Tunc Diaconus factà Sacramento genuflexione, accedit ad dextram celebrantis, & quando opus est, discooperit calicem, cum celebrante adorat, cooperit, & iterum genuflectit.

31. *Quid, dum dicitur Pater noster* ? R. Dum illud incipit, Diaconus vadit retrò post celebrantem, factâ prius Sacramento genuflexione, statque ibi, donec dicitur Oratio Dominica.

32. *Quid circa finem Orationis Dominicæ* ? R. Dum dicitur : *Et dimitte nobis debita nostra*, Diaconus factâ, ubi stetit, genuflexione, vadit ad dextram celebrantis, & Subdiaconus circa finem orationis Dominicæ, factâ item genuflexione, revertitur ad Altare, & stans in cornu Epistolæ, porrigit patenam Diacono, qui eam discooperit, & purificatoriò abstergens, dat celebranti, manum ejus osculando, & quando opus est, discooperit, & cooperit calicem, & cum celebrante adorat.

33. *Subdiaconus redditâ patenâ quò vadit* ? Resp. Depositò etiam velò genuflectit, & descendit retrò post celebrantem, & cum dicitur *Pax Domini*, &c. iterum genuflectens accedit ad sinistram celebrantis, & simul dicunt : *Agnus DEI* ; deinde factâ ibidem Sacramento genuflexione, redit post celebrantem.

34. *Quid autem tunc Diaconus* ? R. Is à dextris genuflexus expectat pacem, & cum celebrans osculatur Altare, ipse se erigens, simul osculatur illud extra Corporale, & à celebrante dicente : *Pax tecum*, complexus accipit pacem, sinistris genis sibi invicem

De assist. Diac. Sac. Miss. celeb. cum Subd. 191
appropinquantibus, & ei respondet: *Et cum*
spiritu tuo.

35. *Diaconus cui dicit pacem?* R. Acceptâ pace, iterum adorato Sacramento, vertit se ad Subdiaconum, retrò post celebrantem, dat ei pacem, & statim vadit ad librum.

36. *Subdiaconus quibus dat pacem?* Resp. Acceptâ pace à Diacono, & factâ Altari genuflexione, comitatus ab Acolyto, vadit ad Chorum, & dat pacem primò cujuslibet Ordinis dignioribus prius; deinde minùs dignis, & reversus ad Altare, factâ genuflexione, dat pacem Acolyto, & iste reliquis. Tum Subdiaconus vadit ad dextram celebrantis, & quando opus est, discooperit calicem, accipit ampullam vini, & infundit, quando celebrans vult purificare. Prius autem, dum celebrans communicat, stat ibidem, & Diaconus ad librum, profundè inclinati versus Altare.

37. *Quid agit Diaconus peractâ Communione?* R. Defert librum Missalis ad cornu Epistolæ, deinde vadit retrò post celebrantem.

38. *Quid autem Subdiaconus?* R. Vadit ad cornu Evangelii, ubi calicem mundat, aptat cum purificatorio, patenâ & pallâ cooperit, plicat corporale, reponit in Bursam, & illam ponit super Calicem coopertum velò, quem collocat super Altare, vel Credentia, ut prius; postea redit ad locum suum retrò post Diaconum.

39. *In Quadragesima quis dicit : Humiliate capita vestra DEO ?* R. Postquam Celebrans dixit : *Oremus*, Diaconus vertens se ad populum junctis manibus dicit : *Humiliate, &c.*

40. *Quomodo dicitur : Ite Missa est ?* R. Postquam Celebrans vertit se ad populum, Diaconus cum eo versus ad populum cāntat : *Ite Missa est*, dum *Gloria* dictum est in Missa, vel *Benedicamus Domino*, facie ad Altare versa.

41. *Estne certa aliqua Regula, quando dicendum sit Gloria in Missa correspondente Breviario ?* Resp. Quandocunque in Horis Canoniciis dicitur : *Te DEUM laudamus*, tunc in Missa correspondente Officio dicitur, *Gloria*, exceptâ Feriâ quintâ Cœnæ Domini, & Sabbatho sancto, in quibus in Missa dicitur *Gloria*, quamvis in Officio non dicatur *Te Deum*.

42. *Quid post : Ite Missa est, aut Benedicamus Domino ?* R. Subdiaconus ministras librum Celebranti pro Evangelio, si opus est, quo finito, discedunt simul ab Altari ad Sacristiam eodem ordine, quo exiverant.

CAPUT III.

Quæstiones Miscellaneæ pro Diaconis.

1.

Quid est Prædicatio? R. Est Ars, quâ Prædicator populum informat ad habendos bonos mores, & ad evitandos malos.

2. Quâ ratione informandus est sic populus? R. Excitando potissimum ad amorem finis ultimi, & mediorum, quæ ad eum conducunt, prout traduntur in Theologia practica morali.

Finis ultimus Hominis.

3. Quis est ultimus finis hominis, propter quem creatus est? Resp. Videre DEUM facie ad faciem, cum ejusdem amore ac glorificatione.

4. Consistitne in hoc fine beatitudo hominis? Resp. Omnino, quia cõ adeptõ verè beatus est.

5. An ergo nullum objectum creatum beatè hominem potest? Resp. Nullâ ratione, quia Beatitudo satiatiua esse debet appetitûs rationalis, qualis nulla creatura esse potest.

6. *In quo consistit beatitudo formalis?* R. Quoad essentialem discrepant inter se Theologi, aliis eam in sola visione Dei, aliis in solo amore, aliis in utroque constituentibus. Illud certum est apud omnes, unum sine altero dari non posse.

7. *Debétne Beatitudo necessariò perpetua esse?* R. Nisi perpetua sit, non potest quietare animum, haberétque hoc ipso aliquid mali admixtum, adeoque non bearet.

8. *Estne visio beatificans omnium perfectionum divinarum, vel sufficeret etiam unius?* R. Esse visionem Dei, sicut est in se. Si tamen dari potest visio intuitiva præcisiva, non mihi persuadeo, non suffeeturam, etiam unius perfectionis visionem.

9. *Estne visio beatifica DEI intellectualis, vel corpora?* R. Oculum corporeum nulla vi elevari posse ad videndum DEUM, debet proinde esse intellectualis.

10. *Estne visio hac intellectualis naturalis?* R. Esse in substantia supernaturalem, ad quam intellectus elevatur per lumen gloriæ sui infusum.

11. *Estne hac Beatitudo aequalis in omnibus Beatis?* R. Esse inæqualem pro inæqualitate meritorum.

12. *Estne visio et amor DEI tota hominis beatitudo?* Resp. Præter hanc beatitudinem Animæ, dari etiam Beatitudinem Corporis.

13. *Qua est illa Beatitudo Corporis ?* R. Est concursus quatuor nobilissimarum qualitatum, quæ dotes corporis gloriosi nuncupantur.

14. *Qua sunt illa dotes ?* R. Est *Impassibilitas*, quâ corpus redditur expers omnis pœnæ & doloris. *Claritas*, quâ fulgebît sicut Sol. *Agilitas*, quâ movebitur celerrimè pro beneplacito Animæ. *Subtilitas*, quâ poterit penetrare quæcunque alia corpora, sicut radius Solis penetrat corpora perlucida.

15. *Quibus mediis assequuntur homines hanc beatitudinem ?* R. Aliqui solius Christi meritis, ut infantes baptizati; alii insuper mediis bonis operibus, juxta Matthæi Cap. 9. *Si vis vitam ingredi, serva mandata.*

16. *Cur exigit DEUS opera bona ad consequendam salutem ?* Resp. Quia conveniens erat, ut homo libertate præditus, per proprias humanas actiones, se ad eam disponeret.

Actus Humani.

17. *Quid est actus humanus ?* R. Est actio voluntatis liberæ ex deliberato judicio hominis procedens.

18. *Estne aliqua differentia inter actionem hominis, & actionem humanam ?* Resp. Est omnino, quia actio hominis est quæcunque actio ab homine procedens, sive libera

fit, five necessaria, five cum, five sine de-
 liberatione procedens. Actio verò humana illa
 sola dicitur, quæ scienter & volenter ab ho-
 mine procedit.

19. *Quotuplices sunt actiones humana in ge-
 nere?* R. Sunt vel bonæ, vel malæ, & ab
 aliquibus valde probabiliter admittuntur etiam
 in individuo indifferentes, quæ nec bonæ, nec
 malæ sunt.

20. *Unde habetur bonitas, vel malitia actuum
 humanorum?* R. Bonæ sunt, quæ sunt con-
 formes naturæ rationali, quæ tali; malæ, quæ
 sunt eidem diffformes.

21. *Conducitne quilibet actus bonus ad vi-
 tam æternam?* Resp. Cùm beatitudo nostra
 sit supernaturalis, necessarium est, actum
 ejus meritorium etiam esse supernaturalem;
 siquidem ex doctrina Fidei, nihil conducent
 ad vitam æternam, possumus viribus pro-
 priis solis agere, ac proinde actus natura-
 les, quamvis honesti, conducere ad eam non
 possunt.

Peccatum.

22. *Quid est peccatum?* Resp. Juxta re-
 ceptam Augustini definitionem: Est dictum,
 factum, vel concupitum contra legem æternam
 DEI.

23. *Quæ est differentia peccati Theologici
 à Philosophico?* Resp. Theologicum vocatur,
 quod

quod committitur cum notitia DEI, & disconvenientiæ actionis cum lege DEI prohibente; *Philosophicum* verò, quod committitur præcisè cum advertentia difformitatis operis cum natura rationali, quamvis DEUS ignoraretur.

24. *Quid est peccatum originale, quid personale?* Resp. Originale est prævaricatio legis Divinæ de non gustando fructu arboris scientiæ boni & mali facta ab Adamo, & in posterios per transfusionem nostrarum voluntatum in ejus voluntatem derivata. Personale est, quod propria cujusque voluntate committitur.

25. *Quid est peccatum commissænis, quid omissionis?* R. Commissænis est, quò positive aliquid agitur contra Legem Divinam prohibentem. Omissionis, quò committitur actio Lege Divinâ præcepta.

26. *Quid est peccatum actuale, quid habituale?* R. Actuale est ipsa actio mala, contra Legem DEI: habituale verò est ipsa hæc actio physicè præterita, prout per negationem condemnationis divinæ, aut condignæ satisfactionis non oraliter perseverat.

27. *Quid est peccatum mortale, quid veniale?* R. Mortale est gravis offensæ DEI, privans hominem gratiâ & amicitia DEI, quæ est vita animæ; veniale levis DEI offensæ, gratiam DEI non expellens, sed solum minuens fervorem charitatis.

28. *Contrahuntne omnes homines peccatum originale?* R. Omnes, qui per viam generationis ab Adamo descendunt, quamprimum animantur, illud contrahere; exceptâ Beatissimâ Virgine DEI Matre speciali privilegio exemptâ.

29. *Qui sunt precipui effectus peccati?* R. Sunt duo: Reatus, videlicet culpæ, & reatus pœnæ. Ille vocatur communiter macula, remanétque etiam, postquam actus peccaminosus physicè præterit, donec condonetur, constituitque peccatum habituale.

30. *Sublatâ maculâ, tolliturne hoc ipso etiam reatus pœnæ?* R. Quamvis simpliciter tolli posset reatus culpæ, remanente toto reatu pœnæ, tamen in hac Providentia, reatu culpæ sublato, tollitur hoc ipso etiam reatus pœnæ æternæ, remanente nihilominus reatu pœnæ alicujus temporalis.

31. *Potestne condonari peccatum mortale per puram condonationem DEI extrinsecam?* Resp. In hac providentia quidem condonatur semper per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ est unica causa formalis nostræ justificationis; absolutè tamen potest etiam per puram extrinsecam condonationem condonari.

32. *Factâ tali condonatione extrinsecâ, fieretne quis amicus DEI?* Resp. Si voluntas foret purè condonativa, fieret tantum non inimicus.

33. *Potestne unum peccatum mortale deleri sine altero in eodem subjecto ?* Resp. Si quidem de facto deletio peccati mortalis fit per gratiam sanctificantem , quæ cum omni mortali peccato impossibilis est, non potest unum deleri sine altero ; posset verò per condonationem DEI purè extrinsecam.

34. *Quæ sunt principia externa actionum humanarum ?* Resp. Esse leges & præcepta Superiorum.

Leges & Præcepta.

35. *Quid sunt Leges , quid Præcepta ?* R. Leges sunt Commonitati stabiliter præscriptæ. Præcepta verò particularibus tantum dantur.

36. *Lex quotuplex est ?* R. In genere duplex : Divina , & humana. Divina rursus duplex ; naturalis , & positiva.

37. *Quid est lex Divina naturalis ?* Resp. Est naturale dictamen rationis , quò per lumen rationis nobis impressum , naturaliter cognoscimus evidenter recta & facienda , turpia autem , & rationi discongrua , vitanda.

38. *Quid est lex Divina positiva ?* R. Est decretum DEI , hominibus præteribens modum necessarium , ut aptè pervenire possint ad beatitudinem supernaturalem.

39. *Quid est Lex humana?* Resp. **E**rectum rationis Decretum, per rationem aliquam probabilem ab habente publicam auctoritatem sancitum, præscribens aliquid à subditis servandum, legique naturali conveniens.

40. *Quotuplex est Lex humana?* R. Duplex: Alia secularis, quæ fertur à seculari potestate ad finem naturalem, videlicet tranquillitatem Reipubl. Alia Ecclesiastica, seu Canonica, quæ fertur ab habente potestatem spirituales, ad finem supernaturalem beatitudinis consequendum.

41. *Quosnam obligat Lex humana?* R. Omnes potestati Legislatoris subditos, quos intendit Legislator obligare.

42. *Quando obligat Lex humana?* Resp. Quando promulgata est sufficienter, cognita & acceptata à subditis, saltem à majori parte eorum.

43. *Obligatne sub pœna peccati?* Resp. Omnino, ex mente Apostoli ad Roman. 13. *Qui potestati resistit, DEI ordinationi resistit.*

44. *Quâ ratione eximitur quis ab obligatione Legis humana?* Resp. Primò, per privilegium, si quis ex intentione Legislatoris in Lege non fuerit inclusus. Secundò, per dispensationem, quâ quis Legi obligatus, eximitur ab ejus observatione per eum, qui potestatem habet. Tertiò, per epichiam.

& interpretationem Legis, quæ judicatur in aliquo casu particulari non obligare, quia non potuit Legislator omnes casus comprehendere & prælagire, nec voluit in omnibus obligare. Quartò, per contrariam consuetudinem, quæ introducta est videntibus Legislatoribus, nec contradicentibus efficaciter. Quintò, per Legis abrogationem ab habente potestatem.

45. *Quæ sunt principia interna actionum humanarum?* Resp. Gratia & virtutes Theologicæ.

Gratia Divina.

46. *Quid est Gratia?* R. Est donum supernaturale, nobis à Deo gratuito infusum ad beatitudinem consequendam.

47. *Cur dicitur donum nobis infusum?* R. Ad differentiam à gratiis non inhaerentibus, uti sunt Incarnatio & Sacramenta, quæ sunt gratiæ Divinæ, si nomen gratiæ latius sumatur.

48. *Quomodo dividitur gratia?* R. Prima divisione generali, dividitur in gratiam gratis datam, & gratum facientem.

49. *Quid est gratia gratis data?* R. Quæ ex sola DEI voluntate & extraordinariè datur quibusdam hominibus ad aliorum utilitatem & beatitudinem procurandam.

50. *Quot sunt ha gratia gratis data?* Resp. Novem numerantur ab Apostolo, 1 Cor.

12. *Alii per Spiritum datur sermo sapientia; alii sermo scientia secundum eundem Spiritum; alteri fides in eodem Spiritu; alii gratia sanitatum; alii operatio virtutum; alii prophetia; alii discretio spirituum; alii genera linguarum; alii interpretatio sermonum.*

51. *Quare ha gratia dicuntur gratis data?* R. Quia ita dantur ex mero Dei beneplacito, ut nullum ab eo sit institutum medium ad eas obtinendas, sicut est ad obtinendas multas gratum facientes gratias.

52. *Quid est gratia gratum faciens?* R. Est gratia, quæ datur hominibus ad propriam beatitudinem consequendam.

53. *Quotuplex est gratia gratum faciens?* R. Habitualis & actualis.

54. *Quid est gratia actualis?* R. Est motus aliquis in anima divinitus excitatus, invitans eam ad actiones virtutum.

55. *In quo consistit ille motus, & ubi recipitur?* R. Consistit, ex communi sensu Doctorum, in illustrationibus intellectûs, & piis affectionibus voluntatis indeliberatis, receptis in intellectu & voluntate.

56. *Quomodo dicuntur fieri hi motus in nobis sine nobis?* R. Non hâc sensu, quod à nobis physicè non producantur, sed quod eliciantur sine nobis liberè operantibus.

57. *Quomodo dividitur gratia actualis?*

Rsp. In praevenientem, quatenus in actu primo trahit & allicit voluntatem ad consensum, & hæc eatenus vocatur etiam excitans; Concomitantem, quatenus una cum voluntate influit, sive moraliter, sive physice, in actum, vocaturque etiam cooperans & efficax. Subsequentem, quatenus consummat & roborat voluntatem ad perseverandum in illo bono affectu, quem cum illa operatur; & in hac divisione comprehenditur etiam divisio in efficacem & sufficientem tantum.

58. *Nunquid omnis Gratia efficax est sufficiens, cur ergo hæc membra dividenda ponuntur?*

R. Esse quidem omnem Gratiam efficacem sufficientem, sed non vicissim omnem sufficientem esse efficacem.

59. *Quid ergo est Gratia efficax, quid sufficiens?* Rsp. Efficax vocatur illa, quæ infallibiliter infert operationem; sufficiens verò, quæ complet actum primum libertatis ad operandum, sive sequatur actio, sive non.

60. *Unde colligi potest, quòd Gratia efficax sit simul sufficiens?* R. Apostolo Paulo, quæ habuit Gratiam efficacem, dicit Dominus, 2 Cor. 12. *Sufficit tibi gratia mea.* Id est, gratia mea est tibi sufficiens.

61. *Quomodo ergo gratia efficax, si est simul sufficiens, non tollit libertatem; siquidem*

hoc ipso debet se tenere ex parte actûs primi, quatenus sufficiens est, & quatenus efficax est, infallibiliter infert consensum? Resp. Non tollere libertatem, quia quatenus efficax est, supponit consensum sub conditione futurum, proindéque hoc ipso tantum necessitate & infallibilitate consequente infert consensum.

62. *Daturne omnibus hominibus gratia sufficiens?* R. Dari eam omnibus adultis, Joan. 1. *Qui illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* 1 ad Timoth. 2. *Qui vult omnes homines salvos fieri.* Apoc. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso, &c.*

63. *Quid est gratia habitualis?* Resp. Ex Trident. sess. 6. c. 7. *Est unica causa formalis nostra justificationis; qua justificatio ibid. in init. non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratia & donorum.*

64. *Quotuplex est gratia habitualis?* R. Duplex: Alia est prima, alia secunda; Illa est, quæ datur eam prius non habenti, peccatori videlicet, dum pœnituit; hæc, quæ est augmentum gratia prius habitæ.

65. *Distinguitur gratia habitualis à charitate?* Resp. Probabilius distingui; quia Tridentinum ubi dicit: *Justificationem fieri per susceptionem gratia & donorum*, dona contradistinguit à gratia; inter dona autem ponit

ponit Fidem, Spem & Charitatem. Aliunde gratia habet se per modum naturæ in ordine supernaturali; Virtutes autem per modum potentiarum ad operationem ordinatarum.

66. *Qui sunt effectus præcipui gratiæ iustificantis?* R. Ex doctrina Tridentini sess. 6. c. 7. sunt duo, videlicet: Non est sola remissio peccatorum, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis; unde homo ex injusto fit iustus, ex inimico amicus, ut sit haeres secundum spem vitæ æternæ.

67. *Insundunturne omnes virtutes supernaturales homini cum gratiæ sanctificante?* R. Infundi omnes, quia gratia tanquam natura in ordine supernaturali exigit illas tanquam proprietates.

68. *An non aliqua prius infundantur, quam gratia sanctificans?* R. In adultis sæpè prius infunditur habitus Fidei & Spei; cum enim antequam ab iis ponatur ultima dispositio ad justificationem, (quæ est dilectio DEI super omnia, vel contritio perfecta, vel susceptio Sacramenti) elici debeant actus Fidei & Spei, qui actus sunt sufficiens dispositio ad habitum Fidei & Spei, congruum est, ut hi habitus positi tali dispositione, infundantur ante infusionem gratiæ.

69. *Potestne gratia sanctificans stare cum peccato simul in eodem subjecto?* Resp. Satis manifestum esse, quod cum peccato habi-

tuali mortali non possit simul stare ; si enim (juxta communem) hujus perseverantia moralis consistit in negatione condonationis Divinæ ; gratia autem est causa formalis condonationis ; contradictoria conjungi debent.

70. *Quid autem de peccato actuali ?* R. Sicut probabile est , condonari posse peccatum per condonationem extrinsecam , dum actu fit , ita probabile est , gratiam stare posse cum actu peccaminoso , dum fit.

71. *Quem ergo effectum tunc habent gratia & peccatum ?* R. Gratia faceret justum , sanctum , Amicum DEI , tanquam unica causa formalis justificationis ; peccatum verò denominaret peccatorem quoad quid facti , non autem quoad quid juris ; hoc est , fundaret quidem jus in DEO ad rationabiliter habendum peccatorem pro inimico , in actu tamen secundo , non redderet formaliter inimicum ; quia DEUS non acceptaret jus illud ad odio habendum , hoc ipso quod infunderet gratiam , quæ est formalis cessio hujus juris.

72. *Quem adhuc specialem effectum habet sanctificatio hominis per gratiam ?* Resp. Quod opera ejus bona reddat condignè meritoria vitæ æternæ , exigatque quasi secundum aliquem modum justitiæ compensari.

73. *Quomodo fit hæc operum dignificatio ?* Resp. Fieri hoc modo , quod per gratiam
per-

persona operans reddatur digna tanquam amica & filia adoptiva DEI ; quia autem opera hominis æstimabilitatem compensabilem accipiunt à dignitate operantis , ideo dignitas Personæ , cùm sit supernaturalis, reddet opera ejus bona digna præmio supernaturali.

74. *Quæ conditiones requiruntur ad meritum condignum ?* R. Hæ 5. ut opus sit ex se bonum , ut sit factum in statu gratiæ , ut fiat liberè sine coactione & necessitate , ut sit factum in statu viæ , & ut aliquo modo referatur ad DEUM , ex quo habeat supernaturalitatem.

75. *Quid potest homo de condigno mereri merito supernaturali apud DEUM ?* Resp. Augmentum gratiæ sanctificantis , gloriam æternam pro se tantum , & non pro aliis, quia solius Christi privilegium est , mereri aliis gratiam & gloriam , cò quòd vi unionis hypostaticæ , habeat plenitudinem gratiæ & gloriæ.

76. *Nunquid Sancti obtinent nobis gratiam ?* Resp. Eos obtinere viâ impetrationis , orando DEUM , qui eorum preces exaudiens , ex liberalitate concedit quibusdam auxilia gratiæ , & consequenter ipsam gratiam sanctificantem. Viâ autem meriti nihil obtinent.

Virtutes.

77. *Quid est virtus?* R. Est habitus aliquo modo potentiam hominis rationalem afficiens ad eliciendam operationem ejus naturæ consentaneam.

78. *Quare virtutes aliqua dicuntur in medio consistere?* R. Quia ita attingunt suum objectum, convenienter regulæ rectitudinis suæ, ut neque illam excedant, neque ab illa deficiant.

79. *Quomodo dividitur generatim virtus?* R. Relatæ ad potentias, ad quas spectant, aliæ sunt intellectuales; aliæ voluntatis.

80. *Quid est virtus intellectualis?* R. Est virtus afficiens intellectum, & inclinans ad assensum verum & judicium rectum: ut, ars, scientia, prudentia, sapientia, intellectus.

81. *Quid est virtus voluntatis?* Resp. Est virtus afficiens potentiam appetitivam ad objectum rectæ rationi consentaneum attingendum.

82. *Qua est alia divisio virtutis?* R. In acquisitam & infusam, illa bonis actibus acquiritur, hæc per se à DEO infunditur, ut inserviat directè ad beatitudinem supernaturalem per opera salutaria acquirendam.

83. *Qua adhuc est virtutis divisio?* Resp. In Theologicas & morales. Illæ inclinant po-

Quæstiones miscellanea pro Diaconis. 209

potentiam immediatè ad DEUM attingendum, hæc ad media, quibus DEUS acquiritur, in iis honestatem ad DEUM ordinatam amplectendo.

84. *Estne adhuc alia divisio?* Resp. Est: In habitualem & actuaalem. Illa est qualitas facilitans aut inclinans hominem ad bonum potentia, permanens in homine etiam nihil agente & dormiente. Hæc est ipse actus ex hac facilitate aut inclinatione proveniens.

Virtutes Theologica.

85. *Quid est, & in quo genere virtutum est fides Divina?* R. Est virtus intellectualis Theologica, qua inclinamur ad assentiendum super omnia, quamvis inevidenter omnibus, quæ Deus revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposuit.

86. *Quare additur:* Et nobis per Ecclesiam? &c. R. Quia non tenemur credere revelationibus aliarum privatarum personarum, nisi Ecclesia eas à DEO esse dixerit.

87. *Quotuplex est actus fidei?* Resp. Internus & externus; ille est assensus mentis firmus, sed obscurus, innixus revelationi Divinæ; iste est assensus verbalis, seu professio fidei ore facta, *Ad Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.*

88. *Est.*

88. *Estne ad salutem necessarium omnia credere, quæ sunt à DEO revelata?* R. Necessè est omnia credere fide implicitâ, sed non est necessè omnia credere fide explicitâ.

89. *Quid est credere fide explicitâ, & quid fide implicitâ?* R. Habere assensum circa illud directè, quod creditur, est credere fide explicitâ; habere autem assensum non terminatum ad id, quod creditur, sed ad aliud, in quo continetur id, quod creditur, est credere fide implicitâ.

90. *Monstretur hoc in exemplo?* R. Credendo vera esse, quæ credit Ecclesia, nihil cogitando de die judicii, credit quis implicitè diem judicii, quia illum etiam Ecclesia credit.

91. *Quid necessarium est credere fide explicitâ?* R. Vulgaribus satis est, si credant explicitè articulos Symboli Apostolorum saltem quoad substantiam; at Sacerdotibus & Rectoribus Ecclesiarum eò plura alia sunt credenda, quò præstantius exercent officium.

92. *Creduntne infantes baptizati?* R. Illos recipere in Baptismo fidem habitualement simul cum gratia sanctificante, & hâc fide credunt non actu, sed habitu; sicut habent animam rationalem, quâ sunt rationales, licet non ratiocinentur.

93. *Quæ sunt vitia opposita fidei Divinæ?* R. Sunt infidelitas negativa, & positiva, Paganismus, Judaismus, apostasia, hæresis.

94. *Quid*

Quaestiones Miscellanea pro Diaconis. 211

94. *Quid est infidelitas negativa, quid positiva?* R. Illa est privatio fidei in eo, qui de ea nihil audivit; hæc est renitentia contra fidem, quâ quis eam negat, respuit, vel contemnit.

95. *Quid est Paganismus?* R. Est infidelitas, quæ contrariatur fidei nunquam receptæ, & comprehendit etiam Turcismum.

96. *Quid est Judaismus?* R. Est infidelitas, quæ fidei receptæ contrariatur tantum in umbra & figura, siquidem Judæi receperunt fidem tantum in umbra.

97. *Quid est Apostasia?* R. Est infidelitas, quæ contrariatur fidei receptæ, in rei veritate, eam penitus respuendo.

98. *Quid est hæresis?* R. Est infidelitas, quâ resistitur non toti fidei, sed tantum parti: definiturque esse error in intellectu cum pertinacia assertus ab eo, qui fidem recepit. Dicitur autem cum pertinacia, id est, cum scientia, quòd repugnet fidei Ecclesiæ Catholicæ, cui nolit quis esse subditus.

99. *Quid est spes Divina?* R. Est virtus Theologica, quâ voluntas fertur in DEUM, seu in beatitudinem, quatenus auxiliis gratiæ Divinæ, & bonis operibus acquiritibilem.

100. *Quotuplex est objectum spei?* Resp. Alterum est primum, alterum secundarium; illud est DEUS ipse, quâ auxiliator, quatenus nobis illum volumus, quatenus

bonum nostrum ac beatitudo nostra est, illud complectitur omnia beatitudinis accidentia, ac etiam media ad eam consequendam necessaria.

101. *Quæ sunt peccata spei opposita?* R. Duo: Desperatio, & præsumptio.

102. *Quid est desperatio?* R. Est motus voluntatis, quo desinit à procuratione Beatitudinis, & ab ea avertitur, tanquam sibi esset impossibilis.

103. *Quid est præsumptio?* R. Est motus voluntatis, quo illa intendit propriæ virtuti innixa id, quod est supra illius vires, v. g. Naturæ viribus consequi beatitudinem. Vel quo intendit Beatitudinem sine mediis à Deo institutis consequi, v. g. sperando Beatitudinem sine poenitentia.

104. *Timor estne spei oppositus?* Resp. Minime; quia ex parte nostra timemus DEUM propter nostram infirmitatem, ex parte autem DEI, speramus propter auxilia gratiæ, quæ confert, & quibus infirmitatem nostram sublevar.

105. *Quid est timor servilis, filialis, initialis?* R. Servilis procedit ex metu poenarum præcisè; filialis ex horrore culpæ, quia DEI summi boni offensiva est; initialis est mixtus ex utroque, proceditque ita ex horrore culpæ ut Dei offensivæ, ut habeat simul conjunctum metum poenarum.

106. *Quid est Charitas?* R. Est virtus Theologica;

Quæstiones miscellaneæ pro Diaconis. 213
logica, quâ voluntas amat DEUM ut summè
bonum, & reliqua propter ipsum.

107. *Quid est amare DEUM?* R. Est velle
bonum DEI, ut ipsi DEO bonum est.

108. *Quid est amare proximum propter
DEUM?* R. Est amare eum, ut est creatura
DEI ad DEUM pertinens, & capax eum glo-
rificare in æternum.

Virtutes Cardinales.

109. *Danturne etiam virtutes Cardinales?*
R. Dantur, & sunt: Prudentia, iustitia, tem-
perantia, fortitudo.

110. *Quid sunt virtutes Cardinales?* R. Sunt
virtutes morales, reliquis præcellentiores, & ad
quas reliquæ reducuntur.

111. *Quare dicuntur Cardinales?* R. Quia
sicut ostium circa cardinem, ita tota moralis
honestas circa illas versatur.

112. *Qua in re præcellunt hæ virtutes?* R.
In juvando hominem contra majora virtutum
impedimenta, qualia sunt, vel agendorum
ignorantia, vel delectabilia, vel terribilia, vel
amor sui ipsius inordinatus.

113. *Contra quæ ex his impedimentis sunt
singula illa virtutes?* Resp. Contra igno-
rantiam est prudentia, quæ agenda ostendit.
Contra delectabilia est temperantia, quæ est
virtus delectationum moderativa. Contra
terribilia est fortitudo, quæ est virtus cor-
robo-

roborans animum , ne terroribus succumbat. Contra amorem inordinatum sui ipsius est iustitia , inclinans rectè se ad alterum habere.

114. *Ad quam virtutem Cardinalem reducitur Religio ?* R. Ad iustitiam , quia DEO reddit , quæ DEI sunt.

115. *Quid est Religio ?* R. Est virtus moralis , quæ hominem inclinat , ut DEO debitum cultum & honorem exhibeat , tanquam omnium Creatori & Domino.

116. *Quis est ille cultus & honor ?* Resp. Sunt actus tum interni , tum externi , testificantes Divinam excellentiam & Majestatem.

117. *Qui sunt actus interni Religionis ?* R. Devotio , & oratio. Illa est voluntas promptè tradendi se ad ea , quæ pertinent ad DEUM , hæc est petitio decentium à DEO.

118. *Potestne quis odio habens proximum , sine mendacio recitare Orationem Dominicam ?* R. Potest , quia ea recitatur in persona totius Ecclesiæ , quæ odium non habet.

119. *Qui sunt actus externi Religionis ?* R. Sunt : Adoratio , Sacrificium , oblatio , primitiæ , decimæ , votum , iuramentum.

120. *Quid est adoratio ?* R. Est actus externus Religionis , quo per convenientem aliquem corporis gestum protestamur nostram subjectionem erga DEUM , tanquam summum bonum.

121. *An non potest fieri adoratio actu interno?* R. Potest quidem, sed imperfecta, nisi nos DEO integrè secundùm animam & corpus subiciamus.

122. *Quid est Sacrificium?* R. Est actus externus Religionis, quoad Divinam Majestatem recognoscendam, & nostram erga eum servitutem protestandam, res aliqua certò ritu ac ceremoniâ ei offertur, immutatur seu destruitur.

123. *Ad quid prodest immutatio seu destructio rei oblata in sacrificio?* R. Ad testificandum, creaturam coram DEO infinito esse veluti nihilum quoddam; hâc enim testificatione Deus summè honoratur, dum creatura sui destructione coram ipsius magnitudine humiliatur.

124. *Quid est votum?* R. Est promissio DEO facta de meliori bono.

125. *Quid est Juramentum?* R. Est actus Religionis, quo quis assumit Deum in testem.

126. *Quid prodest assumere DEUM in testem, cum non reddat testimonium?* R. Adhibebit pro certo testimonium in futuro, quando illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, 1 ad Corinth. 4. & illud testimonium nulli juranti deficiet vel pro eo, vel contra eum. D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 2.

127. *Quod peccatum opponitur directè Religioni?* R. Maxime superstitio, quæ exhibet cultum

cultum Divinum, vel cui non debet, vel eò modò, quò non debet.

128. *Quotuplex est superstitio?* R. Duplex; una, quæ vocatur superstitio indebiti cultûs, quæ exhibet cultum vero DEO, sed indebito modo, ut si quis bovem sacrificaret in honorem DEI. Altera est superstitio falsi cultûs, quæ exhibet Divinum cultum ei, cui non debet; ut idololatria, qua adorantur falsi dii, & dæmones.

129. *Quotuplex est superstitio falsi cultûs?* Resp. Triplex, secundum quod cultus DEO debitus reddi potest dæmoni propter tres fines.

130. *Qua est prima?* R. Est ex fine reverentiæ dæmoni exhibendæ simpliciter, estque idololatria.

131. *Qua est altera?* R. Est ex fine recipiendæ à dæmone alicujus doctrinæ & instructionis; & hæc vocatur divinatio, quâ consuluntur dæmones, exhibendo illis reverentiam ad aliquid cognoscendum.

132. *Qua est tertia?* Resp. Est ex fine recipiendæ directionis actuum suorum à dæmone, ut nempe fiant ex ejus præscripto, & est superstitio observationum, qualis reperitur in maleficis, qui pacto inito expressè vel tacitè cum dæmone, ex ejus præscripto actiones suas dirigunt ad nocendum proximo.

133. *Quotuplex est maleficium?* Resp. Du-

Duplex: Alterum amatorium, alterum veneficium.

134. *Quid est maleficium amatorium?* R. Quod ordinatur ad amorem carnalem male inflammandum, vel extinguendum.

135. *Quid est veneficium?* R. Quod ordinatur ad damnum inferendum in corpore, vita, bonis fortunæ, &c. ope dæmonis.

136. *Opponiturne cultus, qui Sanctis redditur, Religioni & divino honori?* R. Minimè, si debite fiat secundum doctrinam Ecclesiæ; alia enim species Religionis redditur DEO, quàm Sanctis.

137. *Quotuplex ergo est cultus Religionis?* R. Triplex; cultus latriæ, cultus dulia, & hyperdulia.

138. *Quid est cultus latria?* R. Est cultus Deo debitus propter ipsam & increatam ejus excellentiam, qui maximè fit per adorationem & sacrificium, quod est præcipuus actus Religionis.

139. *Quid est cultus dulia?* R. Est cultus, qui redditur Sanctis, propter eorum excellentiam & sanctitatem communem, & quasi vulgarem inter illos.

140. *Quid est cultus hyperdulia?* R. Est cultus, qui etiam Sanctis redditur, sed iis duntaxat, qui sunt præcipui & eminentiores in sanctitate & gloria, uti est Beatissima Virgo, supremus Angelus, & Sancti quidam maximè insignes.

CAPUT IV.

*De Baptismo.**Baptismus triplex.*

I.

Cum Diaconus ex officio possit ministrare Baptismum, si ipsi committatur, utique instructus esse debet in huius Sacramenti administratione. Quotuplex igitur Baptismus? Resp. Triplicem esse; fluminis, flaminis & sanguinis.

2. Explicetur hic triplex Baptismus? R. Baptismum Fluminis esse illum ipsum sacramentalem à Christo Domino institutum, collatum in aqua elementari. Flaminis est desiderium seu votum Baptismi sacramentalis, in contritione perfecta peccatorum, vel amore DEI super omnia inclusum. Sanguinis est martyrium, supplens vicem Baptismi, & ex speciali privilegio delens peccata omnia.

3. Cur vocantur Fluminis, Flaminis & Sanguinis? R. Fluminis vocatur, quod fiat cum aqua elementari, quæ ut plurimum est ex flumine, & ipse Christus in flumine baptizatus est; quamvis & ex mari, fontibus, nubibus, puteis, lacubus, stagnis adhiberi possit. Fla-
minis

eminis denominatur à flatu , seu spiratione & suspirio , desiderium magnum rei cujuscpiam indicante. *Sanguinis* ab effusione sanguinis fieri solita in martyrio.

4. *Quomodo includit contritio perfecta, aut amor DEI super omnia votum, seu desiderium Baptismi Sacramentalis?* R. Quatenus hi actus sunt virtualis voluntas adimplendi omnia præcepta Divina, suppositâ eorum notitiâ & negatione impedimenti, inter quæ præcepta comprehenditur etiam susceptio Baptismi sacramentalis.

5. *Potestne Diaconus quemlibet ex his Baptismis ministrare?* Resp. Primum potest etiam solenniter, ex commissione, aut in necessitate. Secundum alteri physicè non potest, siquidem alienum actum voluntatis producere nequit. Tertium activè ministrare graviter vetitum est quintò Decalogi præceptò; passivè subire, & laudabile, & gloriosum est.

6. *Estne quaecunque votum Baptismi, Baptismus flaminis hominem justificans?* Resp. Soli actui Charitatis Divinæ, aut contritioni perfectæ talem charitatis actum includenti hoc privilegium concessum esse, ut extra Sacramentumificent; ac proinde nullum Baptismi votum erit Baptismus flaminis justificativus, nisi inclusum in dictis actibus.

Materia remota Baptismi.

7. *Qua est materia remota, certò sufficiens Baptismi fluminis?* R. Omnis aqua certò elementaris, seu naturalis, ex Decreto Eugenii IV. in Conc. Florent. post sess. ult. ut: Aqua maris, fluminis, fontis, stagni, putei, cisternæ, pluvix, roris, pruinx non concretæ, vaporum in hyeme ex parietibus exsulantium, vel tegumentis ollarum, dum ignis subjicitur, adhærentium, nivis, glaciei, grandinis liquefactarum, balnei, quamvis odoris sulphurei, aqua ex luto expressa, & hæ aquæ sive calidæ, sive frigidæ, sive naturaliter odoratæ, sive aliquantum spissiores, & paucò luto immixtæ, dummodo aqua sint, quia hæ aquæ omnes sunt naturales, & Joan. 3. dicitur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum DEI.*

8. *An sit de fide, nonnisi aquam naturalem debere adhiberi ad valide ministrandum Baptismum?* R. Id esse definitum in Trid. sess. 7. *Can. de Baptismo: Si quis dixerit, aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, anathema sit.*

9. *An etiam aqua è latere Christi profluens fuisset certa materia Baptismi?* R. Eam aquam naturalem fuisse, censuerunt sancti Patres, ac proinde dubitandum non est, futuram sufficiens.

10. *Qua materia remota est cerè, insufficiens ad Sacramentum Baptismi?* R. Omnes liquores specie differentes ab aqua naturali esse insufficientes, ut sunt: Vinum, lac, cerevisia spissa, mel, oleum, crematum, urina, saliva, lacrymæ, pituita, sudores, humor stillans ex viribus, cucumeribus, peponibus, &c. Aqua item ita alterata, vel aliò corpore ita mista, ut aquæ denominationem & naturam amittat; ut lixivium forte, brodium spissum, & valde carnibus, vel alia materia decoctum, aqua multò vinò mixta, & similes alia mixtura, nix, glacies, gelu, lutum densum, succus ex herbis & fructibus expressus; quia hi omnes liquores non sunt aquæ elementares & naturales, aut immediate ad abludendum aptæ.

11. *Qua materia remota huius Sacramenti est dubia?* R. Aquæ ex herbis, floribus, radicibus vi ignis distillatæ, ex arboribus pro potu humano, & animalium naturaliter defluentes, aqua ex vino priùs diluto extracta, cum incertum sit, an non sint partes puriores ipsius vini; brodium non admodum spissum, seu coctum, lutum non admodum densum, lixivium leve, atramentum non adeò spissum ex aqua confectum, cerevisia tenuis, aqua resoluta ex sale concreto ex aqua marina; & multò magis ex sale montano, cum utraque multum exhalationis terræ contineat, aqua existens in linteo & digito, nisi expri-

matur, cum non videatur apta ad abluendum, sed potius ad abstergendum. Et ratio horum omnium est, quia harum materialium aptitudo disputatur ab Authoribus, proindeque hoc ipso dubia est.

12. *Qualis materia remota usus est licitus?*

R. Secusla necessitate sub peccato adhibendam esse materiam certam de sacro fonte benedicta, servatâ ritu & consuetudine suâ Ecclesiæ; ita quidem, ut materiam certam sub gravi peccato adhibere teneatur. In casu autem necessitatis potest & debet adhiberi materia, etiam dubia, ita tamen, ut Baptismus fiat sub hac conditione saltem mente concepta: *Si materia hac idonea est ad baptizandum, ego te. &c.*

13. *An solenniter baptizans, si in hyeme aquam sacri fontis calefieri cures, vel adhibeat aquam calidam non benedictam, peccet mortaliter?* R. Si primum fiat, Tamburinus non audet vocare gravem irreverentiam. Si autem fiat secundum, Bonacina judicat esse grave peccatum, utpotè in re gravi contra Ecclesiæ consuetudinem; negat Quintanad. quia vel non est ullum præceptum, vel si est, est de re non substantiali.

14. *Qui in necessitate baptizavit, adhibens materiâ dubiâ sub conditione, an & quomodo debet postea rebaptizare?* Resp. Debet rebaptizare, & quidem sub conditione, patet mente saltem concepta, sed diversa à prio-

à priori, nempe hac: Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c.

Materia proxima Baptismi.

15. *Qua est materia proxima Baptismi?* R. Est ablutio baptizandi.

16. *Quot modis potest fieri certò hac ablutio?* R. Tribus modis: Inijctione, immersione, & notabili aspersione.

17. *Qui modus ex his tribus servandus est?* R. Servandam esse praxim diversarum Ecclesiarum.

18. *An & quantum peccet per affusionem is, in cuius Diocesi praescribitur immersio, vel è contra?* R. Probabilius videri, quòd peccet tantum venialiter; siquidem in Ritualibus non habentur verba significantia gravem obligationem.

19. *Requiriturne necessariò trina immersio?* R. Olim eam præceptam fuisse, sed hodie non exigi, juxta Palaum.

20. *An dum trina ablutione fit Baptismus, & forma ante tertiam ablutionem proferitur, jam tunc conficiatur Baptismus?* R. Perfici omninò, nisi intentio sit alligata tertiæ etiam ablutioni, quia jam tunc habentur omnia essentialia Sacramenti.

21. *Qualis ablutio est certò sufficiens ad valorem Baptismi?* Resp. Si abluatur baptizandus in aliqua parte corporis principali,

v. g. capite, pectore, scapulis, etiam in utero matris ab obstetrice; si linteum aquâ imbibitum, aut lutum exprimatur in partem aliquam principalem corporis; si vestitus ita immergatur & emergatur, vel perfundatur, ut aqua ad corpus ipsum penetraret; si inquam hæc fiant ab ipso pronunciante formam, certus est Baptismus, quia his omnibus modis censetur quis à baptizante abluï.

22. *Qua ablutio est certè insufficiens?* R. Si abluantur solæ vestes, aut lintea, quibus est involutus baptizandus; si ipse in aquam insiliat, & alter pronunciet verba; vel etiam, si cadat ipse non projectus in aquam; si alter affundat, & tu pronuncies verba; si submittatur homo ad originem fontis utcumque distantis per canalem fluentis, ut eum fluere faciat; eique baptizare volens subjiciat baptizandum, tam remotè se habens ad ablutionem, quia his casibus non censetur ille abluere, ac proinde formam falsificat.

23. *Qua ablutio est dubiè sufficiens?* R. Possesse dubiam ex triplici capite, videlicet: Ex parte baptizantis, ex parte baptizandi, & ex parte aquæ.

24. *Qua est dubia ex parte baptizantis?* R. Si baptizandum submittat sub canalem, vel alium locum, unde aqua per se actu delabitur; videtur enim nimis latè modò & remotè concurrere ad ablutionem.

25. *Qua ablutio est dubia ex parte baptizandi?* R. Si quis in capillis tantum, infans in secundina, in digitum tantum, in sola manu, solo pede abluatur, de his enim controvertunt Authores; sicut etiam, si lintecum madidum imprimatur baptizando; si immittatur in aquam, & inde non extrahatur; si radeatur per aspersionem absque eo, quod aqua diffusetur.

26. *Qua ablutio est dubia ex parte aquæ?* R. Si una, vel altera, vel etiam tertia gutta aquæ, quamvis successivè corpus tangat, nonnullis non videtur propriè ablutio esse, sicut nec tunc, (ut prius dictum) dum linteo, aut manu madefactâ corpus baptizandi contingeretur.

27. *Qua est materia proxima Baptismi quoad licitum usum?* R. De hoc proportionaliter sentiendum, ac de materia remota. Notandum tamen, tam pro materia remota, quam pro proxima, ac etiam pro forma, aliquas, quæ à nonnullis Authoribus certò sufficientes judicantur, haberi ab aliis pro dubiis, & quæ à nonnullis pro dubiis habentur, haberi ab aliis pro certò insufficientibus, & vicissim, ut aded, si aliquæ ab uno vel altero habeantur pro dubiis, vel sufficientibus, in casu necessitatis adhibendæ sint, etsi ab aliis habeantur pro certò nullis.

28. *An qui infantem jam jam moriturum in puteum projecerit baptizandum, pronuntiatus*

legitimè formâ , validè baptizaret ? R. Ita communiter doceri ; quia tamen aliqui negant, ideo pro dubio Baptismo habendus esset.

29. *An autem taliter baptizans peccaturus esset, accelerando mortem infantis ob finem tam salutarem?* R. Affirmativè ; sicut is, qui secundo aperiret uterum matris animam agentis ad infantem baptizandum ; non enim sunt facienda mala , ut eveniant bona.

30. *An etiam incurreret irregularitatem ex delicto?* R. Incursurum , si peccaminosè & non bonâ fide ageret.

31. *An & ille malè operaturus esset , qui baptizaret ita infirmum , ut mors illi acceleranda judicaretur per modicam etiam aqua ad Baptismum necessaria infusionem?* R. Cum Coninck , Hurtado , Diana , Pasqualigo , Tamburino , hunc casum esse ferè moraliter impossibilem , nec posse tam modicam & ferè insensibilem mortis accelerationem tam humanâ actione causatam , reputari peccaminosam , & contra rationem ob salutem æternam alterius , neque ex se esse causam mortis , sicut altera projectio vera illius causa est.

Forma Baptismi.

32. *Qua est forma necessaria Baptismi?* R. Hæc : Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, *Matth. 28.* à Christo Domino determinata , & ab hac non differt sub-

substantialiter forma Græcorum : *Baptizetur servus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

33. *Quid ergo debet significari per formam Baptismi?* R. 1. Persona baptizantis saltem implicite ; utpote à qua ipsa actio baptizandi procedere debet. 2. Ipse actus baptizandi ; siquidem aliàs forma non connecteretur cum materia , neque hanc determinaret ad rationem sacramentalem. 3. Persona baptizandi ; siquidem sicut ipsa ablutio , ita & forma circa certam personam versari debet. 4. Unitas naturæ Divinæ. 5. Trinitas personarum Divinarum explicite & distinctè vulgaribus vocabulis.

34. *Fine vox Amen etiam de necessitate?* R. Minimè , sicut nec vox Ego , quia sine illa habetur tota formæ significatio ; ista verò satis significatur per verbum *Baptizo*. Similiter particula *In* , & conjunctio *Et* , non habentur pro essentialibus.

35. *An id verum sit de particula In, & particula Ego, in quacunque lingua?* R. In Latina verum esse ; in aliis quibuldam linguis falsum esse , probat Gebat ; quia inquit : In Germanica, Gallicave, si omitatur Ego, nullus efficietur sensus. In iisdem & Italica, Hispanica, Græca , si desit præpositio *In* , orietur confusio.

36. *At etiam in forma Græcorum non videtur significari persona baptizans?* R. Satis

eam significari per verbum *Baptizetur*, quod idem significat, ac *baptizatur à me*.

37. *Quem sensum habent voces : In Nomine ?* Resp. Juxta aliquos eundem, ac *in invocatione*. Juxta alios : *In Fide*. Alios : *In virtute*, id est : *In auctoritate & potestate*.

38. *Qua forma Baptismi sunt certò sufficientes ?* R. Præter supra relatam habentur communiter sequentes pro certò sufficientibus : *Ego te baptizo, in Nomine DEI Patris, DEI Filii, vel Christi DEI Filii, & Spiritus Sancti* ; Vel, si in Nomine repetatur ad singulas personas ; Vel : Si particula *Et* ubique interponatur, quia sic pluralitas tantum personarum explicatur, non naturarum. Item : *Ego te baptizo in Nomine DEI Patris omnipotentis, & Filii sapientis, & Spiritus Sancti boni, vel Paracliti*. Vel : *Virtute Patris, &c.* Vel si & ubique omittatur. Item : *Baptizo te, &c.* Vel *Baptizo hunc, &c.* Vel : *Ego te abluo*. Vel : *Lavo in nomine, &c.* Vel : *Ego Sacerdos, ego Petrus te baptizo, &c.* Vel : *Baptizetur servus Christi*. Vel : *Baptizeris, vel baptizetur hic in nomine, &c.* Item : *Ego in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizo te*. Vel si ad singulas Personas Divinas addatur : *Ego te baptizo in nomine*. Vel si auctoritatis gratiâ dicatur : *Nos te baptizamus, &c.* Vel : *Ego vos, aut, vestram dominationem, Aut : Vestram*

Ayam Excellentiam baptizo, &c. Vel: Ego baptizo servum Christi, ducem talem, &c. Vel: Petrum, &c. Item, si dum multi baptizandi sunt, in necessitate, dicatur: Ego vos baptizo, &c. quia ly vos, idem significat, ac te, te, te.

39. *Qua forma sunt certò non sufficientes*
et. Sequentes communiter pro talibus habentur: Ego te baptizo in Nominibus Patris, &c. quia significatur pluralitas Deorum. Vel: In nomine Christi, Amen. Vel: In nomine Dei, Amen. Vel: In nomine Trinitatis, Amen. Vel: In nomine trium Divinarum Personarum, Amen. Vel: In nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni. Vel: In nomine Genitoris, & Imaginis ejus, & Doni. Vel: In nomine Patris majoris, Filii minoris, & Spiritus sancti. Vel: In nomine Patris, & Filii, & gratia Spiritus sancti. Vel: In nomine Sanctissima Virginis, & Sanctorum, Amen. Vel: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ac Beatissima Virginis & Sanctorum, si scilicet sit intentio baptizandi indivisibiliter etiam in nomine B. Virginis & Sanctorum; aliud est, si tantum invocetur auxilium B. Virginis & Sanctorum. Item si dicatur: Baptizatur à Christo, vel à DEO talis servus Christi, Amen. Vel: Baptizetur, deprecative intelligendo, & non autoritative. Item: Ego baptizo in te nomine, &c. quia per hanc transpositionem mutatur sensus formæ. Item: Baptizo

Petrum, &c. quia nec implicite significatur persona baptizans. Item : *Ego me baptizo, &c.* quia baptizans à baptizante distinctus significari debet.

40. *Si duo simul eundem baptizent, uterque pronunciando formam, an, & cuius Baptismus valebit?* R. Si alter independenter ab altero baptizet, valebit Baptismus, & quidem ab illo collatus, qui factâ ablutione prius formam pronunciaverit; si autem simul uterque pronunciaret formam, uterque simul baptizaret eo modo, quo in ordinatione Sacerdotum omnes ordinati, qui cum ordinante simul formam pronunciant, simul consecrant.

41. *Qua forma Baptismi sunt dubia?* R. Sequentes, si verbis *Ego te baptizo*, addantur sequentia : *In nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque.* Vel : *In nomine ungentis, uncti, & quo unctus est.* Vel : *In nomine Patris, & IESU Christi, & Spiritus Sancti.* Vel : *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus.* Cum enim etiam Angelus sit spiritus, non videtur sufficienter explicite significari Spiritus Divinus. Vel : *In nomine Patris, & Verbi, &c.* Vel : *Cum nomine.* Vel : *Sub nomine Patris, &c.* Vel : *Cum Patre, Filio, & Spiritu Sancto.* Vel : *In DEO Patre, &c.* Vel : *In essentia Patris.* Vel : *In uno DEC Patre, &c.* Vel : *In Patre, &c.* Cum in his non videatur id totum significari, quod

in nomine. Idem est de his : *In unum Deum Patrem, &c.* Vel : *Per unum Deum Patrem, &c.* Vel : *In virtute, auctoritate, & fide Patris, &c.* Quia hæ voces videntur minus significare, quàm : *In nomine.* Item : *In nomine Filii, Patris, & Spiritus sancti.* Vel : *In nomine Spiritus Sancti, Filii, & Patris ;* quia per priorem non explicatur processio Filii à Patre, & per secundum, ejusdem Filii à Patre, & Spiritus Sancti ab utroque. Item : *In nomen Patris, &c.* quia videtur, *in nomen*, non habere certò eandem significationem, quàm *in nomine.* Item : *Ego te tingo, intingo, mergo, immergo, aspergo, aquam infundo, balneo, conicio in aquam in nomine, &c.* Dubia sunt Tamburino. Item : *Baptizat, vel, baptizes te DEUS, vel : Christus in nomine, &c.* Aut : *Baptizaris, vel, Baptizeris à DEO, vel : A Christo, &c.* quia non explicatur ipsius Ministri actio.

Iteratio Baptismi.

42. *Danturne aliqua regula ad determinandum, quando sit iterandus Baptismus ?* R. Dantur tres Regulæ apud Tamburinum.

43. *Qua est prima Regula ?* R. Quandounque Baptismus collatus est aliquo modo ex dubiè sufficientibus, iterandus erit sub conditione ; si autem collatus est modo certò insufficienti, iterandus absolutè.

44. *Qua est secunda Regula?* R. Si quis habet probabilem opinionem, sive ex jure, sive ex facto, quod non sit baptizatus, poterit sub conditione rebaptizari; quia habet hoc ipso prudentem & rationabilem timorem de nullo Baptismo suscepto.

45. *Obligaturne talis petere iterationem Baptismi?* R. Obligari, quia ubi agitur de valore Sacramentorum, maximè ad salutem necessariorum, est obligatio sequendi id, quod tutius est.

46. *Qua est tertia Regula?* R. Quoties quis moraliter certus est se esse baptizatum, quamvis aliquem levem scrupulum, vel suspicionem habeat de nullitate Baptismi, non potest etiam sub conditione rebaptizari, quia ageretur hoc ipso imprudenter.

47. *Unde potest haberi moralis certitudo de suscepto validè Baptismo?* R. Sequentes Regulas dari ab Authoribus. Primò, si sit natus inter fideles, aut etiam inter hæreticos, de quibus certum est, quod & accuratè & benè administrent Sacramentum Baptismi. Secundò si unicus testis fide dignus asserat, te esse ritè baptizatum. Tertiò, ex libro Parochi, in quem baptizati inscribuntur. Quarto, si expositi infantes schedulam appositam habeant, testificatoriam Baptismi, quamvis de hoc multi oppositum sentiant, eò, quod non sit testimonium maguà fide dignum. Quintò, si in necessitate à peritis obstetricibus, vel à pa-

à parentibus baptizetur; aliud est, si in aliqua regione obstetrices deprehenderentur frequenter errare.

48. *Qui adultus rebaptizaretur conscius sibi peccati mortalis, an obligaretur prius confiteri dictum peccatum?* R. Si ante Baptismum iteratum est confessus legitimo Sacerdoti dictum peccatum, prorsus non debere iterari ejus confessionem; quia si primus Baptismus fuit validus, est absolutus ab eo in Sacramento Pœnitentiæ; si verò primus Baptismus fuit invalidus, remitteretur illi dictum peccatum per secundum Baptismum. Quòd si autem dictum peccatum non fuit confessus, dico neque eò casu ad confitendum obligari; siquidem hòc ipsò probabile foret, quòd non sit materia Sacramenti Pœnitentiæ; ne tamen effectus Baptismi impediretur, obligaretur elicere saltem attritionem de commissis peccatis personalibus, quæ non remittuntur, nisi retractentur.

49. *Possètne autem confiteri ante Baptismum illa peccata, cum viderentur esse saltem dubia materia Sacramenti pœnitentiæ?* R. Id facile admissuros eos, qui etiam sola dubia peccata judicant esse materiam sufficientem Sacramenti Pœnitentiæ; quo tamen casu absolutio fieri deberet sub eonditione. Cæterum nemo inficiabitur dictum peccatum ante iterationem Baptismi commissum, posse post illum susceptum simul cum aliis post talem Baptismum commissis

missis clavibus subjici; ut nimirum, si casu, quo primus Baptismus valuisset, absolvatur directè ab hoc peccato.

§ 10. *Quo loco, quomodo, & à quo debet talis Baptismus sub conditione ministrari?* R. Possè in quocunque loco etiam occultissimo, idque consultius ad evitandum scandalum, nisi res sit publica. Item à quocunque etiam laico, dummodo perito, etsi Sacerdos haberi posset; sicut etiam sine patrinis & reliquis sollemnitatibus; quia hæ omnes circumstantiæ & sollemnitates institutæ solum sunt pro Baptismo absoluto, aut solenni, non autem pro conditionato.

Minister Baptismi.

§ 1. *Quis est minister ordinarius Baptismi?* R. Esse Sacerdotem, & quidem proprium, id est, Parochum.

§ 2. *An ergo alius baptizans peccet, & quali peccato?* R. Si extra necessitatem sine licentia Parochi, aut Episcopi, tanquam supremi Parochi, baptizet, peccare omnino, & quidem peccato ex genere suo mortali contra justitiam; siquidem agitur contra officium alterius, nisi excusetur per licentiam præsumptam Parochi.

§ 3. *In necessitate potestne alius etiam baptizare?* R. Potest quilibet, nemine excepto, quemlibet licitè.

§ 4. *An*

54. *An non tamen aliquis ordo inter praesentes servandus in tali necessitate ?* R. Absente Parocho, administret Sacerdos quicumque, hoc absente, Diaconus; tum Subdiaconus; tum Acolytus; tum Exorcista; tum Lector, tum Ostiarius, tum deum Tonsuratus. Nullo horum praesente administret vir Laicus; tum foemina; ultimò haereticus, infidelis, apostata.

55. *An hunc ordinem invertere sit peccatum grave ?* R. Non esse grave praecisà aliâ inconvenientiâ, ut si v. g. Haereticus Catholico, vel laicus Sacerdoti, aut Diacono volenti ministrare praeferreretur; tunc enim juxta communem peccatur mortaliter.

56. *An non saltem Sacerdoti excommunicato praeferrî posset laicus non excommunicatus ?* R. Cum communiori non posse; quia pro tali articulo est æquè minister is, qui est excommunicatus, ac qui non est excommunicatus; similiter mulier in gratia existens, praeferrî non deberet viro, aut Sacerdoti in peccato existenti; cum enim in mortali privatim & sine solennitate hoc Sacramentum ministrare non sit mortale peccatum, (ut supponitur) non esset ratio hunc ordinem invertendi.

57. *Quid si autem inferior esset peritior ad baptizandum etiam Sacerdote ?* R. Hoc casu non tantum potest, sed debet superior sedere inferiori, ut nimirum securius confer-

feratur Sacramentum adeo necessarium.

58. *An qui baptizat in necessitate, contrahat etiam cognationem spirituales cum baptizato & ejus parentibus?* R. Cum talis verè baptizet, omnino contrahit cognationem; excipitur patens in necessitate baptizans filium suum legitimum, tunc enim non contrahit cognationem dictam cum uxore sua, nec impeditur à petendo debito, ex Cap. ad Limin. 30. *quest. 1.*

59. *Quid si pater aut mater baptizent proprium filium, vel filium legitimum alterutrius extra necessitatem, privanturne jure petendi debitum conjugale?* R. Cum Hurtado, quamvis graviter peccent contra Canones agendo, probabile tamen esse, quod non priventur; quia vel nullus Canon impedimentum inducens extat, vel si quis fuit, correctus est per Canones posteriores.

60. *Obligaturne minister ad solennitates Baptismi servandas?* R. Quando baptizat extra necessitatem, obligari sub mortali. Ex Clement. unic. de Bapt. solennitates autem quæ sunt, videantur in Rituali.

61. *Quo loco debet fieri Baptismus solennis?* R. Qui sine necessitate baptizat extra Ecclesiam, domi, vel alibi, peccat mortaliter ex communiori sententia. Solis enim liberis Regum aut Principum ex Jure conceditur, ut in domibus (ex mente Soarii in Oratoriis privatis) baptizentur.

62. Si peregrina pariat in loco aliena Parochia, poteritne Parochus loci illius prolem baptizare? R. Potest, & Barbosa absolutè dicit, peregrinum posse eligere sibi locum Baptismi, ubi vult.

Subiectum Baptismi.

63. Quod est subiectum capax Baptismi? R. Solus homo vivens, ab Adamo descendens nondum baptizatus.

64. Si infans inter baptizandum moriatur nondum finitâ formâ, estne baptizatus? Resp. Minimè, quia Baptismus nondum est completus.

65. Qui baptizatum absolutè rebaptizat, quas pœnas incurrit? Resp. Qui absolutè baptizatum validè, absolutè rebaptizat, præterquam quòd gravissimè peccet, & nullum Baptismum conficiat, & ipse, & baptizatus sunt irregulares, & Jure Civili subjacent pœnæ mortis. Si autem rebaptizet sub conditione etiam sine justa causa, has pœnas non incurrit, quia ex intelliguntur de Baptismo absolutè dato.

66. An nondum perfectè natus baptizari possit? R. Si sit periculum, debere baptizari, dummodo aliqua pars corporis ablui possit, quia est homo vivus, nec certò constat esse incapacem.

67. Quid si dubium sit, an infans vivat?

R. Baptizandum esse sub conditione; ne forte, si vivus foret, permitteretur sine remedio salutis.

68. Si baptizans infantem, putet esse prolem Petri, & reipsa est Joannes; aut putet esse masculum, qui est puella, an validè baptizet? **R.** Validè; quia intentio fertur in præsentem, aliter quàm in matrimonio, in quo fertur in personam existimatam.

69. Monstrum ab homine natum an baptizari possit? **R.** Si capite & pectore formam hominis refert, baptizandum esse; secus si referat bestiam.

70. Quid si solum caput sit ferinum? **R.** Aliquos putare, quòd sit baptizandum, alios judicare differendum Baptismum ad meliorem notitiam acquirendam, vel si sit periculum, baptizandum sub conditione: Si es capax, ego te baptizo.

71. Quomodo infans baptizandus, cum geminatis membris humanis, si dubitetur, an sit unus homo, vel duo? **R.** Duplicem Baptismum conferendum esse, unum absolutè, alterum sub conditione pro illa parte, quæ est imperfectior.

72. An Baptismus infantis diu differri possit, quando non est periculum mortis? **R.** Ex receptissima & gravi Ecclesiæ consuetudine, sub mortali diu differri non debere, ita ut ad 15. vel summum 20. dies sine urgenti causa differre sit mortale.

73. An

73. *An plures simul baptizari possint ab uno, unicam formam pronunciando: Ego vos baptizo? &c.* R. Validè posse, sed illicitè extra casum necessitatis.

74. *Infantes infidelium possuntne baptizari?* R. Validè posse, sed non licitè, repugnante utroque parente; quia vel auferrentur illis, & fieret illis injuria, nisi specialis titulus addit; vel relinquerentur illis, & fieret injuria Sacramento, ob irreverentiam, quæ orietur ex educatione eorum in infidelitate.

75. *Quid si autem parentes sint mancipia Christianorum?* R. Eò casu posse infantes eorum baptizari etiam iis invitis, quia tanquam servi, magis sub cura domini sunt, quàm sub cura parentum. Aliud est, si parentes sint tantum civiliter subjecti. Ex Cap. *Majores de Bapt.*

76. *An ergo nec infantes infidelium moribundi baptizandi sunt invitis parentibus?* R. Tales baptizari posse; quia non est morale periculum, quòd sint per parentes à fide revocandi, & supponitur, inde non secuturum grave incommodum baptizanti, si id cautè fiat.

77. *Quid si unus parentum consensit etiam extra periculum mortis infantis?* R. Etiam tunc debere baptizari, debereque tradi curæ parentis consentientis. Cap. 2. de conv. infid. quia religionis & fidei bonum præferendum est juri, quo parens potitur in filium.

78. *An infantes infidelium longè à parentibus distantes, nec illis amplius remittendi, baptizari possint illis invitis?* R. Posse, quia cessat periculum perversionis à fide, nec fit injuria parentibus, cum supponantur aliunde ad eos etiam propter distantiam non redituri.

79. *An infantes infidelium parentibus orbati, possint invitis tutoribus baptizari?* R. Si tutores sint infideles à patre constituti, non posse, quia ex jure naturali tutores succedunt patri, quando eos pater constituit. Si autem tutores sunt constituti jure civili, & sint subiecti Principi Christiano, possunt eorum pupilli baptizari iis invitis, quia tunc Princeps posset privare potestate illos tutores, eamque sibi servare, vel alteri Christiano tutori dare: consequenter baptizari facere.

80. *An infantes talium infidelium, vel hæreticorum priùs aliquando baptizatorum, aut saltem alterutrius illorum baptizari possint iis invitis baptizari?* R. Posse; quia eorum parentes utpote per Baptismum Ecclesiæ subiecti, possunt cogi ad servanda omnia præcepta naturalia, Divina & Ecclesiastica.

81. *An in dictis casibus, quibus infantes infidelium baptizari possunt, sit obligatio eos baptizandi?* R. Omnino esse, per se loquendo, sic distante charitate, vel misericordiâ.

Aliud

Aliud est, si ex tali Baptismo grave incommodum timeretur, cum quali incommodo charitas non obligat.

82. *Si puer infidelis habens usum rationis peteret baptizari, foréine baptizandus invitis parentibus?* R. Affirmativè, quia in negotio Religionis est sui juris.

83. *Quid si dubitetur, an puer usum rationis habeat?* R. Cum Laym. & aliis, si Baptismus differri non possit, ad capiendam certiore notitiam, debere baptizari; quia in dubio in favorem fidei & animæ salutis inclinandum est; cum major videatur fieri injuria tali petenti remedium salutis, si negetur, quam parentibus, si à potestate eorum filius abstrahatur.

84. *Quid si autem parentes infidelium consentiant, puer autem, de quo dubitatur, an habeat usum rationis, reluctetur?* R. Urgente mortis periculò, talem puerum baptizandum sub conditione ob bonum pueri; tali autem periculo non urgente, differendum, donec perfectum usum rationis nanciscatur, ut scilicet evitetur periculum nullitatis Sacramenti & apostasiæ in ipso puero, quod ex illa pueri reluctancia timeri prudenter posset.

85. *An Principes Christiani baptizare possint infantes Turcarum, quamvis parentes nondum sint mancipia?* R. Sicut adversus illos iustum bellum gerere, eosdem occidere, bonis spoliare, ita eorundem filios ab iis avellere (unde

post Baptismum fieri, & in fide educari oportet) possunt.

86. *Possuntne autem filii eorum illis nondum baptizari restitui?* R. Ad evitanda gravia incommoda (maximè ne & ipsi recusent restituere filios Christianorum) posse restitui, judicat Tamburinus cum aliis.

87. *Possuntne amentes baptizari?* R. Qui perpetuò amentes fuerunt, baptizandi sunt sicut infantes; si autem ante amentiam habuerunt usum rationis, baptizandi non sunt, nisi aliquando habuerint voluntatem suscipiendi Baptismum.

88. *Quid requiritur in adulto ex parte sua ad ritè & validè suscipiendum Baptismum?* R. Ad validè suscipiendum requiri saltem habitualem intentionem, hoc est, quæ aliquando fuit actualis, non retractatam. Ad ritè autem suscipiendum requiri etiam ad minimum attritionem de peccatis personalibus commissis, cognitionem mysteriorum fidei & præceptorum à se deinceps servandorum.

89. *Quid si hac omitterentur, an peccaretur in administratione Sacramenti?* R. De primo nullum est dubium, siquidem invalidum foret Sacramentum; de secundo etiam dubitari nequit, siquidem impediretur gratia Baptismalis, eò, quòd peccata personalia non dimittantur, nisi retractata; de tertio etiam certum est, extra mortis periculum, cum credere debeat, juxta illud Matth. 11. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, hic salvus erit*. De quarto etiam

extra mortis periculum, pariter certum est; cum enim observare ea obligabitur, utique notitiam eorum habere debebit.

90. *Qua debet scire credenda, & credere baptizandus adultus?* R. DEUM unum & trinum, DEI Filium pro nostra salute incarnatum, mortuum, resurrexisse, ascendisse in caelos, venturum judicare, & remunerari bonos vitâ æternâ, punire malos poenis æternis, ad beatitudinem perveniri non posse sine fide & observatione præceptorum, per Baptismum se obtenturum gratiam & amicitiam Divinam.

91. *Quorum præceptorum cognitionem habere debet adultus baptizandus?* R. Tum præceptorum Decalogi, tum præceptorum Ecclesiæ, quia ad horum omnium observantiam obligabitur. Præter hæc, quæ pro Baptismo ritè suscipiendo necessaria sunt, instruendus etiam est, ut sciat Symbolum Apostolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, decem præcepta & alia, quæ de præcepto scienda sunt, & enumerantur à Sanchez lib. 2. Decal. c. 3. n. 24. fin.

Cognatio spiritalis ex Baptismo.

92. *Contrahiturne aliqua cognatio in Baptismo?* R. Contrahi cognationem spiritualement, sicut & in Confirmatione, & illa impedimentum dirimens matrimonium inter taliter cognatos.

93. *Inter quas Personas nascitur hac cognitio spiritualis in Baptismo?* R. Novo jure Trid. sess. 24. c. 2. de reform. matrim. enascitur inter baptizatum & baptizantem, baptizatum & patrinum, vel matrinam, vocaturque hæc utraque cognatio *Paternitas*. Item inter patrinum, vel matrinam, & patrem, matremque baptizati, & inter baptizantem cum patre, matreque baptizati, vocanturque hæc duæ cognationes *Compaternitas*.

94. *Quid est esse patrinum vel matrinam?* R. Qui, vel quæ, vel tenendo baptizatum, cum Baptismus administratur, vel suscipiendo de manibus baptizantis, immediate post Baptismum spondet, saltem tacite, se habiturum curam spiritualem ejus, qui baptizatur, in instructione rerum fidei, is patrinus vel matrina censetur.

95. *Estne necessarium ad Baptismum, adhibere patrinum, vel matrinam?* R. Probabilis esse mortale, in solenni Baptismo non adhibere patrinum, vel matrinam, siquidem sit in re gravi contra præceptum Ecclesiæ.

96. *Qua persona potest agere patrinum, vel matrinam in Baptismo?* R. Requiritur imprimis, ut sit rationis compos, quumvis sit junior baptizando, ut scilicet possit voluntarie facere id, quod Ecclesia instituit, videlicet intentionem habere exercendi munus susceptoris, & non tantum materialiter se habere in suscipiendo.

97. *Debetne patrinus esse baptizatus?* R. Debet omnino, alias quamvis intentionem quamcunque habeat, in d' et si debite baptizer, nullam piorsus cognationem contrahet, etiam si postea Baptismum susciperet; Lex enim hæc cum sit purè Ecclesiastica, non se extendit ad alios, quam qui per Baptismum Ecclesiæ subiecti sunt.

98. *Potestne hereticus Patrinus admitti?* R. Non posse per se, sine gravi culpa; quia non est aptus ad instruendum puerum in vera fide. Ceterum quia baptizatus est, contraheret cognationem spiritualem, si admitteretur.

99. *Quid si autem alius Patrinus haberi non possit, quam hereticus?* R. Melius tunc fore, Baptismum solemnem hæc Patrino peragere.

100. *Quot possunt Patrini adhiberi?* R. Ex Trident. sess. 24. c. 2. de Reform. Matrim. Unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una, idque aliqui putant sub mortali, alii sub veniali tantum. Ceterum addit idem Trid. ut si alii ultra designatos tenuerint baptizandum, cognationem non contrahant.

101. *An duo conjuges possint suscipere ex Baptismo alienum prolem?* R. Quamvis id prohibere videatur Urbanus II. sub veniali, probabilius tamen est, vel non esse prohibitionem, vel saltem Constitutionem illam non esse usu receptam.

102. *An possit quis se intrudere ad munus patrini obexandum?* R. Ex Trid. cit. debere esse designatum.

103. *Ad quem pertinet eum designare?* R. Primariò ad parentes, vel ad eos, quibus incumbit curare, ut quis baptizetur, in horum defectu ad Parochum.

104. *An si hac designatio prorsus omittatur, suscipiens contrahat cognationem?* R. Post Trid. probabilius non contrahere, juxta Sanchez, siquidem hanc designationem videtur Tridentinum de forma substantiali requirere ad munus patrini.

105. *Quid si plures simul designarentur quàm unus & una, contraherentne omnes cognationem?* R. Cum Tambur. probabilius videri, nullum contracturum; quia deficit alia conditio, quæ etiam est substantialis, quâ Trid. voluit, unum, vel unam tantum, vel ad summum unum & unam designari; siquidem finis Tridentini erat, has cognationes spirituales valde diminuere.

106. *Si quis se ad hoc munus ingerat, & à parentibus, aut Parocho non rejiciatur, an habendus hoc ipso pro designato, ac proinde pro vero patrino?* R. Aliquos id affirmare simpliciter, alios sentire tantum, tunc id verum esse, quando talis facillè rejici posset, & non rejicitur; tunc enim valet Regula illa Juris: *Qui tacet, consentire videtur.*

107. *Pater, vel mater, potestne esse pater, vel matrina propria prolis in Baptismo?*

R.

R. Extra casum necessitatis non posse, absque gravi peccato; quia in re gravi discederent a Legibus Ecclesiæ; in casu tamen necessitatis non peccabunt.

108. *An autem tunc contrahant cognationem spirituales, & consequenter priventur iure petendi debitum?* **R.** Probabile esse, quod non contrahant, ex eadem ratione, quam supra attulimus pro patre & matre baptizante proprium filium; Ecclesia enim annexuit cognationem hanc legitimæ susceptioni; cum ergo hæc susceptio sit illegitima, & contra Legem eodem modo loquentem per verba: *Non potest*, ac de non baptizatis, non inducet cognationem.

109. *An Religiosi possint agere patrones in Baptismo?* **R.** Nec Religiosum, nec Religiosam posse, ex cap. *Non licet*, de *Consecr. dist. 2.* Si tamen sint patrini, contrahent cognationem. Et Quintanad. existimat, id prohiberi solis Monachis, & quidem non nisi sub levissimo veniali, à quo excusat quælibet causa.

110. *An frater, vel soror possint suscipere fratrem, vel sororem in Baptismo?* **R.** Posse, quia id nulla lege inventum prohibitum, cosque in casu occurrente contrahere cognationem spirituales.

111. *Ad quid obligatur Patrinus?* **R.** Obligatur instruere baptizatum in fide & moribus Christianis, quæ tamen obligatio non urget, nisi in tempore necessitatis; quæ vix occurrit inter Christianos, cum communiter hæc instructio fiat per parentes & Parochos.

112. *In quali administratione Baptismi contrahitur cognatio spiritalis à suscipiente seu levante?* R. Probabilius videri, quòd in sola solenni, non autem privata, si adhibeatur suscipiens; quia jura hanc cognationem inducentia in susipientem, solum loquuntur de suscipiente in Baptismo solenni; proinde extendenda non est hæc cognatio ad susipientem in privato.

113. *At nunquid baptizans etiam in privato contrahit hanc cognationem; cur non ergo etiam suscipiens?* R. Diversitatem esse, quòd jura loquantur de baptizante simpliciter, etiam de fœmina; at cognationem patrinoꝝ annexant suscipienti ex instituto Ecclesiæ, qualiter non suscipit, qui in privato suscipit.

114. *An qui suscipit infantem, quando in Ecclesia solum supplentur solennitates Baptismi, privatim collati ob necessitatem, sit verus paterinus?* R. Non esse, quia verè non suscipit in Baptismo.

115. *Qualis actio requiritur in suscipiente, ad contrahendam hanc cognationem?* R. Requiritur, ut vel teneat baptizandum, dum baptizatur, vel illum immediatè accipiat à baptizante post Baptismum; quia jura utuntur his terminis: *Tangendi, levandi, tenendi, suscipiendi, &c.* Requiritur etiam intentio exercendi munus patrini, quæ sufficit, si sit implicita, v.g. faciendi quod alii faciunt, vel quod Ecclesia intendit.

116. *An qui haberet expressum animam non contrahendi cognationem spiritualem, suscipiendo baptizandum, nihilominus contraheret?*
R. Si tantum materialiter baptizandum suscipiat, nolendo positivè munus patris obire, non contrahetur, quia hoc ipso non fit pater. Si autem velit munus patris obire, contrahet cognationem, quamvis nolit illam contrahere, quia hæc cognatio est annexa muneri patris, nec dependet amplius à patris voluntate, postquam pater esse voluit.

117. *Si quis in Baptismo suscipiat Titium, putans & intendens suscipere Cajum, an contrahat cognationem cum Iulo?* *R.* Probabilius videt, quod non contrahat, quia non voluit fieri Pater Titii, sed Caji.

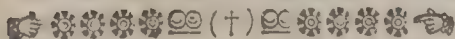
118. *At nunquid baptizans validè baptizat cum tali errore circa personam, cum ergo cum simili errore suscipiens baptizandum non contraheret cognationem?* *R.* Baptizans habet, & habere debet intentionem baptizandi præsentem, quicumque is sit; ac proinde error prædictus non influit in ejus actionem; ac suscipiens potest vere fieri unius patris, & non alterius, ac proinde potest alligare suam intentionem ad personam, quam esse putat, sicut id ipsum fit in matrimonio.

119. *Potestne levare baptizandum etiam per Procuratorem.* *R.* Pote per legitimè et ipso principali constitutum, ut patet ex præxi quodammodo.

120. *Quis eo casu contrahet cognationem spirituales, Principalis, an Procurator?* R. De Procuratore decisum esse à sacra Congr. quod non contrahat, uti refert *Barbosa de offic. Paroch. c. 18. n. 15.* De Principali autem negat Sanchez cum innumeris Jurisperitis, quia non implet conditionem requisitam, cum ipse non tangat baptizandum; verius affirmant alii, quia incredibile est, quod Ecclesia præcipiens, & quidem sub gravi culpa, adhiberi patrinum in solenni Baptismo, concedat, ut toties non adhibeatur patrinus, quoties levatur baptizandus per Procuratorem; siquidem eo casu, qui est valde frequens, nullus foret patrinus.

121. *Cur adhibetur patrinus in Baptismo?* R. Ex mente D. Thom. in 3. p. q. 67. art. 7. in corp. quia patrinus assimilatur quodam modo generationi carnali; sicut ergo parvulus nuper natus indiget nutrice & pædago; ita in Baptismo requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis & pædagogi, informando & instruendo eum, quasi novitium in fide, de his, quæ pertinent ad fidem & vitam Christianam.

122. *Potesne solum mas fœminam, vel sola fœmina marem levare?* R. Quamvis id vetuerit Concil. Nic. 4. apud Soar. hic, qu. 67. art. 7. tamen juxta eundem Soarium id hodie non observari; cum Trid. clarè dicat: *Sive vir, sive mulier.* Servanda autem est consuetudo.

PARS IV.

De Presbyteratu.

CAPUT I.

De Materia, Forma, Officio, &c. Presbyteratus in genere.

I.

Quid est Sacerdotium? R. Est potestas ad conficiendum Corpus & Sanguinem Christi, & ad remittendum peccata per administrationem Sacramentorum, Baptismi, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis.

2. *Quid est Presbyteratus?* R. Est ordinatio, (quâ traditur potestas ad conficiendum Corpus & Sanguinem Christi, & ad remittendum peccata) facta ab Episcopo, certa verba proficiente, & cum intentione debita.

3. *Quare vocatur Ordinatio potius, quam Ordo?* R. Nomen Ordinationis significare actionem; nomen vero Ordinis significare meliorem gradum, qui acquiritur per Sacramentum. Presbyteratus autem, quamvis hodie pro unoque usurpetur, tamen magis propriè

est illa actio, seu cæremonia sacra, quâ Episcopus ordinat aliquem in Presbyterum, ideo aptius Ordinatio vocatur, quàm Ordo, ex mente Theologorum.

4. *Quomodo debet comparere ordinandus in Presbyterum ad ordinationem?* R. In reliquis convenit cum Diacono, nisi quòd præter amictum, albam, cingulum, debet esse manipulo & stolâ pertransversum more Diaconi indutus, & casulam seu planetam super brachium sinistrum complicatam, candelam & mappulam albam pro manibus ligandis manu gestans.

5. *Quotuplex potestas confertur per ordinationem Presbyteratus?* R. Duplex, una in corpus Christi verum ad illud conficiendum; altera in corpus Christi mysticum, ad absolvendum alios à peccatis.

6. *Quotuplex clavis confertur Presbytero?* R. Duplex: Clavis potestatis, & clavis scientiæ.

7. *Qua est clavis potestatis?* R. Est potestas, quam habet Sacerdos ad ferendam sententiam super pœnitentes, seu absolvendo, seu negando absolutionem, seu eam differendo ex iustitia, cum res ita postulaverit.

8. *Qua est clavis scientiæ?* R. Est potestas, quam recipit Sacerdos ad inquirendum, examinandum & cognoscendum more iudicis ea, quæ spectant ad peccata pœnitentium, antequam ferat sententiam, vel absolvendo, vel remittendo, aut differendo absolutionem. Neque enim iustè exequi posset ea, quæ sunt potestati, nisi præcederet debita informatio & cognitio.

9. *An Sacerdotes magis docti excellent aliis in clavi scientia?* R. Non excellere, sicut non excellunt in clavi potestatis, siquidem omnes habent æqualiter potestatem inquirendi & examinandi pœnitentes.

10. *Quid tamen habent præcellentia quoad hanc clavim?* R. Hoc, quòd illi melius possint uti illâ clavi scientiæ, quàm indoctiores, in quantum possunt magis discretè ea inquirere, quæ sunt magis necessaria, abstinendo ab inquisitione superfluatorum; cùm è contra indocti sæpè hac clavi abutantur, negligendo inquirenda, & inquirendo negligenda.

11. *Quare vocatur clavis duplex hac potestas?* R. Quia quemadmodum clavis instrumentum est, quo aperitur, vel clauditur janua: ita duplex hæc potestas est instar instrumenti, Sacerdotibus ad aperiendam januam cælorum pœnitentibus absolvendo: vel claudendam, iis absolutionem negando, si opus tuerit, perspectâ prius eorum conscientia.

Materia & forma.

12. *Qua est materia Presbyteratus?* R. Esse duplicem partialem: prior est calix cum vino, & patena cum hostia, eorûmq; traditio, ex Florent. §. sextum Sacramentum. Posterior est ultima manuum impositio, ab ipso solo Episcopo facta ipsi Sacerdoti; non autem prius quæ fit ab Episcopo simul cum aliis saltem tribus Sacerdotibus.

13. *Quæ est forma huius Ordinationis ? R.* Esse pariter duplicem partialem. Prior est: *Accipe potestatem offerendi sacrificium DEO, Missusque celebrandi, tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini.* Posterior est: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remisieris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.*

14. *An si Episcopus in ordinatione Presbyteri diceret: Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis, misso: Et pro defunctis, posset nihilominus sic ordinatus celebrare pro defunctis ? R.* Quoddam posset; quia habet potestatem conficiendi Corpus & Sanguinem Christi, quod est principale ac substantiale; alterum verò, offerre pro vivis aut defunctis, est tantum secundarium & accessorium.

15. *Quare ultima impositio manûs est materia huius Ordinis, & non prima ? R.* Quia illa habet sibi annexam formam potestatis sacerdotalis collativam, non verò hæc.

16. *Conferuntne hæc due partiales materia & forma sacramentales distinctas gratias & characteres ? R.* Conferre; cum enim habeant omnia requisita ad ponendum effectum, ponent eum.

17. *Si hæc sunt materia & forma huius sacri Ordinis, quomodo ergo in Ecclesia Græca potest legitima ordinatio fieri per solam impositionem manuum, & hæc verba: Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ defunt, plet, creat, seu promover, N, Venerabilem*

Diaconum, in Presbyterum? *℞.* Dictum esse alibi, determinationem materiæ & formæ in specie aliquorum Sacramentorum relictam esse à Deo Ecclesiæ; cum ergo apud Græcos per dictam materiam & formam significetur tota potestas Presbytero conferenda, fiet per eam legitima ordinatio; apud Latinos verò, quia per quamlibet materiam & formam nonnisi partialis potestas significatur, ordinatio adæquata non fiet, nisi per utramque.

18. *An ordinatus accepti primâ potestate in Corpus Christi verum, antequam accipiat secundam, validè conficiat Corpus & Sanguinem Christi?* *℞.* Omnino, quia jam tunc habet plenam potestatem in Corpus Christi verum, & juxta Tridentinum, est verè Sacerdos. Imò de facto in ordinatione semper consecrant cum Episcopo ante secundam potestatem collatam.

19. *An vicissim, si quis per errorem acciperet secundam potestatem sine prima, validè absolveret à peccatis?* *℞.* Minimè, quia potestas in Corpus Christi mysticum essentialiter supponit potestatem in Corpus Christi verum; siquidem per hanc propriè fit quis Sacerdos; & secunda potestas dari nequit, nisi Sacerdoti.

20. *An autem possit absolvere à peccatis, cui tradita est sola potestas in Corpus Christi verum?* *℞.* Verius esse, quòd non; quia sunt distinctæ potestates, quæ non conferuntur, nisi adhibitis debitis materiâ & formâ.

21. *An ad valorem huius ordinationis necessarium sit, tangere immediate ipsam hostiam?*

R. Vix dubitari posse, quod sufficiat cum calice solam patenam, in qua sit hostia, tangere; sufficienter enim intelligitur quis acceptare hostiam, si acceptet vas, in quo est hostia, sicut de facto vinum non tangitur, sed calix, in quo illud continetur.

22. *An valida foret ordinatio, si hostia immediate traderetur in manus ordinandi?* R. Esse valida, quia jam traderetur id, quod per se & de essentia requiritur; calix enim & patena solum ob congruentiam ex praecepto Ecclesiae usurpatur.

23. *Quid si traderetur Hostia & Vinum simul commixta in calice?* R. Et tunc fore validam, quia traderetur tota substantia requisita, quamvis modo indebito.

24. *An sufficeret contactus solius calicis continentis vinum & superimpositam patenam cum Hostia habentis?* Resp. Cum pluribus apud Tanbur. omnino sufficere, quia calix & patena calici superposita, videntur facere quid unum, & per modum unius porrigi, sufficit proinde tangere partem, ut dicatur tangi totum. Et sicut ad tangendum moraliter & humano modo vinum in calice, sufficit tangere ipsum calicem, ita ad tangendam moraliter patenam sufficit tangere calicem, ipsam supra se continentem. In praxi tamen & ex praecepto tangendum est utrumque,

25. *Forétne valida ordinatio, si aut vinum in calice, aut hostia in patena deesset?* R. Speculativè quidem loquendo, validam videri; siquidem dum datur potestas consecrandi unam speciem, indivisibiliter datur etiam potestas consecrandi alteram: in praxi tamen dubiam futuram ordinationem propter probabilitatem contrariæ sententiæ; ac proinde iterandam saltem sub conditione.

26. *Quid si in calice sit solum vinum sine aqua?* R. Validam fore sine omni dubio, sicut & consecratio valida foret; aqua enim admiscetur solum ex præcepto.

27. *Quid autem, si vinum esset multa aqua dilutum?* R. P. Gobat videri sufficere, quantumcunque aquæ sit infusum, modò permaneat substantia vini, etsi nullo sensu percipi possit. Putat autem certum esse, quòd dummodo percipi possit sensu aliqua vinolitas, nihil prorsus scrupuli habendum sit; etsi sciatur, fuisse in calice plus aquæ, quàm vini; quia per hanc qualem qualem vini substantiam sufficienter judicari potest consecrandi potestas. Tamburinus tamen judicat, saltem dubiam fore ordinationem, ac proinde iterandam sub conditione.

28. *An calix & patena debeant esse consecrata? An debeat intercedere contactus physicus? An simul cum prolatione forma?* R. Me jam de his alibi dixisse.

29. *An sufficiat tangere exteriorem cuppe cal-*

*calicis argenteam investituram, qua per ap-
calicibus pro ornatu adnectitur? R. Sine dubio
sufficit; quia verè talis censetur humano mo-
do cuppam tangere; Et res annexa recipit na-
turam principalis. Dignius enim trahit ad se
minus dignum.*

30. *An sufficiat ordinatio facta per impositio-
nem manus Episcopalis recte chirotheca? R.
Omnino sufficere; sic enim Graeci ordinant
imponendo manus interjecto pallio. Et ex
Can. si quis, incurrit excommunicationem, qui
manus etiam chirotheca rectas injuriosè injicit
in sacerdotem.*

31. *An ordinatio foret valida, si unus Epi-
scopus traderet materiam, & alter pronunciaret
formam? R. Minime, sed idem utrumquo
præstare debet.*

32. *Quomodo sacerdotes novi se gerere de-
bent in ordinatione, quando celebrant cum
Episcopo? R. Ad vitanda omnia pericula &
perplexitates: 1. Intendant formam recitare
eo meliori modo, quem intendit Ecclesia.
2. Nullo modo praeveniant Episcopum in pro-
latione verborum consecrationis, sed eurent
cum eo simul absolvere. 3. Habeant inten-
tionem consecrandi eandem hostiam, si simul
cum Episcopo absolvant formam, alias pro-
ferendi verba saltem materialiter, in signum
potestatis sibi concessæ.*

33. *Quod est officium Sacerdotis? R. Est
duplex: Primò, consecrare & offerre Cor-
pus & Sanguinem Christi. Secundò, a peccatis*

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 259
absolvere, aliâque Sacramenta, excepto Ordine & Confirmatione, populo ministrare suo modo, illûmque doctrina ac bonitate ad virtutem inflammare, & prædicatione ex Episcopi commissione instruere populum, & terræ fructus benedicere.

34. *Potestne Papa delegare ordinationem Sacerdotis?* R. Non posse non Episcopo, vel Episcopo non Sacerdoti; quia id nunquam legitur factum, & ideo videtur non delegabile.

35. *Quæ ætas requiritur ad Sacerdotium?* R. Requiri annum vigesimum quintum inchoatum.

36. *An non saltem Regulares possunt promoveri ad hunc Ordinem anno ætatis vigesimo secundo?* R. De privilegio vivæ vocis oraculo dato à Pio V. (quod prætenditur) quoad hoc non constare, aliunde Gregor. XIII. & XV. revocârunt omnia privilegia vivæ vocis oraculo data, nec constat hoc confirmatum esse.

37. *Quæ scientia requiritur pro Sacerdotio?* R. A Trid. Concilio requiri, ut idonei comprobentur diligenti examine ad populum docendum necessaria ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, ritè celebrandum, &c. Impedimenta Canonica ad celebrandum, & ministranda Sacramenta etiam ita noscere debent, ut saltem aliquo modo dubitare possint.

Episcopatus.

38. *Quæ est materia & forma Episcopatus?*

R.

R. Materiam esse, manuum impositionem, ordinariè à tribus Episcopis factam; formam verò: *Accipe Spiritum Sanctum.*

39. *Quod est officium Episcopi?* R. Præter ea, quæ sunt Sacerdotis, est ministrare Sacramentum Ordinis & Confirmationis, Basilicas, Altaria, Vestes, Vasa, Christina, Virgines consecrare, approbare ad Confessiones & Concionem, jurisdictionem ad ministranda Sacramenta delegare, &c.

40. *Quis est Minister Episcopatus?* R. Ordinariè esse tres Episcopos consecratos; ex delegatione tamen Papæ potest unicus consecrare, & factum aliquando legitur.

41. *Qua ætas requiritur ad Episcopatum?* R. Trigesimus ætatis annus completus.

42. *Quæ scientia requiritur in Episcopo?* R. Ut sit in Theologia vel Canonibus Doctor.

Vestes Sacerdotales.

43. *Quæ & quot sunt vestes Sacerdotales?* R. Esse sex sequentes: Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola per Crucem ante pectus, vel utrinque æqualiter deorsum pendens, Casula.

44. *Quando Sacerdos aptat Stolam in modum Crucis, à quo latere debet incipere ducere partem Stola?* R. Debet incipere ducere à sinistro ad dextrum, quia prius fuit Diaconus, & postea Sacerdos.

45. *Quod brachium prius vestit Sacerdos, dum*
in-

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 261
induit Albam? R. Dextrum, tum quia id con-
naturalius est, tum quia creditur manus dex-
tra Christi prius fuisse cruci affixa clavò, quàm
sinistra.

46. *Quot & qua sunt ex his majores aut
minores?* Resp. Communiter tres censentur
majores: Alba, Stola, Casula seu Planeta.
Tres minores: Amictus, Manipulus, Cingu-
lum, inter quas Cingulum infimi gradus esse
censetur.

47. *Habentne he vestes aliquam mysticam
significationem?* R. Habent triplicem: Tropo-
logicam, Allegoricam, Anagogicam.

48. *Qua est horum sensuum diversitas?* R.
Significatio Tropologica seu moralis refertur
ad formationem seu reformationem vitæ aut
morum. Allegorica exprimit aliquod sacram
mysterium sub figura vel metaphora rei signi-
ficata per voces. Anagogica refertur ad ea,
quæ sunt æternæ felicitatis.

49. *Qua est significatio Tropologica harum
vestium?* R. Amictus significat fiduciam aut
spem, qua Sacerdos debet accedere hoc sacri-
ficium. Alba puritatem & munditiam mentis
& corporis cum splendore omnium virtutum.
Cingulum, continentiam & castitatem. Ma-
nipulus cordis compunctionem, quasi suda-
rium gestaretur ad abstergendas lacrymas.
Stola, obedientiam, quæ est jugum Christi
suave. Casula, ex omni parte rotunda & aper-
ta, charitatem, quæ excellit omnes virtutes,
cæque protegit.

50. *Qua est allegorica significatio de Passione Christi?* R. Amictus denotat linteum, quò facies Christi velata fuit; Alba vestem candidam, quâ illusus fuit; Cingulum flagellum vel funes; Manipulus funem, quò captus est Christus; Stola ligaturam ad columnam, vel Crucem; Casula vestem purpuream, quâ indutus fuit in domo Pilati.

51. *Qua est Anagogica significatio de Christo Salvatore?* R. Amictus significat latibulum capitis, id est, Divinitatis in Christo. Alba Resurrectionis gloriam, vel novitatem, aut munditiam vitæ in Christo. Cingulum charitatem Christi, cujus extremitates duæ sunt: *Fecit & docuit*. Manipulus in leva beatitudinem Christi, qui viator & comprehensor erat. Stola obedientiam Christi. Casula Ecclesiam universalem, Christi vestem; posteriorem quidem partem antiqui testamenti, anteriorem novi.

52. *An simplex Sacerdos possit deferre annulum?* R. Id esse contra Canones c. de vita & hon. Cleric.

Potestas Sacerdotis simplicis.

53. *Daturne Sacerdoti in ordinatione plena potestas in Corpus Christi mysticum?* R. Datur plena potestas Ordinis, non autem plena potestas jurisdictionis.

54. *Distinguiturne ergo in Sacerdote potestas Ordinis à potestate jurisdictionis?* R. Sive dicas
cū

esse distinctam, live eandem quoad actum primum, sed impedibilem quoad actum secundum ab Ecclesia, parum refert; cum variaz sint in hacre Doctorum sententiaz, dummodo sentias cum Tridentino, potestatem jurisdictionis esse necessariam ad valorem absolutionis Sacramentalis, quæ cum fiat per modum judicii, necessario requirit ad valorem jurisdictionem. *Trid. sess. 14. c. 7.*

55. *Potestne tamen simplex Sacerdos absolvere ab aliquibus peccatis?* R. Polle à venialibus & mortalibus jam prius confessis ex praxi Ecclesiæ; cum enim hæc peccata non sint materia necessaria, non est cur negetur in ea potestas.

56. *Hæc potestas in venialia estne Juris Divini, vel Pontificii?* R. Probabilius esse solum Juris Pontificii; si enim Juris Divini foret, non posset tolli à Pontifice in Excommunicato non tolerato, & degradato, in quibus tamen tollitur.

57. *An saltem in articulo mortis possit simplex Sacerdos absolvere à quibuscunque peccatis?* R. Polle, sicut potest etiam excommunicatus, suspensus, degradatus, etiam hæreticus remoto periculo scandali. *Ex Trid. sess. 4. c. 7.* In mortis articulo nulla est reservatio.

58. *Simplex Sacerdos absolvens in articulo mortis à reservatis, an debeat ad aliquid obligare poenitentem?* R. Si non sit annexa excommunicatio reservata, non debet ullum onus imponere, præter debitam satisfactio-

nem parti læsæ; si autem habeat conjunctam excommunicationem reservatam; tenetur imponere ei onus præsentandi se (si fieri potest) ei, cui facta est reservatio, dum primum commodè poterit, nisi puer sit, aut habeat impedimentum perpetuum. *Cap. 22. eos qui desent. Excom. in 6.* Putant quidem aliqui, quòd si convalescat, & parti læsæ satisfaciatur, cesset obligatio se præsentandi. Verius tamen videtur contrarium, quia finis Canonis non est, ut absolvatur, vel satisfaciatur parti, sed ut pœnam subeat, ut fiat cautior.

59. *An præsentante Sacerdote habente ordinariam vel delegatam jurisdictionem, possit simplex Sacerdos absolvere moribundum?* Resp. Non posse, uti nec potest non toleratus, si adsit simplex Sacerdos; quia hæc facultas datur ratione necessitatis, ad subveniendum animarum periculis, quæ cessat, dum habens jurisdictionem adest: probabile nihilominus est contrarium, quia simpliciter nulla est reservatio.

60. *Simplex Sacerdos debet scire formam absolutionis, quæ ergo est illa?* R. Ad essentiam esse requisita hæc verba: *Absolvo te.* Addenda tamen sunt ex Ecclesiæ consuetudine: *A peccatis tuis, &c.* Reliqua quæ præmittuntur & subsequuntur, sunt tantum ad congruitatem.

61. *Quæ sunt materia absolutionis?* R. Materiam remotam esse peccata post Baptismum commissa; mortalia quidem neces-

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 265
sariam, venialia verò, aut mortalia confessio
sufficientem.

62. *Qua sunt materia proxima?* R. Sunt
actus Pœnitentis: Dolor, confessio & pro-
positum.

63. *An non satisfactio etiam est materia Pœ-
nitentia?* R. Illam esse tantum partem in-
tegralem, non essentialem.

64. *Constitutus in articulo mortis, si dedit
signa Pœnitentia, vel Confessarium petiit, de-
betne sub conditione absolvi?* R. Debere ab-
solvi sine conditione, dummodo saltem per
unius testimonium constet, cum dedisse signa
Pœnitentiæ.

C A P U T II.

De Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

Ejus natura & essentia.

1.

Estne Eucharistia verum Sacramentum? R.
Quòd sit. Esse definitum in Flor. g. 5.
Trid. sess. 7. c. 1. Cârthag. Later. &c. Ejus
institutio habetur apud Matthæum, Marcum,
Lucam.

2. *Estne hoc Sacramentum à reliquis diver-
sum?* R. De hoc dubitari non posse, tum ex
Conciliis citatis; tum quia non solum partes

M

essen-

essentiales; sed etiam finem institutionis diversum habet à reliquis.

3. *Estne hoc Sacramentum reliquis excellentius?* R. Esse, tum quia non tantum significat & causat sanctitatem animæ creatam, sed continet in se ipsum sanctitatis authorem, tum quia est Sacramentum permanens, ac proinde etiam ante usum continet in se virtutem sanctitatis causativam.

4. *Quid est Sacramentum Eucharistia?* R. Est Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi veraciter contenti sub speciebus panis & vini, vi consecrationis factæ à Sacerdote, sub verbis certis, cum debita intentione prolatis supra panem & vinum, ex institutione Divina veraciter significans Corpus Christi, & Sanguinem sub speciebus eorum realiter contineri, per modum cibi & potûs spiritualis, exhibiti in alimentum spirituale vitæ spiritualis Corpori Christi mystico manducanti, hoc est, Ecclesiæ.

5. *Verba consecrationis sũntne pars essentialis hujus Sacramenti?* R. Sunt; quia ex Flor. & Trid. sunt forma hujus Sacramenti; forma autem ex iisdem Conciliis est de substantia Sacramentorum, aliunde species solæ sine verbis, nec præsentiam Corporis Christi, nec gratiam dandam sufficienter significant, ac proinde non possunt habere rationem integram Sacramenti.

6. *At nunquid Trident. agnoscat hoc Sacramentum*

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 267
mentum consistere in speciebus consecratis; Suffi-
cienter autem videntur intelligi consecrata per
Corpus & Sanguinem Christi? R. Hanc conse-
crationem esse diversam ab illa, quam Con-
cilia dicunt esse formam hujus Sacramenti, &
quam in verbis constituunt.

7. *Quomodo verba transeuntia possunt con-*
stituere Sacramentum permanens? R. Quam-
vis verba physicè transeant, manent tamen
moraliter tum in effectu, tum etiam quate-
nus ex institutione Divina sunt irrevocabilia,
quoad prolationem Sacramenti operativam,
semel factam.

8. *Species panis & vini sùntne etiam de es-*
sentia Sacramenti Eucharistia? R. Affirmativè,
Cap. hoc est, de Consecr. dist. 2. dicitur sacri-
ficium nostrum constare visibili Elementorum
specie, & invisibili JESU Christi carne. Aliun-
de cum sit Sacramentum permanens, per nihil
aliud potest reddi permanenter sensibile, quam
per ipsas species.

9. *Corpus & Sanguis Christi sùntne consti-*
tutiva hujus Sacramenti? R. Sunt; quia in
Capit. Ego Berengarius 42. dist. 2. anathema-
tizatur hæresis, quæ asserbat, panem & vinum,
quæ in altari ponuntur post consecrationem,
solummodò esse Sacramentum, & non esse
verum Corpus & Sanguinem Domini nostri
JESU Christi.

10. *Quomodo Corpus & Sanguis Christi po-*
ssunt esse pars Sacramenti, cum non sint signa

sensibilia gratia danda? R. Dici posse, quòd vel reddantur sensibilia per species affectas verbis consecrationis; vel quòd sint pars Sacramenti, non quidem tanquam signa sensibilia gratiæ, sed tanquam ipsa virtus causativa gratiæ, cum etiam hæc sit de essentia Sacramentorum Novæ Legis.

11. *An non substantia panis & vini, saltem ut terminus transiens, sit etiam de essentia hujus Sacramenti? R.* Non esse, quia nec tenet se ex parte materiæ, nec ex parte formæ, nec ex parte Corporis & Sanguinis Domini; aliunde etiam in aliis Sacramentis materia remota non est de essentia eorum.

12. *At nunquid Florentinum docet, materiam Sacramenti hujus esse Panem & Vinum? R.* Concilium enumerare materias etiam remotas Sacramentorum, quæ de eorum essentia non sunt.

13. *Estne etiam quasi unio Corporis Christi cum speciebus de essentia hujus Sacramenti? R.* Est, quia hoc Sacramentum non est solum Corpus & Sanguis Christi, quomodocunque, sed ut contenta sub speciebus, quod habetur formaliter per dictam quasi unionem.

14. *An ergo etiam actio transsubstantiativa de ejus essentia erit? R.* Omnino; quia hoc Sacramentum prout de facto institutum, non est Corpus Christi quomodocunque unitum speciebus, sed prout unitum vi verborum; hoc autem formaliter dicitur unionem esse vi

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 269

verborum productam, sicut augmentario non dicit quomodocunque unionem novam, sed dicit unionem productam vi activitatis formæ.

15. *Sumptio estne de essentia huius Sacramenti?* R. Non esse, quia hoc Sacramentum est permanens per modum cibi institutum, conficiturque à solo Presbytero, cibum autem permanentem sumptio non constituit in esse cibi.

16. *An non saltem sumptio erit speciale Sacramentum, siquidem illa posita confertur gratia?* R. Non esse, quia nec habet propriam formam, nec effectum distinctum ab effectu ipsius Eucharistiæ, cui facta est promissio gratiæ: *Qui manducat me, ipse vivet propter me.*

17. *An ergo hoc Sacramentum operaretur gratiam, si sine sumptione miraculosè peneretur in stomacho?* R. Quid inde, si hoc concedatur? Sicut cibus naturalis nurreret, licet sine sumptione poneretur in stomacho. Unde videtur sumptio de lege tantum ordinaria requiri. Vel etiam dici potest, quod sit de facto conditio necessariò requisita.

18. *Sed cur sumptio futura non potest essentialiter constituere hoc Sacramentum, siquidem verba præterita illud constituunt?* R. Magnam esse diversitatem; quia posita re præterita facile potest intelligi Sacramentum habere omnes partes saltem moraliter existentes; ac

verò nondum positis omnibus partibus non potest intelligi positum totum.

19. *An non sumptio saltem pars integralis dici possit huius Sacramenti?* R. Negative, sicut sumptio cibi corporalis non est pars integralis illius; Nec est ullum fundamentum ex Conciliis & Patribus hoc asserendi.

20. *Sacramentum Eucharistia contentum sub utraque specie estne unum Sacramentum, vel duo?* R. Prout sic est unum Sacramentum, unitate specificâ, ac etiam individuali morali totali integraliter, quia Concilia vocant Sacramentum in singulari, aliunde est institutum ut alimonia, convivium & refectio, ex pane & vino constans, qualis refectio censetur una simplex totalitate morali integrali.

21. *An non sint saltem partialiter distincta Sacramenta?* R. Omnino, quia sunt realiter ab invicem separabilia, cum de facto prius consecraretur panis, quàm vinum.

22. *An sint etiam specie incompleta distincta partialia Sacramenta?* R. Sunt, non tantum materialiter, sed etiam formaliter; quia etiam quoad Symbolicam supernaturalem significationem species vini significant formaliter præsentiam Christi tanquam potus substantialis restinguentis concupiscentiam, & species panis, tanquam cibi substantialis roborantis animam, quæ est omnino diversa symbolica significatio.

23. *Quomodo ergo laici sub una specie totum*

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 271

Sacramentum recipiunt? R. Recipiunt totum quoad substantiam; quia sub qualibet specie est totus Christus saltem concomitanter, etiamsi non recipiant totum quoad modum.

24. *Unde desumenda est unitas vel pluralitas numerica huius Sacramenti?* R. Quia hæc quæstio tangit modum loquendi, ideo si hoc Sacramentum accipitur pro eo, quod est Sacramentum tantum, scilicet pro speciebus, totidem erunt Sacramenta, quot species distinctæ, quia concreta accidentalia multiplicantur ad multiplicationem subiectorum; in Sacramento autem sic accepto subiectum denominationis sunt accidentia. Si verò accipitur pro eo, quod est dignius in hoc Sacramento, tunc sub omnibus speciebus debet dici esse unum tantum Sacramentum, quia secundum hanc acceptionem Corpus Christi importatur in recto in hoc Sacramento tanquam loco substantiæ panis, quasi sustentans accidentia; cum igitur rectum in hoc Sacramento sic accepto non multiplicetur, unum dici debet Sacramentum.

25. *Estne hoc Sacramentum necessarium, necessitate mediæ ad salutem?* R. Negativè, quia per se institutum non est ad primam gratiam conferendam.

Materia Sacramenti Corporis.

26. *Qua est materia Sacramenti Corporis*

Christi loquendo de materia remota ? R. Ex Florent. in Decreto Eugenii, §. tertium, est panis triticeus, quia Christus consecravit in pane, sine addito; qualis solus triticeus vocatur.

27. An debeat esse panis azymus, vel fermentatus ? R. Utrumque esse materiam certam: at Ecclesia Latina ex præcepto solum azymum, Græca solum fermentatum consecrat.

28. Qui consecrationem panis facere intendit, juxta mentem Ecclesia, an consecret panem fermentatum per errorem appositum, cum Ecclesia prohibeat Latinis illum consecrare ? R. Affirmativè, quia Ecclesia prohibet, illum scienter consecrare, non autem irritat consecrationem ejus.

29. Massa cruda estne materia sufficiens ? R. Non esse, quia quamvis substantialiter vix differat à pane cocto, tamen panis usualis non est, nec vocatur propriè panis.

30. An panis madefactus vino vel aquâ sit consecrabilis ? R. Esse, quia adhuc remanet panis.

31. An etiam panis, qui bis coctus vocatur ? R. Et ille est, quia iterata coctio illum non extrahit ab usuali pane.

32. Panis ex hordeo, avena, farre, fabis, amygdalis, pis, lentibus, castaneis, cicere, &c. estne materia sufficiens ? R. Nullo modo; quia non sunt panis simpliciter usualis,

lis, & per se, sed tantum in defectu veri panis ex tritico.

33. *Panis triticeus aquâ rosaceâ, lutyro, melle, aliôque artificiali liquore confectus, sine sufficiens?* R. Non esse, quia non est panis simpliciter & usualis.

34. *An panis triticeus tinctus colore rubro, qualis adhibetur pro obsignandis literis, sit sufficiens?* R. Esse materiam ad sumum tantum dubiam; quia etiam si physicè tantum accidentaliter mutetur, quia tamen panis usualis vix censerî potest, ideo moraliter videtur substantialiter mutari.

35. *Quid autem de pane siligineo?* R. Et hunc esse materiam dubiam propter diversas opiniones Authorum, aliquorum existimantium, siliginem specie differre à triticeo; aliorum vix illum à triticeo distinguentium.

36. *Si pani triticeo sit immixta alterius speciei farina, esse consecrabilis?* R. Si mixtio ita sit facta, ut adhuc maneat panis triticeus, consecrabilem esse, secus non.

Materia calicis.

37. *Qua est materia remota Calicis?* R. Ex eodem Flor. & Trident. vinum de vite.

38. *Esne par ratio, siue sit rubrum, siue sit album?* R. Esse omninò parè rationem, quia etsi specie physica differant, specie tamen morali non differunt; quia utrumque est vinum de vite.

274 *Pars IV. Caput II.*

39. *An mustum sit materia sufficiens?* R. Est, quia in substantia est vinum, & quidem potabile, quamvis non sit plenè purgarum & decoctum.

40. *Vinum actu congelatum estne materia sufficiens?* R. Est, ex mente Tamburini, quia ex se & natura sua est potabile.

41. *An etiam vinum miraculosè creatum?* R. Esse & illud, quia est usuale, & saltem in actu primo de vite.

42. *Quid de vino ex pomis, vel aliis rebz expresso?* R. Esse materiam simpliciter ineptam, quia nec sunt vinum, nec potus usualis.

43. *An succus adhuc in uvis existens probabiliter indistinctus specio à musto?* R. Non esse sufficientem materiam; quia in hominum ætimatione potius cibus, quàm potus est.

44. *Vinum imbibitum in pane, an sit sufficiens materia?* R. Est valde dubia, quia non potest de illo absolutè dici, hoc est vinum, sed potius, hic est panis, habetque similitudinem cum multo in uva existente.

45. *An succus ex uvis passis expressus sit materia sufficiens?* R. Cui Tamburino, probabilius non esse; quia aded siccus & decoctus est, ut nullam vini vel musti potabilitatem server.

46. *Quid sentiendum de vino aromatibus condito?* R. Nisi fiat valdè modica mixtio, esse prorsus dubiam materiam; quia dubium est, an non amittat denominationem vini usualis.

47. *Quid autem de vino, quod iam acefcit?* R.

Pa-

De sanctissimo Tucharist. Sacramento. 275

Pariter dubiam materiam esse, quia dubitari potest, an non prius sit vinum corruptum, & in acetum transierit.

48. *Quid de vino ex agresta & urvis immaturis expresso, de vino austro, vappâ, lorâ?* R. Non esse materiam sufficientem, quia hæc omnia non sunt vinum.

49. *Debéne vino coniecrando aqua misceri?* R. Debet, ex *Flor & Trid.* Quia & de Christo Domino habetur per traditionem, quod in ultima cœna vinum aquâ miscuerit.

50. *Esne hac mixtio de necessitate Sacramenti?* R. Non esse, pater ex modo loquendi dictorum Conciliorum.

51. *At Christus mixtum aquâ vinum consecravit, igitur ita instituit, & fieri præcipit, dum dixit: Hoc facite?* R. Non omne, quod Christus fecit, instituit; Consecravit etiam post cœnam in pane azymo, in vino albo, & tamen non instituit; dicendo autem: *Hec facite*, præcepit substantiam actionis, non verò omnes circumstantias, quas ipse adhibuit.

52. *Unde ergo habetur hac necessitas mixtionis?* R. Ex solo præcepto Ecclesiæ, isque est communis Ecclesiæ sensus.

53. *An sit peccatum grave omittere hanc mixtionem?* R. Esse; quia licet quantitas aquæ miscendæ sit levis, ejus tamen significatio & mysterium est grave, cum repræsentet aquam è latere Christi fluentem, & unionem Ecclesiæ cum Christo.

54. *Convertiturne aqua vino mixta immediate in Sanguinem Christi ?* R. Affirmative; quia de toto eo, quod est in calice, & constituit vinum usuale, dicitur: *Hic est Sanguis meus*. Totum igitur debet vi verborum converti in sanguinem.

Præsentia materia.

55. *Qualis præsentia materia consecranda requiritur ad validam ejus consecrationem ?* R. Talis, ut per pronomen: *Hoc*, vel *Hic*, independentem à discursu, vel nutibus, juxta genuinam ejus significationem, cum veritate demonstrari possit.

56. *An ergo panis & vinum distantia à Sacerdote interjecto pariete, aut post tergum existentia, vel in sacrario reclusa, vel reposita ad proximam mensulam, hostia sub mappa, sub corporali, in Missali existens, valide consecrantur ?* R. Futuram saltem dubiam consecrationem ob contrarias opiniones Authorum, ac proinde prorsus illicitam; quia dubium est, an per pronomen *hoc*, vel *hic* genuinè demonstrari possint.

57. *An hostia in ciborio clauso, & vinum in calice cooperto validè consecrari possit ?* R. Posse, quia secundum communem usum loquendi, solet res contenta per immediatè continentem significari.

58. *An hostia sub altera existens, que non videtur, consecrari possit ?* R. Potest; quia ex

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 277
communi usu adhuc cum veritate demonstra-
tur per pronomen *Hoc*, vel *Hic*.

Quantitas materia.

59. *Quantitas materia tam magna, ut tan-
tū secundū aliquam sui partem sit præsentem
Sacerdoti, v. gr. vinum in magno dolio, an tota
consecrari possit? R. Quancūque sit materiæ
quantitas continuata, dummodo juxta com-
munem usum tota genuinè demonstrari pos-
sit pronomine hoc, vel hic, consecrari poterit,
si secundū partem sit præsens.*

60. *Debétne materia consecranda esse deter-
minata? R. Debet etiam ex intentione mi-
nistri, aliàs hoc ipso non cum veritate illam
demonstraret per pronomen Hoc vel Hic.*

Determinatio materia.

61. *Si quis mediam partem hostiæ, vel inter
plures hostias sex tantū velit consecrare, an
validè sit consecraturus? R. Si intentio fera-
tur in dimidiam partem determinatam, vel in
sex determinatas & designatas hostias, fore
validam; non fore autem, si feratur in illas
indeterminatè, quia in priori casu cum veritate
potest per pronomen *Hoc* demonstrari materia,
non autem potest in casu posteriori.*

62. *Si sacerdos putans se unam hostiam habere
in manu, habeat duas vel tres conglutinas,
& proferat verba consecrationis, an consecret*

omnes tres? R. Si habeat intentionem absolvi-
tam consecrandi id, quod manibus tenet, con-
secrabit omnes, quia effectus consecrationis
sequitur intentionem, non verò existimatio-
nem consecrantis. Aliud esset, si intenderet
tantum unam, quam videt, consecrare.

63. *Si Sacerdos intenderet in Hostia primam
partem, aut ultimam partem proportionalem,
primam aut ultimam dimidiam consecrare, an
aliquid consecraret?* R. Nihil consecraturum
suppositâ divisibilitate continui in infinitum;
quia vi talis intentionis nulla fieret determina-
tio partis consecrandæ.

64. *Qui intenderet consecrare Hostiam illam
ex pluribus, quam Deus consecratam vult, an
aliquid consecraret?* R. Nihil consecraturum;
quamvis DEUS revelaret, quam designet;
quia vi talis intentionis præcisè non posset
Sacerdos determinatè demonstrare hostiam
consecratam.

65. *Si Hostiam unam non consecratam, im-
mixtam pluribus Hostiis prius consecratis, vel-
let quis consecrare, sufficeretne talis intentio,
quâ diceret: Volo consecrare illam, qua non est
consecrata?* R. Probabilius non sufficeret,
quia vi illius intentionis nulla determinatè
demonstraretur.

66. *Qualis ergo tunc intentio deberet haberi?*
R. Talis: Volo has omnes consecrare sub con-
ditione, si non sunt consecratæ.

67. *Forêtne autem necessarium omnes sub*

conditione consecrare propter unam non consecratam? R. Si Sacerdos sciens unam esse immixtam, haberet tot communicantes, ut binas cuilibet dando posset omnes distribuere, deberet potius sic distribuere (scilicet præmonitione, quod licitum sit, duas simul sumere; & ut non intendant absolute totum id adorare, sed tantum quod re ipsâ consecratum est) quàm de novo sub conditione omnes consecrare.

68. Quid si autem plures non consecrata forent immixta consecratis? R. Tunc omnes sub conditione consecrandas esse, quia ex una parte non possent sine magna incommoditate singulis communicantibus plures simul porrigi, ex altera parte aliqui fraudarentur Sacramento, & adorarent Hostiam non consecratam.

69. At nunquid Sacerdos potest offerre sacrificium pro eo, quem DEUS designaverit? Cur ergo non posset consecrare Hostiam, quam DEUS designaverit? R. Magnam esse diversitatem, quia in consecratione vi modi significandi formæ, debet posse materia determinata demonstrari, quod non requiritur in oblatione.

70. Si quis ex hostiis imparibus velit solam mediam hostiam consecrare, nesciens quæ sit illa, an aliquid consecrabit? R. Proflus nihil ex ratione sæpius repetita.

71. Cur ergo potest Sacerdos absolvere cum intentione tendente solum in illa peccata ex pluribus

ribus confessis, de quibus dolet Pœnitens ? R.
 Quia in Sacramento Pœnitentiæ per formam
 non ipsa peccata, sed persona determinatè
 significatur. In peccatis igitur sufficit quæ-
 cunque designatio eorum sub aliquo prædica-
 to, quod re ipsa illis inest, quamvis ministro
 non sit notum.

72. *An Panis & Vinum sint consecrabilia in
 quacunque minima quantitate ? R.* Posse con-
 secrari in quacunque minima, dummodo sit
 naturaliter perceptibilis; quia est demonstra-
 bilis: secus si non sit perceptibilis naturaliter,
 ex opposita ratione.

73. *Cur ergo ex Hostia consecrata, si parti-
 cula nullo etiam sensu perceptibilis decidat, ad-
 huc consecrata manet ? R.* Quia Trid. sess. 13.
 can. 3. Anathema dicit illi, qui negaverit,
 sub singulis cujuscunque speciei partibus, se-
 paratione factâ, totum Christum contineri.
 Neque requiritur in Hostia jam consecrata de-
 monstrabilitas, sicut requiritur in consecra-
 tione ob veritatem verborum.

Necessitas utriusque speciei.

74. *Estne de necessitate Sacramenti Eucha-
 ristia, ut re ipsa consecretur utraque species ?*
R. Negativè; quia verba consecrationis panis
 habent suum effectum ante consecrationem
 vini, & statim adoratur panis consecratus. *Cap.
 sanè de celebr. Miss.*

75. *An*

75. *An eadem consecratio utriusque speciei sit saltem de necessitate sacrificii?* R. Est; quia alias non haberetur explicita repræsentatio cruenti sacrificii per effusionem seu separationem sanguinis à corpore Christi facta. *Trid. sess. 22. c. 1.*

76. *An non saltem per Papa dispensationem posset fieri sacrificium per consecrationem unius speciei?* R. Negativè, quia est indispensabile, ut sine eo, quod est de essentia sacrificii, fiat sacrificium.

77. *Cur nequit dici, quòd Christus instituerit duo partialia sacrificia, sicut duo partialia sacramenta Eucharistie; ac proinde sicut poterit aliquando sacramentum parziale confici, ita fieri etiam sacrificium parziale?* R. Nullum esse vestigium talis institutionis, quia Christus sacrificium hoc voluit fieri, per explicitam mysticam corporis & sanguinis sui separationem, quæ fieri nequit sine utraque specie. Sacramentum verò instituit per modum alimenti spiritualis; utraque autem pars habet rationem alimenti.

78. *At nunquid sufficienter exprimitur separatio corporis & sanguinis, si vi verborum ponatur vel solum corpus, vel solus sanguis Christi?* R. Fore quidem aliquam expressionem separationis, non tamen illam explicitam, quam Christus fieri voluit, dum dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.*

79. *Ad consociendam Eucharistiam ut Sacramen-*

men-

mentum est, requiriturne saltem implicita voluntas consecrandi utramque speciem? R. Mihi verius videri, quod requiratur; quia Christus hoc Sacramentum ita instituit, ut ejus confectio indivisibiliter esset sacrificatio, siquidem voluit ita fieri, sicut ipse fecit; cum igitur sacrificatio fieri nequeat sine utraque specie, neque voluntas sacrificandi erit sufficiens, nisi sit voluntas conficiendi sub utraque specie, consequenter etiam voluntas conficiendi hoc Sacramentum debet esse de consecranda utraque specie.

Forma Sacramenti Eucharistia.

80. *An verba illa: Qui pridie quàm pateretur, &c. sint de necessitate Sacramenti Eucharistia?* R. Non esse, quia Concilia & Patres docent, hoc Sacramentum confici per verba Christi, qualia non sunt verba illa.

81. *An illa verba: Accipite & manducate, pertineant ad formam hujus Sacramenti?* R. Non pertinere, tum quia apud Lucam nec habentur, tum quia à Concilio Flor. & Trid. non ponuntur pro forma, tum quia sunt tantum præceptiva sumptionis.

82. *An particula, enim, sit de hujus forma essentia?* R. Negativè, tum quia nec à Luca, nec à Paulo ponitur; tum quia est particula tantum connectens subsequencia cum antecedentibus.

83. *Suntne verba: Quod pro vobis tradetur, de essentia forma?* R. Non esse; tum quia non omnes Evangelistæ habent; tum quia constat ex usu Ecclesiæ non adhibentis illa verba.

84. *Qua ergo est forma essentialis Sacramenti Corporis Christi?* R. Hæc sola verba: *Hoc est Corpus meum*, ex Flor. sæpè citato. Et Tridentinum ex veritate illorum verborum colligit præsentiam Corporis Christi.

85. *Qua est essentialis forma sanguinis Christi?* R. Hanc esse: *Hic est Sanguis meus*; tum quia variæ liturgiæ omnes habent hæc verba, in reliquis verò verbis variant; tum quia ex istis satis intelligitur præsentia sanguinis Christi sub speciebus.

86. *Cùm Eucharistia non solum sit Sacramentum, sed etiam sacrificium, videntur ad significandam effusionem sanguinis necessaria esse saltem illa verba: Qui pro vobis effundetur?* R. Hæc verba significare solum effusionem sanguinis Christi in Passione; effusionem verò Sacramentalem sufficienter significant illa verba: *Hic est Sanguis meus*, vi quorum, hoc ipsò quòd formaliter solus sanguis ponatur, intelligitur separatus à corpore.

87. *Quis est sensus verborum forma huius Sacramenti?* R. Hunc esse: Hoc edulium est corpus meum, hic potus est sanguis meus; vel hoc contentum sub speciebus est corpus meum, sanguis meus.

Actio conversiva.

88. *Fitte in Sacramento Eucharistia vera conversio panis & vini in corpus & sanguinem Christi?* R. Fieri, ex definitione Concilii Trident. sess. 13. c. 4. & Can. 2. eamque transubstantiationem vocari.

89. *Qualis est hac actio conversiva, seu transubstantiativa?* R. Esse conservativam accidentium sine subjecto, & simul alligativam, vel quasi unitivam accidentium cum corpore aut sanguine Christi; sic enim optimè salvatur, quomodo fiat transitus totius substantiæ in aliam substantiam, remanente tertio communi utrique substantiæ; & quomodo corpus Christi succedat substantiæ panis in munere sustentandi accidentia.

90. *Quid est in hoc mysterio, substatere accidentibus?* R. Id in duobus consistere: nimirum in allegatione & quasi unione corporis Christi ad accidentia; & simul in causalitate morali corporis Christi in eadem accidentia conservanda sine subjecto.

91. *Qualis est hac quasi unio seu allegatio?* R. Dici posse, quod sit ipsa actio conservativa accidentium, ex natura sua exigens, ut ubicunque ponantur accidentia, ibi ponatur Corpus Christi.

92. *Desinitne tota substantia panis & vini sub speciebus consecratis?* R. Esse de fide, quod desinat.

93. *An post consecrationem panis & vini realiter sit totus Christus præsens sub speciebus panis & vini ?* R. Omnino esse, idque definitum est in *Trid. sess. 13. Can. 1. contra Hæreticos.*

94. *An sit totus Christus etiam sub qualibet specie ?* R. Nec de hoc dubitari posse salvâ fide.

95. *Poniturne autem totus Christus sub qualibet specie vi verborum consecrationis ?* R. Vi verborum formaliter sub speciebus panis ponitur solum corpus, & sub speciebus vini solus sanguis, utpote quæ sola significantur formaliter.

96. *Quomodo ergo ponuntur reliqua ?* R. Ponuntur solum concomitanter, qualiter sub utraque specie ponitur, quidquid cum corpore vel sanguine Christi habet aut unionem physicam, aut connexionem naturalem.

97. *In quo fundatur hac concomitantia ?* R. Eam fundari, vel in unionem physicam, vel in connexionem naturalem. *Ex Trid. cit.* Unionis siquidem natura est, ita connectere extrema, ut ea durante necesse sit quodlibet extremum, ubicunque ponatur, trahere secum alterum extremum.

98. *Quid significatur per ly corpus in hoc Sacramento ?* R. Conformiter ad doctrinam Philosophorum significari materiam organizatam, aut organizationem tantum accidentalem, aut etiam substantialem, sive per animam ratio-

nalem, sive per formam cadavereitatis indeterminate.

99. *Quomodo existit Christus sub his speciebus?*

R. Non existere circumscriptivè, ita ut singulæ partes sint extra se invicem positæ, & singulæ distinctum spatium occupent; sed definitivè hoc sensu, quod totus sit sub tota Hostia, & totus sub qualibet parte Hostiæ, sive divisiæ, sive conjunctæ.

Effectus hujus Sacramenti.

100. *Requiriturne ad effectum hujus Sacramenti consequendum aliqua actualis devotio?*

R. Non requiri; quia Sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem, supposito autem statu gratiæ privatio devotionis non est obex.

101. *An hoc Sacramentum causet gratiam, quamdiu in stomacho perseverat?* R. Omnino causare, si adsit augmentum novæ dispositionis; cum enim institutum sit per modum cibi corporalis, & maneat in eo virtus prior; sicut cibus corporalis operatur, quamdiu est in stomacho, ita & hoc Sacramentum.

102. *Sed cur requiritur nova dispositio?*

R. Quia ex doctrina Tridentini Sacramenta conferunt gratiam secundum cujusque dispositionem; cum igitur nova dispositione non accedente, non adsit nova determinatio Sacra-

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 287
menti ad novum effectum producendum, cum
non producat.

103. *Si hoc Sacramentum operatur per modum cibi corporalis, ergo sicut cibus, ita illud operabitur primò, postquam corruptum est? R.* Esse hanc diversitatem inter cibum Sacramentalem & corporalem, quòd iste profit per sui conversionem in alitum, & quasi patiendo, ille verò profit agendo, & in se convertendo alitum, adeoque ager, quamprimum applicatur.

104. *Cur autem requiritur pro sequentibus instantibus nova dispositio, siquidem pro primo instanti nulla actualis necessaria est? R.* Quia in primo instanti non habetò obice, producit totum effectum, quem potest; ut igitur in sequentibus instantibus plus aliquid agat, indigebit novâ aliquâ determinatione, quæ fit per novam dispositionem subjecti.

105. *Cur non posset dici, quòd ipsa gratia in primo instanti data, sit dispositio ad augmentum gratia in sequenti instanti danda: R.* Ideo, quòd id, quod datur intuitu hujus Sacramenti, non possit esse dispositio ad effectum ejusdem. Sicut id, quod datur in præmium meriti, non potest esse dispositio ad præmium intuitu ejusdem meriti dandum.

106. *At nunquid si quis hodie sumptam Eucharistiam rejiceret, eandemque cras iterum sumeret, gratia per illam hodie data, foret dispositio*

dispositio ad gratiam cras dandam per eandem? Cur igitur idem dici nequiret in priori casu? R. Esse hanc diversitatem, quod in priore casu foret nova manducatio & applicatio, adeoque & novus effectus, in altero autem nova applicatio non esset.

107. *Si hoc sacramentum producit effectum, quamdiu durat in stomacho, utiliùs igitur erit, illud in majori quantitate sumere, quam in minori? R. Erit utiliùs per accidens, quatenus plures dispositiones sunt ponibiles; non autem per se præcisè propter diuturniorem durationem.*

108. *An hoc sacramentum sicè susceptum reviviscat sublatò obice ad ponendum suum effectum? R. Reviviscere; si enim Baptismus reviviscit, cur non etiam hoc revivisceret?*

109. *An reviviscat etiam, postquam species corrupte sunt? R. Probabiliùs non reviviscere, nisi durantibus adhuc in stomacho speciebus; cum enim Sacramentum hoc permanens sit, possitque tolli obex adhuc durantibus speciebus, non videtur fuisse tanta necessitas aut congruentia illud ita instituendi, ut revivisceret etiam postquam physice pertransiit, sicut in aliis Sacramentis, quæ in actione transeunte consistunt. Et id conformiùs etiam est, ad naturam Extremæ Unctionis & Matrimonii, quorum illa non reviviscit, juxta communem, nisi durante eodem morbo, hoc verò durante eodem matrimonio.*

110. *Confertur ne per utramque speciem continuatim sumptam, major gratia, quam per unam tantum?* R. Cum communi negativè, sicut nec duæ Hostiæ, si continuatim sumantur, plus gratiæ conferunt, quam una per se loquendo. Et certè, cum æquè sit totus Christus sub una specie, ac sub altera, & in Scriptura uni speciei idem effectus tribuatur, qui utrique, v. g. *vita æterna, mansio in Christo, &c.* non est ratio dicendi, quòd utraque plus conferat, quam una.

111. *Estne remissio peccatorum venialium effectus hujus Sacramenti?* R. Est, quia *Trid. sess. 13. c. 3.* dicit: *Per illud condonari leviora peccata.* Et cum sumatur per modum alimentì spiritualis, restaurabit utique ruinas quotidianarum imperfectionum; sicut aliquando corporale reparat id, quod calore nativò consumitur.

112. *Præservatio à mortalibus estne effectus hujus Sacramenti?* R. Omnino, ex *Trid.* quia confert gratiam abundantiorè, replet animam dulcedine, fugat dæmones, dat specialia lumina, diminuit fomitem & concupiscentiam.

113. *An per hoc Sacramentum remittatur ex opere operato pœna temporalis?* R. Negativè, quia hujus virtutis nullum est indicium; & cum sacrificium ordinetur ad remissionem pœnæ temporalis, non erat necesse ad eundem effectum ordinari sub nomine Sacramenti.

114. *An adeptio gloria sit effectus huius Sacramenti?* R. Esse aliquò modò, juxta illud *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. Uti & dulcedo actualis, Ps. 67. Parasti in dulcedine tua pauperi DEUS. Et resurrectio eorum, &c.*

Sacrificium.

115. *Sacramentum Eucharistiae habetne simul rationem sacrificii?* R. Esse de fide, quòd habeat, inde vocatur Sacrificium Missae, in qua conficitur hoc Sacramentum.

116. *In quo consistit essentia Sacrificii Missae?* R. Verius in sola consecratione utriusque speciei; cum illi sufficienter conveniant omnia, quae requiruntur ad verum sacrificium, etiamsi non physicè destruatur res oblata, sed tantum moraliter, quatenus sit cibus & potus spiritalis ex corpore & sanguine Christi. Sicut etiam manducatio victimarum non pertinebat ad rationem sacrificii.

117. *Quale est hoc sacrificium, quantum ad fines, ob quos offertur?* R. Esse Latreuticum, sive laudis; Eucharisticum, sive gratiarum actionem; Propitiatorium, satisfactorium, impetratorium; denique complectitur perfectiones omnium sacrificiorum Veteris Legis. Ex *Trid. sess. 22. cap. 2. Can. 3.*

118. *An ergo hoc sacrificium erit immediate delictorum peccatorum mortalium?* R. Tunc

Tantum mediâtè, impetrando auxilia ad actum pœnitentiæ, per quem peccator disponitur ad remissionem peccatorum. Tridentinum enim citatum c. 2. ait: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum Pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.* Nec multum valeret Sacramentum pœnitentiæ, si hoc sacrificium immediâtè ex opere operato deleteret mortalitatem.

119. Si hoc sacrificium per vim impetratoriam auxilii delet peccata, quomodo ergo est propitiatorium? R. Per vim impetratoriam movet quidem liberalitatem Divinam ad conferenda dicta auxilia; at per vim propitiatoriam movet clementiam DEI, ut (sicut Trid. loquitur) hâc oblatione placatus Dominus deo ex liberalitate dicta auxilia.

120. Quomodo fit hac placatio Divina clementia per hoc sacrificium? R. Quatenus representat DEO sacrificium Crucis applicatum illi, pro quo sacrificium Missæ offertur; atque aded etiam sanguinem Christi fufum pro remissione peccatorum ipsius, & proinde exigentem remissionem peccatorum, & præviè necessaria auxilia, & donum pœnitentiæ pro eo, pro quo offertur.

121. An hoc sacrificium conferat etiam augmentum gratiæ ex opere operato? R. Minimè, quia hujus virtutis nullum est indicium. hicque effectus est proprius Sacramentorum; & aliàs posset etiam primam gratiam saltem

per accidens conferre; possitque utiliter offerri pro infantibus, pro augmento gratiæ.

122. *An & quomodo venialia deleat?* Rl. Delere etiam illa tantum mediâ, siquidem Tridentinum nullam diversitatem facit inter mortalia & venialia respectu hujus Sacrificii.

123. *Conferturne vi hujus sacrificii auxilium actuale ad pœnitendum infallibiliter?* Rl. Omnino; si enim sacrificia expiatoria Veteris Legis habuerunt infallibilem effectum, quanto magis istud, quod aliunde deterioris pœnæ etiam infallibiliter infert, ut mox dicemus.

124. *At nunquid hoc auxilium semper est efficax?* Rl. Ex, erentiâ nos doceri, quod non semper; & aliunde si foret semper efficax, jam donum perseverantiæ finalis haberetur ex Lege DEI infallibili oblatio hujus sacrificii.

125. *An etiam remissio pœnæ temporalis debita ob culpas remissas sit effectus hujus sacrificii?* Rl. Quid sit; siquidem Tridentinum asserit, illud prodesse vivis & defunctis; defunctis autem non potest prodesse, nisi quoad remissionem pœnarum. Aliunde idem Concilium expressè pœnarum deletionem ponit inter effectus.

126. *An hac pœnæ remissio sit immediatus & infallibilis effectus?* Rl. Id omnino sentiendum; cùm etiam Veteris Legis sacrificia ha-

buerint

buerint vim immediatam & intallibilem purgandi à sordibus.

127. *Quomodo ergo non habet vim immediatè delendi etiam ipsa peccata?* R. Concilium quoad delezionem peccatorum clare dicit, illam vi sacrificii fieri solum median-
tibus auxiliis.

128. *An sacrificium prout impetratorium bonorum temporalium, vel aliorum donorum spiritualium habeat infallibilem effectum.* R. Negative, id, quod experimur quotidie; aliunde hæc bona sæpè non conducunt ad salutem.

129. *Participantne aliquem fructum huius sacrificii ex opere operato omnes, qui aliquo modo illud offerunt, v. g. ministrans, audiens, dans eleemosynas?* &c. R. Id esse valde probabile; cum enim oblatio sacrificii fructuosa sit, verosimile est, quòd omnes moraliter ad illud concurrentes fructum ejus participant; idque est pro dignitate huius sacrificii. Durum etiam esse videtur, ut audiens Missam non plus fructus participet ex opere operato, quàm non audiens, dum sacerdos illam pro utroque offert.

130. *An possit sacrificium offerri pro infidelibus non baptizatis?* R. Per modum impetrationis posse; quia impetratio non respicit immediatè personam, cui confertur res impetrata, sed illam, quæ postulat. Et si potest sacrificium per modum impetrationis offerri pro

rebus inanimatis, uti pluvia, &c. cur non pro infidelibus?

131. *An possit offerri pro excommunicatis?* R. Pro non vitandis polle; quia Conc. Const. concedit communicationem cum excommunicatis toleratis in quibuscunque Divinis. Oppositum sentiendum de non toleratis.

132. *An pro animabus purgatorii?* R. Quòd possit, satis clarum est ex Trident. quod vult offerri pro vivis & defunctis.

133. *An etiam pro damnatis, aut Sanctis?* R. Pro illis nec utiliter, nec licitè offerri posse, quia in inferno nulla redemptio; Sancti verò non indigent. Ceterum in honorem Sanctorum offerri consuetum est in Ecclesia DEI.

134. *Ad percipiendum fructum sacrificii an requiratur in eo, pro quo offertur, specialis devotio?* R. Negativè; quia talis habet se purè passivè, & non activè.

135. *An tamen ex meliori dispositione illius, pro quo offertur, crescat effectus remissionis pœnæ?* R. Affirmativè, maxime à paritate Sacramentorum pro mensura dispositionis gratiam conferentium.

136. *Estne necessarium ad percipiendum fructum sacrificii ab altero, ut fiat ejus applicatio à Sacerdote?* R. Id omninò necessarium esse; quia sacrificium est de se indifferens, ut huic, vel alteri prosit; debet igitur determinari per applicationem.

137. *An sacrificium tantundem profit singulis, dum pro pluribus offertur, quàm si pro uno tantum offeratur?* R. Negativè; quia ex usu Ecclesiæ uni defuncto una Missa applicatur. Aliàs unico sacro posset totum purgatorium evacuari; & pro unico sacro etiam centum stipendia accipi.

138. *At nunquid hoc sacrificium est valoris infiniti?* R. Non esse; quia cum Christus voluerit hoc sacrificium sæpius iterari, congruum erat, ut non tribueret illi vim infinitam; secus, ac habuerit sacrificium Crucis, quod non amplius erat iterandum, quod proinde debuit esse per modum causæ universalis ad omnes effectus.

139. *Cur autem hoc sacrificium, si simul à pluribus offeratur, singulis aqualiter proderit; non autem pluribus, pro quibus simul offertur?* R. Quia quilibet Sacerdos cum altero ita offert, ac si solus offerret; proinde cuilibet ita proderit, ac si solus offerret; respectu autem eorum, pro quibus offertur, habet se per modum unius actionis pluribus terminis applicatæ, ideoque fructum divisibilem communicantis.

140. *Quare ergo Sacramentum idem, si pluribus applicari posset, aqualiter singulis prodesset, ac si uni tantum applicaretur?* R. Ideo; quia Christus ita instituit, & applicatio, seu susceptio Sacramenti in singulis semper diversa est.

141. Si sacrificium, quando pluribus applicatur particulari intentione, non tantum prodest singulis, quantum si uni tantum applicaretur; ergo idem dicendum erit in casu, quo generali intentione pluribus applicaretur? R. Ita omnino sentiendum; siquidem in Concil. Constant. damnata est propositio Wiclefi, quod *Speciales orationes applicata uni persona, non plus prosint, quam generales.*

CAPUT III.

De Missa, & ad eam pertinentibus.

Rubrica Missalis.

I.

Quid est *Rubrica Missalis*? R. Est Regula communis, continens Ritus in celebratione Missarum observandos.

2. *Cur vocatur Rubrica?* R. Quia plerumque rubro colore scribi solet.

3. *Quotuplex est generatim Rubrica?* R. Duplex: Alia est præceptiva, obligans in conscientia ad servandos ritus in ea præscriptos. Alia directiva tantum, proponens per modum consilii & instructionis, quid sit agendum.

4. Ri-

4. *Rituum nomine quid intelligitur?* R. Omnes circumstantiæ requisitæ ad Missæ celebrationem & solennitatem, siue sint verba, siue actiones, seu vestes, seu vasa.

5. *Ritus in genere quotuplices sunt?* R. Alios esse essentielles, qui sunt de necessitate sacrificii & Sacramenti. Alios accidentales, qui pertinent ad ornatum tantum, possuntque esse de necessitate præcepti, non verò de necessitate Sacrificii, vel Sacramenti.

6. *Qui sunt essentielles, & qui accidentales?* R. Essentiales consistunt in consecratione, vel etiam in comunione. Accidentales verò in actionibus, precibus, aliisque circumstantiis ab Ecclesia adjunctis, quæ dicuntur Sacramentalia & Cæremoniæ.

7. *Quæ est causa formalis Rubricarum?* R. Est significatio verborum certos ritus præscribentium.

8. *Quotuplex est hæc significatio?* R. Est duplex: Alia literalis, quam voces immediate significant. Alia mystica, quæ sub rebus significatis per verba, quasi sub velamine & figura conclusa est. Diciturque mystica, id est arcana & recondita. Vocatur etiam spiritalis, eò, quòd lateat sub rebus, quasi spiritus sub corpore.

9. *Quotuplex est mystica significatio?* R. Triplex: Tropologica, Allegorica, & Anagogica, pag. 261. n. 48. explicatur, hisque verbis comprehensæ:

Litera gesta docet, quid credas Allegoria;

Moralis quid agas, quò tendas Anagogia.

10. *Ostendatur id in exemplo?* R. Rubrica de osculando Altari in sensu literalì significat actum osculandi Altare, in quo fit sacrificium. Quod osculum in sensu mystico tropologico significat consensum animorum inter fideles. In allegorico desponsationem Christi cum Ecclesia. In anagogico delectationem & gaudium futuræ gloriæ.

11. *Qua est causa efficiens Rubricarum Missalis?* R. Summus Pontifex, à quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam, debuit talis lex universalis ferri. Primus autem earum author creditur fuisse Divus Petrus. Pius autem V. vel maxime solidavit, edito Missali Romano, quo nunc utimur, postea roborato per Clementem VIII. & Urbanum VIII.

12. *Suntne ergo Rubrica tantum juris humani, & non Divini?* R. Esse tantum juris humani, posseque proinde simpliciter mutari à Pontifice; id tamen non fieri, nisi causâ utilitatis, vel necessitatis.

13. *Habentne etiam Episcopi potestatem condendi Rubricas & ritus Missarum?* R. Illos quidem habere ex potestate ordinaria pro suis Ecclesiis; ad vitandam tamen confusionem & dissonantiam, limitatam esse hanc eorum facultatem à Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

14. *Qua*

14. *Qua est causa finalis Rubricarum Missalis?* R. Est DEI cultus & utilitas spiritualis fidelium. Ex Trid. sess. 7. can. 13. & sess. 22. c. 5. & Bullis Pontificum Missali præfixis.

15. *Quam vim obligandi habent Rubrica Missalis?* R. Illas solas obligare sub mortali, (nisi excuset parvitas materia, aut alia causa) quæ sunt præceptivæ; directivæ autem sunt tantum consilia & instructiones, neque sine claro fundamento vis obligandi sub peccato adstruenda est.

16. *Qua ergo sunt præceptiva, & qua directiva tantum?* R. Verius solas illas esse præceptivas, quæ præscribunt ritus servandos in ipso actu celebrationis Missæ à Sacerdote; quia super hos solos ritus cadit præceptum Pii V.

17. *An ergo omnes ritus ipsius celebrationis sunt sub obligatione peccati?* R. Hanc obligationem videri cadere solum supra verba & actiones celebrantis; ita enim videtur sonare Bulla Pii V. *Mandantes, & stricte omnibus & singulis præcipientes in virtute S. Obedientia, ut Missam juxta ritum, modum & normam in Missali præscriptam decantent, aut legant. Neque in Missa celebratione alias ceremonias aut preces adatre vel recitare præsumant.*

18. *At nunquid etiam usus Paramentorum & similium ad sacrificium sub obligatione necessarius est, quamvis nec sint actio, nec*

recitatio? R. Id quidem verum esse, sed hæc obligatio non oritur ex vi Rubricarum, sed aliunde vi sacrorum Canonum, graviter similia præcipientium.

19. *Rubrica præscribentes oranda, aut agenda ante vel post Missam, obligantne sub peccato?* R. Eas non obligare per se, sed esse tantum directivas, nisi aliunde ex sacris Canonibus præceptum accesserit.

20. *Rubrica de ritibus, qui vel à ministrante, vel ab aliis servandi sunt, directivæ ne, an præceptivæ censeri debeant?* R. Esse tantum directivas; præcisò scandalò, vel aliâ consuetudine obligante.

21. *An idem sentiendum de Rubricis defectuum Missæ?* R. Et has secundum se solum directivas esse; sunt enim doctrinales, quas Ecclesia non definit, sed solum proponit, & suæ naturæ relinquit.

22. *Qua causa est, quòd Rubrica de ritibus Horarum Canonicarum non tantopere obligent ac de ritibus Missæ?* R. Quia ritus Horarum Canonicarum in actione consistentes, non habent sublimem significationem, aut grande mysterium sicut in Missa; ideo quoad hos sunt Rubricæ purè directivæ, & præceptivæ, in rigore solum versantur circa ipsam recitationem.

23. *An & qua sunt causæ excusantes à peccato in transgressione Rubricarum Missalis?* R. Vix dubitari posse, quòd sicut in aliis materiis

ex genere suo sub mortali obligantibus, ex-
culari potest quis à mortali, aut ex parvitate
materiæ, aut ex defectu advertentiæ sufficien-
tis, ita & in hac.

24. *Quomodo in particulari discernenda
levitas, vel gravitas materia in Missa?* R.
Generalem regulam hanc tradi à Doctores:
Quod illa sit materia gravis, quæ considerato
sine præcepti, multum conducit ad finem legis
talis; proinde præcepti transgressio gravis esse
debebit. Discernere autem hoc ipsum in par-
ticulari requirit judicium prudens. Unde par
quantitas physica in una parte Missæ, potest
esse levis quoad obligationem, quæ in altera
erit gravis.

25. *Ostendatur id in exemplo?* R. Unam vel
alteram v. g. orationem ex iis, quæ ante Epi-
stolam, vel in secretis dicuntur, omittere, erit
materia levis: at in canone mediam, vel
quartam partem integræ orationis omittere, ab
omnibus materia gravis censetur.

26. *Cur hoc?* R. Quia cum finis illarum
precum, ex quibus Missa componitur, sit or-
natus sacrificii & cultus divinus, magis con-
ducunt ad hunc finem preces canonis, utpote
sacratiores & proximiores sacrificio, & subli-
miora mysteria continentes, quàm aliæ extra
canonem.

27. *An materia gravis vel levis in cele-
bratione Missæ non possit pensari ex iisdem re-
gulis, quibus metimur materiam in præcepto*

audiendi Missam, vel recitandi Horas? R. Negative, quia audientes Missam ex eo, quod omittant aliquam partem, non mutilant Missam, quæ componitur ex verbis & actionibus celebrantis, non autem audientium. Missa etiam est opus longè sacratius & divinius officio divino, & ideo in illa facilius devenitur ad materiam gravem, quàm in hoc.

28. *An leves transgressiones Rubricarum possint fieri graves ex accidenti?* R. Possè: Primò, per intentionem finis graviter peccaminosi, ut si ex fine turpiter placendi sœminæ, vel inducendi novum ritum, breve Sacrum legat, &c. Secundò, ratione contemptûs. Tertiò, ratione scandali.

29. *An sacerdos teneatur sub mortali celebrare ter vel quater in anno?* R. Ita sentire Soarium, nisi legitimè excusetur, quia ad id ex officio obligari videtur.

Missæ interruptio per cessationem.

30. *An & quale peccatum sit, cœptam Missam non complere?* R. Certum esse, quod sit peccatum grave, si inchoatâ consecratione non compleatur Missa, dum potest, usque ad sumptionem inclusivè. Nam consecratio est de substantia sacrificii; sumptio verò de ejusdem integritate; sacrilegium proinde grave foret, relinquere quoad hæc imperfectum sacrificium.

31. *An ab inchoata Missa etiam ante canonem cessare, sit peccatum grave?* R. Esse, juxta communem per se loquendo. Ex Cap. Nihil 7. quest. 5. ibi: Nullus absque preventu potentis molestia Minister, vel sacerdos, cum coeperit, imperfecta officia presumat omninò relinquere. Si quis hac temerare presumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

32. *An id verum sit inchoatâ qualitercunque Missâ?* R. Ita esse, putat Pasqualigus ex dicto Cap. Nihil. Et ex Cap. Nullus Episcopus de consecr. dist. 1. Aliunde gravis inconvenientia est, ut quis inchoando Missam sistens se coram DEO ad sacrificium offerendum, ipsoque facto ad id se obligans, temerè inde recedat.

33. *Sic relinquens Missam, incurritne excommunicationem?* R. Negativè; quia textus dicti Cap. Nihil. excommunicationis sententiam sustinebit; per ly sustinebit, satis clarè de sola sententia ferenda in contumacem loquitur.

34. *An non saltem suspensionem incurrat, & qualem?* R. Suspensionem incurrere. Ex Cap. Nullus Episcopus de Consecr. dist. 1. Ubi in fine sic dicitur: Si quis verò presumpserit, praeter quod posuimus agere, à sacro Corpore & Sanguine Domini N. Jesu Christi sit suspensus.

35. *An taliter suspensus possit saltem communicare more laicorum?* R. Probabilius non posse; quia non suspenditur solum à modo par-

participandi Eucharistiam, tanquam sacerdos, sed ab iplo corpore & sanguine Christi, quocunque tandem modo.

36. *An ob imminens periculum mortis possit Missa ita imperfecta relinqui?* R. Si tale periculum immineat ante consecrationem, non solum possit, sed debere relinqui Missam; quia sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam periculo exponeret temerè.

37. *Quid si autem una species jam foret consecrata?* R. Eo casu sacerdos (si fieri posset) deberet statim consecrare & alteram speciem, utramque sumere, & abire; ad alias enim ceremonias non est obligatio in tali periculo.

38. *Sed quid si nec hoc fieri posset?* R. Mihi probabilius videri cum Pa, qualigo, eo casu posse abire Sacerdotem relicto sacrificio imperfecto; quamvis enim sit præceptum Divinum complere sacrificium, videtur tamen hoc casu non obligare, eò quòd reddatur observatio moraliter impossibilis.

39. *Potè sine etiam ex alia quapiam causa relinqui imperfectum sacrificium, quoad substantiam?* R. Cum dixerimus, Pontificem non posse dispensare in hoc, ut sacrificium fiat in unica tantum specie, videtur ob nullam aliam, quantumvis gravem causam posse taliter relinqui substantialiter imperfectum sacrificium.

40. *An si sacerdos celebrans incipiat dubitare de valore sua ordinationis, possit proseguere Missam*

jam inchoatam? R. Ante consecrationem, si dubium vincere non possit, debet relinquere, prætexendo aliquam causam, Missam inchoatam. Si verò dubium superveniat post consecrationem unius speciei, quamvis illud deponere nequeat, debet Missam proseguere; quia sacrificium jam quoad substantiam inchoatum est in possessione.

41. *An autem talis possit etiam postea aliis vicibus celebrare?* R. Non posse, donec vincat dubium; quia exponeret se periculo non conficiendi sacrificium & Sacramentum, & adorandi panem & vinum.

42. *Si durante celebratione Missa superveniat interdictum, potestne relinqui Missa inchoata?* R. Si interdictum superveniat ante inchoatam consecrationem, debet relinqui Missa; si post consecrationem, debet continuari usque ad sumptionem inclusivè; quia Missa ante consecrationem consideratur tanquam Officium Divinum, quod cedere debet juri ecclesiastico; post consecrationem autem consideratur tanquam sacrificium, quod est juris Divini, & quoad integritatem prævalet ecclesiastico.

43. *Si celebrationi Missa superveniat excommunicatus vitandus, an possit relinqui Missa cœpta?* R. Si excommunicatus monitus non velit recedere, ante consecrationem debet Missa relinqui; si autem cœpta sit consecratio, debet continuari ad sumptionem incl.

clusivè, quia prævalet præceptum de integritate sacrificii.

44. Si actu celebrans infirmetur, an possit cessare? R. In dicto Cap. Nullus Episcopus dicitur: Non esse inchoatam Missam relinquendam, nisi passio aliqua (seu infirmitas) intervenerit. Sciendum tamen, quod major infirmitas requiratur ad relinquendam Missam, cœptâ jam consecratione, quam ante consecrationem.

45. Quid si dum celebratur Missa, polluatur Ecclesia? R. Si canon non sit inceptus, relinquenda est Missa; complenda, si inceptus sit. Ex Rubr. Miss. de defect. §. 10. n. 2.

46. Si celebranti occurrat aliquod juris impedimentum, an possit Missam proseguire? R. Si cœpta sit consecratio, debet proseguire Missam; quia omnibus his impedimentis prævalet integritas sacrificii.

47. Quid si autem celebrans ante consecrationem recordetur alicujus talis impedimenti? R. Tunc posse eum, præmissis actu contritionis, si adsit conscientia peccati mortalis, proseguire Missam, si timeat infamiam aut scandalum; quia tunc prævalet jus famæ obligationi præcepti, in quo fundatur impedimentum.

48. Quid si autem non timeatur scandalum aut infamia? R. Si publicè celebretur coram multitudine, nunquam non posse prudenter timeri scandalum & infamiam, ac proinde semper continuari posse.

49. Quid

49. *Quid ergo in casu privata celebrationis?* R. Sacerdotem inceptam prius Missam posse proseguire semper, etsi recorderetur alicujus peccati non confessi, aut alterius impedimenti à jure, præmissò actu contritionis, quando impedimentum id requirit. Et licet Rubrica præscribat contrarium, in hoc tamen est tantum directiva, non præceptiva.

50. *Qua sunt dicta juris impedimenta?* R. Sunt: Excommunicatio, interdictum, suspensio, irregularitas, violatio jejunii naturalis, memoria peccati mortalis, &c.

Missa interpolatio.

51. *Licetne Missam interrompere?* R. Sine causa non posse ob sacrificii majestatem; posse autem ex justa causa, uti practicat Ecclesia, interponendo concionem, promulgationes, ordinationem, &c.

52. *An infirmitas, alteratio stomachi aut ventris sit sufficiens causa interpolandi Missam?* R. Esse sufficientem; quia similia reddunt moraliter impossibilem Missam sine interpolatione.

53. *An possit Missa interrompi pro spiritali necessitate proximi?* R. Posse ad remedium necessarium necessitate medii, sive per se, sive per accidens, pro moribundo interrompi, si desit alius, qui juvet, idque etiam post consecrationem; agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

54. *Ad*

54. *An possit etiam interrumpi ad dandam viaticum moribundo urgente necessitate?* R. Licere ante consecrationem; quia viaticum vel ministrandum est ex officio, vel ex charitate; utriusque autem obligatio praevalet obligationi non interrumpendi Missam.

55. *An possit interrumpi etiam pro ministranda extrema unctione, moribundo refecto jam aliis Sacramentis?* R. Posse ante consecrationem ex eadem ratione, quæ pro prioris responsione allata est.

56. *Quid si moribundus sit intra Ecclesiam?* R. Tunc posse etiam post consecrationem interrumpi Missam ad ministrandum viaticum, aut extremam unctionem, quia tunc non est opus exuere sacras vestes, ideoque non est totalis interruptio sacrificii; aliunde non erit valde notabilis, ut potius pausa dici possit.

57. *Quando sacrificium interrumpitur post consecrationem, quomodo interim cavendum sit speciebus consecratis?* R. Constituendum esse aliquem ad custodiam earum, vel, si nullus adsit, reponendas ad sacrarium.

58. *Si dum Missa interrumpitur ad absolvendum moribundum, confessio futura esset longa, potestne tunc dimidiari confessio?* R. Potest, siquidem etiam ob minores causas licet relinquere integritatem materialem.

59. *Si Sacerdos interrumpat Missam post consecrationem ad ministrandum Sacramentum*

Pco-

Pœnitentia moribundo, potestne simul ministrare viaticum & extremam unctionem? R. Possè, quia si semel legitimè interruptâ Missâ mora trahatur patrum longior, non multum refert, maximè ob tantam utilitatem proximi.

60. *Si sit ministrandum viaticum, nec adest alia hostia, nisi qua in illo sacrificio nondum completo est consecrata, potestne de ipsa ministrari viaticum? R.* Possè, quia in tali casu non est inconveniens, quòd moribundus prius participet de sacrificio, quàm Sacerdos.

61. *An ad subveniendum moribundo teneatur Sacerdos interrompere Missam? R.* Si agatur de Sacramento per se, vel per accidens necessario, omninò teneri, quia causa, quæ facit licitam interruptionem, obligat Sacerdotem ad ministrandum.

62. *Quid autem si agatur de Sacramento minus necessario? R.* Non teneri, nisi aliunde vel ex officio obligaretur ministrare, vel ex charitate.

63. *An possit Missa interrupti ob corporalem etiam proximi necessitatem? R.* Si ea sit gravis, nec alius succurrere possit, nisi celebrans, tunc charitas obligabit celebrantem ad subveniendum.

64. *An Missa possit interrupti, ut repetatur ab initio ob adventum Principis v. g. Episcopi? &c. R.* Mihi veriùs videri, quòd non
pos

possit. Quia talis repetitionis nulla profus necessitas videtur; aliunde si ad offertorium veniatur, potest adhuc audiri Missa quoad substantiam; si post offertorium, repeti amplius in gratiam nullius potest.

Omissio partium Missæ.

65. *Quale peccatum est omittere partes mobiles, quæ non semper adhibentur, ut: Gloria, Credo, plures lectiones, in Communicantes certa verba? &c.* R. Mortale non esse; quia has partes omittendo propriè non mutilatur Missa. Erit tamen veniale; quia privatur Missa majori ornatu superadditò. Caterùm etiam is, qui hæc omnia simul omitteret, tantùm venialiter peccaret; quia adhuc Missa maneret simpliciter integra.

66. *Quale peccatum est omittere partes verbales Missæ ordinarias usque ad canonem?* R. Ex genere suo esse peccatum mortale; quia directè & per se opponitur præcepto Pii V. ac proinde partem notabilem & principalem omittens, peccaret mortaliter.

67. *Quæ censentur hæ partes notabiles & principales usque ad canonem?* R. 1. Initium Missæ, videlicet Psalmus: *Judica*, Confessio, & preces, quæ dicuntur ante gradus Altaris. 2. Epistola. 3. Evangelium. 4. Oblatio tum hostiæ, tum calicis, quælibet cum sua forma. 5. Præfatio. Reliquæ, uti Tractus, Kyrie eleison, Ora-

De Missa & ad eam pertinentibus. 311

Orationes, & similia censentur esse partes minus principales.

68. *An non tamen peccaret mortaliter, qui plures partes minus principales omitteret ex ordinariis?* R. Quòd sic, quia ex talibus simul sumptis resultat notabilis deformitas contra præceptum integrè recitandi Missam.

69. *Quale peccatum est omissio in canone Missæ seclusâ consecratione?* R. Nullum dubium esse, quòd omissio partis notabilis, sic peccatum mortale.

70. *Ubi est initium & finis canonis?* R. Juxta communioem, initium esse ab illis verbis: *Te igitur Clementissime, &c.* Finem verò ad *Pater noster* exclusivè.

71. *Qua est pars notabilis in canone?* R. Cum communi, quamlibet Orationem Canonis, partem ejus notabilem esse; ac proinde cujuslibet omissionem esse peccatum mortale.

72. *An ergo non peccatur mortaliter, si non omittatur tota oratio?* R. Si tot verba omitantur, ut destruat, vel notabiliter mutetur, vel minuatur significatio, aut representatio mysterii cujuslibet ex orationibus canonis, quamvis paucula verba omissa sint, fore certò mortale, quia tantundem est moraliter, ac si tota oratio omissa foret.

73. *Daturne tamen in hac omissione parvitas materia?* R. Verius esse quòd detur, sicut in materia Religionis, voti, &c.

74. *Qua censi potest parva materia?* R.

Si

Si sensus orationis non destruat. Aliqui cum Suarez dicunt, duas voces esse levem materiam. Alii cum Bernall. octo vel decem nomina Sanctorum. Alii probabilius cum Garzia, quatuor vel quinque ad summum. Illud commune est, omittere ea quæ in certis festis superaddi solent in *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, non excedere veniale, quia non sunt partes ordinatiæ, & sine iis manet integritas Missæ.

75. *Quale peccatum est, omittere aliquid in formis consecrationis?* R. In his longè facilius peccari posse mortaliter, quàm in ulla alia parte Missæ.

76. *An omittere particulam ENIM sit mortale?* R. Probabile esse, quòd sit tantum veniale; quia non pertinet ad significationem formæ.

77. *An aliquod aliud verbum omittere in formis his, sit etiam tantum veniale?* R. Esse mortale, etiam in forma consueta sanguinis; tum quia disputatur, an non tota illa forma sit essentialis; tum quia singula verba sunt de necessitate præcepti.

78. *An & quale peccatum est, omittere aliquam ultimam litteram verborum consecrationis?* R. Esse veniale, si omissio fiat ex negligentia; si autem ex alia causa, nec veniale quidem; supponitur enim per hoc non turbari sensum verborum.

79. *Quale peccatum est omissio ab ora-*

zione Dominica usque ad Communionem? R. Esse mortale aliquam integram partem illorum omittere, v. g. Orationem Dominicam, Libera nos, Hac commixtio, Agnus DEI, Domine non sumus, &c. quia quamvis ad Canonem non spectent, ei tamen ferè æquiparantur.

80. Quid de omissione partium post communionem? R. De his idem sentiendum, quod de partibus Missæ ante Canonem.

81. An omittere Evangelium S. Joannis in fine sit peccatum mortale? R. Probabilius non esse plus, quàm veniale; siquidem non videtur esse pars Missæ; nam in Capit. Cum ad celebrandas, de Consecrat. dist. 1. præcipitur, Ne populus discedat ante completam Missæ sollemnitatem; & tamen dimittitur ante hoc Evangelium, dicendo: Ita Missa est; quod est signum, quòd etiam factà introductione hujus Evangelii non sit institutum tanquam pars essentialis Missæ.

82. An dum Sacerdos cantat Missam, assistentibus Subdiacono Epistolam, & Diacono Evangelium cantantibus, teneatur & ipse utrumque legere? R. Sub peccato non teneri; quia id nullò jure præcipitur.

83. Quale peccatum est omittere ritus Missæ in actione consistentes? R. Esse ex genere suo mortale, ut patet ex præcepto Pii V. proinde omittendo ritus majoris momenti, peccabitur mortaliter; venialiter verò, omittendo minoris momenti.

84. *Qui sunt ritus majoris momenti?* R. Esse sequentes: Mistio aquæ cum vino, Elevatio utriusque speciei, fractio Hostiæ, & mistio particulæ cum sanguine, purificatio patenæ & calicis.

85. *Quiritus sunt minoris momenti?* R. Benedictiones, Cruces, Deosculationes, Inclinationes, Genuflexiones, &c.

86. *An purificatio post Communionem fieri possit in sola aqua?* R. Primam debere fieri in vino sub peccato veniali, secundam fieri posse in sola aqua; siquidem consuetudo recepta etiam apud pios & doctos interpretata est, Rubricam illam non esse præceptivam.

87. *Quale peccatum est omissio rituum Missæ solennis?* R. Ritus Missæ solennis communes Missis privatis obligant ex genere suo sub mortali, & quidem magis, quàm in privatis, nec nisi ratione parvitatis materiæ obligant sub veniali tantum.

88. *Quid autem de ritibus propriis solennis Missæ?* R. Probabile esse, secluso scandalo, omissionem eorum non excedere veniale peccatum; quia non sunt partes necessariæ Missæ, nec spectant simpliciter ad ejus integritatem, sed adduntur ad majorem ornatum.

89. *An ex causa necessitatis liceat omittere partem notabilem Missæ?* R. Licere, si sit necessitas gravis, v. g. ministrandi viaticum,

De Missa & ad eam pertinentibus. 315
cum, aut consumendi sacrificium, ut aliàs dictum.

Addere aliquid Missæ.

90. *Quale peccatum est, addere Missæ novas preces?* R. Effe mortale vel veniale, juxta gravitatem vel levitatem materiæ. Ex Bulla Pii V. ibi: *Neque in Missæ celebratione alias ceremonias, vel preces, quàm quæ hoc Missali continentur, addere, vel recitare presumat.*

91. *An ut talis additio sit graviter peccaminosa, requiratur, ut fiat animo inducendi novum ritum?* R. Non requiri, quia nec Pius V. talem animum requirit, nec Missæ deformitas ex tali animo consurgit, sed ex ipsa reali additione.

92. *Unde discernenda est gravitas vel levitas materia quoad hoc punctum?* R. Non aliunde, quàm ex quantitate; cum enim illæ preces non sint ad Missam pertinentes, non potest ostendi in illis principalitas, aut alia ratio, à qua proveniat gravitas. vel cesser.

93. *An ergo qui plures collectas recitat, quàm præscribatur, peccabit?* R. Negativè, si adhibeat eas, quæ in Missali positæ sunt, maxime si adsit causa rationabilis; quia nec Missa deformatur, nec fit contra prohibitionem Pii V. quamvis enim illæ orationes pro tali Missa non præscribantur, sunt tamen secundum ritum Missalis.

94. *Quot orationes possunt dici in Missa privata, non duplici?* R. Aut tres, aut quinque, aut ad libitum septem; Ternario significante mysterium Trinitatis; Quinario Passionem Christi & quinque Vulnere; Septenario septem Petitiones in Oratione Dominica contentas.

95. *An addere quid modicum quoad preces animo inducendi novum ritum, sit peccatum mortale?* R. Esse, quia materia peccati hic non est illa oratio, sed ritus, qui additur, qui cum publicus sit, eum propriae dispositioni subicere, atque adeo usurpare jurisdictionem circa ipsum, ratione publicitatis res gravis est.

96. *An peccetur etiam, si secretò aliqua preces addantur ex devotione?* R. Peccari venialiter, nisi sit brevis oratio jaculatoria devotionem fovens; quia aliàs est devotio indiscreta.

97. *An nomen alicujus Sancti interponere in precibus sit peccatum?* R. In canone interponere, esse veniale ob parvitatem materiae. In Confessione, & in *A cunctis* consuetudo, bonâ fide introducta, excusat etiam à veniali.

98. *An licitum sit aliquam orationem mentalem, v. gr. ante sumptionem interponere?* R. Probabilius esse licitum, si sit brevis, quia ex una parte excitat devotionem, ex altera non est directè contra Rubricas; siquidem Ecclesia non prohibet directè actus internos.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 317

99. *Quale peccatum est addere aliquid formæ consecrationis?* R. Addere aliquid, quod mutatur sensus formæ, est gravissimum sacrilegium, nec conficitur Sacramentum.

100. *Quid si autem sensus formæ non mutetur?* R. Contra ritum Ecclesiæ in se tam sacrosancta etiam unum verbum addere, est ingens temeritas, ad idque grave peccatum.

101. *Quale peccatum est repetitio verborum formæ, quæ si quadam additio?* R. Certum esse, quod si repetantur supra eandem materiam, sit grave sacrilegium, quia verba falsificantur.

102. *Quid si pars formæ solum repetatur, v. g. hoc, hoc est, &c.* R. Ad id tantum esse veniale, quia nec est periculum irritationis Sacramenti, nec mutatur significatio verborum; in id vix veniale erit, nisi ob nimiam anxietatem, ex qua talis repetitio oriri solet.

103. *Si post factam consecrationem probabiliter dubitet celebrans, an ritè prolata sit forma, poteritne repetere illam?* R. Tenebitur repetere sub conditione saltem mente concepta; quia jure divino tenetur supplere defectus substantiales, ne irritum sit Sacramentum.

104. *Si Sacerdos ritè protulit formam super unam materiam, an possit in eadem Missa repetere eandem formam super aliam materiam?* R. Non posse, quia secunda prolatio formæ nec posset pertinere ad idem sacrificium; siquidem unum sacrificium unam formam habet; nec ad distinctum, quia deberet

etiam novus calix consecrari; aliunde etiam non licet sub iisdem ritibus plura sacrificia conficere.

Mutatio Ritus Missæ.

105. *An Missa non posita in Missali Romano, licitè dici possint?* R. Negativè, nisi à Congregatione rituum sint approbatæ. Nominatim autem prohibentur Missæ S. Gregorii pro vivis & defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno.

106. *Süntne hæ Missæ absolutè prohibita?* R. Negativè, sed solùm illæ, quæ circumferebantur extra Missale Romanum.

107. *An in forma consecrationis mutatio etiam accidentalis sit grave peccatum?* R. Essè grave ex genere suo, quia in re tam sacra recedere à ritu Ecclesiæ, est gravis deordinatio. Unde vel unum verbum immutare veriùs est, quòd sit mortale.

108. *Quid in aliis partibus Missæ?* R. Si mutatio verbalis v. g. in precibus fiat cum notabili deformitate, erit mortale; secus autem veniale. Hæc autem deformitas desumi debet ab oppositione cum fine præcepti Missalis.

109. *Quale erit peccatum, si fiat mutatio synonymi in synonymum?* R. Essè tantùm veniale, si sit ejusdem idiomatis; si autem sit diversi, erit mortale propter prohibitionem. *Trid. sess. 22. c. 3. & Can. 9.*

110. Quid si ita fiat mutatio, ut mutetur sensus precum & orationum? R. Talem mutationem futuram peccaminosam mortaliter.

111. Si autem fiat mutatio unius partis Missa in aliam partem similem alterius Missa, v. gr. Evangelii in Evangelium? R. Futurum tantum veniale, nisi esset nimis opposita mutatio.

112. Mutatio Rituum in actione consistentium quale peccatum est? R. Esse mortale ex genere suo. Ex Bulla Pii V.

113. Quid si mutatio horum rituum sit tantum quoad modum, ut: Si crux compendiosior fiat? &c. R. Fore tantum veniale, cum substantia servetur.

114. Potestne Sacerdos licite eam mutationem facere in materia consecranda, ut dum non habet majorem hostiam, consecret parvam? R. Potest, imò die festo debet, si populus aliam Missam non habeat. Et si habitâ majori hostiâ id faceret, tantum peccaret venialiter.

115. Quale peccatum est consecrare hostiam non rotundam, vel non satis mundam, & candidam, vel non integram, vel sine imagine Crucifixi, vel adjunctis imaginibus etiam aliorum Sanctorum? R. Ex genere suo esse tantum veniale, quia non constat de præcepto rigoso, nec sunt aggravandæ obligationes.

116. Licitumne est pro communicantibus consecrare majores hostias, vel ad libitum præ-

bere plures parvas ? Resp. Esse gravem abusum juxta communem Doctorum; & contra tales meritò procedere Inquisitores fidei ob suspicionem erroris, quasi quid plus detur in majori vel pluribus Hostiis, quàm in una parva.

117. *Quid de mutatione Rituum quoad circumstantias loci & temporis, v. g. si recitetur in cornu Altaris, quod dici deberet in medio ?* R. Esse veniale ex genere suo, quia est tantum contra circumstantias accidentales præcepti.

118. *Quid de mutatione per transpositionem partium Missæ, v. g. incipere Missam ab Evangelio, vel dicere Introitum post Epistolam ?* R. Talem mutationem esse ex genere suo mortale. Et quoad particularia discurrendum est de ea proportionaliter ad id, quod diximus de omissione, considerando partes, quæ transponuntur, an sint nobiliores, an homogeneæ, an ignobiliores, an heterogeneæ.

119. *An genuflexio mutari possit in Missa in incurvationem ?* R. Posse ex causa impotentiae, maximè si incurvatio aliquàlitter accedat ad genuflexionem; quia etiam incurvatio est signum adorationis, ad quod genuflexiones sunt institutæ.

120. *An genuflexiones debeant fieri utroque genu usque ad terram ?* R. Utroque genu flectere in Missa, non esse in usu, nisi in raris casibus;

bus; & unius genuflexio, est etiam genuflexio. Nec est obligatio, eam fieri usque ad terram, sufficit fieri versus terram.

121. *An Sacerdos aum celebrat, sedere possit?* R. Sacerdotem peccaturum mortaliter, si cum notabili lessiore aliquam partem Missæ recitaret, quia lessio excluditur, non tantum ob reverentiam, sed etiam ob functiones varias in celebratione præscriptas.

122. *Quanto tempore durare debet Missa, ut congruè celebretur?* R. Id vix determinari posse, cum aliqui expeditiores sint decenter legendo, quam alii indecenter properando. Existimarem, horæ din idium non facile excedendum, ne micrositare legendi, radio efficiat audientes contra Rubricam.

123. *An & quale sit peccatum nimia celeritas in celebranda Missa?* R. Si ex festinatione oriatur notabilis indecentia, aut omittatur notabilis pars Missæ, erit mortale. Si autem servetur decencia, & omnis ritus, nec quidquam omittatur, nec erit veniale.

124. *Quale peccatum est, secreta in Missa altâ voce recitare?* R. Ex genere suo esse mortale, quia est inter ritus principales ob verborum sacro-sanctorum reverentiam sic institutus.

125. *Quale peccatum est, ea, quæ altâ voce dici debent in Missa, depressâ voce recitare?* R. Nullum esse, dummodo à ministro audiri possit; jam enim censetur altâ, hoc est, non

Secreta voce loqui. Clamare certè deberet in magna Ecclesia, si à toto populo audiri deberet.

126. *Quale peccatum est, ita submissâ voce recitare Missam, ut celebrans aliunde non impeditus, nec ipse se audire possit?* R. Esse ex genere suo mortale, etiam quoad ea, quæ secretò dici debent, juxta multorum opinionem, quamvis plures ferè accedant ad sententiam contrariam.

127. *Quale peccatum est, in Missa dimidiare verba, vel etiam totaliter comprimere?* R. Si id fiat in notabili, aut in principali aliqua parte Missæ, non posse excusari à mortali, nisi per physicam alicujus balbutientis impotentiam.

128. *An secreta in Missa mentaliter recitari possint, saltem juxta privilegium Fratrum Minorum à Leone X. concessum quoad Horas Canonicas?* R. Hoc privilegium, cum reliquis vivæ vocis oraculis revocatum esse; & quamvis extaret, extendendum non esse ad Missam, in qua Pius V. vocalem recitationem præcipit, non obstantibus quibuscunque privilegiis.

129. *Estne licita Missa, quam siccam vocant?* R. Hoc tempore licitam non esse, cum nullum sit ejus vestigium; videturque potius esse superstitiosa devotio, & continere abusum tum potestatis sacerdotalis, tum sacrarum vestium pro sacrificio institutarum.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 323

130. *Qualis est haec sicca Missa?* R. Illam dici, in qua non offertur sacrificium, sed tantum recitantur preces, quae in Missa solent recitari, & fuit introducta ex devotione fidelium, quando non erat locus oblationi sacrificii, diciturque contineri in sacerdotali Romano, à Leone X. approbato, id quod negat Pasqual. aut dicit illam subreptitiè esse intrusam in dictum sacerdotale.

131. *Quale peccatum est adhibere Liturgiam non approbatam ab Ecclesia?* R. Esse mortale, quia est in re gravi contra prohibitionem.

132. *An Liturgia antiqua, quae olim fuerunt in usu, possint nunc adhiberi?* Resp. Non posse, ex Bulla Pii V. praefixa Missali. Ibi: *Ex aliis vero omnibus Ecclesiis praefatis, &c.*

133. *An Missa concessa specialiter alicui Religioni, uti est Missa Rosarii, possit recitari ab aliis?* R. Non posse, ita declarante Sac. Congreg. die 25. Junii 1622. & Apr. 1628.

134. *An saltem tales Missae celebrari possint ab externis in talium Religiosorum Ecclesiis in die solennitatis ipsius?* R. Nisi consuetudine sit facta interpretatio legis, non posse, quia decretum negativum respicit personas distinctas à talibus Religiosis, ergo quocunque in loco.

135. *Quid si quis obligaretur aut ex voto, aut ratione stipendii, aut ratione legati seu*
O 6 *fun-*

fundationis eadem Missam celebrare? R. Eum satisfacturum, celebrando aliquam similem Missam ex iis, quæ sunt in Missali. Ita declaravit Sacra Congr. 6. Maji 1623. de Missa Rosarii, & 8. April. 1628. de Missa B. Maria de Carmelo.

136. *An qualitas Missæ cadat sub obligationem? R. Qualitatem Missæ Conventualis in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis cadere sub obligatione gravi, Ex cap. Cùm creatura, de celebr. Missæ. Ubi Pontifex utitur verbo Mandamus; cùm sit in materia gravi, utpote ex fine perfectæ observationis Ritûs Ecclesiastici.*

137. *Quid autem sentiendum de Missis privatis? R. Etiam in his videri obligationem gravem in festis solennibus, (nisi adsiturgens causa celebrandi alteram Missam) & si in Ecclesia celebraretur; quia hi dies, quò majores sunt, eò majorem solennitatem exigunt.*

138. *Sed quid præcisè dictis circumstantiis? R. Rubricam de qualitate Missæ præcisè loquendo, non obligare sub mortali, sed ad summum sub veniali, eò, quòd quamvis sit aliqua deformitas, non tamen videatur esse magna, ut hæc potius, quàm alia Missa Missalis dicatur.*

Missæ votiva.

139. *An Missæ votivæ celebrari possint in*
quo-

quocunque die? R. Etiam Missas privatas celebrari non posse in festis duplicibus sub veniali. Si autem fieret ex rationabili causa, nec foret veniale.

140. *An ergo liceat ad libitum celebrare missas votivas, diebus à Rubrica permissis?* R. Etiam his diebus celebrare sine rationabili causa Missam votivam, erit veniale; quia est aliqua deordinatio, sine causa præterire conformitatem Missæ cum officio diei.

141. *Qualis causa rationabilis sufficit ad missam votivam celebrandam?* R. Ad legendam diebus permissis à Rubrica, sufficere quencunque finem honestum; talis enim finis non potest non esse causa rationabilis.

142. *An votivum dici possit in feriis privilegiatis, vel infra Octavas excludentibus festa duplicia?* R. Negative; quia cum hi dies sunt specialiter privilegiati, sunt speciali notâ digni, adeoque indigent speciali expressione, ut in illis possit alia Missa legi.

143. *An votivum & de requiem dici possit infra Octavam Corporis Christi?* R. Negative, id enim prohibetur decreto Clementis X. 21. Junii 1670. edito, atque in Missalibus recentioribus impresso.

144. *An in duplici ad libitum possit legi missa votiva?* R. Possè, quia recitare in tali die de duplici, est privilegium respiciens actus distinctos, videlicet Missam & Officium; potest

autem privilegium acceptari quoad unum actum, non acceptari quoad alterum.

145. *Ergo tali die poterit etiam Officium currens recitari, & Missa dici de duplici?* R. Id omnino posse ex prædicta ratione.

146. *Sufficitne finis honestus temporalis ad legendum votivum die, quo conceditur?* R. Sufficere, sicut sufficit ipsum sacrificium offerre pro re temporali obtinenda.

147. *An sufficiat, ut finis iste honestus temporalis sit Missa extrinsecus, suque ipsius solius operantis?* R. Sufficere, sicut sufficit talis finis, ut actionem operantis rectificet.

148. *An sufficiat honestas intrinseca ipsius Missa?* R. Sufficere, quia hoc ipso exercitur actus Religionis.

149. *An sufficiat devotio celebrantis; voluntas restatorum & fundatorum; instantia petentis; obligatio ex quocunque titulo; incommodum ex celebratione Missa currentis; difficultas legendi Missam currentem ignotam; carentia Missalis continentis Missam currentem, ad votivam legendam?* R. Has & similes causas omnes sufficere.

150. *An Missa votiva solennis celebrari possit in duplicibus & festis de præcepto?* R. Possit ex causa rationabili; quia Rubricæ verantes his diebus Missam votivam, non loquuntur de solennibus, sed de privatis.

151. *An etiam in festis prima classis?* R. Possit etiam in iis pro re gravi; quia cum Missa

solennis vota concedatur pro re gravi, stante eodem fine in festo primæ classis, stabit concessio.

152. *Quæ censetur res gravis?* R. Causæ publicæ, pro Principe terræ, pro Antistite, pro communitatibus, pro victoria publica, & similibus, quæ bonum alicujus communitatis concernunt.

153. *An non possit in Dominicis, feriis privilegiatis, festis duplicibus de precepto, etiam Missa votiva privata celebrari?* R. Possit ex causa rationabili, quia Rubricæ præscribunt id, quod regulariter servandum; relinquunt ergo casus extraordinarios regulandos regulis prudentiæ.

154. *Quæ causa est sufficiens ad talem celebrationem?* R. Si aliàs Missa currens, aut simpliciter, aut sine incommodo dici non posset; ut si convalescenti esset nimis longa Missa dici, vel debilem visum habenti, difficile foret, passionem legere.

155. *An exteri debeant, vel possint se in celebranda Missa conformare Ecclesie, in qua celebrant?* R. Possit, sed non teneri, nisi timeretur scandalum; quia habent se per modum advenarum, qui non tenentur se accommodare legibus loci, in quo reperiuntur.

156. *Qualem Missam celebrare debent Capellani Monialium, non utentium Breviario Romano?* R. Debent ex Missali Romano celebrare Missam conformem Breviario monialium, vel certè saltem affinem illi, si non habeatur planè conformis.

157. *An qui accepto stipendio promisit missam votivam pecuniarem, satisfaciat dicendo missam currentem? R.* Die prohibitio satisfieri per Missam currentem, quia ex una parte agere contra Rubricas, reprehensibile est, præcisè propter alicujus laici devotionem, ex Capit. quidam laicorum, de celebr. miss. Ex altera parte non violatur promissio formaliter, quia satisficit rectæ intentioni petentis, juxta regulas rectæ rationis.

158. *Quomodo hoc ultimum declaratur? R.* Quia & DEO & Sanctis magis placet cultus rationalis, secundum Ecclesiæ institutionem, quam juxta privatam aliorum intentionem. Et fructus satisfactionis æqualiter procedit à quacunque Missa. Et fructus impetrationis principaliter habetur ratione rei oblatæ. Fructus verò correspondens orationibus propriis Missæ petitiæ, satis compensatur per devotionem Sacerdotis Ecclesiæ præscriptum sequentis.

159. *Quid autem de diebus permissis? R.* Peccate Sacerdotem, si in iis non faciat Sacrum promissum, quia agit contra fidelitatem, vix tamen excedet veniale, quia vix ullum detrimentum sequitur.

160. *Quid si in iis diebus ex rationabili causa aliam missam dicat? R.* Tunc nec peccabit venialiter; tum quia dat æquivalens; tum quia promissio habet inhibitam conditionem: Nisi recta ratio aliud dictaverit. Vi-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 329

detur autem satis rationabilis causa etiam ipsa conformitas Missæ cum Officio diei, quam Ecclesia multum commendat.

161. *An iuramentum aut votum factum DEO de votivis pro diebus, in quibus ab Ecclesia non permittuntur, obliget?* R. Non obligare per se, quia in his diebus vel non possunt celebrari sine peccato veniali, vel saltem observantiam cultûs quoad qualitatem pro illo die ab Ecclesia instituti impediunt, quod DEO zelanti observantiam rituum Ecclesiæ acceptum esse non potest.

162. *Tres Missæ ab ordinante imposita ordinato legenda post primam missam, in ordine, ad quos dies obligant?* R. In ordine ad dies tantum, in quibus vi Rubricarum Missalis legi votivæ possunt, quia ea semper imperratio est sumenda, per quam legum contrarietas vitetur. *L. Pracipimus, Cod. de Appellat.*

Missa de Sanctis.

163. *An de Patronis celebranda sit missa?* R. Celebrandam esse tam de principalioribus, quam de minis principalibus, quamvis non sint expressi in Breviario, seu Missali, quia Rubrica generalis præscribit officium de Patrono; alia Rubrica vult Missam correspondere officio; ergo & Missa dicenda est.

164. *An de Fundatoribus Religionum possit missa celebrari?* R. Possè à Religiosis illius

Or-

Ordinis, siue Fundatores sint Canonizati, siue tantum beatificati; quia sunt Patroni Religionum.

165. *Quo ritu debet Missa de Fundatoribus celebrari?* R. Si sint Canonizati, certum esse, quod sub ritu duplici cum octava; si autem sint tantum beatificati, probabilius esse quod etiam cum octava; quia cum Missa sit concessa, & aliunde rubrica præscribat octavam pro Patronis principalioribus, quales sunt Fundatores, ita servandum erit.

Missa reliquiarum.

166. *An de Sanctis, quorum habentur Reliquia in Ecclesia, possit celebrari Missa?* R. Juxta Rubricam, si sint Reliquiæ insignes, potest in illa solum Ecclesia, in qua sunt. Quæ autem censeantur Reliquiæ insignes, habetur decisum à Sacra Congregat.

167. *Si in Cathedrali Ecclesia sit Reliquia insignis unius Sancti, propter quam in die Commemorationis ejus Sancti concessum est officium pro tota Civitate, & in eandem diem incidat commemoratio alterius Sancti, cujus Reliquia insignes sunt in Ecclesia particulari ejusdem Civitatis, an de hoc Sancto possit celebrari in hac Ecclesia particulari?* R. Pollè, & alterius Sancti officium debere in ea transferri; quia respectu hujus Ecclesiæ prævalet cultus hujus Sancti.

168. Si sint plures Reliquia insignes diversorum Sanctorum in eadem Ecclesia, quorum commemoratio in eundem diem incidit, quale Officium recitandum? R. Possè recitari de uno tantum ex illis, & quidem de digniori; si autem sint æquales, electio est ad libitum. De reliquis singulis fiet Officiorum translatio; quia juxta Decretum sacræ Congregationis, quilibet illorum Sanctorum habet jus speciale ad sui cultum in hac Ecclesia. Et hoc intelligendum, etsi Sancti illi sint ejusdem Ordinis, & ab Ecclesia eodem die celebrentur, ut S. Ursulæ.

169. Si in Ecclesia Cathedrali sit insignis Reliquia alicujus Sancti, propter quam concessum est officium toti Urbi, aut Diocesi, & in eadem Urbe in alia particulari Ecclesia sit pariter insignis Reliquia ejusdem Sancti, an in hac possit bis celebrari Officium de illo Sancto, duplicium videlicet reliquiarum titulo? R. Negativè; sicut si in eadem Ecclesia esset duplex insignis Reliquia ejusdem Sancti, quia duplex Reliquia est tantum duplex motivum concessionis; non autem ratio duplicis concessionis.

170. An necessaria sit specialis licentia Ordinarii ad celebrandum Officium de Sancto, cujus habetur insignis Reliquia? R. Non requiritur, quia licentia jam est concessa à Sac. Congregatione. Approbatio tamen Reliquiæ, necesse est, ut fiat ab Ordinario.

Missa

Missæ in Capellis.

171. *De Titulari Capella an possit celebrari missa & Officium?* R. Cum Quarti, si Capella sit per se stans, posse, quia est materia favorabilis; ac proinde secundum latam interpretationem sub nomine Ecclesiæ comprehendi potest. Si autem Capella sit pars Ecclesiæ, non poterit celebrari, quia tunc sub nomine Ecclesiæ comprehendi non potest.

172. *An ergo in tali Capella Ecclesia juncta nihil celebratus fieri poterit?* R. Possè Missam votivam cum Gloria dici; cultus enim specialis Sancti erit causa sufficiens ad recitandum Gloria, sicut solennitas Missæ est causa sufficiens.

173. *An de quolibet Sancto canonizato possit dici missa votiva?* R. Possè, et si non sit descriptus in Calendario; quia eò ipsò, quod sit canonizatus, declaratus est dignus cultu Missæ. Cum ergo Rubricæ non limitent Missarum votivarum celebrationem ad Sanctos Calendarii, poterunt celebrari de iis, qui non sunt in Calendario.

174. *An Dedicatio Ecclesiæ celebrari possit cum Officio & missa, quamvis non sit consecrata?* R. Probabilius non posse, quia Ecclesia non consecrata, non vocatur propriè dedicata, sed tantum benedicta.

175. *An absens possit celebrare festa sua Diocesis?* R. Possè, quamvis diu absit, quia adhuc ma-

De Missa, & adeam pertinentibus. 335

manet membrum illius Ecclesiæ. Potest autem etiam se accommodare loco, in quo reperitur, juxta communem, & gerere se, tanquam si esset incorporatus. Idem dicendum de habentibus beneficium in una Diocesi, & domicilium in altera.

176. *An de Beatis nondum canonizatis possit celebrari missa votiva?* R. Cum Pasqual. posse, quando aliunde conceditur de eo in die anniversario fieri Missa, uti supponitur; quia hoc ipso videtur cuilibet dari facultas huic Beato hunc honorem exhibendi.

177. *An Regulares possint extra suas Ecclesias missam celebrare de suis Beatis?* R. Posse, quia est privilegium personale.

178. *Utrum dies Beati incidens in diem, in quo de eo propter impedimentum Canonicum celebrari nequeat, possit transferri?* R. Posse, quia de Beatis conceditur Missa cum clausula, juxta Rubricas Missalis, & Breviarii; cum ergo Rubrica velit transferri Officia impedita, etiam hæc transferenda erunt.

Missa defunctorum.

179. *An missa defunctorum quovis die celebrari possint?* R. Certum esse, quod possint omnibus diebus, quibus votivæ dici possunt, nisi obstat aliqua declaratio S. Congregationis, & probabilius etiam in feriis privilegiatis; quia Rubrica non excipit, nisi festa duplicia & Do-
mi-

minicas; & animæ purgantes videntur majorem favorem exigere, quàm causa Missarum votivarum.

180. *An aliquando etiam in duplicibus festis?* R. Si sint Chori tantum, posse & in his pro implenda voluntate testatoris, seu fundatoris, quia hæc voluntas est privilegiata, superans Rubricam.

181. *An quando solenne Requiem dici potest in duplici festo Chori, ut in die Depositionis, tertio, septimo, trigésimo, dici etiam possint privata Missa de requiem?* R. Probabiliter posse, cum hi dies specialiter sint ab Ecclesia instituti ad suffragandum defunctis; ac proinde videntur Rubricæ cedere debere huic Ecclesiæ institutioni, ne inducatur in legem contrarietas.

182. *An in festis de precepto celebrari possint in Exequiis Missa privata de requiem?* R. Probabilius posse saltem sub ipsis Exequiis, cum eò tempore solemnitas dici cedere debeat; & si solennis Missa conceditur, cur non privata, quæ est quasi pars illius.

183. *An in festo fori possit celebrari Requiem de die Anniversario, tertio, septimo, &c. solenniter?* R. Non posse, sed debere anticipari, aut transferti, quia dies hi non præponderant celebritati diei talis, ad quem præcipitur communis populi concursus.

184. *An saltem si sit dies obitus?* R. Posse, etiam in festis primæ classis (si non sint ex
ma-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 335
majoribus) celebrari Requiem in die obitus;
quia ex declaratione S. Congreg. habent DD.
quòd si dies obitus incidat in diem Resurrectio-
nis, Missa debeat differri in sequentem diem;
sequens autem dies est primæ classis.

185. *An feriâ quintâ majoris hebdomadæ,
vel Sabbatho Sancto dici possit Requiem in die obi-
tus sollemniter?* R. Possè; quia hi dies, quamvis
privilegiati sint, non tamen censentur valde
solennes, & aliunde admittunt plures Missas.
Rubrica autem à tali Requiem solùm excipit
magnam dici solennitatem.

186. *Quo tempore deberet hac Missa his die-
bus celebrari?* R. Feriâ quintâ ante, Sabbat-
tho ante vel post Missam solennem diei. Quia
feria quinta per Missam solennem quasi clau-
ditur tempus celebrandi, tam pro illo, quàm
sequenti die. Sabbatho verò, cum non habea-
tur similis specialis ratio, poterit celebrari ad
libitum.

187. *An Missa de requiem plus prosit de-
functo, quàm alia qualibet?* R. Cum communi
per se plus omninò prodesset propter specialem
fructum consurgentem ex precibus & toto ritu
ab Ecclesia pro suffragio Defunctorum insti-
tutis, & à celebrante nomine Ecclesiæ tam
sanctæ à DEO acceptæ offerentis, quod aliæ
Missæ non habent.

188. *An in festo duplici Missa de Requiem
aliquando celebrari possit ad instantiam poten-
tium?* R. Cum Pasq. probabilius possit in dupli-
cibus

cibus Chori; quia quamvis ob Rubricam hæc Missæ dici nequeant ordinariè in duplicibus, tamen ob justam causam conceduntur, v. g. in anniversario, tertio, septimo, &c. Videtur autem etiam petitio ex devotione erga defunctos esse causa justa, maximè si petens valde turbaretur, dum ei negaretur.

189. *An missa de Requiem celebrari possint pro viventibus?* R. Non posse; quia Pius V. præcipit strictè servari ritum Missalis Romani in celebratione Missarum. Ritus autem ille est pro defunctis, & non pro vivis, in ordine ad requiem celebrandum præscriptus.

190. *An in die animarum (idem est de Conventualibus defunctorum) sit obligatio applicandi missam generaliter pro omnibus animabus?* R. Probabilius non esse, sed posse applicari ad libitum; quia Ecclesia non præcipit applicationem fructus specialis, scilicet satisfactionis, sed solum fructus generalis impetrationis, quatenus offertur nomine Ecclesiæ.

191. *An omittens Sequentiam, Dies Ite, in missa Defunctorum, peccet mortaliter, cum videatur pars notabilis?* R. Probabilius peccare solum venialiter; cum enim non sit pars integralis Missæ simpliciter, per ejus omissionem propriè non mutilatur Missa.

192. *An obligatus celebrare pro Defuncto in Altari privilegiato satisfaciat celebrando alibi cum applicatione Indulgentiarum?* R. Pro-

Probabilius negativè; quia Indulgentia nunnismatis communiter non est ita certa, sicut Altaris privilegiati.

193. *An obligatus dicere Missam pro Defuncto in privilegiato teneatur dicere requiem?* R. Si privilegium Altaris sit tantum de Requiem, certum est obligari ad Requiem.

194. *An celebrans in Altari privilegiato Requiem possit applicare uni defuncto fructum sacrificij, alteri Indulgentiam?* R. Si tenor privilegij quoad Indulgentiam sit talis: *Sacerdos dicendo Missam pro defuncto liberat ejus animam ex purgatorio*; tunc Indulgentia non suffragatur, nisi animæ, pro qua celebrans offert sacrificium.

195. *Quid si ergo tenor privilegij sit talis: Quoties Missam quis dixerit in tali Altari, toties liberat animam ex purgatorio?* R. Tunc poterit uni sacrificium, alteri Indulgentia applicari, quia tunc sufficit Missam celebrare in tali Altari, tanquam opus pium injunctum ad liberandam animam.

196. *Utrum defunctis magis prosit Missa solennis, quam privata?* R. Saltem quoad fructum impetrationis, magis prodesse solennem; tum quia celebratur cum majori attentione & devotione; tum quia cum majori decentia & ornatu, ex quo major DEI cultus resultat; tum quia ad illam plures Ministri & offerentes, sive ad Altare, sive in Choro concurrunt,

197. *Annon plus prodesse possit etiam quoad fructum satisfactionis?* R. Possè; quia præter fructum satisfactionis principalem, provenit probabiliter ex sacrificio singulis adstantibus & offerentibus cum Sacerdote fructus specialissimus ex opere operato, quem licèt assistentes in Choro, & in Ecclesia non teneantur offerre pro defunctis, facilè tamen contingit, ut plures applicent simul cum fructu impetrationis.

Defectus Missæ supplendi.

198. *An defectus Missæ supplendi sint?* R. Aliquos esse supplendos, aliquos non, pro eorum diversitate.

199. *Quotuplices sunt generatim Missæ defectus?* R. Alios esse substantiales, còsque vel essentielles, vel solum integrales; alios accidentales, còsque vel circa partes essentielles, vel circa integrales, vel circa accidentales principales, vel minùs principales.

200. *Ex quibus capitibus potest oriri defectus substantialis?* R. Ex materia, forma & intentione Ministri.

201. *Debentne suppleri defectus substantiales Missæ?* R. Debent, sive sint essentielles, sive tantum integrales; quia vel nullum fieret sacrificium, vel imperfectum.

202. *Quæ est obligatio præcavendi defectus accidentales Missæ?* R. Esse vel sub mortali, vel sub veniali, juxta materiæ quantitatem.

203. *Suntne defectus accidentales Missæ supplendi?* R. Non esse supplendos, nisi quando suppleri possunt absque eo, quod invertatur ordo Missæ. Si enim esset invertendus ordo Missæ, major difformitas oriretur ex supplementatione, quàm ex ipso defectu.

Defectus substantiales supplendi in materia.

204. *Quomodo supplendi sunt defectus substantiales materia?* R. Si defectus ante consecrationem advertatur, nec possit haberi materia apta, debet relinqui Missa, in quocunque statu reperiatur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materiæ ineptæ.

205. *Debétne etiam relinqui Missa, si ante consecrationem advertatur defectus sumptionis subsequens?* R. Debet relinqui; cum enim consumptio ad integritatem substantialem sacrificii spectet ex Jure Divino, qui est inhabilis ad consumendum, censetur etiam inhabilis ad sacrificandum.

206. *Si post consecrationem advertatur defectus substantialis alicujus materie, quid agendum?* R. Debere consecrari novam materiam aptam, si advertatur post sumptionem, sive ante illam; quia ad essentiam sacrificii requiritur consecratio utriusque speciei.

207. *Quid si autem in dicto proximo casu non possit inveniri nova materia apta ad con-*

secrandum? R. Tunc prosequendam esse Missam more consueto, omnis ceremoniis supra dictam speciem concernentibus; quia coëptum sacrificium debet perfici eo meliori modo, quo potest.

208. *Quid agendum, si sumptâ unâ specie deprehendatur defectus substantialis alterius?* R. Illam tantum speciem esse de novo consecrandam, quæ deprehensa est, non esse consecrata; quia sicut in Sacramentis, ita & hic illud tantum supplendum quod deficit; nec curanda est quoad hoc Rubrica contrarium præscribens, quia est tantum directiva, juxta opinionem Doctorum illius temporis.

209. *Quid agendum, si in utraque specie advertatur defectus substantialis?* R. Probabilius esse supplendum, si advertatur post consecrationem, & haberi possit brevi tempore materia apta; & probabiliter etiam si advertatur post summptionem; quia aliàs cultus ille Ritualis Missæ ex sui institutione ad sacrificium ordinatus remaneret vacuus & falsus.

210. *Quid autem, si post consecrationem deficiat aliqua species, ut vel evanescat, vel à vento, vel ab animali rapiatur, effundatur?* Etc. R. Cum communi de novo consecrandam illam speciem, quæ deficit, ut sit sacrificium etiam integraliter perfectum.

211. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus consecratis mutetur miraculosè in aliam formam?* R. Cum communiore, sive utraque species sic
im-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 341

immutetur, sive una tantum, nihil esse de novo consecrandum, sed in secundo casu illa species consumenda esset, quæ non est mutata; quia in primo casu, si nova fieret consecratio, novum fieret Sacrificium; ac proinde nihil suppleretur, quia alterum maneret inconsumptum. In secundo verò casu extaret totum sacrificium essentialiter, ac proinde si nova species consecraretur, & sumeretur, hoc ipsò partialiter novum sacrificium consumeretur.

212. *Quid si aliqua ex speciebus veneno infecta reperiatur?* R. De hoc casu eodem modo discurrendum, sicut de proximo priori; parum enim refert, sive ex uno, sive ex alio capite reddatur impossibilis sumptio sacrificii essentialiter perfecti.

213. *Si post sumptionem advertatur, species fuisse veneno infectas, quid agendum?* R. Possè quodcunque remedium adhiberi, etiam vomitus procurari ex communi Doctorum; cum enim sacræ species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejici tanquam malè sumptæ.

214. *An possit hostia fracta adhiberi ad sacrificium?* R. Juxta Rubricam, si advertatur fracta ante oblationem, debet alia accipi præciso scandalo; post oblationem verò debet eadem consecrari, nisi fractura evidenter appareat populo; & si timeatur scandalum, debet alia accipi, offerri & consecrari, & prior oblata sumi, post sumptionem sacrificii.

215. *Quale peccatum foret adhibere hostiam fractam?* R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus præscriptos, non esset plus, quàm veniale, quia foret potius tantum contra accidentalem perfectionem & majorem pulchritudinem, quàm contra aliquid necessarium.

216. *Quid si post consecrationem hostia frangeretur totaliter ad duas partes?* R. Tunc adhibendam majorem partem ad ritus peragendos.

217. *Quale peccatum foret, adhibere hostiam maculatam?* R. Si leviter foret maculata, esset veniale; si graviter, mortale; quia esset gravis irreverentia.

218. *Forétne peccatum, si hostia ablata quidem, sed non consecrata ob fracturam, non sumeretur post sumptionem sacrificii?* R. Nullum foret, dummodo aliunde reverenter tractaretur, quia Rubrica illa est tantum directiva, & non præceptiva.

219. *Quid faciendum, si hostia consecrata incidat in calicem?* R. Ex Rubrica, ad ritus peragendos adhibendam esse partem ejus non madefactam. Si autem tota madeficeret, recitanda sunt omnia consueta, omiſſis signis & cæteris ritibus, simulque sumenda utraque species, dicendo; Corpus & sanguis, &c.

Defectus Vini.

220. *Quid agendum, si advertatur, aquam*
non

De Missa, & ad eam pertinentibus. 343
non fuisse mixtam vino? R. Miscendam, si ante consecrationem advertatur; secus si post illam, quia jam erit mixtio inutilis.

221. *Quid si dum est inchoata consecratio calicis, advertatur non esse mixtam aquam?* R. Inceptis illis verbis: *Simili modo, &c.* non amplius esse locum mixtioni; quia consecratio jam est coepta, idcircoque exigit perfici ex vi institutionis sacrificii.

222. *An vinum congelatum consecrare sit licitum?* R. Cum Pasq. assumere quidem vinum congelatum pro consecrando seclusâ necessitate non cariturum veniali ob defectum diligentiae requisitæ. At in calice congelatum consecrare nullum videri peccatum; quia est materia certa, nec constat de prohibitione; nec foret irreverentia, cum congelatio non reddat materiam deterioiorem.

223. *Quomodo sumenda species post consecrationem congelata?* R. Pannis calidis, vel immersione calicis in aquam calidam, vel alio modo resolvendam glaciem; si autem diu esset expectandum, judicarem potius cum Pasq. sumendum in os sanguinem congelatum, ibique resolutum glutiendum; videtur enim sufficere ad potum, ut in ore fiat proxinè porabilis.

224. *An sit peccatum uti aquâ vel vino nive infrigidato pro consecratione?* R. Cum Pasq. per se nullum peccatum videri; quia quanvis alteretur, non tamen alteratur ad destructionem. Idem dicendum, si hyeme perfrigidâ

344 Pars IV. Caput III.

utatis aquâ, vel vinô aliquantulum calefacto, ne tam citò congeletur.

225. *Si hostia consecrata labatur aliquò, quid agendum?* R. Rubrica jubet terram radi, si labatur in eam, mundari, & rasuram in Sacrarium projici; si in mappam, vel linteum, vult illa diligenter lavari, & lotionem in Sacrarium effundi.

226. *Quid si sanguis effunderetur?* R. Ex Rubrica, terram debere lambi à Sacerdote; ex lapide Altaris debere sorberi ab eodem; linteum debere ter abluì; corporale & vestes sacerdotales pariter abluì; Bannum vel tapetem etiam abluì. Rasurâ etiam combustâ & ablutiones in sacrarium projici.

227. *Quomodo peccatur, si omittantur ea, quæ præscribuntur agenda, dum species consecrata labuntur in terram, vel aliò?* R. Si in calu lapsus sanguinis omittantur substantialia, quæ præscribuntur, fore peccatum mortale; veniale verò, si aliquid leve omittatur, ob irreverentiam, quæ committeretur.

228. *Quid autem dum laberetur Corpus Christi?* R. Futurum tantum peccatum veniale; quia circa Corpus Christi nec tantæ diligentiae præscribuntur in jure, nec tantum periculum est irreverentiæ, quantum circa sanguinem, qui imbibitur in materia, supra quam cadit.

229. *Quid agendum, si Sanguis cadat supra barbam celebrantis?* R. Illam non radendam, sed

sed solum lavandam; quia rasura barbæ nec à jure, nec à Rubrica injungitur.

230. *An poena imposita pro effusione sanguinis in Capit. si per neglig. de Conf. dist. 2. hodie sint in usu?* R. Non esse; quia abierunt in deluetudinem, tanquam nimis severæ.

231. *Quid agendum, si particula decidat intra pectus communicantis?* R. Si sit mulier, committendum esse ipsi, aut alteri mulieri, ut excipiat & laver; quia minor erit indecentia tangi à muliere Sacramentum, quàm mulierem à Sacerdote.

232. *Quid faciendum de particula reperta circa Altare?* R. Si dubitetur, an non sit consecrata, sumendam esse statim post summptionem sanguinis; vel si sacerdos horreat sumere, conservet in tabernaculo, donec corrumpatur, postea combustæ cineres projiciat in sacrarium.

Defectus Forma.

233. *Quando est supplendus defectus substantialis forma?* R. Si certò constet esse commissum defectum substantialem, semper repetendam esse formam; aliàs non conficeretur Sacramentum.

234. *An tunc tota forma sit repetenda, vel sufficit verbum omissum pronunciare?* R. Totam esse repetendam; quia solum verbum non significaret cum cæteris pro priori prolatis.

235. *Quid in dubio, an sit forma repetenda?*
 R. Si sit negativum ex eo, quod non recorde-
 tur, aut non habeat positivum fundamentum
 se consecrâsse, nihil supplendum, quia præ-
 sumendum est de validitate; nisi saltem pro-
 babiliter constet de opposito.

236. *Quid si autem dubium fundetur in
 argumentis valde probabilibus?* R. Tunc re-
 petendam esse formam sub conditione. Re-
 petendam, ut certificetur consecratio; sub
 conditione verò, ne sit periculum inutilis pro-
 lationis verborum.

237. *Quid si probabile sit, defectum com-
 missum esse, ac etiam probabile, non esse com-
 missum?* R. In eo casu, si certum est defectum
 illum esse substantialem, debere repeti con-
 secrationem; quia aliàs sacrificium exponitur
 periculo nullitatis.

238. *An defectus forma ex omissione ver-
 borum, quæ secundum aliquos sunt substan-
 tialia, secundum alios non sunt, sit supplendus
 repetitione totius forma?* R. Cum Quarti
 & Pasqual. non esse supplendum; quia stante
 opinionum conflictu, verba, de quibus est
 controversia, non acceptantur ab Ecclesia tan-
 quam essentialia; alias si acceptarentur, hoc
 ipso prohiberet opinionem negantem esse sub-
 stantialia.

239. *An si contingat defectus substantialis
 utriusque forma, sit repetenda consecratio?* R.
 Si id advertatur ante summptionem, esse repe-
 ten-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 347
tendam, ut scilicet compleatur, non quidem sacrificium inchoatum, sed cultus inchoatus celebrationis Missæ, quo se celebrans obligavit DEO ad munus perficiendum.

240. *Quid si id advertatur primò post sumptionem?* R. Judicat Pasqual. probabile, quòd possit repeti consecratio, ne cultus, qui exhiberetur DEO in Missa, remaneat vacuus contra virtutem Religionis, quæ videtur prævalere posse contra præceptum de jejuniis juris solum Ecclesiastici.

241. *An si ex errore proferatur forma sanguinis supra panem, sit calix iterum consecrandus?* R. Si consecrationem celebrans direxit nihilominus ad calicem, malitiosè quidem egit, sed calix manet consecratus, quia supponitur fuisse præsens. Si verò direxit per errorem ad panem, calix non est consecratus, quamvis fuerit præsens; quia præter præsentiam requiritur, ut Forma debita proferatur supra materiam, ac per intentionem Ministri ad eam dirigatur.

Defectus Intentionis.

242. *Qualiter supplendus defectus Intentionis?* R. Supplendum esse repetitione ipsius Formæ; quia sine intentione non fuit Forma Sacramentalis. Norandum autem, vix possibilem esse intentionis defectum; cum enim sufficiat virtualis, hoc ipso, quòd functiones Missæ

exerceantur voluntariè, adest virtualis intentio conficiendi sacrificium.

243. Unde incipienda est repetitio consecrationis? R. A verbis: *Qui pridè*. Vel: *Simili modo*; & quidem probabilius sub peccato mortali, quia verba hæc sunt determinativa sensibili modo, ut Forma proferatur in persona Christi; ac proinde omittendo illa, videtur aliquid notabile detrahendum Formæ.

Missa ab alio supplenda.

244. An & quando sit supplenda Missa ab uno inchoata per alium Sacerdotem? R. Si celebrans deficiat consumptâ utriusque speciei, nihil supplendum esse, quia est defectus solum accidentalis.

245. Quid si deficiat ante cœptum Canonem? R. Etiam non esse supplendum, quia sacrificium nondum inchoatum est, sed tantum ritus præparatorii pro sacrificio.

246. Quid autem si Canon jam erat inchoatus? R. Cum Patqual. Nec tunc esse supplendum; quia id nec à jure exigitur, cum nondum sit propriè sacrificium inchoatum, scilicet quoad substantiam; nec exigitur ex natura rei; quia orationes unius non exigunt compleri ab alio.

247. Ergo nec erit supplendum, quando celebrans deficeret dimidia parte Forma consecrationis panis prolata? R. Concedendo totum; quia

quia nec tunc adhuc esset sacrificium inchoatum substantialiter, cum verba formæ non habeant suam significationem Sacramentalem, nisi dum complentur.

248. *Si pane consecrato deficeret celebrans, deberétne supplens de novo consecrare panem?* R. Minimè, sed solum calicem, quia aliàs non suppleret defectum prioris sacrificii, sed institueret novum sacrificium.

249. *An si celebrans consumptâ solâ specie panis deficeret, sit per alium supplendus defectus?* R. Quamvis hoc non sit tam certum, quàm si neutra species esset sumpta, tamen probabilius esse, etiam tunc esse supplendum; quia etiam unius speciei sumptio pertinet ad integritatem sacrificii. Nec sufficeret illam speciem in alia Missa sumere, quia per hoc non compleretur sacrificium, in quo dicta species fuit consecrata.

250. *Quid agendum, si sit dubium, an celebrans deficiens consecraverit hostiam?* R. Cum Pasqual. quia hoc ipso dubium est, an sit substantialiter inchoatum sacrificium, erit ad libitum supplere; & si suppleatur, consecranda eadem hostia sub conditione; si non suppleatur, tunc hostia dubiè consecrata erit sumenda ab alio Sacerdote post sumptum proprium sacrificium ante sumptam purificationem.

251. *Unde debet Sacerdos alterius defectum supplens inchoare Missam?* R. Ibi, ubi defuit prior Sacerdos; hoc enim exigit ratio supple-

menti. Aliud est, si forma suppleri debeat, tunc enim jam dictum est, incipiendum esse à verbis: *Qui pridie, vel simili modo postquam coenatum est, &c.*

252. Si constet consecrâsse utramque speciem, sed non, in qua parte subsequente defecerit, ubi tunc suppletio inchoanda? R. Cum communi, si per nullam conjecturam possit prudenter judicari, suppletem incipere debere ab illis verbis: *Unde & memores &c.*

253. Quamdiu differri possit supplementum sacrificii? R. Cum Pasqual. Quamvis aliqui existiment, posse compleri etiam sequenti die; probabilius tamen videri, non posse suppleri, nisi in eodem tempore morali; quia in iis, quæ constant partibus successivis, requiritur continuatio, ad hoc ut faciant unum, adeoque illa saltem moralis esse debet.

254. Quid agendum, si non adsit Sacerdos, qui compleat sacrificium? R. Servandas esse species, donec habeatur sacerdos, qui eas sumat; & si periculum esset corruptionis, communis opinio est, in defectu Sacerdotis potius permittendas esse sumi à laico, quam corrumpi; siquidem videtur minor inconvenientia in tali casu sumi à laico, quam corrumpi.

255. An adsit obligatio supplendi sacrificium incompletum? R. Probabilius adesse; quia ex natura rei videntur omnes Sacerdotes esse obli-

obligati ad cultum exhibendum Deo per sacrificium, ac proinde deficientibus cæteris, quilibet alius manet obligatus; igitur deficiente uno in sacrificio, obligatio supplendi transibit ad cæteros.

256. *Si plures adsint, quis ex illis tenetur supplere?* R. Si adsit spes, quod ipse deficiens sit brevi recuperaturus vires, tunc completionem relinquendam esse ipsi; siquidem principalis obligatio est penes ipsum.

257. *Quid autem si hac spes non adsit?* R. Primo loco omnes illos teneri supplere, qui adsunt præsentem; quia hi habent priorem notitiam reliquis, ideoque etiam priorem obligationem.

258. *Quid si præsentem sint impediti?* R. Absentem potentem accurrere, prius esse obligatum, quàm præsentem, si sit impeditus, quia obligatio afficit supplere potentes, quales non sunt impediti.

259. *An etiam non jejunus teneatur supplere?* R. Teneri, quia prævalet integritas sacrificii præcepto Ecclesiastico.

260. *An absens teneatur absolutè accurrere ad supplendum?* R. Non teneri, si non possit accedere sine notabili difficultate; quia difficultas æquiparatur impossibilitati.

261. *An existens in peccato mortali teneatur supplere Sacrificium?* R. Teneri, etiam si non habeat copiam Confessarii, tenerique proinde elicere contritionem, quia hæc obli-

352 : Pars IV. Caput III.

obligatio oritur ex ratione muneris sacerdotalis, idcircoque debet se reddere habilem ad id.

262. *An impeditus canonicè per censuras aut irregularitatem teneatur supplere?* R. Teneri in defectu aliorum; quia obligatio supplendi sacrificium est altioris juris, quàm hæ Censuræ.

263. *An supplens defectum Sacrificii teneatur dare partem Hostiæ consecrata deficienti?* R. Probabilius non teneri, nisi pro viatico nulla alia particula adesset; quia deficiens vel habet jus ad sumendum illud sacrificium, vel non habet. Si habet, deberet ipsi dari sub utraque specie; si non habet, non erit obligatio ipsi ministrandi ex eadem Hostiæ.

264. *An si post oblationem factam adferantur particula consecranda, acceptari possint & suppleri defectus?* R. Novam materiam non oblatam suo loco, non debere acceptari, nisi ex valde gravi causa, & tunc illam esse specialiter offerendam saltem mentaliter; quia cum oblatio sit pars principalis, omittenda non est; & cum possit sufficienter reddi sensibilis per oblationem factam principalis Hostiæ, sufficit mentalis oblatio.

265. *Quæ causa possit esse sufficiens ad consecrandas tales Hostias?* R. Si forent necessariæ ad ministrandum viaticum, vel pro commun-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 353
municandis hominibus in magno concursu,
& die celebri.

266. *Quo tempore possunt adhuc tales particula acceptari?* R. Inchoato canone nullo modo amplius esse acceptandas, quia cum canone jam inchoatur ritus sacrificii, qui perturbari non debet. Et tunc pro viatico ministrando satis esset, partem Hostiæ majoris consecratæ servare, quàm aliam consecrandam acceptare.

Ministrans celebranti.

267. *An & quo jure est ministrans necessarius celebranti Missam?* R. Non esse necessarium jure Divino, utpotè non spectantem ad substantialia sacrificii, sed tantum jure Ecclesiastico. *Ex Capit. Hoc quoque de consecr. dist. 1.*

268. *An sufficiat unus ministrans?* R. Olim debuisse esse minimum duos. *Ex Capit. Hoc quoque cit.* Hodie sufficere unicum ex communi & universali praxi Ecclesiæ quoad privatas Missas.

269. *An sit peccatum, celebrare Missam sine ministrante?* R. Cum Pasqual. seclusâ necessitate probabilius esse peccatum mortale, quia de jure communi requiritur, nec illud jus abrogatum est per consuetudinem, nisi quoad pluralitatem ministrantium. Si tamen in Germania Parochi celebrent sine mi-

ministro, faciunt vel ex aliqua necessitate, vel quia fortè consuetudo introducta abrogavit legem.

270. *An ex causa necessitatis liceat celebrare Missam sine ministrante?* R. Licere ob quancunque gravem necessitatem; quia adhibere ministrum, est solum juris Ecclesiastici, idque tantum quoad decentiam, cui juri videtur prævalere necessitas sacrificandi.

271. *Qua causa possunt esse celebrandi sine ministrante?* R. Necessitatem dandi viaticum, audiendi Missam die festo, satisfaciendi obligationi, legendi sacrum ob beneficium, aut alium titulum justitiæ; continuanda etiam est Missa, si eâ inchoatâ minister recedat; si Sacerdos non habeat, unde se sustentet, accipitque, vel offertur illi stipendium pro Missa, uti etiam tempore pestilentie ad virandum periculum infectionis.

272. *An fœmina possit ministrare celebranti Missam?* R. Cum communi non posse; quia per canones omnino excluduntur à ministerio circa Altare. Et multi existimant peccaturum mortaliter, qui fœminam adhiberet.

273. *Quomodo ergo Moniales respondent Missam cantantibus?* Resp. Hoc prohibitum non esse, remotè ex Choro respondere, quia non est propriè ministerium circa Altare.

274. *An saltem in casu necessitatis possit foemina ministrare ?* R. Potius celebrandum sine ministro, quàm foeminam admittendam; quia est minor indecentia, & tum ipse Sacerdos sibi respondere poterit, vel foemina à longè respondere; pro urceolis autem porrigendis poterit aliquis constitui, qui respondere nesciat.

275. *An in Missa solenni sint necessarii plures ministri ?* R. Esse plures necessarios ex praxi Ecclesiæ, & secundum quid ex institutione Divina, quatenus constat saltem Diaconatum originem traxisse ex institutione Christi.

276. *Qua est obligatio ministrantis celebrantæ Missam ?* R. Sacerdotem peccare probabilius mortaliter, si spontè adhibeat ministros omninò ignaros, quia cooperatur magnæ indecentiæ. Ipsum verò ministrum existimant Doctores regulariter excusari à mortali, nisi sit causa, quòd committatur gravis error, idque scienter.

277. *An in necessitate adhiberi possit ministrans excommunicatus ?* R. Posse adhiberi in gravi necessitate excommunicatum non vitandum, quia cum illo est permixta communicatio etiam causâ utilitatis. Excommunicatum verò denunciatum nullo modo posse adhiberi, sed potius celebrandum sine ministro; quia prævalet præceptum de non communicando cum tali.

356 . Pars IV. Caput III.

278. *Utrum filius possit parenti celebranti ministrare ?* R. Si sit filius legitimus , nihil prorsus obstat ; illegitimus autem graviter prohibetur ob indecentiam. *Capit. Cùm decorum , de filiis presbyterorum.* Aliud est sentiendum , si sit ignotum , quòd sit filius illius. *Ex Cap. Conquerente , de filiis Presbyterorum,* quia tunc cessat indecentia.

Tempus Missæ dicenda.

279. *An diebus omnibus liceat sacrificium offerre ?* R. Per se esse licitum ; propter mysteria autem excipiuntur aliqui dies Hebdomadæ Majoris , de quibus infra videbimus.

280. *An in feria quinta Majoris Hebdomadæ liceat privatas Missas celebrare ?* R. Cum communi , posse & privatim , & publicè , idque teste Pasqual. etiam Romæ in pluribus Ecclesiis præticatur. Neque ubi contrarium fieri consuetum est , introducta est consuetudo animò se obligandi , maximè cùm omnes ferè Doctores ita sentiant , & , ut dixi , in multis etiam Ecclesiis contrarium præticatur.

281. *An hæ Missæ celebrari possint etiam post Missam solennem ?* R. Non posse ; quia jam tunc incipit tempus Parasceves , in quo non licet celebrare , ideo & Altaria denu-
dantur.

282. *An Episcopi & Prælati peccent , per-*
mit-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 357
mittendo illa die omnes Sacerdotes legere Sacrum, ita, ut non habeatur communio Cleri?
R. Non peccare, quia adhuc Clerus inferior communicare potest. Et quamvis nullus communicaret, nihil obest; quia non est ritus gravis, nec est obligatio communicandi.

283. *An Sacerdos tunc sine Stola communicans, peccet graviter?* Non peccare: quia licet Concilium Bracharense id sub excommunicatione præcipiat, illud tamen tantum fuit Provinciale, nec putatur illud præceptum hodie in vigore esse.

284. *An dictâ feriâ quintâ possit celebrari in qualibet Ecclesia?* R. Esse aliquod Decretum Sacræ Congr. in contrarium. Sed Pasq. putat, illò solum prohiberi illas solennitas, quæ in Parochialibus fieri solent.

285. *An feriâ sextâ Majoris Hebdomadæ liceat offerre sacrificium?* R. Peccaturum mortaliter, qui illò die sacrificaret, propter gravitatem mysterii. *Ex Capit. Sabbatho, de Consecr. dist. 3.*

286. *An non liceat saltem pro ministrando viatico?* R. Cum Pasqual. videtur secretò celebrari posse, siquidem quæ non licent publicè, secretò fieri possunt. *Capit. Tuae fraternitatis, de Cler. peregr.*

287. *Qualis autem tunc Missa celebranda esset?*
R. Omnium optimè votiva de Passione, utpote tempori maximè conveniens.

288. *Licetne feriâ sextâ Parasceves communicare?* R. Per se non videtur licere. Ex *Capit. Sabb. cit.* ubi dicitur: *Sacramenta penitus non celebrari.* Vox autem *penitus* significat in totum, seu totaliter; si tamen sit contraria consuetudo, scrupulus habendus non est.

289. *An in Sabbatho Sancto liceat privatas Missas celebrare?* R. Licere quoad Missas privatas sive secretò, sive publicè; quia cessavit prohibitio quoad hoc. Ex *Capit. Sabbatho, de consec. dist. 3.* utpote cujus finis cessavit, qui erat, ut celebraretur Dominica passio in mœstoria; siquidem jam Ecclesia celebrat lætitiâ Resurrectionis.

290. *An si in Sabbatho Sancto incidat Festum Annunciationis B. V. possint celebrari Missæ?* R. Possunt publicè celebrari tunc Missas privatas; quia adest sufficiens causa, ratione cujus cessare potest admiratio populi, quæ alias difficilem redderet celebrationem in illa die, nisi populus prius instrueretur.

291. *Quenam Missa tunc privatim celebranda esset?* R. Probabilius non votivam, sed dici Missam celebrandam esse, quia est dies maxime privilegiata.

292. *At Missa illius diei caret introitu?* R. Cum non habeat, omittatur; sicque servabitur ritus præscriptus; ac proinde factâ confessione, dicatur *Kyrie eleison*; & ita servari

Romæ

De Missa, & ad eam pertinentibus. 359
Romæ in Ecclesia S. Marthæ, scribit Pasqualigus.

293. *Quo tempore potest in Sabbatho Sancto celebrari Missa privata?* R. Aliquos docere, quòd possit celebrari etiam ante Missam solennem, alios negare. In praxi judicarem potius celebrandum inchoatâ Missâ solenni, vel post.

Missa iteratio eodem die.

294. *An liceat pluries in die offerre sacrificium Missæ?* R. De Jure Ecclesiastico, seclusò die Nativitatis Domini, non licet nisi semel in die offerre sacrificium regulariter loquendo. *Ex Cap. Sufficit, de consecr. dist. 1. Cap. Consulnisti de celebr. Missarum. Et Capit. Te referente, de celebr. Missæ.*

295. *An ordinatus in die Nativitatis Domini, possit celebrare duas alias Missas?* R. Tam Episcopum eò die consecratum, quàm Presbyteros eò die ordinatos posse celebrare duas residuas Missas; quia ii concelebrant & coofferunt sacrificium cum consecrante & ordinante, neque communicant laico modo, sed Sacerdotali, videlicet species à se etiam consecratas.

296. *Quid si autem ordinatio fieret sub ultimo sacro diei?* R. Cum Pasq. probabile est, quòd adhuc possent etiam reliquas priores duas Missas celebrare; quia ordo ille Missæ

tum non videtur ita necessarius, ut ex rationabili causa non possit inverti, sicut communiter docetur de ordine Breviarii.

297. *Cur ergo, si quis illo die laico modo communicaret, non posset amplius Missam celebrare?* R. Quia in die Nativitatis conceditur tantum terna celebratio; ac proinde ter intra sacrificium, & nullò modò extra sacrificium communicare, suppositâ Missâ.

298. *An liceat nocte Nativitatis Domini omnes tres Missas celebrare?* R. Cum Quarti, posse absque omni scrupulo, & est in usu, etiam Romæ: Rubrica autem videtur esse solum pro Missis solennibus.

299. *An Sacerdos in die Nativitatis Pontificans, dum sub dimidiato sacro habetur concio, possit privatim legere sacrum, alterum ejusdem diei?* R. Videri, quòd non possit, quia inchoata Missa videtur exigere, ut non interponatur aliquid, quod posset turbare ordinem Missæ; Missa autem interposita posset turbare, quia illa inchoatio duplex posset spectare ad utrumque sacrificium. Ex quo apparet disparitas, quare in dicto casu alix actiones sint licitæ, siquidem hæ non spectant ad Missam, & ideo non sunt aptæ ad novum ritum inducendum.

300. *An in die uno ab eodem celebrari possit una Missa de die, altera pro defunctis?* R. Hoc tempore non posse, quia non judicatur esse tanta necessitas iterandi sacrificium.

301. *Qualis debeat esse necessitas, ut possit eodem die iterari Sacrificium?* R. Debere esse strictam necessitatem saltem moralem; quia quando *Innoc. III. in Cap. Consulisti*, dicit: *Nisi causa necessitatis suadeat, &c.* dispensat in lege prohibente iterationem sacrificii, dispensatio autem requirit veram necessitatem.

302. *An quando in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis celebranda essent dua Missa, & unus tantum adest Sacerdos, sit sufficiens necessitas iterandi sacrificium?* R. Probabilius non esse; quia juxta Pasq. obligatio cantandi duas Missas conventuales, est posterior obligatione tantum semel celebrandi de die; ac proinde illa obligatio imposita est salvo jure, & quando secundum ritum Ecclesiæ impleri potest.

303. *An Benedictio Nuptiarum sit causa sufficiens iterandi Sacrificium?* R. Non esse, quia benedictio fieri potest absque celebratione Missæ; consuetudo autem celebrandi non est obligatoria, ideoque cedere debet præcepto veranti bis celebrare.

304. *An superveniente Episcopo, Principe, Magnate, possit iterari sacrificium?* R. Non posse, etiam die festo, (quamvis multi Antiqui contrarium tenuerint, non sumptu purificatione) quia in *Capit. Consulasti, de Celebr. Missar.* non licet celebrare iteratò pro adulatione sæcularium; videtur enim habere locum

Q

ada-

362 Pars IV. Caput III.

adulatio, dum iteratur Missa, in obsequium
secularium, & intuitu qualitatæ personæ. An
autem fieri posset iteratio, si haberent hi se-
cum magnum numerum personarum, paulò
pòst dicetur.

305. *An Sacerdos, qui celebravit pro Epi-
scopo, vel Principe, possit denuò celebrare pro
populo?* R. Si Sacerdos sit obligatus legere
utrique parti, & Episcopus nec ipse possit le-
gere, nec alium habeat, nec possit expectare
Missam ordinariam, poterit iterari, seu bis
legi Missa; quia cum Sacerdos die festo (qua-
lis esse supponitur) teneatur & Episcopo & po-
pulo impendere suum officium, & non possit
per eandem Missam, erit sufficiens necessitas
celebrandi duas Missas.

306. *An die festo, si superveniat notabilis
multitudo itinerantium, possit iterari celebra-
tio Missa?* R. Non posse, quia non est suffi-
ciens necessitas; nam vel ratione itineris ex-
cusantur ab audienda Missa, & tunc cessat
necessitas; vel non excusantur, & tunc si sunt
culpabiles, jam frustra illis legeretur sacrum;
si verò non sunt culpabiles, hoc ipso cessat
obligatio præcepti.

307. *An paupertas Sacerdotis, vel Ecclesiæ
est causa sufficiens iterandi Missam?* R. Non
esse sufficientem, ex Capit. sufficit, de consecr.
dist. 1. ibi: *Qui vñd pro pecuniis unâ die præ-
sumunt plures facere Missas, non aſtimo eva-
dère damnationem.*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 363

308. *An si in aliqua Ecclesia die festo sit consuetudo celebrandi duas Missas ob commoditatem populi, & constitutus pro secunda Missa deficiat viribus, possit unus iterare Missam?* R. Non posse, quia consuetudo non facit necessitatem celebrandi duas Missas, maximè cum hæ serviant tantum commoditati.

309. *An quando multitudo populi non potest capi ab Ecclesia, & adest unus solum Sacerdos, possit iterare Missam?* R. Posse, ex Capit. *Necesse est, de Consecr. dist. 1. ibi: Illud quoque volumus custodiri, ut cum sollemnior festivitas conventum populi numerosioris indixerit, & cum tanta fidelium multitudo convenerit, quam recipere Basilica simul una non possit, sacrificii oblatio indubitanter iteretur, &c.*

310. *Quid si autem pro eo die non esset auditio Missa de precepto?* R. Adhuc posse Missam iterari; quia caupon universaliter loquitur: *Quando festivitas sollemnior inducit frequentioris populi concursum; ne Ecclesia videatur eos illudere, dum ratione festivitatis invitat, & postea non recipit intra Ecclesiam.*

311. *An pro ministrando viatico possit iterari Missa?* R. Cum communi posse in tali casu, quo celebranti post sumptas species panis innotesceret, infirmum probabiliter non perventurum ad sequentem diem; quia via-

sicum est utcumque necessarium in articulo mortis, vel ex præcepto, vel ex natura rei ad conservationem vitæ spiritualis.

312. *An Sacerdos, qui habet duas Parochias, possit eodem die prius in una, postea in altera celebrare?* R. Posse, servato jejunio, (quod etiam in prioribus casibus supponitur) si ob paupertatem non possit habere alium Sacerdotem; quia Parochus ratione muneris tenetur pascere oves suas, inter reliqua autem, quibus pascuntur, est sacrificium Missæ, aliunde etiam ab Ecclesia præceptum, ut hic supponitur. Ergo. Imò tali casu non tantum poterit, sed tenebitur iterare, si alium non possit substituere.

313. *An habens duas Parochias, possit iterare Missam etiam in diebus profestis?* R. Non posse, nisi sint tales dies, quos populus per modum festorum colit; quia aliis diebus Parochus ratione muneris sui non tenetur celebrare.

314. *An Parochus habens tres Parochias, possit in singulis celebrare die festo?* R. Posse; quia facultas iterandi Missam fundatur in causa necessitatis; multiplicatâ igitur necessitate, multiplicabitur, seu extendetur facultas.

315. *An Parochus, postquam celebravit in propria Parochia, possit etiam in aliena celebrare deficiente Parocho loci?* R. Posse in diebus festis;

De Missa, & ad eam pertinentibus. 365

festis; quia quamvis per se in aliena non teneatur servire, tamen Parochus loci habet potestatem substituendi, & tunc substitutus consentiens in substitutionem, assumit in se obligationem substituentis, teneturque servire, sicut in propria.

316. *An habens plures Parochias, possit feriâ quintâ majoris hebdomada servare in singulis Eucharistiam sequenti die conjugendam?* R. Quamvis die Jovis S. debeat celebrare in singulis Parochiis, tamen juxta communem sententiam, debet conservare Eucharistiam tantum in Parochia principali; quia in Parasceve secundò celebrans, Eucharistiam deberet sumere non jejunus, cum in prima celebratione debeat sumere vinum, cui miscetur pars Hostiæ; non est autem dispensatio pro hoc casu non jejunò celebrandi.

317. *An quando occurrit casus iterandi celebrationem Missæ, sit necessaria licentia Episcopi?* Resp. Quando patet recursus ad Episcopum, ipsius erit examinare causam necessitatis iterandi Missam; quia quamvis licentia sit à jure, usus tamen licentiæ requirit maturam deliberationem, & quidem Episcopi, cui incumbit invigilare, ne committatur abusus in celebratione Missarum.

318. *An etiam Religiosi debeant recurrere in hoc ad Episcopum?* R. Illis sufficere licentiam

Superiorum suorum; quia hi respectu illorum sunt quasi Episcopi.

Hora celebrandi.

319. *Quâ horâ dñi liceat incipere celebrationem?* R. Juxta Rubricam, Missam privatam posse fieri ab aurora usque ad meridiem; & est communis Ecclesiæ praxis.

320. *Quid hic intelligitur nomine aurora?* R. Intelligi tempus, quo primò incipit clarescere post noctem, accipiendo illud non mathematicè & indivisibiliter, sed moraliter.

321. *An sit expectandum initium aurora pro Missa inchoanda?* R. Sufficere, si Missa adhuc daret, dum est initium auroræ, quia hoc ipso, quòd Missa secundum substantiam sacrificii, v. g. ante sumptionem attingat initium auroræ, dicitur fieri in aurora.

322. *An detur parvitas materia in anticipatione temporis debiti pro celebratione Missæ?* R. Debere dari, cum agatur de tempore, quod habet suam extensionem quantitativam majorem, vel minorem.

323. *An & quantum tempus sit assignandum ante Solis ortum, in quo liceat incipere Missam?* R. Inter plures opiniones, maximè congruam videri illam, quæ assignat sesqui horam, ante Solis ortum.

324. *An ratione consuetudinis possit notabiliter ante auroram celebrari?* R. Posse, si
sit

De Missa, & ad eam pertinentibus. 367
sit rationabilis consuetudo; quia juri positivo,
aut consuetudini potest prævalere contraria
consuetudo.

325. *An in partibus Septentrionalibus, ubi
in hyeme est valde longa nox, sit rationabilis
causa anticipandi auroram?* R. Esse; cum
enim manè sit valde breve, videtur posse com-
pensari, conjungendo cum ipso aliquam noctis
partem, maximè cum hoc tempore multum
crescerit numerus Missarum.

326. *An ubi artifices solent notabiliter
ante auroram incipere sua exercitia, prius-
que Missam audire, possit celebrari Missa no-
tabiliter ante auroram?* R. Possse; melius
enim est, ut artifices Missam audiant, quàm
consuetudo non celebrandi ante auroram, id-
que vel maximè in hyeme, dum nox est val-
de longa.

327. *An in aliqua Ecclesia, si ob solenni-
tatem sit celebrandus magnus Missarum nume-
rus, sit sufficiens causa auroram notabiliter an-
ticipandi?* R. Esse sufficientem, quia plus
redundat in cultum DEI & Ecclesiæ ex tanto
Missarum numero, quàm si aurora non ita
anticiparetur.

328. *Quomodo regulanda Missa celebratio
in Regionibus, in quibus nox durat per me-
dium annum?* R. Regulandam secundùm
Regionis capacitatem, ita, ut habeatur pro
die illud tempus, quod solet impendi ope-
rationibus, pro nocte illud, quod impendi-

tur quieti, attendendo ad id, quod communiter fit.

329. *An in nocte Nativitatis Domini sit expectanda media nox, ut possit Missa celebrari?* R. Probabilius expectandam esse; quia concessio celebrandi tres Missas, est facta pro die Nativitatis Domini, qui incipit à media nocte, à qua inchoatur etiam jejunium naturale, requisitum ad celebrationem Missæ.

330. *An pro dando viatico liceat celebrare ante auroram, & quantò citius?* R. Licere statim post mediam noctem; quia prohibitio anticipationis auroræ non est strictior pro una parte noctis, quàm pro altera; ac proinde si licet anticipare in tali casu summo mane, licebit statim post mediam noctem.

331. *An ob propriam Sacerdotis necessitatem, v. g. itineris, possit anticipari celebratio Missæ notabiliter ante auroram?* R. Die festo posse, si aliàs non posset celebrare, quia prævalet præceptum audiendi Missam; alio autem die non posse, quia non est obligatio Missam audiendi.

332. *An possit anticipari, si aliàs non vellet quis audire die festo Sacrum, nisi anticipatò?* R. Ex hac causa non posse, quia talis anticipatio reduceretur in causam voluntariam, v. g. venationem, aut quid simile impeditivum observationis præcepti. Hinc autem sequeretur, quòd semper, dum quis vellet exercere

De Missa, & ad eam pertinentibus. 369

cere actum impossibilem cum observantia legis, cessaret obligatio legis, licet nulla adesset necessitas exercendi talem actum.

333. *Quâ horâ terminanda sit celebratio Missæ?* R. Ex communi praxi ab Ecclesia approbata, ultimum terminum celebrationis Missarum de lege ordinaria esse meridiem cum latitudine temporis sumptam; ita ut ex communi Doctorum, nec sit peccatum veniale; dummodo ante horam primam inchoetur Missa, quamvis post illam finiatur.

334. *An pro ministrando viatico liceat notabiliter post meridiem celebrare?* R. Posse usque ad horam nonam, seu tertiam post meridiem. Imò Pasqual. judicat, à jejunis posse per totum diem celebrari suppositâ necessitate; quia consuetudini introductæ utque ad meridiem celebrandi pravalet necessitas moribundi, & obligatio Pastoris ad subveniendum animabus. Pii autem V. prohibitio, ne fiant Missæ vespertinæ, non se extendit ad talem casum necessitatis.

335. *An in celebritatibus Ecclesiarum liceat protrahere Missam solennem longè post meridiem?* R. Cum communè posse utque ad horam nonam, seu tertiam pomeridianam; quia consuetudo restringens Missas ad meridiem, non se extendit ad similem casum magnæ solennitatis. Idem dicendum est de funeribus, aut inaugurationibus Principum. &c.

370 *Pars IV. Caput III.*

336. *An durare possint tamdiu Missæ privatae, quamdiu durat Missa solennis?* R. Illa licite durante, semper posse durare etiam privatas usque ad horam tertiam post meridiem; quia protractâ Missâ principali, protrahuntur privatae tanquam illam consequentes; cum eadem causa justificare possit privatas.

337. *An ex privata causa possit quis celebrare post meridiem?* R. Causâ itineris & similibus, nullum dubium est, posse die festo usque ad horam primam & ultra celebrare; quia incredibile est, hunc casum consuetudine comprehendere. Imò Pasqual. iudicat ex simili causa licere etiam die profesto; quia cum meridies latitudinem admittat, non tam ad ipsum tempus attendendum est, quam ad convenientiam celebrationis tali vel tali tempore faciendæ.

Locus Missæ celebranda.

338. *Quo loco sit licitum celebrare Missam?* R. Jure communi antiquo, non fuisse licitum celebrare, nisi in Ecclesiis consecratis ab Episcopo extra casum necessitatis. Ex Caput. Nullus, de consecr. dist. 2.

339. *Quid autem hodie?* R. Hodie posse regulariter offerri sacrificium etiam in Ecclesiis, aut oratoriis tantum benedictis, aut etiam non benedictis; deputatis tamen tantum cultui
Diyi-

De Missa, & ad eam pertinentiis. 371
Divino. Trid. sess. 22. Decret. de servand. & vit.
in Celebr. Miss.

340. *An sit peccatum mortale, offerre sacrificium sine necessitate extra loca deputata?* R. Cum communi, esse peccatum mortale ob graves prohibitiones.

341. *An sit aliqua poena ipso facto incurrenda de jure imposta celebrantibus extra loca deputata?* R. Non esse; quia nullum jus extra de tali poena.

342. *An pro ministrando viatico celebrari possit in domo privata?* R. Palqual. cum aliis affirmativè, quia concurrunt duo praecepta; unum de non celebrando in tali loco, alterum de viatico; hoc postremum autem est altioris ordinis, cui proinde in tali necessitate debet cedere alterum.

343. *An in casu necessitatis licitum sit celebrare extra loca deputata, in loco tamen publico?* R. Licitum esse, tum quia jura antiqua prohibentia Missam dici extra locum deputatum, excipiunt expressè casum necessitatis; tum quia aliae etiam leges ecclesiasticae non extendunt se ad casus necessitatis.

344. *An in defectu Ecclesiae liceat extra loca deputata celebrare?* R. Licet in loco decenti, maximè ad hoc, ut populus implere possit praeceptum de audienda Missa, tum quia hic casus est expressus in jure, tum quia obligatio legendi in Ecclesia supponit

Ecclesiam esse ; si ergo non sit , cessat obligatio.

345. *An ratione itineris possit extra loca deputata celebrari?* R. Cum communi, licitum esse in defectu locorum deputatorum; quia in tali casu cessat obligatio ob defectum Ecclesiæ.

346. *Quando licet ratione itineris celebrare extra loca deputata?* R. Cum Pasq. in Regionibus, in quibus adsunt quidem Ecclesiæ aut oratoria, sed in itinere non occurrunt, posse celebrari singulis diebus, quibus urget præceptum audiendi Missam; quia cum in hac materia attendatur necessitas secundum quid, sufficiens erit necessitas urgentis præcepti.

347. *Quid autem in Regionibus, in quibus non sunt loca deputata sacrificio?* R. Cum eodem Pasqual. videri, quod liceat legere Missam toties, quoties placuerit in loco decenti; quia dispositio legis non videtur habere locum, nisi adsit id, quod lex præsupponit; cum ergo lex de non celebrando extra loca deputata supponat dicta loca, non habebit locum, nisi eadem loca existant.

348. *An tempore pestilentia possit celebrari Missa extra loca deputata?* R. Omnino posse, ob periculum contrahendæ pestilentia, si Ecclesia adeatur.

349. *An quando confluentem populum Ecclesia non capit, liceat extra illam celebra-*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 373

re ? R. Cum communi licere ; quia cum Ecclesia confluentem populum non capiat, eodem modo se habet, ac si ipsa non adesset ; cum igitur in defectu Ecclesiæ liceat quocunque loco decenti celebrare , licebit & in hoc casu.

350. *An in castris militum offerri possit sacrificium ?* R. Potse, ut satisfiat præcepto de audienda Missa ; quia accessus ad Ecclesiam est impossibilis exercitui , idcôque ita se habet, ac si non esset Ecclesia.

351. *An possit in castris celebrari etiam in diebus profestis ?* R. Potse pro Generalibus, & primariis ductoribus militum in eorum tentoriis, quia sacrificium est medium omnium potentissimum ad placandum DEUM, & impetrandum, quo carere vel maximè duces exercitûs grave foret.

352. *An non etiam pro militibus gregariis ?* R. Posset omninò, si verè christianè viverent ; quia nunquam deessent, qui communicare velent ob periculum imminens ab hostibus, quæ esset causa sufficiens celebrandi.

353. *An quando ratione necessitatis est celebrandum extra loca deputata, sit necessaria licentia Episcopi ?* R. Si necessitas sit evidens & notoria, simpliciter non esse necessariam licentiam Episcopi ad celebrandum in loco publico ; quia universaliter urgente necessitate, obligatio legum cessat.

354. *An idem sentiendum quoad domos pri-*

utatur? R. Quoad has necessariam esse licentiam, excepto casu, quo articulus mortis & indigentia viatici urgens, aliter fieri non patitur, quia privatae domus sunt specialiter prohibita, nec sunt conformes naturae sacrificii, quod tanquam publicum publico modo exigit offerri.

355. *An quando necessitas non est evidens, sit necessaria licentia Episcopi etiam quoad publicum?* R. Esse necessariam; quia tunc tanquam res disputabilis indiget iudicio & auctoritate superioris, ut determinetur.

356. *An in mari liceat celebrare Missam?* R. Possit celebrari, si sit necessitas in navigiis magnis & mari tranquillo, quia de navigantibus est aliàs par ratio, ac de itinerantibus, nisi quod in navi videatur esse periculum effusionis sanguinis; tradunt autem periti navigationis, quod tunc non adsit periculum, quibus proinde credendum est. Et ita concessibile referunt Clemens VIII. & Paulus V.

357. *Quando licet celebrare in mari?* R. Licere non solum dum urget praeceptum audiendi Missam, aut sumendi viaticum, de quibus casibus dubium non est, sed etiam aliis diebus, quibus non est periculum, quia navigantes sunt inter illos, qui non habent Ecclesiam, proindeque super illos non eadit lex illa prohibens.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 375

358. *An liceat celebrare in flumine?* R. Vix posse occurrere casum necessitatis, cum flumina non sint tam magna, ut facile ad ripam non possit excendi, ibique celebrari; si tamen occurreret casus, ubi extendi non posset, & urgeret necessitas viatici, judico cum Pasq. tunc celebrari posse.

359. *An in oratoriis Regularium intra septa illorum, aut in Grangis eorum erectis possint quilibet Sacerdotes saeculares celebrare?* R. Possent; quia hoc ipso vi privilegii sunt deputata pro sacrificio, & quidem sine limitatione ad numerum Missarum, qualis solet fieri pro oratoriis privatis saecularium.

360. *Quale peccatum est celebrare in Ecclesia polluta?* Resp. Esse peccatum grave; quia est contra prohibitionem in materia gravi.

361. *Quid faciendum, si dum celebratur Missa, polluatur Ecclesia?* R. Relinquenda est Missa, si Canon non est inceptus; si autem inceptus sit, erit complenda; cum enim in Canone inchoetur sacrificium saltem ritualiter, praevalet praeceptum de perficiendo sacrificio praecepto de non celebrando in Ecclesia polluta.

362. *Urgente necessitate, an extra loca deputata potius quam in Ecclesia polluta celebrandum?* R. Cum communi apud Pasqual. probabilius esse, quod potius celebrandum sit in Ecclesia polluta, quam extra loca de-
pu-

putata ; quia communiter conceditur , quod urgente necessitate saltem de licentia Episcopi celebrari possit in Ecclesia polluta ; quod admitti non posset , si potius celebrandum esset extra loca deputata ; siquidem semper adesset aliquis talis locus decens. Aliunde autem Ecclesia polluta habet saltem in actu primo habilitatem ad sacrificandum in ea , quam locus non deputatus non habet , & inhabilitatem in actu secundo potest supplere necessitasurgens.

363. *An aliquando de jure liceat celebrare Missam in Ecclesia polluta ?* R. Quando in tali Ecclesia solet asservari Eucharistia ad ministrandum viaticum , posse in ea singulis septimanis celebrari Missam ad renovandam Eucharistiam ; quia quando conceditur finis , hoc ipso conceduntur media necessaria ad finem. Ex quo capite etiam tempore interdicti in hunc finem conceditur semel in hebdomada celebratio , quæ tamen debet fieri januis clausis ; quia non conceditur , nisi in quantum ad finem necessarium est.

364. *An ex causa necessitatis concedere possit Episcopus , ut celebretur in Ecclesia polluta ?* R. Posse ; quia in casu necessitatis potest Episcopus dispensare in sacris Canonibus , quando dispensatio non est prohibita , aut reservata à jure vel consuetudine.

365. *An aliquando sine licentia Episcopi liceat ,*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 377
eat in Ecclesia polluta celebrare? R. Licere, si sit necessitas, quæ de se solvat obligationem, sitque ita urgens, ut non possit recurri ad Episcopum; tunc enim habet locum Epychia, quâ respiciendo ad mentem superioris judicamus, quod Episcopus non erat negaturus licentiam, eò quod judicasset casum non comprehendi in lege.

366. *Quanta debet esse necessitas, ut Episcopus possit dare licentiam ad celebrandum in Ecclesia polluta? R.* Requiri quidem causam gravem, non tamen ita gravem, ut non sufficiat ordinaria in genere gravi; quia agitur de dispensatione in lege purè Ecclesiastica, & quæ non est de reservatis, sed solum de consuetudine commissa est Episcopis; Igitur non requireretur causa gravior, quàm in dispensatione in cæteris legibus ordinariis.

367. *An si contingat, in Ecclesia polluta celebrari, maneat reconciliata? R.* Remanere reconciliatam substantialiter; quia restituitur illi id, quod erat ablatum quoad substantiam, scilicet oblatio sacrificii, quæ aliunde requiritur etiam ad reconciliandam Ecclesiam, tanquam ultimum complementum reconciliationis.

368. *An non saltem requiratur etiam reconciliatio ritualis? R.* Requiri & illam, ut sit perfectè & integrè reconciliata; quia quando Ecclesia præscribit aliquid faciendum sub certis
riti-

ritibus, si fiat sine ipsis, debent postea suppleri, ut patet de solennitatibus Baptismi & Matrimonii.

369. *An consecratio Ecclesie possit committi simplici Sacerdoti?* R. Posse à summo Pontifice, quia non est actus ordinis Episcopalis ex institutione Divina, sed ex institutione Ecclesie tantum.

370. *An si in Ecclesia nondum consecrata offeratur sacrificium, remaneat consecrata?* R. Negativè; quia in sacrificio nulla exercetur in ipsam Ecclesiam tanquam subjectum sanctificandum actio; & alias omnis locus, in quo celebratur, consecraretur. Quòd verò Ecclesia polluta reconcilietur, est dispar ratio, quia illa non amittit consecrationem, sed tantum polluitur, non in se, sed in hominum opinione, & ideo pro reconciliatione quoad substantiam non requiritur aliqua actio, quæ in ipsam inducat aliquam sanctitatem, sed sufficit talis, quæ illam restituat opinioni hominum.

371. *Quando amittit Ecclesia consecrationem, ut de novo consecrari debeat?* R. Tunc, quando vel in totum, vel majori ex parte simul destruitur, quocunque modo fiat hæc destructio; quia destruitur subjectum consecrationis, quo destructo non potest manere consecratio.

Ec-

Ecclesiarum pollutio.

372. *Quot modis polluuntur Ecclesia consecrata aut benedicta?* R. Quatuor modis: Per homicidium, effusionem sanguinis humani, effusionem seminis humani, & sepulturam excommunicatorum aut Infidelium.

373. *Quale Homicidium debet esse, ut polluat Ecclesiam?* R. Debere esse opere ipso commissum, liberè volitum, graviter peccaminosum, & injuriosum saltem ipsi Ecclesiae, quatenus etiam per Judicis sententiam in Ecclesia occisio facta Ecclesiam polluit.

374. *Qualis effusio sanguinis polluit Ecclesiam?* R. Debere esse effusionem sanguinis solius hominis, ejusque vivi, mortaliter peccaminosam, eamque ex vulnere gravi.

375. *Qualis effusio seminis polluit Ecclesiam?* R. Solam effusionem seminis humani in se directè voluntariam, & mortaliter peccaminosam, & quidem in esse externo, seu ex opere aliquo externo, non solùm ex cogitatione interna securam, eamque abundantem.

376. *Qualis sepultura Excommunicatorum, vel Infidelium polluit Ecclesiam?* R. Sepultura debet esse completa, aut saltem per modum depositi; debuit fuisse excommunicatus vitandus, vel infidelis, quamvis infans tantùm fuerit, nisi sit natus ex alterutro saltem parente fidele.

377. *An requiratur publicitas actionum pollutarum, ut Ecclesia censeatur polluta?* R. Requiritur, Ex Cap. Significasti Adult. Quia pollutio Ecclesie est maculatio sanctitatis, quam habet Ecclesia ex Benedictione, vel consecratione; maculatio inquam non in se, sed in hominum opinione; ad hoc autem publicitas necessaria est.

378. *An Ecclesia polluta reconciliatio possit fieri à simplici Sacerdote?* R. Si fuit tantum benedicta, potest ex communi sententia, à simplici Sacerdote reconciliari; si verò fuit consecrata, à solo Episcopo, vel ex commissione solius Pontificis ab inferiori Sacerdote.

Altare.

379. *An Altare sit necessarium ad celebrationem Missæ?* R. Esse necessarium ex gravi Ecclesie præcepto.

380. *Quale debet esse Altare?* R. Debere esse lapideum, & ex uno lapide; posse autem esse vel fixum, vel mobile, seu ut vocant, portatile aut viaticum, quodlibet ab Episcopo consecratum.

381. *An stante parvitate mensæ Altaris adhiberi possit ad consecrationem parva hostiæ?* R. Posse; quia quantitas panis consecrandi non est determinata à jure, & formæ etiam in eadem civitate sunt inæquales; cur igitur ex occasione minoris Altaris non possit minor hostia adhiberi.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 381

382. *An reliquiarum sanctarum repositio in Altari, sit de substantia consecrationis?* R. Cum communi, non esse, quia in jure, ubi fit mentio de consecratione Altarium, nihil prorsus dicitur de Reliquiis, nec ullius talis præcepti vestigium est.

383. *An si celebretur in Altari non consecrato, remaneat consecratum?* Resp. Non remanere, quia harum rerum legalis vel ritualis sacratio pender à voluntate instituentis has vel illas caremonias, per quas reddantur sacræ, inter quas non est celebratio Missæ.

384. *Quomodo amittit Altare consecrationem?* R. Ex jure duobus tantum modis amittere, nempe si motum aut enormiter fractum fuerit. *Capit. quod in dubijs de consecr. Eccl.*

385. *An Sacerdos celebraturus, teneatur explorare, an Altare sit consecratum, vel integrum?* R. Non teneri, sed sufficere, quod sit expositum celebrationi; hœc ipsô enim, quod sit sic expositum, debet præsumi habere necessaria ad celebrationem.

386. *An ratione necessitatis liceat offerre sacrificium sine Altari consecrato, ubi non est liberum exercitium Religionis Catholica?* R. Cum Pasqual. Posse, quia in tali loco lex de Altari adhibendo censetur impossibilis, cum supponatur, Altare non posse facile adhiberi; lex autem observatu impossibilis non obligat.

387. *An ratione necessitatis possit offerri sacrificium sine Altari, etiam ubi est liberum exercitium Religionis Catholica?* R. Cum Passional. valde probabile esse, quod necessitas ministrandi viaticum moribundo, sit sufficiens causa ad celebrandum sine Altari; quia administratio viatici fundatur in lege Divina; altera autem est purè humana, ergo illa prævalere potest.

388. *An in Altari fixo, consecrato, integro etiam extra Ecclesiam posito, liceat celebrare sine ulteriori licentia?* R. Licere, quia Altare fixum acquirit jus unctione consecrationis, ut super ipso in illo loco celebrari possit, quò jure stante, hòc ipsò confurgit in unoquoque facultas celebrandi ibidem.

389. *At nunquid sacri Canones prohibent celebrari extra Ecclesiam consecratam, aut benedictam?* R. Hodie sufficere, quòd locus sit deputatus tantum ad Divinum cultum, quod habet Altare consecratum. Deinde canones illi intendunt tantum, ut non celebretur in locis prophanis, quod hìc maneret adhuc integrum.

390. *An in quacunque Ecclesia celebrari possit à quocunque Sacerdote super Altari portatili?* R. His temporibus posse etiam in oratoriis deputatis, uti constat ex praxi quotidiana, nec est ulla prohibitio, ut non celebretur in Altari portatili, sed solum ut non celebretur extra Ecclesiam.

Altaris Ornatus.

391. *Suntne mappa, seu tobalea necessaria ad Altare pro Sacrificio Missæ?* R. Elle necessarias ex Constitutione Ecclesiæ, Cap. *Altaris palla, de consecr. dist. 1.*

392. *Quot requiruntur mappa seu tobalea?* R. Juxta Rubricam ex Cap. *si per negligentiam, de consecr. dist. 1.* debent esse tres: Potest tamen unica duplicata, si accedat altera, aut una sola triplicata esse sufficiens; imò sufficiet, si in medio Altaris, ubi calix & hostia subsistunt, triplicetur. Aliqui judicant, sufficere etiam duas tantum mappas, & quod Rubrica dicat, unam debere protendi utrinque usque ad terram, est tantum pro decentia.

393. *Ex qua materia constare debent hæ mappæ?* R. Debent esse ex linceo linceo, non autem ex laneo vel sericeo. Vix dubium est, posse esse etiam ex canabe, cum sit species lini, & ad eodem usum à natura instituta. Probabile etiam est, posse esse ex gossipio, quia à Plinio computatur etiam inter lini species.

394. *An mappa Altaris debeant benedici?* R. Vi rubricæ benedicendas esse, posse tamen sine peccato adhiberi non benedictas, quia Rubrica est tantum directiva, nec extat ulla alia lex, quæ induceret obligationem sub peccato.

395. *An adhibita mappa prophana possint restitui usibus prioribus?* R. Polle, quia non hoc ipso acquirit Ecclesia earum dominium, nec deputantur in usum sacrum, sed conceduntur ad tempus.

396. *An & quale peccatum sit, uti mappis immundis aut laceris?* R. Esse vel veniale, vel mortale, pro quantitate defectûs, quia est contra reverentiam debitam sancto Sacrificio & cultui Divino.

397. *An & quale peccatum sit, sine mappis celebrare?* R. Si id fiat sine necessitate, juxta omnes esse peccatum mortale, non quòd fiat contra aliquod speciale præceptum, sed quia in re gravi, concernente reverentiam Sacrificii, & honorem cultûs Divini, fiat contra usum universalis Ecclesiæ.

398. *Quid autem in casu necessitatis?* R. Si necessitas sit gravis, v. gr. ad ministrandum viaticum, nec esse veniale, quia hæc necessitas in Jure Divino naturali fundata prævalet.

399. *An Altare ornandum sit pallio, seu antependio?* R. Nullum esse peccatum, si illud non adhibeatur, maximè si deficiat ratione paupertatis Ecclesiæ; quia pallium adhibetur purè ad ornatum & decentiam, ideo ejus defectus non erit irreverentia.

400. *An Altare ornandum sit Cruce in medio posita?* R. Esse ornandum vi rubricæ, quæ quia nihil dicit de Crucifixo, satisfiet, si sola crux adhibeatur, quam etiam adhibere

De Missa, & ad eam pertinentibus. 385
non est obligatio sub mortali, cum de tali obligatione non constet.

401. *An Crux sit necessaria in Altari, ubi conservatur Eucharistia?* R. Cum communi, si Eucharistia sit clausa, debere adhiberi Crucem, quia Rubrica universaliter loquitur; si verò Eucharistia sit exposita venerationi, alii dicunt debere adhiberi; alii judicant non esse necessarium, sed posse adhiberi.

402. *An Crux sit adhibenda, quando icon Altaris continet Crucem, vel Crucifixum?* R. Probabile quidem est, non esse necessarium, si Crux non sit nimis altè locata; probabilius tamen est, & conformius Rubricæ, si adhibeatur; quia Rubrica præscribit collocari super Altare intra candelabra. Unde etiam judicant aliqui, non satisfieri Rubricæ, si Crux collocetur in summitate Tabernaculi, nisi fortè Tabernaculum foret satis demissum.

403. *Qua causa excusat etiam à veniali omissionem Crucis in Altari?* Resp. Excusare quamcunque rationabilem causam, quia hoc ipso honestatur talis ommissio, redditurque licita.

404. *An & qualiter Missale sit necessarium?* R. Celebrare sine Missali per se esse peccatum mortale, ob periculum omittendi aliquam partem notabilem, aut committendi errorem gravem.

405. *Quid si autem celebrans ita teneat me-*

R

mo-

moriamur Missam, ut absit probabile periculum errandi? R. Tunc ex justa causa posse celebrari, esse valde probabile, quia cessat finis, ob quem debet adhiberi Missale.

406. *An Missale sit benedicendum?* R. Non esse benedicendum, quia est tantum instrumentum ad subministrandum memoriam, quæ recitanda sunt.

407. *An & qualiter candelabra sunt necessaria pro sacrificio?* R. Ex Rubrica debere adhiberi minimum duo; sed possunt esse ex quacunque materia, & possunt eadem servire etiam communibus usibus, quia sunt tantum sustentacula luminis.

408. *An esset saltem veniale, celebrare sine candelabris?* R. Non futurum, dummodo tamen lumen adhiberetur; quia candelabra non præscribuntur ratione sui, sed ratione luminis; si ergo lamina aliunde adhibeantur, parum refert, si absint candelabra.

409. *An & qualiter lumen sit necessarium in oblatione sacrificii?* R. Adhibendum esse sub peccato mortali. Ex Capit. Litteras, de Celebrat. Missar. & consuetudine universali Ecclesiæ, communique sensu Doctorum.

410. *An sit obligatio adhibendi duo lumina?* R. Si duo haberi nequeant, probabilius videri, quod ex quavis causa rationabili etiam propriæ devotionis possit celebrari cum unico lumine; quia quod duo adhibeantur, non est præcepti, sed decencie.

411. *An inchoatum sacrificium possit quis prosequi, si lumen extinctum non possit reaccendi?* R. Si post consecrationem extinguatur lumen, dubium non esse, quod debeat continuari Missa, quia præponderat integritas Sacrificii. Si autem ante consecrationem, Pasqualigus tenet, quod dummodo Missa inchoata sit, debeat continuari; quia dum Sacrificium incipit cum lumine, servatur ritus præscriptus; quod autem postea extinguatur, est per accidens, & quod reaccendi nequeat, devenitur ad casum impossibilem, in quo cessat legis obligatio.

412. *An ex causa necessitatis possit offerri Sacrificium sine lumine?* R. Communem quidem sententiam esse, quod in nullo casu liceat; eam tamen videri Pasqualigo difficilem saltem in casu, qui fundatur in jure divino naturali, ut in simili aliàs dictum est.

413. *Ex qua materia debet lumen adhiberi pro sacrificio?* R. De jure quidem nullam obligationem esse adhibendi lumen ex cera; si tamen hoc habeatur, fore veniale, adhibere ex alia materia propter mundiciam ad Sacrificium requisitam. Si verò cera non adsit, potest adhiberi ex oleo, adipe, sevo, &c.

414. *An pro elevatione sit accendendus specialis cereus?* R. Quamvis id laudabile sit & decens, non tamen esse ullam obligationem, quia Rubrica est solum directiva.

415. *Quanta debet esse necessitas, ut possimus uti pro sacrificio lumine ex oleo, vel sevo? R.* Probabilius, hoc ipso, quod velim legere Sacrum, & desit cera, adhiberi posse sebum, vel oleum.

Apparatus pro Sacrificio.

416. *Quo jure requiritur calix ad sacrificium Missæ? R.* Ex institutione Christi saltem quoad substantiam, quatenus adhiberi voluit vas aptum ad ministrandum potum.

417. *Prohibitane est aliqua materia, ex qua calix factus adhiberi non possit pro sacrificio? R.* Calicem (pari patenæ loquendum de patena) prohibitum esse ex ligno. *Cap. vasa de Cons. dist. 1.* Item ex ære, aurichalco, aut vitro. *Cap. ut calix, dist. 1.*

418. *Ex qua ergo materia permittuntur? R.* Ex auro vel argento, aut saltem ex stanno. *In capit. ut calix, de consecr. dist. 1.*

419. *An qui offerret sacrificium in vasis ex materia prohibita, peccaturus esset graviter? R.* Omnino, *Ex Capit. fin. de celebr. Miss.* Ubi consecrans in scypho ligneo, privatur in perpetuum officio & beneficio.

420. *An seclusâ paupertate, possit adhiberi calix & patena ex stanno? R.* Valde probabile esse, quod possit, ex ipsa Rubrica.

421. *An Calix possit adhiberi plumbeus? R.* Negative, quia videtur esse materia inhabilis,
ed,

ed, quod facillimè sordes contrahat, ac etiam qualitatem quandam plumbeam diffundit in porum contentum.

422. *An saltem possit confici calix ex aurichalco, ære, &c. deauratis?* R. Probabilius posse; quia cessat finis, ob quem hæc materiæ sunt prohibitæ, scilicet quia contrahunt rubiginem, & provocant vomitum.

423. *An calix constare possit ex lapide?* R. Posse, si sit non vulgaris, de rus, optimè politibilis; quia talis non imbibit species, propter quod posset esse materia inepta.

424. *An calix eburneus possit adhiberi?* R. Cum Pasqualigo, videri materiam ineptam; quia recipiendo vinum, maculas contrahit, quæ non possunt abstergi, ideòque non maneret vas mundum.

425. *An sufficiat, si sola cuppa calicis constet ex materia debita?* R. Sufficere, ut constat ex ipsa Rubrica.

426. *An patena & calix debeant in parte interiori esse inaurati?* R. Debere, & quidem si sint ex materia de se inhabili sub gravi peccato, inaurati esse debent, secus si sint ex habili.

427. *Ex qua materia debet esse pyxis, in qua consecratur Eucharistia?* R. Usus obtinuisse, quod sequatur conditionem calicis; nulla tamen est circa hoc determinatio, siue in Jure, siue in Rubrica.

428. *An calix cum patena debeant necessariò*

consecrari? R. Non posse adhiberi sub peccato mortali ad sacrificium, nisi consecratos, per se loquendo; quia consecratio est ritus in materia gravi.

429. *An saltem in necessitate liceat celebrare sine calice consecrato?* R. Quoad hoc sentiendum conformiter ad ea, quæ dicta sunt de Altari consecrato, pag. 382. n. 387.

430. *An si celebretur cum calice non consecrato, remaneat consecratus?* R. Non remanere; ratio est eadem, quæ data est de Altari, pag. 381. n. 383.

431. *An pyxis, in qua consecratur Eucharistia, sit necessario benedicenda?* R. Non esse, quia in jure nullum extat præceptum. Rubrica autem est solum directiva quoad hoc.

432. *An idem dicendum de lunula in ostensorio, seu Monstrantia, & de fistula argentea, per quam Pontifex sumit sanguinem sacrum?* R. De his nec Rubricam quidem extare; conveniens tamen est, benedici eadem benedictione, quâ pyxis.

433. *Qualiter amittunt calix & patena consecrationem?* R. Tunc, quando ita per fractionem amittunt suam formam artificialem, ut non sint amplius apta pro sacrificii ministerio; pereunte enim subjecto, debet perire forma.

434. *An calix amittat consecrationem, si cuppa separetur à pede?* R. Non amittere, si
- se-

Separetur à pede tornatili, si iste non sit fractus; quia simpliciter non amittitur forma ejus artificialis; amittere autem, si separatio cuppæ à pede fiat per fractionem; quia amittitur forma artificialis.

435. *An si cuppa calicis amittat longò usu deaurationem, amittat etiam consecrationem?* R. Si aliunde materia calicis est per se habilis, non amittit consecrationem; quia non sola deauratio consecratur, sed totus calix. Neque deperdit calix per deaurationis attritionem suam formam artificialem. Aliud sentiendum, si materia de se inhabilis, reddatur habilis per solam inaurationem; quia tunc deperdita inauratione, manet calix inhabilis, consequenter nec consecratus.

436. *An si calix consecratus inatretur, amittat consecrationem?* R. Affirmativam esse communioem; negativam tamen esse valde probabilem; quia manet idem calix quoad formam, majôrque pars sacra trahit ad se minorem; nec Ecclesia noviter dealbata, nec corporale noviter amydo tinctum, perdit consecrationem aut benedictionem; aliunde execratio rerum consecratarum odiosa est, ideoque in casu dubio non inducenda.

437. *An per usus prophanos sacrilegos execrentur & violentur sacra vasa?* R. Minime, conveniret tamen illa simplici benedictione reconciliari. Si autem violarentur per sanguinis,

nis, aut seminis humani effusionem, deberent ab Episcopo reconciliari.

438. *Qualis apparatus exigatur pro calice?*

R. Exigi purificatorium ad detergendum calicem, pallam parvam ad cooperiendum, bursam, in qua reponatur corporale; velum, quò calix operiatur, & corporale, quod super Altare extendatur. Inter hæc velum & bursa non sunt necessaria ad sacrificium, nec est ullum præceptum adhibendi; pertinent tamen ad ornatum & decentiam, & ideo non nisi ex necessitate omittenda.

439. *An purificatorium sit benedicendum?*

R. Pasqualigum referre, quòd in praxi non benedicatur. Illud certum est, quòd de eo nulla specialis mentio fiat in Rubricis, aut alibi; nisi dicatur, comprehendi sub nomine Tobalearum & Mapparum, quarum benedictione dicunt alii benedicendum etiam purificatorium.

440. *Ex qua materia constare debet purificatorium?* R. In praxi semper adhiberi lineam; quia tamen nullibi quidquam de hoc exprimitur, existimat Pasqualigus, dummodo sit mundum ex materia apta ad extergendum calicem & manus, posse adhiberi.

441. *An palla sit necessaria, & qualis esse debeat?* R. Essè necessarium de facto adhiberi pallam, & quidem sub obligatione peccati mortalis, ad evitandum periculum, ne aliquid indecens incidat in calicem consecratum; quia

De Missa, & ad eam pertinentibus. 393
quia cum hodie corporali regi nequeat calix,
ut olim tegebatur, palla ad hoc substituta
utendum est.

442. *Ex quali materia debeat esse palla,
& an benedicta?* R. Mihi probabilius vi-
deri cum communiori, quod debeat esse ejus-
dem conditionis cum corporali, quia per
divisionem pallæ à corporali non fuit mu-
tatum præceptum quoad illam partem cor-
poralis, quâ calix cooperiebatur, sed solum
ad majorem commoditatem fuit separatio
permessa; ergo sicut olim operiri debuit calix
parte corporalis, ita nunc censebitur operiri
ipsa parte corporalis, quamvis à corporali
separata.

443. *Ex qua materia debeat esse corporale?*
R. Ex linteo lineo. *Ex Cap. Consulto, de
Consecrat. dist. 1.* Canabem autem & gossy-
pium jam alibi diximus species lini esse pro-
babiliter.

444. *Quale peccatum est celebrare sine cor-
porali?* R. Esse peccatum mortale, ut colligi-
tur *ex cit. Cap. Consulto.*

445. *An Corporale debeat necessario benedic-
ti?* R. Sub peccato mortali non posse, nisi bene-
dictum adhiberi ad sacrificium.

446. *Quando amittit corporale suam bene-
dictionem?* R. Unicum calum assignari con-
muniter à DD. quando ita laceratur, ut non
possit amplius intervire pro suo munere.

447. *An ex causa necessitatis liceat sine cor-*

R. s

pe-

porali offerre sacrificium? R. Quoad hoc idem sentiendum, quod dictum est de Altari consecrato, pag. 382. n. 387.

448. *A quibus corporalia lavanda sint?* R. Ex officio à Diacono, vel minimum à Subdiacono; nam usus Cap. Nemo de Consecr. dist. 1. extendit ad eum, qui ex vi sui muneris calicem tangere potest.

449. *An tota lotio à ministro in sacris constituto peragenda sit?* R. Solum primam à tali peragenda, & aquam illam in sacrarium projiciendam. Possunt ulterius à quocunque lavari.

450. *An & quantum peccaturus esset laicus, si primam lotionem perageret?* R. Cum communiori, non esse plus quam venialiter peccaturum; quia in tantum peccaret, in quantum attingeret; attingere autem sacros apparatus, juxta communem est solum veniale.

451. *An ergo corporalia, palla, &c. à laicis tangi nequeunt?* R. Corporalia & palla, &c. etiam postquam benedictæ sunt, posse tangi à laicis, antequam fuerint in usu sacro; quia contactus prohibetur, vel ratione unctionis, quæ fit in sacris vasis, vel ratione contactûs specierum consecratarum, qui fit in linteis lineis, quæ tamen postquam semel lota sunt, liberè tangi possunt, donec denuò ad sacrum usum adhibeantur.

452. *Quis autem potest prædicta tangere, dum in je actû continent Corpus aut Sanguinem Christi?*

De Missa & ad eam pertinentibus. 395
si? R. Sub peccato mortali nemo, nisi Sacerdos aut Diaconus.

Vestes sacra.

453. *An sint necessaria vestes sacerdotales in oblatione sacrificii?* R. Illas ex institutione Ecclesiae necessarias esse. Ex Cap. Episcopus, de Consecrat. dist. 1. Et Cap. Vestimenta, ead. dist. quae autem & quot, qualisque sint hae vestes, dictum est pag. 291. n. 43.

454. *Ex qua materia constare debent vestes sacrae?* R. Nihil quoad hoc esse in jure determinatum. Ex usu tamen constat, Amictum & Albam confici ex lino; cingulum ex quacunque materia ad cingendum apta; Casulam, Stolum, Manipulum pariter ex quacunque materia apta ad eorum functionem, dummodo sit decens Ministerio sacerdotali. Idem est de Pluviali & Dalmaticis.

455. *Qua forma artificialis, & qui colores sunt vestium sacrarum?* R. Formam esse illam, quae hodie in usu est, & facto ipso approbata & instituta ab Ecclesia. Colores etiam ex consuetudine quinque adhibentur, nempe: Albus, Ruber, Viridis, Violaceus, Niger, praescripti etiam in Rubrica.

456. *An hi colores cadant sub obligationem?* R. Eos esse tantum sub Rubricis directivis; posse tamen venialiter peccari indebito eorum usu, ac etiam mortaliter, ut si quis pro Missa

Paschali adhiberet nigrum colorem. Porro aureus color valet pro omnibus; quia ad eum concurrunt præcipui colores.

457. *An sint alia etiam vestes sacrae?* R. Esse Pluviale, Dalmaticam & Tunicellam, quarum materia & colores conformes sunt Casulae. Formæ verò & usus diversi.

458. *An omnes hæ vestes sint benedicendæ?* R. Vestes omnes pro sacrificio à Sacerdote adhibendas, benedicendas esse. Ex Cap. *Vestimenta de consecr. dist. 1.* Cum specialiter deputatæ sint ad tam sacrum ministerium, unde & sacrae vocantur.

459. *Quid de Pluviali & Dalmaticis?* R. Probabilius & has benedicendas esse ob decentiam Divinorum officiorum & sacrarum functionum, cum computentur etiam inter vestes sacras, & ex Decretis Pontificum Ministri debent esse induti vestibus sacris, habentque suam sacram significationem, & earum benedictio habetur in Missali Romano vel Pontificali.

460. *An vestes sacerdotales per ipsum usum maneannt benedictæ?* R. Idem dicendum esse, quod dictum est de calice pag. 390. n. 430. quavis de vestibus facilius concedi posset, cum tantum benedicantur,

461. *Quomodo sacra vestes amittunt benedictionem?* R. Tunc solum, quando ita rumpuntur aut lacerantur, ut amittant formam suam artificialem, & non sint amplius habiles

pro

De Missa, & ad eam pertinentibus. 397
pro functione, cui inservire debent. Ex Cap.
quod in dubiis de consec. Eccl.

462. *An quando aliqua vestis successivè per partes paulatim reficitur, amittat benedictionem?*
R. Negative, etiamsi mutetur secundum majorem partem; quia nunquam fit talis mutatio, quæ destruat ejus formam.

463. *An partes vestis sacra connexa inter se aut vittis sericeis, aut nodulis amovibiliter, si separentur ab invicem, perdant benedictionem?* R. Non perdere; quia tunc forma illarum vestium includit in substantia illam amovibilitatem, & ideo exercitium illius non est contra, sed potius juxta naturam formæ illius.

464. *Quid si autem fiat separatio partis per diffusionem?* R. Si pars illa sit notabilis, uti esset manica Albæ, amittet benedictionem; quia Albâ deficiente etiam unâ manicâ fit inhabilis ad functionem, pro qua est destinata.

465. *Si ab aliqua veste detrahatur pannus interior totus, an perdat benedictionem?* R. Si exterior manet integer, non amittet benedictionem; quia pannus interior accessorius est, & extra formam sacrae vestis.

466. *An vestis duplicata ex una parte pro uno, ex altera pro altero colore serviens, si separetur in duas partes, amittat benedictionem?*
R. Non amittere; quia singulae illae partes sunt benedictæ, & per accidens coeunt in unum.

ideoque si separentur, tollitur tantum unio, non forma, nec benedictio.

467. Si ex manipulis fiat stola, aut ex stola manipulus, debetne de novo benedici? R. Si non fiat additio novæ materiæ, aut additio & detractio non sit secundum maiorem partem, non debere benedici; quia non fit mutatio formæ, & minor pars addita, trahitur ad communicandum in benedictione.

468. Si ex pluribus amictibus fieret una alba, ex pluribus Manipulis una stola, ex pluribus stolis una capula, essetne opus novâ benedictione? R. Esse opus, quia concurrerent ad novam vestem, & novam formam artificialem, proindeque ista vestis non esset benedicta in sua forma.

469. Quid si autem illa partes diffuerint, & redirent ad suam priorem formam? R. Aliquos sentire, quod non deberent de novo benedici; quia non perdiderunt suam formam; alios vero existimare, quod deberent benedici, quia etsi materialiter servaverint suam formam, formaliter tamen novam constituebant, nec poterant dici plures stolæ aut Manipuli, &c.

470. An vestes sacra amittant benedictionem, si à laicis adhibeantur ad usus profanos? R. Non amittere; quia non perdunt suam formam, aliunde nec polluuntur, quia pollutio non habet locum, nisi ubi à jure disponitur.

471. *Quando cingulum amittat benedictionem?* R. Quæcunque illius pars manet adhuc apta ad cingendum, illa non amittet benedictionem. Idem est, si antequam totaliter rumpatur, partes inter se connectantur, quia non perditur forma.

472. *Quid si autem in duas partes ruptum, iterum connectatur?* R. Perdere benedictionem, si neutra pars sufficit pro cingendo, quia perdidit formam. Si autem una pars sufficit pro cingendo, altera ipsi conjuncta recuperabit benedictionem, quia tanquam accessoria trahetur ad communicandum in benedictione cum majori.

473. *Potestne adhiberi in defectu cinguli stola?* R. Polle, quia cingulum non requirit certam materiam, sed sufficit quæcunque de se apta ad cingendum; & aliunde utrique est benedictio communis sub generali vestium benedictione.

474. *An liceat uti stolâ pro manipulo, & vicissim?* R. Licere in casu necessitatis, quia sunt vestes simul benedictæ, & formam artificialem ferè eandem habent præter aliquam extensionem. Inò plurimi judicant, id etiam extra casum necessitatis fieri posse, dummodo manipulus possit per crucem in pectore locari.

475. *An & quale peccatum sit, celebrare cum vestibus sacerdotalibus non benedictis?* R. De se esse peccatum mortale. Ex Cap. *Vestimenta de Consecr. dist. 1.*

476. *An tamen detur parvitas materia?* R. Probabilius dari, ac proinde cum cingulo non benedicto, & secundum aliquos cum manipulo aut stola non benedictis celebrare erit solum veniale; & si occurrat aliqua rationalis causa, nullum prorsus peccatum erit. Quod detur parvitas materiae, inde habetur, quia ornatus sacerdotalis est per modum unius totius, & taliter etiam benedicitur; Cum ergo sumus in materia totius divisibilis, debet admitti parvitas materiae.

477. *An aliquando liceat celebrare cum vestibus sacerdotalibus, quarum nulla sit benedictio?* R. Id licere urgente gravi necessitate; quia benedictio est solum de Jure Ecclesiastico, quod non praesumitur velle impedire majus bonum.

478. *An in omissione alicujus vestis sacerdotalis in celebratione locum habeat parvitas materia?* R. Habere locum ex eadem ratione, quae data est proximè, n. 476.

479. *Quae ergo vestes censenda sunt parva materia?* R. Communis sententia admittit de cingulo, cum sit potius accessorium vestis, quam vestis. De manipulo etiam non habetur magna difficultas, cum non fuerit introductus eo fine, ut esset inter vestes, sed olim erat tantum ludariolum pro oculis, ore, naribus abstergendis, & aliunde respectu totius ornatus sacerdotalis videtur esse pars exigua.

480. *An ligamen Casula possit adhiberi*
pre

De Missa, & ad eam pertinentibus. 401
pro cingulo? R. Posse; quia aliunde cingit
Sacerdotem.

481. *An ex causa necessitatis liceat celebra-*
re sine aliqua ex vestibus sacerdotalibus? R.
Licere; siquidem potest esse talis necessitas,
quæ prævaleat præcepto purè ecclesiastico, ut
aliàs dictum.

482. *Quot gradus necessitatis considerari pos-*
sunt? R. Tres: Primus est gravissimus, ut ad
evitandam mortem, aut aliud gravissimum
damnum. Secundus gravis, uti esset neces-
sitas ministrandi viaticum, aut offerendi sa-
cificium, pro aliqua gravi indigentia, aut
implendi præceptum naturale Divinum de of-
ferendo sacrificio. Tertius est communis & or-
dinarius, ut est præceptum audiendi Missam,
aut necessitas implorandi Divinum auxilium
pro speciali indigentia.

483. *An in secundo & tertio necessitatis gradu*
possit offerri sacrificium sine stola? R. Non pos-
se sine peccato mortali; quia stola in pectus
per Crucem defluens, est speciale signum po-
testatis sacerdotalis, ex qua Sacerdos offert
sacrificium.

484. *An in tertio necessitatis gradu liceat ce-*
lebrare sine aliqua ex vestibus minoribus? R.
Licere; quia sunt parva materia, cui proinde
etiam necessitas communis prævalere potest.

485. *An in casu gravis, seu secunda neces-*
sitatis possit celebrari sine aliqua ex vestibus
majoribus? R. Posse, dummodo non sit de-
fectus

fectus stolæ; quia minor necessitas, ut sæpè dictum est, debet cedere majori, ut minor obligatio majori.

486. *An ex necessitate ejusdem secundi gradus liceat aliquando celebrare absque ulla ex vestibus majoribus, aut minoribus?* R. Nunquam licere, ita communis sensus est Doctorum; quia sacrificium, sicut exigit ex natura sua publicum ministrum, ita exigit, ut quæ talis accedat ad offerendum, adeoque cum insignibus sensibilibus suæ potestatis, saltem aliquibus. Et juxta aliquos sufficeret sola stola, quæ est vestis propria sacerdotis.

487. *An ex causa gravissima seu primi generis possit celebrari sine omni veste sacra?* R. Probabilius videri quodd non liceat, quamvis aliqui contrarium sentiant; quia licet leges humanæ præcisè quæ tales non possint obligare cum periculo vitæ; quia tamen lex Ecclesiæ de usu sacrarum vestium est talis, quæ applicat legem naturalem & Divinam obligantem ad adhibendum aliquod signum ministerii, quod sustinet sacerdos offerendo sacrificium; ideo ratione istarum legum potest obligare cum periculo vitæ.

488. *An omittere aliquam ex sacris vestibus ex inadvertentia, oblivione, &c. sit peccatum?* R. Si hæ causæ sunt culpabiles, non excusabunt à peccato, sicut in aliis materiis.

489. *An & quale peccatum sit celebrare cum vestibus sacerdotalibus sacris, immundis aut laceris?*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 403
ceris? R. Cum communi, celebrare cum notabiliter talibus, esse peccatum mortale. Ex *Cap. vestimenta de Cons. dist. 1.*

490. *An saltem in casu necessitatis liceat tales vestes adhibere?* R. Nisi vestes essent planè ludicræ, liceret cum iis celebrare in casu gravis necessitatis, quia necessitas reddit licitum, quod aliàs non est licitum. Ex *Cap. quod non est, de Reg. Juris.*

491. *Ubi debet Sacerdos induere sacras vestes pro sacrificio?* R. In sacristia, & non in Altari, quia ex Altari Episcopi sumunt illas. Si tamen foret necessitas, aut consuetudo, saltem ex medio Altaris non deberent sumi, sicut sumuntur ab Episcopis, sed ex aliquo cornu Altaris.

492. *An teneatur Sacerdos, dum induit sacras vestes, orare preces præscriptas?* R. Rubricam illam esse tantum directivam.

493. *An & quale peccatum sit, uti sacris vestibus ad usus prophanos?* R. Cum communi, esse ex genere suo peccatum mortale, quia per benedictionem segregantur à communibus usibus, & dedicantur obsequiis Divinis.

494. *An ergo nec in Comœdiis uti licebit?* R. Aliquos permittere usum, si Comœdiæ sint sacræ, & in loco sacro. Interim tamen & hoc videtur esse contra *Capitul. vestimenta cit.* Ubi habetur, quòd aliis usibus servire non debeant, quàm Ecclesiasticis.

495. *An liceat sacris vestibus induere corpora*

Sa-

Sacerdotum defunctorum, dum sepeliuntur? R. Consuetudinem illam esse licitam, & servata est in praxi à temporibus S. Gregorii.

496. *An sacra vestes confici possint ex vestibus prophanis? R.* Posse, quamvis usui profano intervenerint; quia nec extat prohibitio, nec est ex natura rei illicitum, estque praxis quotidiana.

497. *Quales debent esse vestes communes celebraturi Missam? R.* Quamvis aliqui judicent, peccare mortaliter eum, qui celebrat vestitus habitu laicali; alii tamen probabilius existimant, non peccare, quia est ad breve tempus, nec videretur à populo ejus vestis; & Rubrica est tantum directiva.

498. *An peccet, qui nudis pedibus celebrat? R.* Non peccare mortaliter, quia nullum est præceptum, foret tamen aliqua indecentia.

499. *An & quale sit peccatum, cooperto capite celebrare? R.* Totò tempore sacrificii habere coopertum caput, esse mortale peccatum, quia est gravis irreverentia.

500. *An etiam sit mortale, uti pileolo usque ad Canonem? R.* Non esse; quia videtur esse parvitas materiæ. Si autem alicubi est consuetudo utendi pileolo usque ad consecrationem (ut Valquez refert esse in Polonia) valebit illa.

501. *An sacra supellex converti possit in usus profanos? R.* Postquam amiserunt formam, posse converti; nec erit peccatum venia-

niale, nisi aliqua circumstantia importet irreverentiam; quia cessante formâ artificiali, cessat benedictio. Tota autem exigentia reverentiae fundatur in benedictione.

502. *An sacra supellex vendi aut oppignorari possit?* R. Non posse, nisi ex causa necessitatis. *Ex cap. 1. de pignore.*

503. *An ratione Ordinis obligetur Sacerdos aliquando offerre Sacrificium?* R. Sacerdotem simplicem ex vi Ordinis teneri aliquando in anno celebrare. *Hoc facite in meam commemorationem.* Trid. sess 22. cap. 1. de sacrificio, Apostolis, & eorum in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecepit per hæc verba: *Hoc facite, ut semper Ecclesia Catholica intellexit, &c.*

504. *An simplex Sacerdos teneatur in die festo celebrare, si non adsit alius, qui celebret?* R. Videri, quod teneatur, quia ratione Ordinis sacerdotalis est constitutus publicus minister populi ad offerendum sacrificium.

505. *An simplex Sacerdos teneatur celebrare, ut impleat praeceptum audiendi Missam?* R. Teneri, nisi adsit tale impedimentum, quod de se possit excusare ab audienda Missa.

Jejuno celebrandum.

506. *An celebraturus debeat esse jejunus?* R. Certum esse de gravi praecepto ecclesiastico jejunii, ejusque naturalis, excludentis quamlibet sumptionem, non solum cibi & potûs, sed

etiam medicinæ; si quis volet celebrare aut communicare.

507. *Daturne in hoc jejunio parvitas materia?* R. Non dari, sed Communionem post quemlibet cibum & potum, qui naturale jejunium quomodolibet solverit, esse mortaliter peccaminosam; quia hoc præceptum non prohibet directè cibum & potum, sed communionem post quemcunque cibum & potum; communio autem semper est res gravis.

508. *Quomodo violatur jejunium naturale?* R. Ad ejus violationem ex communi Doctorum sententia duo requiri: Unum, ut sumatur aliquis cibus, vel potus humanus; quia jejunium consistit in abstinencia cibi vel potûs. Alterum, ut talis cibus vel potus sumatur per actionem, quæ verè est comestio vel potatio; quia cibus & potus non opponuntur jejunio sub quacunque ratione, v. g. sub ratione visibilis, aut olfactibilis, sed formaliter sub ratione cibi & potûs, ut sunt objectum gustûs, & quid comestibile vel potabile.

509. *Si quid per modum salivæ trajiciatur in stomachum, vel per respirationem attrahatur, an violet jejunium naturale?* R. Non violare, licet nutrire possit. Sic fit, si quis de reliquiis cibi præcedentis diei, vel de stilla aquæ, dum os abluitur, aliquid deglutiatur; si gustans jusculum aliquid illius trajiciat; si aromata dentibus terat, aut ore retineat, ad confortandum caput, & aliquid succi permixtum salivæ, vel
etiam

etiam parvum granum aromatis, sine intentione, deglutiat; si per modum respirationis muscam vel quid simile attrahat, & in stomachum demittat; quia hæc omnia non sumuntur per veram comestionem.

§ 10. *An violet jejunium, qui deglutit sanguinem, aut alium humorem ex capite defluentem?* R. Non violare, quia juxta regulam traditam à D. Thom. *Quidquid ab intrinseco provenit, & ore non sumitur ab extrinseco, verè non comeditur, nec bibitur.*

§ 11. *An reliquia cibi precedentis diei in ore hærentes, si alterâ die ex industria deglutiantur, violetur jejunium naturale?* R. Probabilius non violari; quia cum hodie ab extrinseco non recipiantur, sed heri tanquam partes hesternæ comestionis sumptæ cæperint masticari, retinent moralem connexionem cum illa, nec constituunt novam comestionem, sed hesternam complent & perficiunt.

§ 12. *Si quis ante mediam noctem saccharum ori imposuit, durétque illud ultra mediam noctem, & tunc etiam glutiat, an violet jejunium naturale?* R. Violare; quia licet ab extrinseco pridie sit sumptum, continuatur tamen comestio illius, quæ aliter non fit, quàm per successivam liquefactionem, & hoc quidem per se, non verò per accidens. Sicut reliquia cibi per accidens alteri die glutitur.

§ 13. *An officula, metallum, charta, creta, ungues, &c. deglutita impediant jejunium na-*

turale ? R. Probabilius non impedire, quia non sunt cibus humanus. Quod autem fieri ex terram, carbones, aut quid simile comedentes, nequeant communicare, inde fieri videtur, quod sumant ista per modum medicinæ.

§ 14. *Antabaci usu violetur jejunium naturale* ? R. Quanti non violari, sive masticeatur, sive pulverizatus sumatur per nares, sive in fumo per os, quamvis aliquid cum saliva vel aliis humoribus descendat; quia nulla harum actionum est comestio, aut bibitio.

§ 15. *Danturne causa excusantes à jejunio ante communionem* ? R. Dari quinque.

§ 16. *Qua est prima causa excusans à jejunio* ? R. Est reverentia ejusdem Sacramenti, quando videlicet opus est illud sumere ad evitandam ejus irreverentiam, v. g. Si deberet venire in manus infidelium, aut comburi, aut comedi à bruto &c. tunc enim poterit etiam à laico non jejunio sumi, si non adsit jejunus. Item, si Sacerdos deficiat post consecratum calicem, & non adsit Sacerdos, à quo sumatur calix, nec servari possit sine periculo notabilis irreverentia. Si Sacerdos post sumptum calicem advertat se aquam consecrâsse. Si inchoatâ Missâ recordetur, se non esse jejunum, idque probabiliter etiam ante consecrationem unius speciei. Ratio omnium est, quia præceptum jejunii ob reverentiam hujus Sacramenti latum non obligat, dum ipsamet Sacramenti reverentia contrarium postulat.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 409

517. An particula Hostia consecrata, si post sumptum ablutionem reperiantur, possint sumi a sacerdote sic non jejuno? R. Possè, quia totius hostiæ & calicis sumptio cum ablutione subsequente censetur una moralis actio, pertinet ad ipsam communionem decenter petendam, ac proinde satisfiet intentioni Ecclesie præcipientis jejunium, si ad integram sumptionem cum jejunio accedatur, & talis sumptio est complementum Communionis.

518. Qua est secunda causa excusans? R. Est necessitas vitandi scandalum, vel infamiam, vel simile grave damnum, v. g. si quis Sacerdoti vel laico non jejuno minaretur mortem, nisi celebret, vel communice; si Sacerdos in Altari recordetur, se non esse jejunum, nec possit sine scandalo vel infamia desistere, &c. Quia leges positivæ non obligant cum tanto dispendio. Notat autem *Quarti*, præceptum annuæ Communionis non esse causam excusantem, quia Ecclesia non videtur obligare ad communionem, nisi servatis debitis circumstantiis & jejunio.

519. Qua est tertia causa excusans? R. Juxta omnium sensum, sumptio viatici. *Ex Cap. Presbyter de cons. dist. 2.* Si tamen certò constet, moribundum expectare possè, donec sit jejunus, expectandum erit; non tamen ideo scrupulosè agendum, vitandæque est gravis incommoditas, vel indecentia, ut si ad mediam noctem deberet differri.

520. *Qua est quarta causa excusans?* R. Hinc dispensatio Pontificis, qui solus can. fa. potest, & non nisi rarissimè concedit, & rari-
ter de facto probabile est, dispensare Pontifi-
cem cum Cardinali, qui singulis annis in vigi-
lia Nativitatis in sacello Pontificio solemniter
celebrat primum Sacrum Nativitatis.

521. *Qua est quinta causa excusans?* R.
Probabiliter est necessitas dandi viaticum mor-
ribundo; quia jura dispensant in hoc juncto,
ut videri est in infirmo; censeri igitur pos-
sunt etiam dispensare cum Sacerdote, qui
nisi non jejunus celebret, infirmus decederet
sine viatico. Et si in tali casu per epichiam alia
præcepta ecclesiastica cessant, v. g. celebrare
sine confessione, sine ministro quâlibet horâ
diei, bis eodem die, cessabit & istud. Et cum
Sacerdos morti vel naturali, vel violentæ
proximus, dum alia hostia non suppetit, possit
ad se ipsum communicandum celebrare non
jejunus, juxta communioem sententiam, cur
non posset etiam ad communicandum proxi-
mum, quem lege charitatis tenetur diligere
sicut se ipsum?

Varia quaestiones.

522. *Quis Episcopus nominandus in Canone?*
R. Certum nunc esse, quod debeat nominari
Episcopus loci, in quo celebratur; quia id ex-
pressè præscribitur in Rubrica.

De Hostia, & ad eam pertinentibus. 411

522. *Quomodo palma extenduntur super oblationem, quando pollices collocandi?* R. Juxta aliquos supra palmas, juxta alios infra. Rubrica nihil aliud licit, quàm quòd dexter pollex sit super, et sinister per sinistram; Diava dicit, Romanus aliter dicitur, ut pollices collocentur supra palmas; sed hoc non constat.

524. *An particula consecrata debeant statim reponi ad sacrarium?* R. Non debere, nec debere distribui populo ante communionem consecrantis, nisi fortè ad dimittendum populum esset necessitas accelerandi Communionem populi; quia hæ minores Hostiæ simul cum grandiori pertinent ad idem Sacrificium; ac proinde debent simul esse super aram, quæ est proprius locus Sacrificii.

525. *An Sacerdos, qui debuisset consecrare duas hostias majores, unam pro se, alteram pro precibus 40. horarum, unam tantum consecrans ex oblivione, possit loco majoris hostiæ à se consecrata sumere parvam ex pyxide jam prius consecratam?* R. Non posse; quia illæ aliæ hostiæ non pertinent ad idem Sacrificium.

526. *An sanguis debeat uno haustu sumi?* R. Decentius videri, ut uno haustu sumatur, nisi fortè plusculum consecratum fuisset. Durandus quidem trinum haustum præscribit, sed hoc tempore iste esset novus ritus.

527. *Quid agendum, si particula Hostiæ adhareat calici, dum Sanguis ebibitur?* R. Possit illam adduci digito ad labium calicis, & ita sumi,

sumi, vel affuso vino simul cum eo deglutitur, ita Rubricæ.

528. *At nunquid violabitur jejunium, si vinum prius demittatur in stomachum, quàm dicta particula?* R. Id nihil obstat, quia præcepto jejunii solum caveretur, ut quis accedat jejunos ad integram communionem absolutè & per se. Si verò aliquid ex speciebus sumendum sit, tanquam circumstantia & reliquia Communionis jam inchoatæ, nihil verabit illud sumere, simul cum vino, vel post partem vini jam haustam ad decentius perficiendum Sacramentum.

529. *Quid agendum, si musca vel araneus incidat in calicem nondum consecratum, vel jam consecratum?* R. In primo casu potest aliud vinum accipi, offerri mentaliter, consecrari, & alterum ad locum decentem effundi. In secundo casu vermis digitis excipitur, lavetur cum vino, comburatur, & cineres in sacrarium projiciantur. Si tamen Sacerdos nauseam non haberet, posset vermem non venenatum sumere simul cum sanguine.

530. *Quid agendum, si contingat, totum Sanguinem effundi?* R. Si vel modicum remansit in calice, illud sumatur, & abluantur res à sanguine effuso tactæ; si verò nihil prorsus remansit, novus sanguis conficiendus erit.

531. *Quid si celebrans revomat Eucharistiam?* R. Si sine nausea fieri possit, species
ma-

manentes acutè integræ separentur & sumantur. Si obliu nausea, separentur, & in loco sacro collocentur, donec corrumpantur, & corruptæ in sacrum projiciantur. Si species non appareant, comburatur vomitus, & in sacrum projiciantur ejus cineres.

532. *An si aqua separetur à vino consecrato, remaneret sanguis Christi sub speciebus aquæ?* R. Probabiliter non remaneret, quia non remaneret vinum usuale.

533. *Utrum calix factus Communione sit occultandus velo à parte anteriori?* R. Cum Quarti reflecti debere supra Bursam; quia jam tunc nullus est illius usus, & aptatur pro asportando, commodius autem est sic asportare. Deinde, quod in principio Missæ occultetur calix, significatur, quod usque ad offertorium sit Missa Catechumenorum, quibus adhuc mysteria difficiliora, uti sunt Crucis & Passionis Christi, absconduntur.

534. *At nunquid Rubrica dicit, ut superponatur calici purificatorium, patena cum palla, item velum & bursa cum Corporali, & ipse calix collocetur in medio Altaris, ut in principio Missæ?* R. Hæc ultima verba non denotare velandum calicem ut in principio Missæ, sed ponendum in medio Altaris, ut in principio Missæ. Siquidem in principio Missæ nec bursa, nec Corporale ponitur supra calicem. Deinde paulò post etiam dicitur, ut deferatur liber ad Cornu Epistolæ, ut in In-

troitu, & tamen non denotatur modus libri collo-
candi, sed tantum locus, quia debet de
ferri liber apertus, qui in principio ibidem
collocatur clausus.

535. *An Canticum Benedicite debeat dici post
Missam?* R. Esse tantum Rubricam directi-
vam, nec sub veniali obligantem.

536. *An manus lavanda post Missam?* R.
Esse etiam tantum Rubricam directivam, per
quam decentia præscribitur.

537. *An post Sacrum sit obligatio non exspuen-
di?* R. Seculo periculo non exspuendi ali-
quid Sacramenti, nullam esse obligationem,
debet tamen aliquamdiu abstinere.

538. *Quamdiu durent species in stomacho?*
R. De Lugo ex judicio Medicorum Romano-
rum, quos consuluit, existimat, quod post
unum quadrantem horæ, nullum dubium esse
possit de consumptis jam speciebus. Alii ju-
dicant, hanc securitatem haberi non posse, nisi
post horam integram elapsam.

539. *An celebrans possit statim comedere
post Missam?* R. In rigore loquendo non esse
ullam obligationem abstinendi. Quia *Cap.
tribus gradibus de Consecr.* id vetans est usu
abrogatum; ob majorem tamen reveren-
tiam abstinendum est aliquamdiu. At Regu-
lares, qui legunt ultimam Missam, valent
paulò post ad mensam, quia apud illos abest
omnis immodestia dedecens sacram Com-
munionem.

*An peccet, qui extinguit lumen ante
Ecclesiam S. Joannis? R.* Si utrumque
ex illis peccari venialiter; si autem
alterutrum, sicut aliquando usu venit, nec
esse veniale.

Stipendium pro Sacrificio.

541. *Estne licitum dare & accipere stipen-
dium Sacerdoti pro Sacrificio Missæ? R.* Certum
esse, quòd sit licitum ex multis Pontificum
Decretis de stipendio factis. *Et dignus est ope-
rarius cibo suo, Matth. 10.*

542. *An hoc stipendium fieri possit pro labore
& opera impensis in celebranda Missa, quasi
pretio aestimari possit? R.* Hoc titulo nec dari
nec accipi posse; nam labor talis est insepa-
rabilis ab ipsa functione Missæ, atque adeò
spiritualis, pro quo proinde accipi pretium
& solutio non potest sine simonia.

543. *Quo titulo ergo accipitur & datur?*
R. Non dari ut pretium operis, sed pro susten-
tatione aut totali, aut partiali, quatenus Sa-
cerdos in ordinatione suscipit simul obligatio-
nem serviendi populo in ordine ad offeren-
dum Sacrificium. Populus verò jure naturæ
obligatus offerre Sacrificium, (quia in lege
gratiæ offerri illud nequit, nisi per Sacerdotes)
tenetur sibi Sacerdotes procurare, ac proinde
providere illis sustentationem, qui Sacrificium
offerant.

§44. *An stipendium Missæ possit in partem induci?* R. Possè; cum enim agitur, ut ad id est, obligatio ex jure naturæ, potest etiam obligatio firmari pacto.

§45. *An Sacerdotes divites possint accipere conuetum stipendium Missæ?* R. Possè, quia obligatio naturalis exhibendi sustentationem iis, qui nobis impendunt suum ministerium, non oritur ex paupertate ipsorum, sed ex ministerio impenso.

§46. *Quid si autem de sustentatione jam sit benè provisus per Beneficia Ecclesiastica?* R. Beneficia ecclesiastica plerumque trahunt secum aliquam obligationem, ratione cujus æquum est eum ex iis sustentari. Quod si autem non habeat annexam obligationem specialem celebrandi Missam, manet adhuc integrum jus Sacerdoti exigendi à particulari persona sustentationem, quando intuitu ejus exhibet suum ministerium, vi scilicet generalis juris exigendi sustentationem ab iis, quibus exhibetur ministerium, hoc ipso, quod generalis obligatio illud exhibendi determinetur ad personam particularem determinantis, pariter jus exigendi respectu illius particularis personæ, cui ministerium dictum exhibetur.

§47. *An in die Nativitatis recipi possint tria stipendia intuitu trium Missarum?* R. Possè; quia licet non plus insumat illa die, quàm aliis pro sustentatione, adeoque videatur satisfactum unico stipendio, tamen totum, quod fit

fit ex aliis stipendiis, & aliis totò annò acceptis, non excedit, quod requiritur ad victum totò annò.

548. *An qui ratione Beneficii tenetur celebrare, possit accipere stipendium manuale?* R. Cum Pasqual. posse, si obligatio celebrandi sit absque obligatione applicandi Sacrificium; quia tunc applicatio adhuc manet libera, adeoque obligabilis alteri, & consequenter potens vicissim alterum obligare ad præstandum sacrificium. Congreg. Rituum, si quid hæc in parte in contrarium decidit, intelligenda est decisio pro eo casu, in quo non solum est obligatio officiandi, sed etiam celebrandi pro alio, seu applicandi sacrificium pro alio.

549. *An si quis decrevisset non celebrare, possit eadem die celebrare, ut lucraretur pingue stipendium?* R. Posse; quia illud stipendium non est finis, ad quem ordinatur Sacrificium, sed est solum causa mutandi propositum, quod cum ex natura sua sit mutabile, potest mutari sine peccato ex quacunque rationabili causa, si aliunde nihil obest, uti in præsentì supponitur, nihil obstat.

550. *An pro labore extrinseco Missa annexo possit recipi aliquod stipendium?* R. Si labor extrinsecus per accidens sit annexus, uti est ire ad locum distantem, vel summo mane surgere, aut diu expectare, &c. posse tunc recipi, quia talis labor est onus corporale,
& ex-

& extra functionem spirituales, proindeque pretio æstimabilis, & in pactum deducibilis, non secus, ac quæcunque alia res pretio æstimabilis.

§ 51. *An celebrans Missam solennem possit recipere majus stipendium?* R. Probabiliter posse, quia multa sunt per accidens annexa tali Sacrificio. Et si operarius dignus est mercede suâ, qui magis operatur, majori mercede dignus erit.

§ 52. *An ratione diei festi possit accipi majus stipendium?* R. Cum Pasqual. posse, quia hoc ministerium in diebus festis est magis necessarium populo, ac proinde magis æstimabile. Unde si Sacerdos die festo celebraret sine stipendio, faceret rem magis gratam, quam si alio die ita celebraret.

§ 53. *An liceat anticipatè exigere stipendium celebrationis Missarum?* R. Licere; quia solutio anticipata, aut cautio de solvendo, non variat naturam contractûs. Cum igitur contractus de Missa sit licitus, erit etiam licitus, si solutio anticipatè exigatur, aut cautio de solvendo peratur.

§ 54. *An liceat accipere plura stipendia pro eadem Missa?* R. Præter alias Declarationes, ab Alexandro VII. Anno 1665. est sequens Propositio in ordine 8. damnata: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti par-*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 419
etiam specialissimam fructus ipsimet cele-
branti correspondentem, idque post Decretum
Urbani VIII.

555. An transferens obligationem celebra-
di in alium, debeat ipsi exhibere integrum
stipendium? R. Hanc propositionem esse
damnata[m] ab Alexandro VII. Post Decre-
tum Urbani potest Sacerdos, cui Missa cele-
branda traduntur, per alium satisfacere, col-
lato illo minori stipendio, aliâ stipendii
parte sibi servatâ.

A. M. D. G.

&

Sacrorum Ordinum decus
& incrementum.

F I N I S.

